

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**YAKAÖREN'DE (İLİŞİ / CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Fatma Sema YÜCEL**

Anabilim Dalı : Mimarlık

Programı : Restorasyon

HAZİRAN 2010

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**YAKAÖREN'DE (İLİŞİ / CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Fatma Sema YÜCEL
(502061207)**

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 04 Mayıs 2010

Tezin Savunulduğu Tarih : 10 Haziran 2010

**Tez Danışmanı : Prof. Dr. K.Kutgün EYÜPGİLLER (İTÜ)
Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Belkıs ULUOĞLU (İTÜ)
Prof. Dr. Nur AKIN (İKÜ)**

HAZİRAN 2010

Anneme ve babama,

ÖNSÖZ

Ülkemizde koruma bilincinin gelişmesi sürecinde, çeşitli bölgelerde kentsel ve tek yapı ölçeğinde bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalara rağmen kırsal alanda koruma üzerine yapılmış olanlar oldukça azdır. Sınırlı sayıdaki bu çalışmalara bir yenisini daha eklemek ve ülkenin tarifi mümkün olmayan güzellikteki köylerinden birini daha belgelemek için bu çalışmayı yapmış bulunmaktayım. Amacım, kaybolmuş değerler, zaman aşımına uğramış gelenekler gibi elimizden hızla yitip giden bu kırsal yerleşmelerin bir zamanlar var olduğunu kanıtlamak ve hala var olabilme umudunu yaşatmaktır.

Bu amaçla başladığım çalışmamı Kastamonu'da yapmaya karar verdiğimde yerleşim seçiminde ısrarla Yakaören'in altını çizen, süreç boyunca fikir ve eleştirileriyle yol gösteren ve çalışmanın başından sonuna dek her aşamasıyla yakından ilgilenen danışman hocam sayın Prof. Dr. Kemal Kutgün Eyüpgiller'e, Yakaören için durmaksızın çalışan ve köyle ilgili bir çalışma yapacağımı duyduğundan beri elindeki tüm imkanları seferber eden Naim Köse ve ailesine, alandaki çalışmalarda yardımları için kardeşlerim Nergis Hasańebi ve M. Fatih Yücel'e, arşivindeki görselleri, yazılı kaynakları bana sunan araştırmacı Hayati Tahsin Yılmaz'a, Cumayı mezar taşlarıyla ilgili yaptığı çalışmadan faydalanmamı sağlayan, çalışmam hakkında halkı bilgilendiren Cumayı Camisi İmamı Cemal Karakaya'ya, vakfiye belgelerine ulaşmamda yardımcı olan ve bilgisini bana aktaran Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı'nda Arşiv Müdürü Adnan Tüzen'e, yerleşime ait harita ve planlara ulaşmamı sağlayan İller Bankası Genel Müdürlüğü'nden Özcan Özdemir'e, sıcakkanlı ve misafırperver Kaynar ailesine, tecrübe ve bilgilerini paylaşmaktan çekinmeyen, desteklerini ve zamanlarını esirgemeyen Mine Topçubaşı ve Yakup Türkođlu'na, bana evlerini hatta sofralarını açan, eski fotoğraflarından hatıralarına kadar birçok şeyi benimle paylaşan Yakaören halkına tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Bu çalışmanın her safhasında hep yanımda yer alan aileme, karşılaştığım güçlükleri aşmakta beni yüreklendiren anneme, süreçlerin geçici sonuçların ise kalıcı olduğuna inandıran babama, hem alan çalışmamda hem de tüm çalışma sırasında en büyük destekçim, umut kaynağım kardeşim A. Nuray Yücel'e minnetlerimi sunarım.

Mayıs 2010

Fatma Sema YÜCEL

(Mimar)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
ÖZET.....	xxi
SUMMARY.....	xxiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Amaç.....	1
1.2 Kapsam.....	1
2. YAKAÖREN (İLİŞİ / CUMAYANI) HAKKINDA GENEL TANIMLAR....	3
2.1 Yakaören (İlişi / Cumayanı) İsmi nin Kökeni.....	3
2.2 Fiziksel Yapı.....	4
2.2.1 Coğrafi konumu.....	4
2.2.2 Yeryüzü şekilleri.....	4
2.2.3 İklim ve bitki örtüsü.....	5
2.2.4 Jeolojik yapı.....	6
2.2.5 Tabii afet ve yangın.....	6
2.2.6 Ulaşım.....	7
2.3 Sosyal ve Ekonomik Yapı.....	8
2.3.1 Nüfus ve nüfus hareketleri.....	9
2.3.2 Eğitim.....	10
2.3.3 Ekonomik yapı.....	12
2.3.4 Toplumsal yaşam.....	15
2.4 Tarihsel Gelişim.....	17
2.4.1 Türk hakimiyeti öncesi.....	17
2.4.2 Türk hakimiyeti ve Osmanlılar dönemi.....	19
2.4.3 Cumhuriyet dönemi ve günümüzde “Yakaören”.....	20
3. ÇALIŞMA ALANININ TANIMLANMASI.....	25
3.1 Kentsel Doku.....	25
3.2 Anıtsal Yapılar.....	26
3.2.1 Dini yapılar.....	26
3.2.1.1 Cumayanı Camisi.....	26
3.2.1.2 Yalı Cami.....	28
3.2.2 Kamu yapıları.....	29
3.2.2.1 Cumayanı İlkokulu.....	29
3.2.2.2 Geyikli Köprüsü.....	30
3.2.3 Ceneviz burcu.....	31
3.3 Geleneksel Konutlar.....	32
3.3.1 Plan özellikleri.....	33

3.3.2 Cephe özellikleri.....	37
3.3.3 Dekoratif öğeler.....	42
3.3.4 Malzeme ve yapım tekniği	46
3.3.5 Fiziksel sorunlara ilişkin konfor analizi	51
3.4 Çalışma Alanında Doku Analizleri.....	53
3.4.1 İşlev analizi.....	54
3.4.2 Kat yüksekliği analizi	55
3.4.3 Yapım tekniği analizi.....	56
3.4.4 Strüktürel durum analizi	57
3.4.5 Kullanım durumu analizi.....	57
3.4.6 Mülkiyet durumu analizi	58
3.4.7 Tarihsel değerlilik analizi	59
3.4.8 Korunmuşluk analizi.....	60
3.4.9 Dönem analizi.....	61
3.5 Çalışma Alanı Sosyal Doku Analizleri.....	61
3.5.1 Demografik yapı ve eğitim düzeyi	62
3.5.2 Ekonomik yapı.....	67
3.5.3 Sosyal ve fiziksel yapı etkileşimi	73
3.6 Çalışma Alanında Bozulmanın Nedenleri ve Dokudaki Etkisi	81
3.6.1 İskan politikalarının neden olduğu bozulmalar	81
3.6.1.1 Doku ölçeğinde bozulmalar	82
3.6.1.2 Yapı ölçeğinde bozulmalar	82
3.6.2 Ticaretin neden olduğu bozulmalar	83
3.6.3 Turizmin neden olduğu bozulmalar.....	83
3.7 Pilot Bölge Seçimi ve Nedenleri.....	84
4. SİHHİLEŞTİRME ÇALIŞMASI VE ÖNERİLER.....	85
4.1 İmar Planı Çalışmaları ve Koruma Kararları	86
4.1.1 İmar planı çalışmaları	86
4.1.2 Koruma kararları.....	87
4.2 Pilot Bölge Odaklı Sıhhileştirme Önerileri.....	88
4.2.1 Müdahale önerileri.....	89
4.2.2 Yeni işlev önerileri	92
4.3 Sahil Şeridi Odaklı Sıhhileştirme Önerileri	95
4.3.1 Müdahale önerileri.....	96
4.3.2 Yeni işlev önerileri	99
5. SONUÇ	101
KAYNAKLAR.....	105
EKLER	109
ÖZGEÇMİŞ	217

KISALTMALAR

BBY	: Bozkurt Belediye Yıllığı
d.	: Doğum Tarihi
H.	: Hicri
İB	: İller Bankası İmar Planlama Daire Başkanlığı
İY	: İnebolu Yıllığı
KVS	: Kastamonu Vilayeti Salnamesi
KY	: Kastamonu Valiliği İl Yıllığı
M.	: Miladi
VGMA	: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi
YİOB	: Yakaören İlköğretim Okulu Belgeliği

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1 : İşlev özelliğine göre yapıların rakamsal dağılımı.....	54
Çizelge 3.2 : Kat yüksekliklerine göre yapıların rakamsal dağılımı.....	55
Çizelge 3.3 : Yapım tekniğine göre yapıların rakamsal dağılımı	56
Çizelge 3.4 : Strüktürel duruma göre yapıların rakamsal dağılımı.....	57
Çizelge 3.5 : Kullanım durumuna göre yapıların rakamsal dağılımı.....	57
Çizelge 3.6 : Mülkiyet durumuna göre yapıların rakamsal dağılımı	58
Çizelge 3.7 : Tescil durumuna göre yapıların rakamsal dağılımı	59
Çizelge 3.8 : Korunmuşluk durumuna göre yapıların rakamsal dağılımı	60
Çizelge 3.9 : Dönemlerine göre yapıların rakamsal dağılımı	61
Çizelge 3.10 : Ankete katılan birey sayısı ve yaş grupları.....	63
Çizelge 3.11 : Ankete katılan birey sayısı ve cinsiyetleri.....	63
Çizelge 3.12 : Anketin yapıldığı hanelerde yaşayan birey sayısı	64
Çizelge 3.13 : Ankete katılan birey sayısı ve kökenleri.....	65
Çizelge 3.14 : Ankete katılan birey sayısı ve öğrenim durumu.....	65
Çizelge 3.15 : Ankete katılan kadın sayısı ve öğrenim durumu	66
Çizelge 3.16 : Ankete katılan erkek sayısı ve öğrenim durumu	66
Çizelge 3.17 : Anket yapılan hane sakinlerinin gelir dağılımı.....	67
Çizelge 3.18 : Ankete katılan kadın sayısı ve çalışma durumları	68
Çizelge 3.19 : Ankete katılan erkek sayısı ve çalışma durumları	68
Çizelge 3.20 : Ankete katılanlar ev sahibi veya kiracı olma durumu	69
Çizelge 3.21 : Anketin yapıldığı konutların emlak değerleri.....	69
Çizelge 3.22 : Konutlarda katların kullanım durumları	70
Çizelge 3.23 : Ankete katılanların sayısı ve sahip oldukları taşıtlar	71
Çizelge 3.24 : Ankete katılanların (onarım olması halinde) katkı sağlayabilirlikleri .	72
Çizelge 3.25 : Ankete katılanların talep ettikleri onarımlar.....	73
Çizelge 3.26 : Ankete katılanların aynı evde oturma süreleri.....	73
Çizelge 3.27 : Ankete katılanların akrabasıyla aynı sokakta olma durumu.....	74
Çizelge 3.28 : Ankete katılanların akrabasıyla aynı mahallede olma durumu.....	75
Çizelge 3.29 : Ankete katılanların mahallede görüştüğü komşu sayısı	75
Çizelge 3.30 : Ankete katılanların evlerinden memnun olma durumu	75
Çizelge 3.31 : Ankete katılan bireylerin konutlardan memnun olma nedenleri	77
Çizelge 3.32 : Ankete katılan bireylerin konutlardan memnun olmama nedenleri ...	77
Çizelge 3.33 : Ankete katılan aile sayısı ve onarım halinde taşınma istekleri.....	78
Çizelge 3.34 : Taşınmayı isteyen ailelerin taşınmayı istedikleri konutlar	78
Çizelge 3.35 : Ankete katılanların konutları koruma nedenleri	80
Çizelge 3.36 : Ankete katılanlara göre konutların korunmasında öncelikli konular .	81

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : İlişi Çayı'nın doğusundaki yamaçlardan bir mahalle dokusu	4
Şekil 2.2 : 1968 yılında Abana sahilindeki bir gemi (Yılmaz, H.T.)	8
Şekil 2.3 : Bölgede inşa edilen motorlar, 1950'ler (Eren, N.)	12
Şekil 2.4 : Abana'daki konuşma kampından bir görüntü – 1959 (Yılmaz, H.T.)	14
Şekil 2.5 : İnebolu limanında cephane taşıyan yöre halkı (İnebolu Kaymakamlığı)	20
Şekil 2.6 : İnebolu Topçu Birliği, 1921 (İnebolu Kaymakamlığı)	21
Şekil 2.7 : Atatürk'ün 1925 yılında İnebolu gelişi (İnebolu Kaymakamlığı)	22
Şekil 3.1 : Ters tavan (a), düz tavan (b), tekne tavan (c) kesit ve görünüşleri	43
Şekil 3.2 : Ahşap yapıların zemin katında kısmi taş duvar uygulaması	47
Şekil 3.3 : Ahşap yığma sistem çizimi ve köydeki evlerden sisteme dair örnekler	48
Şekil 3.4 : Ahşap karkas sistem çizimi ve köydeki bir evin taşıyıcı sistemi	49
Şekil 3.5 : Tek tabanlı döşeme çizimi ve bu döşeme sistemine köyden bir örnek	49
Şekil 3.6 : Çift tabanlı döşeme çizimi ve bu döşeme sistemine evlerden bir örnek	50
Şekil 3.7 : Çatı strüktürünü anlatan plan-kesit ve bir evin çatı sisteminin görünüşü	50
Şekil 3.8 : Çalışma alanında işlev özelliğine göre binaların dağılımı	54
Şekil 3.9 : Çalışma alanında kat sayılarına göre binaların dağılımı	55
Şekil 3.10 : Yerleşime devlet kanalıyla yapılan turizm yatırımı	56
Şekil 3.11 : Otel binası ve sahildeki yapılar	55
Şekil 3.12 : Çalışma alanında yapım tekniğine göre binaların dağılımı	56
Şekil 3.13 : Çalışma alanında yapıların strüktürel durum dağılımı	57
Şekil 3.14 : Çalışma alanında kullanım durumlarına göre binaların dağılımı	58
Şekil 3.15 : Çalışma alanında mülkiyet durumlarına göre binaların dağılımı	59
Şekil 3.16 : Çalışma alanında tescil durumlarına göre binaların dağılımı	60
Şekil 3.17 : Çalışma alanında korunmuşluk durumlarına göre binaların dağılımı	60
Şekil 3.18 : Çalışma alanında yapıldığı dönemlere göre binaların dağılımı	61
Şekil 3.19 : Yaş dağılımı	63
Şekil 3.20 : Cinsiyet dağılımı	63
Şekil 3.21 : Aynı evde oturan kişi sayısı dağılımı	64
Şekil 3.22 : Hane sakinlerinin kökenlerine göre dağılımı	65
Şekil 3.23 : Öğrenim durumlarına göre dağılımı	65
Şekil 3.24 : Kadınların öğrenim durumlarına göre dağılımı	66
Şekil 3.25 : Erkeklerin öğrenim durumlarına göre dağılımı	66
Şekil 3.26 : Gelir düzeyi dağılımı	67
Şekil 3.27 : Kadınların çalışma durumu	68
Şekil 3.28 : Erkeklerin çalışma durumu	68
Şekil 3.29 : Ev sahibi – kiracı dağılımı	69
Şekil 3.30 : Konutların emlak değerlerine göre dağılımı	69
Şekil 3.31 : Katların kullanımına göre dağılımı	70
Şekil 3.32 : Sahip olunan taşıtların dağılımı	71
Şekil 3.33 : Konutların onarımı durumunda katkı dağılımı	71
Şekil 3.34 : Konutlarda talep edilen onarımların dağılımı	72

Şekil 3.35 : Aynı evde oturanların yıllara göre dağılımı.....	73
Şekil 3.36 : Aynı sokaktaki akrabalar	74
Şekil 3.37 : Aynı mahalledeki akrabalar	74
Şekil 3.38 : Mahallede iyi görüşülen komşu sayısı.....	75
Şekil 3.39 : Evlerden memnuniyet durumu.....	76
Şekil 3.40 : Memnuniyet nedenleri	76
Şekil 3.41 : Memnun olmayışın nedenleri	77
Şekil 3.42 : Taşınma isteği durumu.....	78
Şekil 3.43 : Taşınma durumunda tercih edilen konut tipi	78
Şekil 3.44 : Taşınılması durumunda tercih edilen mahal	79
Şekil 3.45 : Tamirat bittiğinde aynı eve dönme durumu.....	79
Şekil 3.46 : Konutların korunma nedenleri	79
Şekil 3.47 : Konutların korunmasında dikkate alınması gerekenler	80
Şekil B.1 : Bölgesel haritalar: (a) Cary, John-1801 (b) Reichard, C. G.-1803 (c) Arrowsmith, Aaron & Lewis Samuel-1812 (d) Thomson, John-1817(e) Lizars, Daniel-1831 (f) Radefeld, Carl Christian Franz-1845.....	113
Şekil B.2 : Kastamonu İli'nin konumu	114
Şekil B.3 : Bozkurt İlçesi'nin ildeki konumu.....	114
Şekil B.4 : Yakaören Köyü'nün ilçedeki konumu	114
Şekil B.5 : Yakaören Köyü sahil kesiminin (çarşı) 1971 yılındaki görünümü	117
Şekil B.6 : Yakaören Köyü sahil kesiminin (çarşı) 2008 yılındaki görünümü	117
Şekil B.7 : 1970'ler, Yakaören Yalı Cami'nin batısındaki alandan sahile bakış.....	118
Şekil B.8 : Sahilde sıralanmış yapılar ve fotoğrafın arkasına düşülen not.....	118
Şekil B.9 : İlişi sahilinde yapılmış günübirlik bir tesise ait fotoğraf	119
Şekil B.10 : Sahildeki kahvehanenin önünde davulcu, köçek ve halk.....	119
Şekil B.11 : Sahilde yolcu vapurunun gelişini bekleyen Abanalı'lar	119
Şekil B.12 : Yakaören çarşıda Arifler'in Taş Mağaza, dükkanlar ve bir konut.....	120
Şekil B.13 : Yakaören'de büstün önünden çarşıya bakış ve solda dükkan dizisi	120
Şekil B.14 : Yakaören'de çarşı içinden konutlar ve Arifler'in taş mağaza.....	120
Şekil B.15 : Atatürk büstü, taş mağaza, sıralanmış dükkanlar ve bir konut	121
Şekil B.16 : 1950'ler, İlişi'de pazarına benzer Abana pazarından bir görüntü.....	121
Şekil B.17 : Savaş döneminde ustalar gidişiyle tamamlanamayan bir konut	122
Şekil B.18 : Konuttan bir başka fotoğraf	122
Şekil B.19 : Sahilindeki deniz feneri.....	122
Şekil B.20 : 1990'larda Yakaören Plajı.....	122
Şekil B.21 : "Limasollu Naci -İngilizce Konuşma Kampı'nın broşürü.....	122
Şekil B.22 : Çayın doğu yakası - Gelenekselden moderne geçişte bozulan doku ...	123
Şekil B.23 : İlişi Çayı'nın doğu yakası - Korunan doku.....	123
Şekil B.24 : Yeni yapılar ve tarihi konutların dokudaki farklılaşması.....	124
Şekil B.25 : Cumayanı Cami, ahşap köprü, tarihi okul ve Cumayanı evleri	124
Şekil B.26 : Sahilde Yalı Cami, Musa Reiszade Konağı ve yeni yapılar	125
Şekil B.27 : İlişi Çayı'nın batısı ile Yalı Cami doğusunda sıralanmış yapı dizisi ...	125
Şekil B.28 : Çayın batısında sıralanmış yapı dizisinin devamı	126
Şekil B.29 : İlişi Çayı batısındaki yapı dizisi ve tek başına kalmış tarihi konut.....	126
Şekil B.30 : Muhtarlık binası, meydan, Yalı Cami ve dükkanlar	127
Şekil B.31 : Muhtarlık kuzey cephesi, taş mağaza, ahşap konut	127
Şekil B.32 : Cami güneyinde dükkanlar	127
Şekil B.33 : Ağaçlar arasında eski bir dükkan ve bitişik nizam apartmanlar	129
Şekil B.34 : B.29'da apartmanların arasından gözükken konut.....	129

Şekil B.35 : Muhtarlığın batısındaki yapı dizisi	129
Şekil B.36 : Ticaret ve iskan talebi sonrasındaki bozulmalar	129
Şekil B.37 : Dükkan bloğu, apartmanlar ve yamaçtaki yeni yapılaşmalar	129
Şekil B.38 : Deniz manzaralı yeni konutların oluşturduğu manzara	129
Şekil B.39 : Yakaören merkezinde bulunan Yalı Cami	130
Şekil B.40 : Yalı Camisi'nin giriş cephesi	130
Şekil B.41 : Cumayanı Cami ve haziresi	131
Şekil B.42 : Cumayanı Cami girişi	131
Şekil B.43 : Cumayanı Cami'nin minaresi ve anıt selvi ağacı	131
Şekil B.44 : Cumayanı Cami'nin çatı strüktürü	131
Şekil B.45 : Çatı strüktüründe kullanılan, özgün ahşap elemanlar	131
Şekil B.46 : Cumayanı Cami yanında atıl haldeki sağlık evi	132
Şekil B.47 : Cumayanı Cami karşısındaki atıl köy odası	132
Şekil B.48 : Sağlık evi yanındaki yeni okul binası	132
Şekil B.49 : Okul bahçesindeki ek bina	132
Şekil B.50 : Cami karşısındaki helalar	132
Şekil B.51 : Tarihi Cumayanı İlkokul binası ve bahçesi	132
Şekil B.52 : Okulun kullanımında olduğu 90'lı yıllara ait görünüm	132
Şekil B.53 : Tarihi köprü ve tescil levhası	133
Şekil B.54 : Geyikli köprüsü, meydan ve çınar ağaçları (doğu yönünden)	133
Şekil B.55 : Yeni köprü ve yanında tarihi köprü (güney yönünden)	133
Şekil B.56 : Cumayanı'ndaki tarihi Geyikli Köprüsü (kuzey yönünden)	133
Şekil B.57 : Saçaklı Köprü, Kastamonu (K.Eyüpgiller)	134
Şekil B.58 : Azdavay Köprüsü, Azdavay / Kastamonu	134
Şekil B.59 : Bayramören Köprüsü, Bayramören / Çankırı	134
Şekil B.60 : Bayramören Köprüsü, Bayramören / Çankırı	134
Şekil B.61 : Hapsiyaş Köprüsü, Uzungöl / Trabzon	134
Şekil B.62 : Çaylı Köyü (Melen) Köprüsü, Çerkeş / Çankırı	134
Şekil B.63 : Viharay, Bogoda/ Sri Lanka	134
Şekil B.64 : Batdambang / Kamboçya	134
Şekil B.65 : Bassano Del Grappa, Vicenza / İtalya	135
Şekil B.66 : Hue, Thua Thien / Vietnam	135
Şekil B.67 : Schwäbisch Hall, Baden / Almanya	135
Şekil B.68 : Kollarovo, Nitriansky / Slovakya	135
Şekil B.69 : Vergennes Township, Michigan / ABD	135
Şekil B.70 : Umcoi, Tennessee / ABD	135
Şekil B.71 : Les Plans sur Bex, Vaud / İsviçre	135
Şekil B.72 : Hoi An Japan Köprüsü, Quang Nam / Vietnam	135
Şekil B.73 : Ceneviz yapısından kalıntılar	136
Şekil B.74 : Aynı arsada yapılmış, aynı aileye ait iki konut örneği	136
Şekil B.75 : Değirmencinin E274 numaralı konutu	137
Şekil B.76 : E294 numaralı tarihi konut	137
Şekil B.77 : E23 numaralı tarihi konut	137
Şekil B.78 : E203 numaralı tarihi konut	137
Şekil B.79 : E143 numaralı tarihi konut	137
Şekil B.80 : E76 numaralı tarihi konut	138
Şekil B.81 : E64 numaralı tarihi konut	138
Şekil B.82 : E68 numaralı tarihi konut	138
Şekil B.83 : E67 numaralı tarihi konut	138
Şekil B.84 : E62 numaralı tarihi konut	138

Şekil B.85 : E58 numaralı tarihi konut.....	138
Şekil B.86 : E49 numaralı tarihi konut.....	138
Şekil B.87 : E62 numaralı tarihi konut.....	138
Şekil B.88 : E39 numaralı tarihi konut.....	139
Şekil B.89 : E143 numaralı tarihi konut.....	139
Şekil B.90 : E147 numaralı tarihi konut.....	139
Şekil B.91 : E117 numaralı tarihi konut.....	139
Şekil B.92 : E120 numaralı tarihi konut.....	139
Şekil B.93 : E154 numaralı tarihi konut.....	139
Şekil B.94 : E129 numaralı tarihi konut.....	139
Şekil B.95 : E116 numaralı tarihi konut.....	139
Şekil B.96 : E123 numaralı tarihi konut.....	140
Şekil B.97 : E116 numaralı tarihi konut.....	140
Şekil B.98 : E164 numaralı tarihi konut.....	140
Şekil B.99 : Eski yapı ustalarından Mahmut Evyapan'ın evi (E28)	140
Şekil B.100 : E96 numaralı tarihi konut.....	140
Şekil B.101 : E27 numaralı tarihi konut.....	140
Şekil B.102 : E63 numaralı tarihi konut.....	140
Şekil B.103 : E289 numaralı tarihi konut.....	140
Şekil B.104 : Sofaya açılan kapılar ve sedirli 'arayer'.....	141
Şekil B.105 : Sofanın kemerli bir geçişle bölündüğü bir örnek.....	141
Şekil B.106 : Dolaplar ve dolap içi duş; 'terce'	141
Şekil B.107 : Dolap, ocak, raf düzeneği ve duvar süslemesine bir	141
Şekil B.108 : Dolap, ocak ve raf düzeni.....	141
Şekil B.109 : Eski bir hela taşı ve metalden pis su borusu	142
Şekil B.110 : Tercenin dış cepheye verilen pis su giderine örnek	142
Şekil B.111 : Konutlarda ekmek pişirilen taş fırının iç ve dış görünüşü	142
Şekil B.112 : Bahçe içinde konuta ait birimlerden biri; samanlık	143
Şekil B.113 : Bahçe içinde tarım aletlerinin depolandığı müstemilat.....	143
Şekil B.114 : Bahçe içinde taş bir kuyu	143
Şekil B.115 : Köşe başlarında bir çeşme örneği	143
Şekil B.116 : Bahçeleri sınırlarını ifade eden çitler	143
Şekil B.117 : Kapı önlerindeki taştan yapılan zemin; 'damlalık'	143
Şekil B.118 : Cephenin orta aksında yer alan düz çıkma.....	144
Şekil B.119 : Her iki cephede çıkma uygulaması	144
Şekil B.120 : Sütunlu çıkmalar	144
Şekil B.121 : Basit konsol çıkmalar	144
Şekil B.122 : Göğüslemeli çıkmanın 'eliböğründe' hali.....	145
Şekil B.123 : Konsol çardağın kirişlerinin görüldüğü bir örnek.....	145
Şekil B.124 : Dikmelere taşıtılan çardaklar	145
Şekil B.125 : Göğüslemeli çardak örnekleri	145
Şekil B.126 : Basit konsol çıkma ve eliböğründenin dekoratif kullanımı	146
Şekil B.127 : Göğüslemeli çıkma örnekleri	146
Şekil B.128 : Çift kanatlı ve kemerli kapılardan örnekler	147
Şekil B.129 : Çift kanatlı ve düz atkılı kapılardan örnekler.....	147
Şekil B.130 : İkiz konut kapıları ve aynı konuttaki farklı giriş kapıları	147
Şekil B.131 : Birbirinden farklı tepe pencere, çift kanatlı kapılar	147
Şekil B.132 : Hem tepe, hem de yan pencereleri bulunan kapılar	147
Şekil B.133 : Sadece yan pencereleri bulunan çift kanatlı ve tek kanatlı kapılar	147
Şekil B.134 : Tepe pencere, çift kanatlı servis katı kapıları	147

Şekil B.135 : Özgünlerinin yerine kullanılan ahşap ve metal kapılar.....	147
Şekil B.136 : Tek kanatlı pencere ve penceresiz kapılar	148
Şekil B.137 : Tek kanatlı servis katı kapıları.....	148
Şekil B.138 : Bu tipte tesbit edilen tek bahçe kapısı.....	148
Şekil B.139 : Cam cepheli dükkan girişi, çift kanatlı ve katlanır kapılar	148
Şekil B.140 : Yağlı boya ile boyanmış iç mekan kapıları ve yatay silmeler	149
Şekil B.141 : Özgün halleriyle kullanılan iç mekan kapıları	149
Şekil B.142 : Odalara açılan kapıların sofaya bakan yüzeyleri	149
Şekil B.143 : Çıkımların yan yüzlerindeki pencerelerden örnekler	150
Şekil B.144 : Özgün, giyotin pencerenin iç ve dış görünüşü.....	150
Şekil B.145 : 1/2 oranında farklı düzende giyotin pencereler	151
Şekil B.146 : Bitişik giyotin pencereler	151
Şekil B.147 : Özgün, çift kanatlı bir pencerenin iç ve dış görünüşü.....	152
Şekil B.148 : Üçgen alınlıklı 1/2 oranında giyotin pencere.....	152
Şekil B.149 : Üçgen alınlıklı ve düze başlıklı pencere örnekleri.....	153
Şekil B.150 : Çıkımlarda görülen kemerli pencere düzeni	153
Şekil B.151 : Farklı oran ve düzende kanatlı pencereler	154
Şekil B.152 : Ana kat ve servis katından pencere kafesine örnekler	154
Şekil B.153 : Servis katı pencerelerinden, kemerli ve dörtgen formda örnekler	155
Şekil B.154 : Pencere korkulukları	155
Şekil B.155 : Pencere korkuluk örnekleri	156
Şekil B.156 : Farklı biçimlenişteki hela pencerelerinden örnekler.....	156
Şekil B.157 : Cephe yüzeyinden görülen lavabo nişleri	156
Şekil B.158 : Servis katında hayvan girişi için pencereler	157
Şekil B.159 : Cumayanı'nda görülen kırma ve beşik çatılar	157
Şekil B.160 : Çatı kaplaması olarak kullanılan bedevre örnekleri.....	158
Şekil B.161 : Kafesçioğlu'nun çizimiyle bedevre uygulamaları	158
Şekil B.162 : Çatısının bir kısmı alaturka, bir kısmı makine kiremiti olan ev.....	158
Şekil B.163 : E28 numaralı konutun storlu perde sistemi	159
Şekil B.164 : Storlu perde sisteminden bir başka detay.....	159
Şekil B.165 : Kapı stoperi ve sandalyelik detayı	159
Şekil B.166 : Bir oda kapısının dış ve iç mekana yüzeylerindeki kapı kolları	160
Şekil B.167 : Bir iç kapının kapı kolları ve kilit sistemi.....	160
Şekil B.168 : Farklı konutların iç mekan kapılarındaki kollar.....	161
Şekil B.169 : İthal camların kullanıldığı hol penceresi.....	161
Şekil B.170 : Çardak kapısında kırılmadan kalabilmiş tek ithal cam	161
Şekil B.171 : Cam yüzeydeki detaylar.....	161
Şekil B.172 : Ahşap tavan göbek ve köşe detayı (E155).....	162
Şekil B.173 : Yalın bir anlayışla düzenlenmiş ahşap tavan örneği (E274).....	162
Şekil B.174 : Dış sahanlık üzerinde uygulanmış terazzo kaplama	163
Şekil B.175 : Dış mekanda uygulanan kaplamadan bir detay	163
Şekil B.176 : İç mekanda zemine kaplanmış terazzo bordürler.....	163
Şekil B.177 : Karolardan uygulanmış bir kompozisyon	163
Şekil B.178 : Karolardan detay	163
Şekil B.179 : Kompozisyonun bütünü	163
Şekil B.180 : Bir konutun giriş holündeki karolardan örnek	163
Şekil B.181 : Karoların oluşturduğu kompozisyon.....	163
Şekil B.182 : Odalarda yalın bir anlayışla düzenlenmiş ocaklar	164
Şekil B.183 : Aynı konutun mutfak ocağı ve oda ocağı	164
Şekil B.184 : Merdiven tırabzanlarından görüntüler	165

Şekil B.185 : Tırabzansız merdivene bir örnek.....	165
Şekil B.186 : Konut içindeki mobilyalardan pirinç karyola ve fener	166
Şekil B.187 : Ahşap oyma bir sandık.....	166
Şekil B.188 : Konutlardaki eşyalardan sandık örneği.....	166
Şekil B.189 : Yüzeyi, mih ve kök boya ile süslenmiş ahşap sandık	166
Şekil B.190 : Saçak görevi yapan sütunlu çıkmalar.....	167
Şekil B.191 : Hem saçak, hem çardak olarak düzenlenmiş bir örnek.....	167
Şekil B.192 : Tek işlevli olarak düzenlenmiş saçaklar	167
Şekil B.193 : İthal kapı tokmağından görüntüler	168
Şekil B.194 : Tokmağa ait bir detay.....	168
Şekil B.195 : Kapı tokmaklarından örnekler.....	168
Şekil B.196 : Kapı kollarından örnekler	168
Şekil B.197 : Kapı kollarından örnekler	168
Şekil B.198 : Kapı kollarından örnekler	169
Şekil B.199 : Dış kapı kilitleri.....	169
Şekil B.200 : Yatay ve düşey silmelerden örnekler	170
Şekil B.201 : Dekoratif cephe öğelerinden örnekler.....	171
Şekil B.202 : Taş subasman duvarlarından örnekler.....	172
Şekil B.203 : Yalıbbaskı detayı ve yığma – karkas sistem (karma sistem) ev.....	173
Şekil B.204 : Cephe kaplamasında ahşap yalıbbaskı uygulaması.....	173
Şekil B.205 : Çantı sisteminde uygulanmış iç ve dış duvarlara örnekler.....	173
Şekil B.206 : Kullanıcı tarafından düzenlenmiş bir mutfak.....	173
Şekil B.207 : Tarihi konutta kullanıcının getirdiği çözüm önerisi.....	173
Şekil B.208 : Yağlı boyayla boyanmış kapı ve pencere.....	173
Şekil B.209 : Özgün olan ve olmayan pencereler	174
Şekil B.210 : Ahşap cepheyi korumak sacıla kaplanmış bir cephe.....	174
Şekil B.211 : Değişen pencere doğramaları.....	174
Şekil B.212 : Cephe kaplamasında kullanıcı müdahalesi	174
Şekil B.213 : Kapı, pencere ve kaplamasıyla kimliği değişmiş bir cephe	174
Şekil B.214 : Cephesi plastik esaslı malzemeyle kaplanmış bir konut örneği.....	174
Şekil B.215 : Kullanıcının cephede yaptığı düzenlemeler	174
Şekil B.216 : Kullanıcının çözümlediği tesisatın cephede görünümü	174
Şekil B.217 : Tarihi konuta eklenmiş bir ek	175
Şekil B.218 : Konuta birleştirilmiş ek yapı örneği.....	175
Şekil B.219 : Çözüm amacıyla yapılan sorunlu uygulamalar	175
Şekil B.220 : Terkedilmiş bir yapının ilk evresi	175
Şekil B.221 : E68 numaralı konutun kullanılan tarafı.....	175
Şekil B.222 : E68 numaralı konutun kullanılmayan tarafı.....	175
Şekil B.223 : Terk edilmiş bir yapı	176
Şekil B.224 : Bitkilenme görülen yapı örneği.....	176
Şekil B.225 : Harabe halindeki yapı	176
Şekil B.226 : Yapının iç mekan görünümü.....	176
Şekil B.227 : Cumayanı içinde bir apartmanda kütleli biçimleniş	177
Şekil B.228 : Yeni yapı cephelerinde uygulanan renkler.....	177
Şekil B.229 : Cumayanı, bir başka yeni yapı örneği.....	177
Şekil B.230 : Sahile kesimine yakın tarihi konut ve yamaçta yeni yapı örneği.....	177
Şekil B.231 : Tarihi konuta komşu yeni bir yapıda biçimleniş ve renk	177
Şekil B.232 : Bahçe içinde, az katlı dokuya uygun bir örnek	178
Şekil B.233 : Dokuya uygun biçimleniş ve kütledeki bir konut	178
Şekil B.234 : Az katlı bir konut örneği	178

Şekil B.235 : Düzenlenmesi gereken dokuya uyumlu bir örnek.....	178
Şekil B.236 : Yeni yapıda uygunsuz renk seçimi	178
Şekil B.237 : Yeni yapıda uygun renk seçimi.....	178
Şekil B.238 : Çalışma alanı içinden yeni yapı örneği.....	178
Şekil B.239 : Tarihi konutlardan öykünerek düzenlemiş yeni yapı.....	178
Şekil B.240 : Masif kütleyi renk ve bölünmelerle hafifletmiş bir konut örneği	179
Şekil B.241 : Tarihi doku içindeki bir konutun giriş cephesi	179
Şekil B.242 : Masif kütlenin hantallığına örnek bir konut.....	179
Şekil B.243 : Yeni yerleşim alanına doğru hantal bir apartman bloğu	179
Şekil B.244 : Müdahale önerisinden örnekler: (a, b, c) Bakım (d, e, f) Basit onarım (g, h) Kapsamlı onarım.....	180
Şekil B.245 : Müdahale önerisinden örnekler: (i, j, k) Kapsamlı onarım (l) Kat kaldırma, rehabilitasyon & cephe düzenleme (m) Rehabilitasyon & cephe düzenleme (n) Kat kaldırma, kat ekleme & cephe düzenleme.	181
Şekil B.246 : Müdahale önerisinden örnekler: (o, p) Cephe düzenleme (q, r) Rekonstrüksiyon (s, t) Yapı kaldırma & yeni yapı önerisi.....	182
Şekil B.247 : Polonya’da sokak düzenlemesinden örnekler (Ernest Munch).....	183
Şekil B.248 : LED sistemle aydınlatılan tarihi bir yapı (raf dergisi)	183
Şekil B.249 : Açık alanda düzenlenmiş güneş panelleri (raf dergisi).....	183
Şekil B.250 : Kırsal bir yerleşimde uygulanmış rüzgar gülü örneği (raf dergisi) ...	183
Şekil B.251 : Dükkan cepheleri için uygulanan kepenk örneği (Fener-Balat)	183
Şekil B.252 : Dükkanların cephelerinde kullanılan saçak örneği (Fener-Balat).....	183
Şekil B.253 : Boş alanların araç parkı olarak kullanılması.....	184
Şekil H.1 : Keserci Hafız’ın (M.F. Altan) kendi yazısıyla notlarından 1. sayfa.....	197
Şekil H.2 : Keserci Hafız’ın (M.F. Altan) kendi yazısıyla notlarından 2. sayfa.....	198
Şekil H.3 : Keserci Hafız’ın (M.F. Altan) kendi yazısıyla notlarından 3. sayfa.....	199
Şekil H.4 : Keserci Hafız’ın (M.F. Altan) kendi yazısıyla notlarından 4. sayfa.....	200
Şekil H.5 : (1) ve (2) numaralı mezar taşları	209
Şekil H.6 : (8) ve (9) numaralı mezar taşları	209
Şekil H.7 : (10) ve (11) numaralı mezar taşları	209
Şekil H.8 : (12) ve (13) numaralı mezar taşları	209
Şekil H.9 : (14) ve (15) numaralı mezar taşları	209
Şekil H.10 : (16) numaralı mezar taşı.....	209
Şekil H.11 : (17) ve (18) numaralı mezar taşları	210
Şekil H.12 : (19) ve (20) numaralı mezar taşları	210
Şekil H.13 : (21) ve (22) numaralı mezar taşları	210
Şekil H.14 : Ayakucu taşlarından örnekler.....	210
Şekil H.15 : Erkeğe ait mezar taşına örnek.....	210
Şekil H.16 : Kadına ait mezar taşına örnek	210
Şekil H.17 : Haziredeki mezar taşlarından; (a,b,c,d,e,f) erkeklere ait başucu taşı örnekleri, (g,h) başucu ve ayakucu taşına bir örnek.....	211
Şekil H.18 : Mezar taşlarında ki tahribat; (a,b) dış etken kaynaklı müdahale ve kırılmalar, (c,d,e,f,g,h) yapısal bozulmalar ve bitkilenmeler	212
Şekil H.19 : Kör Ağazade Osman Ağa’nın mezar taşı	213
Şekil H.20 : Alanda anketin yapıldığı konutlar	215

YAKAÖREN (İLİŞİ / CUMAYANI) KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

ÖZET

Geçmişte yapı ölçeğinde başlayan koruma algısı, günümüzde yapının etrafındaki unsurları da içine alarak sit korumaya dönüşmüştür. Sit korumanın, kentsel yaklaşımdan daha sonra gelişen yönü ise kırsal korumadır. Kırsal sit koruma, küreselleşen dünyaya rağmen hala geçmişin izlerine sahip taşradaki kültürel karakteri ve kırsal dokuyu korumayı amaçlamaktadır. Ülkemizde ‘Kırsal Sit’ tanımının yeni olması da, alanların korunması, geliştirilmesi sürecinde boşluklar yaratmaktadır. Karadeniz’de yemyeşil bir sahil köyü olan Yakaören yerleşimini, bilgi - belgelerle kırsal sit olarak tanımlamak ve tanımsızlıktan kaynaklanan boşluğu doldurmak, çalışmadaki hedeflerdendir.

Kastamonu ili, Bozkurt ilçesine bağlı olan Yakaören yerleşiminin karakterini, çaya paralel yamaçlara konumlanan ahşap konutlar oluşturmaktadır. Bu ahşap konutlar, sahil kıyısında kırım kentleşmesi ve köyün tarihi çekirdeğini oluşturan Cumayanı’nda yaşanan yoksulluk nedeniyle insanların göç etmesine bağlı olarak kırsal nüfusun yaşlanmasıyla hızla bozulmaktadır. Sosyo-ekonomik yapının etkilediği ve etkilendiği bu olgular, kırsal yaşamı, dolayısıyla da kırsal dokuyu değiştirmektedir. Bu kontrolsüz değişimi yavaşlatmak için yaşam kalitesi ve ekonomik çözümlerin sunulduğu, sürdürülebilir bir yerleşim modeli geliştirmek istenmiştir.

Kırsal dokunun sürekliliği için getirilen model önerisi, kapsamlı alan çalışmalarını, konut tipolojilerinin tespitlerini, yerleşim halkının sosyal yapı tanımlamasını gerektirmiştir. Model önerisi için veri tabanının hazırlanmasıyla önce analizler, ardından sentezler yapılmış ve Yakaören’in karakterine uygun çözüm önerileri sunulmuştur.

Çalışma süresince değişmeyen esas gaye; yerleşimin, kullanıcı katılımı esas alınarak onarılması, yaşatılması, aidiyet hissini uyandırılması ve koruma bilincinin oluşturulmasıdır. İnsanların yaşamadığı veya yaşayamadığı bir köyün sürekliliğinden bahsetmek teorik bir yaklaşım olarak kalacağından, çalışmada ‘yaşayarak koruma’ olgusu benimsenmiş, kullanma ve kalkınmaya ilişkin pratik yaklaşımlar izlenmiş ve çalışmanın, kırsal sit koruma adına hayata geçirilebilirliğine inanılmıştır.

RURAL CONSERVATION OF YAKAÖREN (İLİŞİ / CUMAYANI)

SUMMARY

In the past the perception of protection, while only about buildings, today it also includes those in buildings around the site has evolved to site protect. Site conservation firstly emerged as urban conservation and then direction of rural conservation developed. Rural site conservation aimed to preserved cultural character and historical rural fabric in countryside which has traces of past despite the globalizing world. In our country “rural sites” is a new definition that has created gaps in the process relating to the protection and development of areas. Yakaören placement, a coastal village in the Black Sea, which is describing as rural site with information - documents and fill gaps of undefined that are goals of the study.

Yakaören’s settlement fabric possesses a particular characteristic, wooden houses are located on the slopes, parallel to İlişi Stream that is in Bozkurt town, Kastamonu. These wooden houses are rapidly deteriorating because of urbanization along the coast on the area and the rural population is aging, migration of people due to poverty in the historic core of the village, Cumayanı. Socio-economic structure, affected these phenomenons, that is affected by them thereby changing the rural fabric and rural life. In the study, a model of sustainable settlement is develop as well as quality of life and economic solutions are offered for to slow down the change without control.

Model proposal, is brought for continuity of rural fabric that is required extensive field works, identification of typologies of housing and description of folk’s social structure. Before analysis with preparing a database for model proposal, then the synthesis were made and the appropriate solutions for Yakaören'in characters are presented.

During the study period, essentially unchanged principal aim based on to repair together with user participation, to live up, to the feeling of user’s belonging and to create protection awareness. Mention of village’s continuity is a theoretical approach where people did not live or can not live in. Therefore, in the study 'living protection' case is adopted, practical approaches concerning use and development are followed, its implementing usability was believed in account of rural site protection.

1. GİRİŞ

1.1 Amaç

Toplumumuzda koruma kavramının geç gelişmesi, planlama ve koruma yaklaşımlarının ülke politikasında yeterince yer almayışı, dahası kırsalın her şeyin gerisinde bırakılışı ve sürekli ertelenişi nedeniyle ülkemizde kırsal sit koruma üzerine yapılan çalışmalar diğer ülkelere oranla daha azdır. Koruma bilinciyle kırsal sit koruma kavramının eş güdümlü olarak yayıldığı dünyada Türkiye, kırsalını yeni yeni keşfetmekte, sahip olduğu değeri henüz fark etmektedir.

Bu çalışma, ülkemizdeki kırsal mimari ve kültürün keşfine bir parça ışık tutmak, küçük de olsa bir yerleşimin tarihin derinliklerinde var olduğunu belgelemek ve en önemlisi yerleşimin varlığını sürdürebilmesi için bir yöntem oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır.

1.2 Kapsam

Çalışmanın kapsamı geçmişte farklı uygarlıklara, kültürlere ev sahipliği yapmış olan küçük bir yerleşmeden, Karadeniz kıyısındaki bir köyden, Kastamonu İli, Bozkurt İlçesi'ne bağlı Yakaören Köyü'nden (İlişi/Cumayanı) oluşmaktadır. Bu bağlamda yerleşimin kuruluşundan bugüne dek geçirdiği evreler, bu evrelerin topluma, ardından yapılara ve sonunda dokuya yansması mercek altına alınmaktadır. Bu köy ile Anadolu'dan küçük bir kesit yansıtılmakta ve yaşamsal sürdürülebilirliği için bir model tanımlaması oluşturmak hedeflenmektedir. Yerleşmenin geçim kaynaklarının sonlanmasını ve kırsal yoksulluğu önlemek için bölgenin potansiyel analizi yapılmış, kırsal kalkınma için köy üzerinden model önerisi sunulmuştur.

Kırsal bir yerleşmenin anatomisinin çıkarıldığı bu çalışma, alan tespitleriyle dokudan örneklerin saptanmasını; yerleşmedeki güncel sorunların analiz edilmesini; korumaya yönelik müdahale önerileri sunulmasını; geçmişten gelen varlığın korunmasını; yeni yapılanmalar için düzenlemeleri ve ekonomik kalkınmaya dair yol haritalarının hazırlanmasını kapsamaktadır.

2. YAKAÖREN (İLİŞİ / CUMAYANI) HAKKINDA GENEL TANIMLAR

2.1 Yakaören (İlişi / Cumayanı) İsminin Kökeni

Karadeniz sahilindeki bir köy olan İlişi'nin adının geçtiği en eski yazılı kaynak, Cumayanı Camisi mezarlığında bulunan bir mezar taşıdır. “İlişili Ali Çelebioğlu El-Hac Mahmut Ağa” yazılı mezar taşının üzerinde H.1210 (M.1795) tarihi bulunmaktadır.

Cevat Coşkun, 16. yüzyılın ikinci çeyreğinde Cenevizlerin köye (Yakaören), zamanın ünlü İtalyan diplomatı Kardinal Girolamo'nun birinci adını verdiklerini yani Ghinucci olarak adlandırdıklarını, bu adın zamanla Ghinuc, İnucci... ve 'İnişi' olduğunu öne sürmektedir. 1800'lü yıllarda ise ismin 'İlişi' olarak yaygınlaştığını belirtmektedir (Yılmaz, 2005). İlişi isminin kökeni hakkındaki bu savı destekleyen birçok harita bulunmaktadır (Şekil A.1). Bunlardan biri olan M.1801 tarihinde İngiltere'li gezgin J. Cary tarafından hazırlanmış bir harita üzerinde İlişi, “Inichi or Ghinue” olarak yer almaktadır (Şekil A.1(a)).

1845 (H.1261) tarihli Temettüat Defteri'nde, “Bolu Eyaleti, Ginolu Kazası'na bağlı köylerin adları: Evraniyye, İlişi, Bayramgazi, Dağköyü, Sinciros, Yemeni, Mamlay ve Çatalzeytin Divanları şeklinde geçmektedir (Yılmaz, 2005). 1800'lü yıllarda, başta cami vakfiyeleri ve camiyle ilgili görevli atamalarında olmak üzere birçok resmi kayıta İlişi ismi divan, karye ve iskele olarak geçmektedir. İlişi adı, 01.03.1963 tarihinde Yakaören olarak değiştirilmiştir.

İlişi, Yukarı İlişi ve Aşağı İlişi olarak ikiye ayrılmış olup, Hacı Hasan, Mahmut, Ali Çelebi, Uzun Ömer ve Yukarı mahallelerinden oluşmaktadır. Aralarında mesafe bulunan bu mahalleli köylülerin ortak toplanma mekanı, merkezi bir yer olan ve aynı zamanda alış-verişin yapıldığı Cumayanı'dır.

Köy içinde tarihi bir merkez olan Cumayanı, ismini eski bir örften almaktadır. Cuma Müslümanlar için bir bayram, bir buluşma günü olduğundan Cuma namazında bir araya gelen köylülerin böylece toplandığı, birbiriyle görüştüğü, hatta o gün kurulan pazarla kalabalığın daha da arttığı bilinmektedir.

2.2 Fiziksel Yapı

2.2.1 Coğrafi konumu

Geçmişteki adıyla İlişi, şimdiki adıyla Yakaören Köyü, Kastamonu İli Bozkurt İlçesi'ne bağlıdır ve Karadeniz bölgesinin kuzeybatısında bulunmaktadır. İl merkezine uzaklığı 100 km, ilçe merkezine ise 5 km.dir. Yerleşme Bozkurt ilçe sınırları içinde kalmasına rağmen, ilçenin belediye ya da mücavir sınırları içinde değildir (İB, 2002).

41° 58' Kuzey enleminde ve 33° 58' Doğu boylamında bulunan Yakaören Köyü'nü batıda İnebolu, doğuda Abana, güneyde bağlı bulunduğu Bozkurt ilçesi çevrelerken, kuzeyinde Karadeniz yer almaktadır (Şekil A.3). Yerleşim, denize doğru uzanan iki dağın arasından geçen İlişi Çayı'nın ayırdığı iki yakada, Dikmen Dağı eteklerine doğru kurulmuştur.

2.2.2 Yeryüzü şekilleri

Köyün içinden geçen İlişi Çayı boyunca ve çayın denizle buluştuğu alanda düzlükler bulunmaktadır. Bunların dışındaki arazi engebeli ve dağlık olup, sarp yamaçlar ormanlarla kaplıdır. Karadeniz sahili boyunca denize paralel uzanan, kıydan itibaren iç kesimlere doğru bir kitle halinde yükselen dağ silsilesi, İsfendiyar (Küre) Dağları'nın bir uzantısıdır (BBY, 2003). Sahil şeridindeki ve çay çevresindeki araziler dışında, yer şekilleri açısından dağlık bir köy olduğunu belirtmek yerinde bir tespittir. Merkez (çarşı) olarak nitelendirilen köy meydanından başka genişçe bir düzlüğe, bir de Cumayanı Camisi çevresindeki alanda rastlanmaktadır. Her ikisinde de bu düzlük alanlar toplanma amacıyla merkez olarak kullanılmış, konutlar ise engebeli dağ eteklerine yapılmıştır (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 : İlişi Çayı'nın doğusundaki yamaçlardan bir mahalle dokusu

Bu yerleşim seçiminin altında iki neden yatmaktadır. Topluma açık mekanlar kolay ulaşılabilir yerlere yani düzlüklere konumlandırılırken, konutların yerleşiminde İlişi Çayı'nın taşkınlarından korunmak için yüksek kesimler tercih edilmiştir.

İlişi Çayı Bozkurt ilçesinde ikinci büyük akarsudur. İnebolu ilçesi'ne bağlı Deliktaş Köyü yakınlarında Bozkurt sınırları içine girer. Kısa bir mesafe kat ettikten sonra Yakaören Köyü'nün içinden geçerek Karadeniz'e dökülür. Yağışların bol olduğu Eylül-Mayıs ayları arası bir hayli yüksek olan akarsuyun debisi, yaz aylarında bir hayli azalır (BBY, 2003).

Dikmen Dağı'nın eteklerinde bulunan Türbedüzü mevkiinden getirilen kaynak suyu, 1953 senesinde Cumayanı'na, 1959 senesinde İlişi Çarşısı'na aktarılmıştır. 1966 senesinde şebeke yenilenmiştir. 2000 yılında ise yeni bir su şebekesi yapılarak hizmete sokulmuş olup, köydeki bütün yerleşim birimlerine su verilebilmektedir (BBY, 2003). Güneyde Ali Çelebi Mahallesi'nde İlişi Çayı'nın doğusunda keson kuyudan su alınarak depoya iletilmektedir. İlk kuyunun kuzeyinde ikinci bir kuyu bulunmaktadır. İlki 1985'te, ikincisi ise 1994'te Köy Hizmetleri tarafından yapılmıştır. Günvakti Köyü'nden gelen su ise, Belen mahallesindeki depoya gelmektedir. Köyde en çok kuyu suları kullanılmaktadır. 43 adet kuyu, 49 çeşme, 23 adet de pınar bulunmaktadır. Dikmen sırtlarından getirilen su ise, şehir şebekesi ile yerleşmenin kıyı kesimine verilmektedir (İB, 2002).

2.2.3 İklim ve bitki örtüsü

Yakaören, Karadeniz ikliminin etkisi altında olup, yağışlı günler yılın üçte biri kadardır. Eylül ve Mayıs ayları daha yoğun olarak yağmur almaktadır. Kışlar yağışlı ve yumuşak, yazlar ise yağışsız geçmektedir. Yağışın daha yoğun olduğu bölgelerde bitki örtüsü daha gür olup, bu bölgeler daha fazla yağmur çekmektedir.

Yıllık yağış miktarı ortalama olarak m^2 ye 1191,1 kg'dır. Denizin de etkisi ile nem oranı yüksektir. Yıllık ortalama nem oranı %83 civarındadır. Meteorolojik değerlendirmelere göre kış aylarında hava sıcaklığının $-0,1^{\circ} C$ ' nin altına düştüğü, yıllık ortalama gün sayısı 19,3 gün olarak tespit edilmiştir. Yaz aylarında ise en sıcak günlerin yaşandığı Temmuz ve Ağustos aylarında ortalama en yüksek sıcaklıklar $+31,0^{\circ} C$ civarındadır (BBY, 2003).

İlçe, sahip olduğu iklim kuşağı itibariyle zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. Üst flora, çam, meşe, kayın, köknar, kestane, gürgen, yabani kavak, ihlamur, çınar, kızılgaç,

kızılcık, ahlat, alıç, şimşir, defne gibi ağaç türlerinden oluşurken, alt florayı orman gülü, kara yaprak, yabani fındık, orman sarmaşığı, kuş üzümü, çoban püskülü, eğrelti otu gibi bitkiler oluşturur (BBY, 2003). İlçede görülen bu zengin bitki örtüsü, köyde de bulunmaktadır. Yapılarda kullanılan malzeme (ahşap) göz önüne alındığında ormanlık alan bakımından zengin bir köy olduğu anlaşılmaktadır. Ormanda kesimin yasaklanmasıyla birlikte ve popüler kültürün de etkisiyle, yeni yapılarda betonarmenin tercih edildiği gözlenmektedir.

2.2.4 Jeolojik yapı

Yerleşme alanı jeolojisinin fliş, yamaç molozu, alüvyon birimlerinden oluştuğu belirlenmiştir (İB, 2002). İlişi Çayı yatağı ve çevresindeki düzlük alanların alüvyon, yamaçların ise fliş karakterde olduğu görülür. Flişler yerleşime elverişli zeminlerken, alüvyonların emniyetli taşıma kapasiteleri düşüktür. Bu veriyle yerleşimi analiz ettiğimizde, yamaçlardaki mahallelerin araziye uyumlu konumları dikkat çekmektedir. Statik su seviyeleri ve sızıntı suların yerleşime olumsuz etkisi yoktur. Yeraltı suyu seviyesi 3m civarındadır (İB, 2002).

2.2.5 Tabii afet ve yangın

Köyde, yalnızca yeni ve çok katlı yapılar için deprem tehlikesinden söz edilebilir, bunların da sayıları oldukça azdır. Ahşap konutlar, sağlam zeminler üzerine taş temellerle oturtulmuş, bodrum ve zemin katlarda bu taş duvarlar devam etmiştir. Deprem söz konusu olsa bile, az katlı olan bu yapılarda yapı yükü oldukça azdır. Bu da depremde zarar görme riskini düşürmektedir. 1996 yılında Afet İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılmış olan depremle ilgili araştırmalarda bölge 4.derece deprem bölgesi olarak nitelendirilmiştir. Zeminin alüvyon yapısı ve dik eğimli yamaçlar olması, depremin etkisini çabuklaştırmasına rağmen 1945–1950 yıllarında hissedilen depremde herhangi bir hasar görülmemiştir.

Depremde zarar görmemiş olan köyde, geçmişte İlişi Çayı'nın taşması sel felaketi ile sonuçlanmıştır. 1925 tarihinde yaşanan sel Yukarı İlişi'de bir okul ve iki evi tamamen yok etmiştir. Keserci Hafız'ın (M. Fahrettin Altan) kendi el yazısıyla yazdığı metinde olayı, "Bu sırada İlişi Mektebi, Cumayanı mevkiinde Zalama'dan inen derenin çayın sağında, mezarlık karşısında altı kargir üzeri ahşap olmak üzere yeni yapılmış beş odadan mürekkep bir bina idi. ...

1925 senesi Mayıs ayının 23. gününü 24'e bağlayan Pazar gecesi devamlı yağmurlarla kabaran çay, mektebin temelini bozmuş ve mektep tamamen sulara karışmış ve bir eseri bile kalmamış. Bu sırada bundan başka yalıda Kōrağa Köyü mahallesinde de bir evi tamamen, diğer bir evin de yarısını sel alıp götürmüştür.” şeklinde nakletmiştir (YİOB) (Şekil H.1). Selin neden olduğu tahribatı önlemek için 1959 yılında çayın iki tarafına set yapılmıştır.

1963 yılında köy merkezinde, çarşı içinde bulunan bir ekmek fırınından çıktığı tahmin edilen büyük yangın, birçok binanın yanmasına neden olmuştur. Çarşıda büyük tahribatla sonuçlanan yangın, ilçe tarihine de en büyük yangın olarak geçmiştir.

Köyün yaşadığı diğer bir felaket ise, 1965 yılında meydana gelen kasırgadır. Cumayanı'nda bulunan köprü selde tahrip olmuş, iskele köprüsü ise yok olmuştur. Günümüzde, önlem alınmaması ve merkezde su tahliye sisteminin oluşturulmaması (yetersiz alt yapı) yüzünden çarşı, gölet haline gelmekte yağışlı günlerde günlük yaşam durmaktadır.

2.2.6 Ulaşım

Karadeniz'de bir sahil köyü ve geçmişte denizyolu güzergahında önemli bir uğrak yeri olan Yakaören'de, günümüzde denizyolu taşımacılığı kaybolmuştur. Tarihi belgeler incelendiğinde, İlişi İskelesi'ne dair kayıtlara rastlanmaktadır. Bunlardan biri olan, M.1874 (H.1291) tarihli Kastamonu Salnamesi'nde aralarında İlişi İskelesi'nin de olduğu iskelelerden yüklenen keresteler için (ormanları korumak amacıyla) kolcu tayin edildiği bildirilmektedir (Yılmaz, 2005).

“Bu ormanlardan senevi doksan üç bin raddesinde eşcar kat' ile direk ve kiris, taban, lata, bölme, kübürü, tek ve çifte poyalık, ve ufak ve büyük çapta sair enva' tahtalar imal ve İnebolu, Örünye, İlişi, Abana, Çatalzeytin iskelelerinden külliyetle Der-saâdet ve İzmir ve bazan Rumeli sevahiliyle Akdeniz adalarına yelken gemileriyle ve vapurlarla imrar edilir; Mamûlât-ı mezkûrenin bir kısm-ı cüzisi dâhil kazada fûruht olunur.”

şeklinde sonlanan lahika, M.1893 (H.1311) tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesi'nde yer almaktadır. Burada da İlişi İskelesi'nin adına rastlanmaktadır (İnan, 2005).

1950'li yıllara kadar henüz karayolu devreye girmediğinden denizyolu ulaşımı kullanılmıştır. Vapurların hem İlişi'ye, hem de Abana'ya uğraması talebiyle 1954 yılında Denizyolları Genel Müdürlüğü'ne başvurular yapılmıştır (Yılmaz, 2005).

Bir süre sonra vapur sadece İlişi İskelesi'ne uğramış, Abana'dan kaldırılmıştır (Şekil 2.2). İlişi İskelesi, 1956 yılında yeniden düzenlenmiş ve balıkçı barınağı yapılmıştır.

Şekil 2.2 : 1968 yılında Abana sahilindeki bir gemi (Yılmaz, H.T.)

Köyü ilçe merkezine bağlayan yol 1957 yılında yapılmış ve ilçede açılan ilk köy yolu olmuştur. Geçmiş yıllarda, köyde gemi, tekne, motor yapımı ve denizcilik yaygın olduğundan ulaşım deniz yoluyla sağlanmaktayken, yolların yapılması ve sosyo-ekonomik nedenlerden karayolu tercih edilir hale gelmiştir. Abana-Yakaören yolu 1962'de açılmış ve Yakaören Köprüsü yapılmıştır (Yılmaz, 2005). Yolun, İnebolu'ya bağlanması 1964'de gerçekleşmiştir.

Bugün ise, Yakaören'e gitmek için Kastamonu üzerinden Karabük-Kastamonu-Samsun ya da Kastamonu-Çankırı devlet karayolu kullanılmaktadır. Karadeniz sahil şeridindeki yol ise aktif olarak kullanılmakta, batıya doğru takip edildiğinde İnebolu üzerinden Amasra ve Bartın'a, doğuya doğru ise Çatalzeytin üzerinden Sinop ve Samsun'a ulaşılmaktadır. Karayolundan ulaşımında, genel olarak Kastamonu üzerinden geçen devlet karayolu tercih edilmektedir. Sahile paralel geçen Samsun yolu tercih edilmediği gibi, alternatif bir ulaşım ağı olan deniz ulaşımı günümüzde tamamen kaybolmuştur.

2.3 Sosyal ve Ekonomik Yapı

Bir yerleşmenin mimarisini şekillendiren olgular sıralandığında, sosyal ve ekonomik yapı ilk sıralarda yer almaktadır. Sebebi ise, insanların kültürlerinin ve yapabilirlik-sahip olabilirlik imkanı sağlayan ekonomik durumlarının yaşamlarına yön vermesidir. Sosyal yapı da, yüzyılın şartlarına hatta o yılın şartlarına göre değişkenlik göstermektedir.

Fiziksel çevrenin sundukları ve sınırlamaları da mimariyi etkileyen unsurlar arasında olmakla birlikte, yaşama asıl yönü sosyo-ekonomik düzey vermektedir.

2.3.1 Nüfus ve nüfus hareketleri

En çok göç veren iller sıralamasında üst sıralarda bulunan Kastamonu'ya bağlı Yakaören'de de durum farklı değildir. Osmanlı Devleti'nin gerileme döneminde Anadolu'da yaygın hale gelen İstanbul'a göç olgusu, Yakaören'de etkisini göstermiş ve köy halkı göç yolunu tutmuştur. Denizle ilgili işleri meslek edinen köy halkı, İstanbul'da kayıkçılık, mavnacılık ve saray kayıkçılığıyla geçimlerini sağlamıştır. Ancak savaş yıllarında, işsiz kalmışlar ve köyelerine geri dönmüşlerdir.

Bu dönemde askerlik vazifesiyle köyden ayrılıp vefat eden veya uzun yıllar sonunda köye dönenlerin sayısı da oldukça fazladır. Savaşlar, köyün ekonomisini ve nüfusunu etkileyen en önemli etkenlerden biri olmuştur. Balkan Savaşı'na katılan yapı ustalarının yarım bıraktığı bir ev, durumu ifade eden güzel bir örnektir (Şekil A.17).

II. Dünya Savaşı'na dek ekonomik olarak toparlanamayan yerleşmede, savaş yine yüzünü göstermiş ve yokluk yılları diye tabir edilen zamanlar başlamıştır. Ekmek yapmak için un bulamayan halkın mısır koçanından toz elde edip, ekmek yapması o yıllardaki tabloyu açıkça çizmektedir. Bu dönemde İlişi'de 6-7 tane patates tüccarından söz etmek mümkündür. Fakat bireysel zenginlikler genel tabloyu etkilememektedir. Savaştan ve yokluktan yorgun düşmüş bu insanların 1950'li yıllarda ekmek kaygısıyla tekrar göç ettikleri gözlenmektedir.

60'lı yıllarda ise durum biraz değişmiş, Abana'da Limasollu Naci'nin kurduğu İngilizce Konuşma Kampları ülke genelinde popülerite kazanmış ve turizm geliri olarak bölgeye geri dönmüştür. Abana'daki bu gelişmeden, Yakaören de payını almıştır. Yakaören'e canlılık getiren bu olay, gidenleri getirememişse de göçün boyutunu sınırlandırmıştır. Köydeki plaj ve işletmeler, kampla birlikte canlılık kazanmıştır. 1980'lerde daha içe kapanık bir dönem geçiren köy, durumunu hala korumaktadır.

1945'te yayınlanan Kastamonu Gazetesi Abana Özel Sayısı'nda Aşağı İlişi 731, Yukarı İlişi ise 544 nüfuslu olmak üzere İlişi nüfusu toplamda 1275 kişi olarak görülmektedir. Yakaören yerleşmesinin 1997 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre 600 kişi olan nüfusu, 2000 yılı sayımı sonuçlarına göre 762 kişiye yükselmiştir. Hane sayısı 627'dir.

Başta İstanbul gibi büyük illere göç eden nüfusun, yaz aylarında tatil için dönmesiyle birlikte sayı 2000 kişiyi bulmaktadır. Köy halkının yaklaşık %80'i köy dışında bulunmaktadır (İB, 2002). Yaz aylarıyla kış ayları arasında değişen nüfus, alanı sezonluk bir merkez haline getirmekte ve geleneksel konutların boş kalmasına neden olmaktadır.

2.3.2 Eğitim

Yerleşimin eğitim geçmişi hakkında bilinenler, 1800'lerin sonlarından günümüze dayanmaktadır. Yerleşmede Keserci Hafız namıyla bilinen M. Fahrettin Altan'ın 1887 yılında çevre köylerden Yunarı Köyü'nde doğmuş, ilk tahsilini köy mektebinde hafız olarak tamamlamıştır. Ardından medrese eğitimi alarak, Yalı Cami'ne hatiplik ve mektebe muallimlikle göreve başlamıştır. Bakanlıktan onay alarak resmi muallim olarak atanmasından, Türkiye'de ilk kez Cuma hutbesini Türkçe okumasına kadar ülke genelindeki değişimlere oldukça çabuk adapte olmaktadır. İlişi'de çok partili sisteme geçiş sürecinde de aktif rol oynayan Altan'ın yaşadığı dönemdeki İlişi'yi kaleme aldığı notlarından 1900'lerin başında köyde dört tane ilk eğitim düzeyinde okul bulunduğu anlaşılmaktadır (Şekil H.1-2). Eğitimde, Kuran ve din bilgisi dersleri ağırlıklı olarak, okuma-yazma, dört işlem, hesap gibi derslerin öğretildiğinden bahsedilmektedir. Ders veren kimselerin hem cami imamı, hem de mektep muallimi olduğu belirtilmektedir.

Keserci Hafız'ın İlişi sınırları içerisinde olduğunu bildirdiği dört okuldan ilki Yalı Mektebi adını taşımaktadır. Sahilde bulunduğunu, burada yalnızca erkek çocuklara Kuran-ı Kerim, din dersi, dört işlem, hesap dersleri verildiğini ve kendinden önceki hocanın Abdurrahim Efendi olduğunu nakletmiştir. 1910 yılında hem Yalı Cami'ne imam, hem mektebe muallim olduğunu, maaşının cami vakfı ve halktan toplanan parayla karşılandığını, resmi mekteplerde öğretilen tarih, coğrafya, musabakat-ı ahlakiye gibi dersleri de öğretmeye başladığını anlatır. Anlatıda kullanılan "resmi mekteplerdeki gibi" ifadesi, anlatılanlar içinde dikkat çekicidir. Bu noktada okulların bir kısmının halkın gayreti ile kurulduğunu, cami imamının aynı zamanda çocuklara eğitim vermekle de görevlendirildiğini ve muallimlik görevinin maaşını kendilerinin verdiği anlaşılmaktadır. Keserci Hafız'ın eğitim programına eklediği sadece dersler değildir. Abana Rüşdiye ve İbtida-i Mektepleri'nden hocalar davet ederek, eğitimini tamamladığına kanaat getirdiği öğrencileri sınava tabi tutmuştur. Bu bilgilerden ise

İlişi'de yalnızca ilk eğitim düzeyinde okullar bulunduğu sonucuna varılmaktadır. 1913 yılına gelindiğinde Vilayet durumu el koyar, sözü edilen okulu, resmi olarak "İlişi Musareis Necmi Saadet Okulu" adıyla açar ve Keserci Hafız'ı da okula muallim tayin eder. Okul 8 yıl boyunca eğitime devam eder, daha sonra Yukarı İlişi Ravza-i İrfan Mektebi'nin varlığı öne sürülerek lağvedilir. Keserci Hafız önce Abana merkeze, ardından Yukarı İlişi Mektebi'ne tayin edilir.

Köydeki bahsi geçen ikinci okul Hafız'ın tayin edildiği Yukarı İlişi Mektebi'dir. Konum olarak okulun Cumayanı'nda bulunduğunu, çayın ve Zalama'dan inen derenin sağındaki alanda yer aldığını, 2 katlı kargir bir yapı olduğunu betimlemektedir. Muallimi İsmet Efendi'dir ve kendisi de ikinci muallimlik yapmaktadır. 1925 yılındaki sel felaketinde okul binası yıkılmış, dersler 1-2 yıl kadar Cumayanı Camisi'nin üst katında yapılmıştır.

Üçüncü okulun adı, Kız Mektebi olarak geçmektedir. Fazlıoğlu Mahallesi'nde yol kenarında zemin katlı bir bina olarak tariflendirmiştir. Muallimliğini, Yalı Cami'nin imamı Tozalı Abdullah Efendi'nin yaptığını ve kızlara Kuran-ı Kerim dersi gibi din içerikli eğitim verdiğini aktarmıştır. Ardından Süleyman Hoca'nın muallimliğinde kızlara yazı yazma gibi derslerin verilmeye başlandığını eklemiştir.

Dördüncü okul ise, ismini bulunduğu mevkiden olan Cumayanı Mektebi'dir. Binasının, Cumayanı'nda kahvenin yanındaki bahçede olduğu belirtilmiştir. Bu okulda yalnız erkek çocuklarına Kuran, din, yazı ve hesap eğitimi verildiğini, okul binası ihtiyacı karşılamayınca yıktırılıp şimdiki mektebin yaptırıldığını ifade etmiştir. Sözü edilen mektebin, Cumayanı'nda bulunan tarihi okul binası olduğu anlaşılmaktadır. Eğitime başlaması çok daha eskiye dayanan Cumayanı Mektebi'nin, Maarif İdaresi'ne geçişi 1910 yılındadır. Eğitim karma olarak başlatılmış ve bu şekilde devam etmiştir. Eğitim Reformu'yla belirlenen esaslar çerçevesinde okul 03.11.1934'te İlişi İlkokulu adıyla açılmış ve Osmanlıca eğitim veren diğer okullar kapatılmıştır. 3 derslikli okul binası, 2000 yılına kadar hizmet vermiştir.

8 yıllık İlköğretim Kanunu'yla birlikte fiziksel açıdan yetersiz kalan okulun hemen yanına 8 derslikli betonarme bir yapı olan yeni okul yaptırılmış, 2000-2001 Eğitim-Öğretim dönemine yeni binada girilmiştir.

2.3.3 Ekonomik yapı

Yakaören'de ekonomik yapı ve nüfus hareketleri arasında birbirini etkileyen bir denklem bulunmaktadır. Farklı zamanlarda tarım, hayvancılık, gemi imalatı, denizcilik, balıkçılık, turizm gibi farklı geçim kaynaklarından gelir sağlamış olan köy halkının, göçlerle birlikte gelir kaynakları da değişmiştir.

Deniz kenarındaki tüm yerleşmelerde görüldüğü gibi, Yakaören'de de denizcilikle ilgili işler başlıca geçim kaynaklarını oluşturmaktadır. Dikmen Dağları'nı saran ormanlık alanlardan elde edilen kerestelerin gemi yapımında kullanıldığı bilinmektedir. Abana, İlişi ve Darsu gibi mahallerde 5-200 tonluk kayık, mavna, gemi yapıcılığı tersane halinde sürdürülmekte iken, 1939'dan sonra bu çalışmalar durmuştur (Ozanoğlu,1952). Gemi imalatının yanı sıra, ulaşım için yol olmadığından deniz taşımacılığı da yaygın işler arasında yer almaktadır. İnebolu ve Abana'ya deniz motorlarıyla taşımacılık önemli bir iş koludur (Şekil 2.3).

Şekil 2.3 : Bölgede inşa edilen motorlar, 1950'ler (Eren, N.)

Balıkçılık da belli başlı meslekler arasında yer almaktadır. Ormanlardaki yasadışı ağaç kesiminin artmasına bağlı olarak devletin kaçak kesimi yasaklaması, ahşap karkaslı gemilerden metal aksamlılara geçiş ya da sanayileşme, karayolu ulaşımının yaygınlaştırılması ve kolaylaştırılması, ardından motorlu araçların çoğalması, avlanma yasağı ve deniz canlılarındaki bölgedeki temel geçim kaynaklarını zayıflatmıştır.

Ticaret, köyün geçmişinde önemli bir yer tutmaktadır. 1800'lü yıllarda yurtdışıyla kurulan ticari ilişkiler, günümüzde yalnızca köy içi ticarete dönüşmüştür. Yakaören'de iskan etmiş Musa Reiszadeler, devrin sözü geçen ailelerinden ve kereste tüccarlarındandır. Civardan elde ettikleri keresteyi İstanbul'a ve başka yerlere gönderip ticaret yaparlardı (YİOB) (Şekil H.3). Kereste tüccarlığının o dönemde yaygın bir iş kolu olduğu görülmektedir. Kereste yüklü gemiler Rusya'ya, Kırım'a,

Ukrayna'ya gitmekte, yüklerini boşaltıp, tuz, şeker ve mısırla dönmektedirler. 1893 tarihli (H.1311) Kastamonu Vilayeti Salnamesi'nde İnebolu Kazası Abana Nahiyesi memurları sıralanırken, İlişi Rüşumat Memuru¹ Mehmet Hilmi Efendi'nin adı geçmektedir (KVS,1893). Salnameden yola çıkarak, o dönemlerde ticari hayatın, gümrük memuru gerektirecek oranda yoğun yaşandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Salnamenin başka bir kısmında, işlenen kerestelerin İlişi İskelesi'nin de içlerinde bulunduğu iskelelerden deniz yoluyla İstanbul, İzmir, Rumeli sahiliyle Akdeniz ve adalarına gönderildiğinden söz edilmektedir. Osmanlı kayıtlarında, yerleşmenin deniz yoluyla ne kadar geniş ticari bir ağa sahip olduğu görülmektedir. Yurtiçi ve yurtdışı ticaretin yükselişte olduğu bu yıllarda köyün içinde de ticari yaşam sürmektedir. Köy merkezinde (çarşı) dükkanlar bulunmaktadır. "Arifler'in" diye anılan Taş Mağaza ve biraz ilerisindeki konağın altındaki patates mağazası, hemen yanındaki değirmen 1963'teki yangından geriye kalanlardır. Geçmişte pazar kurulması ve Cumayanı meydanında da benzer bir pazar düzenlenmesi dış ticaretin yoğun yaşandığı yerleşmede iç ticaretin de var olduğunu, sonradan değişen sosyal yapı, göçler ve ekonomiyle bu etkinliğin kaybolduğunu göstermektedir.

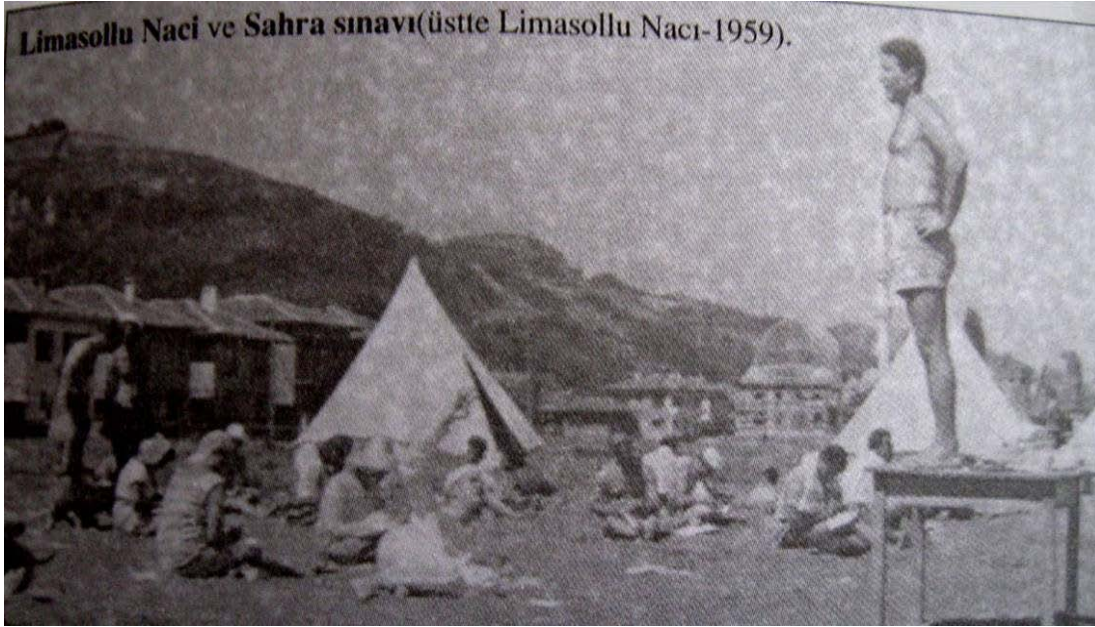
Günümüzde Yakaören'de, tarıma dayalı bir ekonomiden söz etmek olası değildir. Geçmişte tarımla da uğraşan ve bundan gelir sağlayan halk, artık sadece kendi ihtiyacı kadar ürün elde etmekte ve pazara sunmamaktadır. Eğimli yapısı nedeniyle ekime uygun olmayan araziler, ormanlık alanların yoğunluğu gibi dezavantajlar ve balıkçılık, kaptanlık, gemi imalatı gibi uğraşlara imkan veren denize kıyı olma avantajı köy halkının tarıma yönelmesini engellemiştir. Bahçelerde kestane, ceviz, fındık, zeytin, çeşitli meyve ağaçları olsa da bunlar bakımlı değildir. Özellikle fındık ve zeytinin köyde yetiştirilmeye başlanması, Cumhuriyet'in kurulduğu yıllara dayanmaktadır. 1924 yılında Giresun'dan fındık ve zeytin fidanı getirtilmiştir. Yapılan dağıtımda İlişi'nin payına düşen 36.000 fındık, 4.645 zeytin fidanıdır (Yılmaz,2005). Bu dönemde yeni rejimin tarımı destekleme politikası yerleşmeye de yansımıştır. Buğday, mısır, fasulye gibi ürünlerde miktar, yetiştirenin ihtiyacıyla sınırlı tutulmaktadır. Sonu gelen her iş kolu, kendisiyle ilgili bir yapıyı da işlevinden etmektedir. Üretimde sınırlı tutulan buğday ve mısır, değirmenleri işlevini yitiren yapılara dönüştürmüştür.

¹ Gümrük İdaresi için çalışan, nahiyelerin ilgili yerlerinde görevli memurlara verilen unvan.

Yakaören'de hayvancılık, tarımla farklı gelişim eğrilerine sahip olmuştur. Ziraî açıdan gelişme göstermemiş olan köyde tarımsal üretim daha da düşmüş, ihtiyaç doğrultusunda sığ kalmıştır. Hayvancılık ise, geçmişte yaygın bir haldeyken, günümüzde sürdürülmemektedir.

1950'li yıllarda, turizmin Akdeniz ve Ege'de henüz başlamadığı dönemlerde, Karadeniz sahil yerleşmelerinde ilk turistik faaliyetlerin yaşandığı bilinmektedir. Türkiye'de turizm faaliyetlerinin ilk örneklerinden olan İngilizce Konuşma Kampı'nın köyden birkaç kilometre uzaktaki Abana'da kurulmasıyla, 50'lilerden 70'lerin sonuna kadar bölgede ekonomik bağlamda hareketlilik sağlanmıştır (Şekil 2.4).

Turizmin başlamasıyla ticari faaliyetlerde artış olmuş, İlişi Plajı ve ticarethanelerin gelenlerin taleplerine cevap verebilmesi için bir takım düzenlemelere gidilmiştir.

Şekil 2.4 : Abana'daki konuşma kampından bir görüntü – 1959 (Yılmaz, H.T.)

Eraslanlar'a ait kahvenin üst katının otel olarak düzenlenmesinden, Kervansaray ve Salihpalas'ta turist ağırlamasına, plaja duş, soyunma kabini, kahve yapılmasından sokaklara kaldırım döşenmesine, köy konağına yatak takviyesinden köyde kurulan turizm derneğine kadar atılan her adım turizmin harekete geçirdiği ekonomik faaliyetlerle ilintilidir (Yılmaz,2005).

Köyde zamanla aile pansiyonculuğu gelişse de, bölgede turizmin sönmesi ve arz-talebin değişmesiyle turizm aktivitelerinde de düşüş görülmüştür. Bölgede devlet

kanalıyla yapılmış iki otel bulunmaktadır. Biri kıyı şeridinde balıkçı barınağına giden yolun üzerinde, diğeri ise İnebolu yolunun üzerinde bulunmaktadır. Her ikisinin de inşaatı bir süre sonra durdurulmuş, bir aranın ardından yol üzerinde yer alan otel tamamlanmış ve ihale yoluyla şahsa kiralanmıştır. Devletin köy kalkınması için öngördüğü bu yatırımlar, turizme ilginin azalmasıyla atıl kalmıştır.

Sanayi açısından köyü etkileyen bir yatırım olarak, 1984'te deneme üretimine başlayan ve bugün hala üretimi sürmekte olan Abana Motor Fabrikası gösterilebilir. Bölge için büyük ve önemli bir yatırımdır. Köye 1 km uzaklıkta yer alan fabrikanın istihdam ettiği işçi sayısı göz önüne alındığında, bölgeye olumlu etkisi olduğu düşünülmektedir. Ancak, sanayileşmeyle birlikte insan gücüne dayalı iş kolları bölgede de kaybolmuş, istihdam kapasitesi sınırlı olan fabrika işsizliğe oranda çare olamamış ve ekonomik dar boğaz ardından göçü getirmiştir.

2.3.4 Toplumsal yaşam

Ataerkil toplum yapısının hakim olduğu Yakaören'de, gerek köyün gerekse de evin düzeni erkeğin merkezde olduğu bir biçimde düzenlenmiştir. Erkekler denizde çalışmış, sefer dönüşünden yeni bir sefere çıkana dek evlerinde vakit geçirmişlerdir. İş ve ev hayatı dışında kalan zamanlarını kahvelerde köyün gündemini öğrenerek, denizde karşılaştıkları olayları paylaşarak ve ayrı kaldıkları diğer köylülerle görüşerek geçirmişlerdir. Mesleklerini köyde sürdüren erkekler ise, çalışma saatleri dışındaki zamanlarda kahvelere gitmişlerdir (Şekil B.10).

Kadınlar ise bahçe işleri yapmış, hayvanlarla ilgilenmiş, ev işleriyle uğraşmışlardır. Günlük yaşamlarının geri kalan kısmında düğünler, bayramlar ve ev gezmeleri vesilesiyle birbirleriyle görüşmüşlerdir. Yakın geçmişe kadar kadınların toplumsal yaşamda arka planda kaldıkları görülmektedir. Kızlar için ayrı bir okul bulunduğu, karma eğitime ancak 1900'lerin başında geçildiği bilinmektedir. Günümüzde köyde kalanların sayısı oldukça az olup, sosyal yaşantı kadın-erkek ayrımı olmaksızın sürdürülmektedir. Geçmişteki meslekler, uğraşlar sürmese de, kahvelerde sohbet adeti gece gündüz demeden, bir arada devam etmektedir.

Yakaören'in Tarihsel Temeli ve Bugünü isimli kitapta yer alan söyleşide, çevre köylerden biri olan İnceyazı'dan Mehmet Topaloğlu geçmişte kadının toplumdaki yerini şu şekilde ifade etmektedir: "Eskiden kadınlar çarşıya giremezlermiş. Erkeklerin aldıkları öteberiyi eve götürmek için çarşı yakınındaki Korağaköyü

Mahallesi'ne kadar gelir ve beklerlermiş. Zamanla aralarında satıcılar türemiş ve kadın pazarı oluşmuş. Kıyafet devriminde Abana Karakolu'ndan gelen jandarmalar kadınların beyaz başörtü kullanmalarını yasakladığı için, kadın pazarını gözden uzaklaştırmak amacıyla 1938 senesinde Körağaköyü Mahallesi'nden Cumayanı'na kaldırmışlar” (Yılmaz, 2005).

İlişi'nin toplumsal yaşamını etkileyen bir unsur da, bölgede birlikte yaşam sürdürdükleri Rumlardır. Farklı kültürlerin bir aradalığı ve bunun toplumsal hayata yansması Keserci Hafız'ın o dönemi kaleme aldığı notlarından da anlaşılmaktadır.

“ Kurtuluş Savaşı ve mübadele devrelerine kadar diğer kasabalarda olduğu gibi İlişi çarşısında da Rum esnafı vardı. O devirlerde Türkler en çok denizcilik, yani gemicilik, kayıkçılık, İstanbul'da mavnacılık ve salapuryacılık² yaparak geçimlerini temin edip bir sanata sahip olmadıklarından, Rumlar buralarda bir takım sanatları meslek edinmişlerdir. Bununla beraber Rumlar hiçbir surette buralarda hakim mevkide sayılmamışlardır. Rumlardan Tanaş ve Moroğlu adlı iki Hristiyan demircilik yapardı. Kostı adlı Rum fırıncı ve ekmekçi idi. Bodos adında bir yemenici ve deri tabaklayıcısı, diğer bir yemenici ve kalaycı, gene Hristo adında bir yemenici, Lambo adlı bir terzi, bunun babası Kamanto ve eniştesi Yorgi, en son gelenlerden demirci Mincikof, bunlardan başka Türk esnafından Kütük Mehmet'in himayesinde yaşayan Diyonis adlı fakir bir eskici.”

Yakaören İlköğretim Okulu Belgeliği'ndeki notların devamında, Rum yoğunluğunun İnebolu'da olduğu, İlişi'de ise sanat yapmak için buldukları anlatılmaktadır. Bölgede yaşayanlarla yapılan söyleşilerde, evlerin zemin katındaki ya da temeldeki taş duvarlarının Rum ustalarca yapıldığından ve birçok ev ustasının işi onlardan öğrendiğinden bahsedilmektedir.

Geçen yüzyıla kadar kalabalık aile yapısına sahip köy halkı günümüzde çekirdek aile yapısı sergilemektedir. Aile profilinin çıkarılabileceği en etkin mekan, mahremleri olan konutlardır. Geleneksel konutlara bakıldığında, odaların her birinde ocak ve terce (banyo dolabı) bulunduğu görülmektedir. Kalabalık bir ailenin ihtiyaçları düşünülerek, oda sahipleri için odalara dolap içinde gusülhane ve ocak konulmuştur. Aşevi (mutfak), unevi (gıda deposu) ve hela ortak kullanıma açık ve genellikle birinci katta yer almaktadır. Ayrıca, evlerde, bütün ailenin birlikte oturabileceği orta sofalı eyvanlar bulunmaktadır. Zemin kat hayvanların barınması ve yakacak depolama amacıyla kullanılır. Evler bahçe içinde ve ayrık nizamda yapılmıştır.

² Salapurya: 10–15 tonluk yelkenli deniz taşıtı

Bahçede ise ekmek yapılan fırın, samanlık ve çeşme gibi birimler bulunmaktadır. Bir evin içinde iki, üç, hatta dört kuşak, başka bir deyişle birden fazla çekirdek aile bir arada yaşamıştır.

Günümüzde konutlar çekirdek ailelere göre düzenlenmektedir. Tüm kuşakların birlikte yaşama geleneği sona erdiğinden evlerdeki kurguda değişiklik olmuştur. Köyde yer yer apartmanlara rastlansa da, genel tercih bahçe içinde az katlı betonarme yapılarıdır. Konutların iç mekan kurgusu gibi kent dokusu da değişmiş, yerleşme iç kesimlerden sahile doğru kaymıştır. Yeni yapılanmaların görüldüğü sahil kesiminin tercihinde merkeze yakınlık ve deniz manzarasının etken olduğu anlaşılmaktadır.

Toplumsal olayların merkezinde buluşmalar bulunmakta ve köy halkı gelenekçi tavrını bu konuda sürdürmektedir. Düğünler, cenazeler ve bayramlar tüm köy halkının katıldığı, bebek görmesi, çeyiz görmesi sadece kadınların ve asker uğurlama ve benzeri buluşmalar da sadece erkeklerin katıldığı toplantılardır. Bayramlar, köy için en önemli buluşma zamanlarıdır. Bayramın birinci günü, kadın-erkek herkes, geçmişten günümüze bayram yeri kabul edilen Cumayanı Meydanı'nda bir araya gelmektedir. Bu geleneksel buluşmada etli pilav ve hoşaf pişirilmekte ve hep birlikte yenilmektedir. Yemek ziyafetinin yanı sıra, evde yapılıp getirilen ya da orada yapılan bazlamaçlar da misafirlere sunulmaktadır. Köy halkı, bayramı sevinçle karşılamakta ve bu geleneği sürdürmek için çaba sarf etmektedir.

2.4 Tarihsel Gelişim

Yakaören tarihine ilişkin yazılı belgeler Osmanlı arşiv belgeleri ile sınırlıdır. Daha eski dönemlere ait bilgiler rivayetten öteye gitmemekte, bölgenin tarihsel gelişimi genel kapsamda İnebolu, Abana ve Kastamonu tarihi hakkındaki bilgiler ışığında yorumlanmaktadır.

2.4.1 Türk hakimiyeti öncesi

Kastamonu ve çevresi tarihte Paflagonya olarak adlandırılmaktadır. Bunun nedeni, İÖ 6.yy.'dan önce Makedonya ya da Mısır'dan gelen Paflagonyalılar'ın bölgeye yerleşmesi ve sonrasında bölgede yaşayan her ulusa "Paflagonyalı" denilmesidir (Gökoğlu, 1952). Oysa, bölgenin geçmişi daha eski medeniyetlere dayanmaktadır. Sırasıyla Gaşkalar, Etiler, Frigler, Kimmerler, Lidyalılar, Persler, Yunanlılar (Büyük İskender) ve Pontuslar'ın (İÖ 279–64) hakimiyetine giren bölge, Pontusların

Karadeniz’i tek devlet olarak birleştireceği sırada Doğu Roma İmparatorluğu’nun (İS 395) yönetimine girmiştir (KY, 1973).

Homeros, İlyada adlı eserinde Paflagonyalılar’ın Pylaimenes komutasında Truva Savaşı’na (İÖ 1180) katıldığını yazmıştır. Yenilgiyle birlikte Milet, İyonya ve Ege adalarındaki kent devletleri gibi Karadeniz kıyıları da Yunan idaresine geçmiştir.

İl sınırları içinde kıyasal yerleşim merkezlerinden biri olan İnebolu’nun, Miletliler tarafından bir kıyı kolonisi olarak kurulduğu, Boyranaltı Mahallesi yakınındaki kale kalıntılarına dayanılarak açıklanmaktadır. “İon şehri” anlamındaki İonapolis adı ve Avara Mahallesi’nde bulunan sütun parçaları, tarihçiler tarafından İnebolu’nun Miletlilerin kurulduğu savını desteklemektedir (Kalem, 2001). İonapolis, Lidya Krallığı’nın yıkılmasından sonra, diğer İon şehirleri gibi, önce Perslerin sonra Roma-Bizans İmparatorluğu’nun egemenliğine geçmiştir (İY, 1961). İlişi’deki yerleşimin

Strabo’nun antik dönemdeki Anadolu’dan bahsettiği Geographika adlı eserinde, “Abonuteichus” adı geçmekte, bu yerleşimin küçük bir kasaba olduğundan söz edilmektedir (Jones, 1928). Kitabın dizin kısmında Abonuteichus için, küçük çapta bir donanma yeri tabiri bulunmaktadır. Burada adı geçen kasaba İnebolu’dur. Bu yolculuk sırasında Carambis’den (Kerempe) sonra Cinolis (Ginolu), Anticinolus, Abonuteichus (İnebolu) ve Armené (muhtemelen Sinop’a bağlı Akliman’dır) güzergahını takip etmiştir. Abonuteichus adı, İS 2.yy’ da kentte ortaya çıkan yalancı peygamber yüzünden kentin adının kötüye çıkmasıyla, Ionopolis (İyonya kenti) ismini alır, ardından kentin adı Osmanlı yönetiminde İnebolu’ya dönüşür (Gökoğlu, 1952). Kitapta, Strabo’nun sözünü ettiği güzergahta bulunan İlişi’ye dair bir bilgiye rastlanmamaktadır. O dönemde ya İlişi henüz iskana açık değildir ya da bahsetmeye gerek duyulmayacak kadar küçük ve önemsiz bir yerleşmedir.

İlişi’nin içinde bulunduğu bölgenin, Türk hakimiyeti öncesi iskan edilmiş bir alan olduğu açıktır. Ancak, bu konuda eski belgelere ulaşılamamıştır. Abana’da, muhtelif yerlerde sergilenmekte olan İlkçağ’dan kalma 4–5 mimari parça ile Geç Bizans çağından bir kilise vaftiz teknesi bulunmaktadır (Umar, 1986).

Bölgede çeşitli yerleşim ve köylerde açığa çıkartılan kalıntılar, geçmiş asırlarda bu toprakların farklı uygarlıklara ev sahipliği yaptığının kanıtı olarak kabul edilebilir. Yakaören’de bu savı destekleyen bir yapı kalıntısı bulunmaktadır. Kastamonu’da müze müdürlüğü yapmış olan Arkeolog Ahmet Gökoğlu söz konusu kalıntıyı bu

şekilde tanımlamaktadır: “Bu küçük kale İlişi köyünün iskelesinde ve kireç kuyusu mevkiindedir” (Gökoğlu, 1952). Bu kalenin günümüze yalnızca bazı duvar kalıntıları ulaşabilmiştir.

Hititlerden sonra Frigya ve Lidya Krallıkları'nın egemen olduğu bölge, İÖ 4. yy.'da Perslerin eline geçmiştir. Daha sonra Büyük İskender, bu toprakları Anadolu ile birlikte Makedonya'ya katmıştır. İskender'den sonra Pontus Krallığı'na geçen yöre, İÖ 1. yy.'da Roma İmparatorluğu'na katılmıştır. Roma İmparatorluğu'nun 395'te ikiye ayrılmasıyla da Bizanlıların eline geçmiştir (KY,1995).

715 yılında Arap kuvvetleri Anadolu'ya girerek Bizans ordusunu yenmiş; Paphlagonia ve Karadeniz sahili Arapların idaresi altına geçmiştir. Bölge, 922 yılına kadar Arap -Bizans savaşlarına sahne olmuştur. Arapların yenilgisiyle, Bizans İmparatorluğu'nun bir eyaleti haline gelmiştir (Yinanç, 1944).

2.4.2 Türk hakimiyeti ve Osmanlılar dönemi

1071 Malazgirt zaferinden sonra Selçukluların idaresindeki Türk boyları Karadeniz'e kadar yayıldılar. Bizans sınırından Kastamonu'ya kadar uzanan uç kısmı Türkler tarafından 11. yüzyılın sonlarında fethedildi (Dukas, 1956). Bir süreden beri devam eden işgal, 1084 yılında Karatekin'in Sinop'u almasıyla Paphlagonya bölgesinin tamamında etkili oldu. Fakat burada Türk hakimiyetinin yerleşmesi bir asırdan fazla bir zaman içinde mümkün olabilmıştır (Turan, 1968). Selçuklu kumandanlarından Gümüş Tekin tarafından 1105'te fethedilen bölge, 25 yıl sonunda Bizans'a, ardından 1213'te Çoban Hüsamettin'le Türk hakimiyetine geçmiştir. Beylikler dönemini yaşayan Anadolu'da, Candaroğulları Beyliği (1292–1460) bölgeye egemendir. Osmanoğlu Beyliği'nin güç kazanarak beylikleri bünyesinde toplamasıyla, Candaroğulları'nın toprakları ve halkı 1461'de kesin olarak Osmanlı yönetimine girmiş ve 20. yy'a kadar imparatorluk sınırları içinde kalmıştır (KY, 1995).

Kastamonu ve çevresi her ne kadar Türklerin hakimiyetinde ise de, sahildeki kolonilerde yaşayan ve ticareti ellerinde tutan Cenevizlerle, bölgenin eski sakinleri olan Rumların burada yaşamalarına izin verilmiştir. Rumlar yakın zamanlara kadar bölgede kalmış ve Türklerle birlikte yaşamışlardır (BBY, 2003).

Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon'u ele geçirmesi ve Kırım'ın fethiyle Karadeniz, Türklerin hakimiyetine girmiştir. Kıyıları güvence altına almak ve donanmaya halat,

kereste gibi malzemelerin temini için denizci Türkler, İlişi ve civar yerleşimlere iskan amaçlı gönderilmiştir.

19. yüzyıla gelindiğinde bölge artık tamamıyla Türk kimliğine sahiptir ve bu durum gerek kültürel yapı da gerekse yerleşimin dokusunda etkisini göstermektedir. Bu dönemde bölgenin idari yapısı her ne kadar merkezi yönetime bağlı olsa da kendi içinde bir düzen sağlanması amacıyla bazı kişilere idareyi temsil yetkisi verilmiştir (Şekil H.3). 1900'lerin ilk yarısında başlayan ve "Ağalar Devri" olarak anılan bir dönemde, merkezi otoritenin verdiği yetkiyle İlişi'de sözü hüküm niteliğinde olan ve devlet talep ettiğinde, köylüden seçtiğini asker olarak gönderen kişilerden söz edilmektedir (YİOB).

Keserci Hafız'ın notlarında ve İlişi yakınındaki Köseali Köyü'nden 1926 doğumlu Mehmet Köse'yle yapılan söyleşinin yer aldığı Yakaören İncelemesi adlı raporda söz edilen Ağalar devrinin iki önemli karakteri, yerleşimde söz sahibi olan Büyükağa ve Küçükağa namındaki şahıslardır (Yılmaz, 2005).

2.4.3 Cumhuriyet dönemi ve günümüzde "Yakaören"

Yörenin, tarihsel açıdan en önemli özelliklerinden birisi Türklerin ulusal bağımsızlık savaşı sırasında oynadığı roldür. Lojistik açıdan güvenilir bir konumda olması nedeniyle İnebolu limanından Ankara'ya erzak ve cephane akışında halk büyük yararlılıklar göstermiştir (Şekil 2.5).

Şekil 2.5 : İnebolu limanında cephane taşıyan yöre halkı (İnebolu Kaymakamlığı)

Ankara'ya en yakın liman olması nedeniyle İnebolu, bu dönemde deniz yoluyla Anadolu'ya geçiş için en önemli liman haline gelmişti. 1920 Nisan'ında yapılan bir anlaşma üzerine Rusya'dan gelen askeri malzeme İnebolu'ya çıkarılmaya başlandı. İlk TBMM kurulduğunda, İnebolu'da "Esliha ve Cephane Komisyonu, Menzil Nokta

Kumandanlığı” kuruldu (10 Aralık 1920). Bu stratejik konumu nedeniyle, İnebolu ve çevresi 9-30 Ağustos 1921 tarihleri arasında Yunan gemileri tarafından defalarca top ateşine tutulmuştu (Hergüner, 1999).

Şekil 2.6 : İnebolu Topçu Birliği, 1921 (İnebolu Kaymakamlığı)

Savaş döneminin ardından gelen zafer, ilçelerden köylere dek tüm halkın katkısıyla sağlanmıştır. İnebolu, çevresindeki yerleşimler ve bunlardan biri olan İlişi’deki halk, o yıllarda imkanlarını seferber etmiş, böylece Anadolu düşman işgalinden kurtulmuştur (Şekil 2.6).

Savaş sonrasında değişen koşullar yeni bir devletin kurulmasına zemin hazırlamıştır. Tüm bu değişimlerle birlikte, yeni düzenlemelere gidilmiş ve bunlar kentlerden köye dek her yerde etkisini göstermiştir. Sınırların çizilmesiyle, mübadele süreci yaşanmıştır. Aradan binlerce yıl geçtikten sonra, 1924’teki değişimle Rumlar Yunanistan’a göçmüştür. Bu göçe, İnebolu’dan 2.000 Pontuslu katılmıştır. Kimi kaynaklarda 1924’ten önce de İnebolu’dan “zorunlu göç” uygulamasıyla ilgili bilgiler bulunmaktadır³ (Yılmaz, 2005).

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte bölgede yaşanan önemli bir olay da, Atatürk’ün Kastamonu’yu ziyaretidir. 25 Ağustos 1925’te İnebolu’ya gelmiş, 26 Ağustos günü Abana’dan gelen kurulu kabul etmiştir (Şekil 2.7).

³ Osmanlı Arşivi’ndeki 6/10/1918 tarihli “İnebolu’dan Ümit Vapuru’yla sevk edilen mültecilerin hangi vilayet ahalisinden olduklarının bildirilmesi” ne dair 272.0.0.14 fon kodlu belge

Şekil 2.7 : Atatürk'ün 1925 yılında İnebolu gelişi (İnebolu Kaymakamlığı)

O sırada ilçe olan Abana'dan gelen heyet Gazi'nin huzuruna çıkmış, köylerdeki durum, zirai faaliyetler ve geçime ilişkin soruları yanıtlamış, ziraatın gerilediğini, geçim kaynaklarının azalmasıyla çalışmak için İstanbul'a göçün arttığını anlatmışlardır. Ardından köy yollarının yapımı için destek istemiş, köylerde okullara ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir. Gazi söylenenleri dikkatle dinledikten sonra, heyetlerin temsil ettiği halkın mütareke ve işgal yıllarında ne kadar fayda sağladığını anlatmış, ülkenin kurtuluşu için çabalarını takdir etmiş ve övgüye değer bulduğu hususları dile getirmiştir (Yılmaz, 2005). Atatürk'ün ziyaretiyle birlikte bölgede hareketli günler yaşanmıştır. Heyetler İnebolu'ya geçmiş, Ata'yı kendi ilçelerine davet etmiş, fakat yoğun programı sebebiyle kendisini Ankara'ya uğurlamışlardır.

1950'li yıllardaki çok partili sisteme geçiş sürecinde, İlişi'de hemen ilgili teşkilatlar kurulmuştur. İdari olarak bağlı bulunduğu ilçe sürekli değişen İlişi, Bozkurt ve Abana'nın ilçe oluş süreci boyunca kendi düzenini değiştirmemiştir. Ancak Bozkurt'un ilçeye dönüştürüldüğü dönemlerde daha fazla yatırım alan, merkezi bir yerleşim haline gelmiştir.

Köyün kendi idari yapısında dönemsel değişiklikler söz konusu olmuştur. Osmanlı döneminde de, yörenin önemli yerleşim birimlerinden birisi olan köy ve çevresi 1855 senesine kadar tek bir muhtarlık olarak kalmış, bu tarihte İlişi, Yukarı, Uzunömer ve Aliçeşme olmak üzere 4 muhtarlığa bölünmüştür.

1905 senesinde ise, Aliçelebi Köyü'nün Hacı Hasan ile Yukarı Köyü'nün Mahmut Mahallesi bu köylerden ayrılarak müstakil muhtarlık olmuşlardır. 1918 senesinde İlişi Çayı'nın doğusunda bulunan Aliçelebi, Hacıhasan ve Mahmut köyleri birleşerek Aşağı İlişi köyü'nü, çayın batısında kalan Uzunömer ve Yukarı köyleri de Yukarı İlişi Köyü'nü meydana getirmişlerdir. 30.06.1952 tarihinde ise, bu iki muhtarlık birleşerek bugünkü İlişi Köyü'nü meydana getirmiş ve 1963'te İlişi adı Yakaören olarak değiştirilmiştir (BBY, 2003).

3. ÇALIŞMA ALANININ TANIMLANMASI

Çalışma alanındaki sorunların saptanması ve çözüm önerilerinin sunulması, bölgenin iyi tanımlanması yoluyla mümkündür. Alanda yapılan analizlerin rakamsal verilere dönüştürülmesi, sosyal ve kentsel dokunun irdelenmesi, sivil mimarlık örneklerinin plan ve cephelerinin incelenmesi, çalışma alanının tanımlanması için gerçekleştirilmesi zorunlu çalışmalardır.

3.1 Kentsel Doku

Karadeniz sahilinde küçük bir yerleşim merkezi olan İlişi, güney-kuzey doğrultusunda akan İlişi Çayı'nın ikiye böldüğü bir vadide kuruludur. Yerleşim, dere kenarından doğu ve batı yönde görece düz alanlarla başlayan, sert eğimlerle yükselen vadi yamaçlarında yer almaktadır. Arazinin doğal haliyle uyum içerisinde konumlandırılmış yapılar, eğime en az müdahale ile inşa edilmişlerdir. Dolayısıyla, bir yamaçtan karşı yamaca bakıldığında, yeşil alanlar içinde dağınık bir şekilde yerleştirilmiş, az katlı ahşap yapılar görülmektedir. Anadolu'da yamaçlara yerleşen birçok köyde olduğu gibi, İlişi'de de eğim çizgilerine paralel yapılanma, giderek yükselen bir mahalle dokusuna neden olmuştur (Şekil B.23).

İlişi'de ilk yerleşenler, sahil kenarı boyunca iskan etmek yerine iç kısımda bir köy kurmayı tercih etmişlerdir. Sahile bakan tepedeki Cenevizlerden kalan burç kalıntısı, eski çağlarda bölgede deniz ticaretinin yapıldığını ve dolayısıyla denizden gelebilecek tehlikelerin yoğun olduğunu göstermektedir. Böylece, liman ve kale dışında yerleşimin iç kesimde, başka bir deyişle korunaklı bir alanda konumlanmasının neden tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Günümüzde köyün yerleşim alanlarının sahile doğru kaydığı gözlenmektedir. Eğilimler incelendiğinde sahile paralel karayolunun geçtiği hattın, yerleşim içi dinamiklerin de etkisiyle daha cazip hale geldiği görülmektedir. Bu durum, çarşı ve çevresinde yeni yapılaşmaya neden olduğu için, bu bölge araştırmanın dışında tutulmuş, çalışmaya konu edilen konutlar büyük oranda tarihi merkez olan Cumayanı'ndan seçilmiştir.

Hızla kuzeye doğru gelişen köyde, yeni yapılara gösterilen ilgi artmakta ve tarihi yapıların kullanıcıları azalmaktadır. Böylece köy sakinlerinin değişen barınma tercihleri, geçmiş değerlerimiz olan tarihi konutların varlığını tehdit etmektedir (Şekil B.22).

3.2 Anıtsal Yapılar

İlişi'nin küçük ölçekli bir yerleşim olması nedeniyle anıtsal yapı sayısı azdır. Köydeki anıtsal yapılar, Cumayanı Camisi ve Yalı Cami, sahile hakim noktada yapılan Ceneviz döneminden kale kalıntısı, Cumayanı'ndaki ahşap köprü ve tarihi ilkokul binasından ibarettir.

3.2.1 Dini yapılar

3.2.1.1 Cumayanı Camisi

Cumayanı mevkiinde, Mehmet Oğuz Güccen Caddesi üzerindedir. Bu alanda, caminin açıldığı bir meydan ve meydanın kuzey-batı yönünde, 10m ilerisinde ahşap köprü, batı yönünde köprünün hemen yanında köy odası bulunmaktadır. Caminin kuzey-doğusunda ve bitişiğinde hazire, güney-batı yönünde, 25m ilerisinde sağlık ocağı konumlanmıştır (Şekil B.41, 46, 47).

Hazirede, tasavvuf tarihindeki önemli şahıslardan Nakşibendi tarikatının Halidi kolundan Ahmetzade Şeyh Ahmet Efendi medfun bulunmaktadır (Şekil H.13).Meydanı çevreleyen bu yapılardan sonra caminin güney-batı yönünde, 100m ilerisinde köyün tarihi okul binası yer almaktadır.

Caminin yapım tarihi giriş kapısının sağındaki plakada 1895 olarak belirtilmiştir. Vakıf defterlerinde camiye dair imam tayini gibi bazı kısa notlara rastlansa da, kapsamlı belge niteliğinde herhangi bir evraka ulaşamamıştır.

“Ginolu kazası İlişi karyesindeki camii şerif ve mektep vakfi”⁴ ibaresiyle kayda geçen evrakın düzenlendiği tarih M.1849 olarak görülmektedir. Evrakın içeriği bilinmemesine rağmen caminin 1849'da var olduğu kayıt altındadır.

⁴ 408 numaralı defter, Esas no. 203, Sıra 1791, Tarih Teşrinisani 1265 (R.)

“İlişi Köyü Camii şerifi vakfı”⁵ ibareli bir başka kaydın yanındaki notta 1793 yılında günlük 3 akçe yevmiye ile camiye imam ve hatip olarak Hasan Halife İbn Abdullah’ın atamasından bahsedilmektedir. Bu kayıtlar, dikkate alındığında caminin geçmişinin 1793 yılına dek uzandığı görülmektedir.

Keserci Hafız notlarında, halkın çok eskiden beri Cuma namazını Yalı Cami’nde kılmayıp, Cumayanı’nda kıldığını ve Cumayanı Camisi’nin 1907 yılından 10-15 sene önce yeniden yapıldığını nakletmiştir. 1900’lü yılların başında, camiden başka o mevkide iki kahvehane olduğunu belirtmiştir. 1890’lı yıllarda caminin inşasında, Kütük Mehmet isimli şahıs müteahhitliği ve mutemetliği üstlenmiştir. Bundan ötürü, caminin yapım tarihi 1895 olarak geçmektedir (Şekil H.4).

Dikdörtgen plana sahip caminin harimi, 9.85m x 16.25m boyutlarında dikdörtgen planlıdır. Kuzeye bakan cephesinde iki giriş bulunmaktadır. Bunlardan iki kanatlı olan giriş kapısı mihrap doğrultusunda olup ve 3.63m x 3.77m boyutlarında bir hole açılmaktadır. Holün batısındaki kapıdan imam odası olarak düzenlenmiş 3.55m x 3.85m boyutlarındaki mekana, doğusundaki kapıdan ise kadınlar mahfiline çıkılan 3.60m x 3.00m boyutlarındaki bölüme ulaşılmaktadır. Tek kanatlı giriş kapısı yine kadınlar mahfiline çıkan bölüme açılmaktadır. Bu girişlerin üzerinde, caminin kuzey cephesi boyunca uzanan beşik çatı tipinde ahşap taşıyıcıları olan, sac levha kaplı bir saçak yer almaktadır. Dikdörtgen planlı caminin ana duvarları 60cm kalınlığında kesme taştan yapılmış, giriş holü, imam odası ve kadınlar girişi 7cm kesitindeki ahşap dikmelere sabitlenmiş ahşap duvarlarla oluşturulmuştur.

Harim içerisinde kadınlar mahfili olarak asma kat düzenlenmiştir. Bu asma kat, harimin içindeki 30cm çapında dairesel kesitli iki ahşap dikme tarafından desteklenmektedir. Ana mekanın zeminindeki bir kapaktan geçilerek bodrum kata ulaşılmaktadır. Fakat bu katın derinliği oldukça az olup ve kullanıma açık değildir. Cami, kiremit kaplı ahşap kırma çatı ile örtülüdür. Kuzey-batı köşesinden yükselen tek şerefeli minaresi, boğumlu bir külahla sonlanmaktadır.

Yoğun bir kullanımı söz konusu olmasa da kat silmelerindeki kabartmalar ve minare, Batılılaşma etkisindeki devrin izlerini taşımaktadır. Minareye, kadınlar mahfilinde bulunan bir kapı ile ulaşılmaktadır.

⁵ 408 numaralı defter, Sayfa no. 191, Sıra 449, Tarih 1207 (R.)

Harimde kemerli pencereler mekanı aydınlatırken, bodrum katın hava alması için pencere sıralarıyla cepheyi dolaşan, küçük boyutlarda ve doğramasız pencere boşlukları bulunmaktadır (Şekil B.43). Zemin katta, batı ve doğu duvarlarında üçer pencere bulunurken, kadınlar mahfilindeki pencerelerle üst sıradaki pencere sayısı dörde çıkmaktadır. Harimde, mihrabın ve harime açılan kapının her iki yanında birer pencere bulunmaktadır. Mihrabın sırasındaki pencereler dış mekana açılırken, kapının yanındaki pencerelerden biri imam odasına, bir diğeri kadınlar mahfiline çıkılan bölüme bakmaktadır. Mekan içinde sütunlar, minber ve mihrabın yüzeyleri boyanmış ve özgün hali kaybedilmiştir. Strüktürel olarak iyi durumda olan cami, onarılarak aslına uygun olmayan unsurlardan arındırılmalıdır.

3.2.1.2 Yalı Cami

Adıyla uyumlu olarak sahile yakın, Çarşı olarak adlandırılan alanın merkezinde yer almaktadır (Şekil B.39). Dikdörtgen planlı yapı, kargir-yığma tekniği kullanılarak yapılmıştır. Üst örtüsü erken dönem camilerinde görüldüğü üzere kırma çatıdır. Caminin 8 basamakla ulaşılan giriş kapısının üzerinde kitabesi bulunmaktadır. Bu kitabeğe göre yapım tarihi 1907 olarak belirlenmektedir. Keserci Hafız, bu tarihten önce aynı yerde küçük, ahşap bir cami olduğundan bahsetse de, net bir tarih vermemiştir. Caminin yeniden yapımında Musa Reiszadeler'den Hacı Efendi'nin büyük katkısı olduğunu belirtmiştir (YİOB)(Şekil H.4).

Yarı bodrum biçiminde inşa edilen bodrum kattaki cami vakfına ait olan dükkanlar, caminin gelir kaynaklarıdır. Onarım giderleri, bu akardan sağlanmaktadır. Camiye ait 1910 tarihli bir vakıf belgesinde⁶ köy sakini Dakoğlu Osman Ağa İbn İsmail'in cami imamı ve hatibinin giderleri için 5 sıra dükkanını vakfettiği yer almaktadır (Ek H.5).

“İskele mevki’inde vaki’ kible tarafı Dakoğulları Hasan ve Osman Ağaların dükkanları, şark tarafı ırmak, şimali, şimali ve cenub tarafları sokak ile mahdud mescid-i şerif tahtında vaki’ birbirine muttasıl beş bab dükkanımı bi-cümleti’t-tevabi’ ve kaffeti’l hukuk ve’l-merafik hasbeten Li’llahi’l-ehad ve kasdi’ş-şefa’ati Resulu’s-Samed ve taleben li-merdati Rabbi’l-ehad vakf-ı sahih-i müebbed ve habs-i sarih-i muhalled ile vakf ve habs idüp, şöyle şart ta’yin eyledim.”

Kuzeye bakan giriş kapısının her iki yanında birer pencere bulunmaktadır. Üst dizide ise, kapının hizasında üçüncü bir pencere yer almaktadır.

⁶ 595 numaralı defter, Sayfa no. 219, Sıra 232, Tarih Rebiülahir 1327 (H.)

Yine giriş kemeri üzerine denk gelen bu pencerenin üstünde Kur'an yazılı bir plaka bulunmaktadır. Doğu ve batı duvarlarının, dörder pencere üst sırada, dörder pencere alt sırada olmak üzere sekizer pencereleri vardır. Güney cephesinde üst sırada üç pencere, alt sırada ise iki pencere ve mihrap bulunmaktadır. Cami ve bodrum kattaki dükkan pencereleri kemerlidir. Dükkan girişleri zemin kotundan aşağıda kaldığından birkaç basamakla ulaşılmaktadır.

Caminin son cemaat mahali bulunmamaktadır. Kadınlar mahfili olarak adlandırılan asma kata caminin içinden ulaşılmaktadır. Minaresi, caminin yan duvarlarına dıştan eklenmek yerine, kuzey-batı yönünde harimin içerisinde düzenlenmiş ve üst örtünün içinden geçerek yükseltilmiştir. Minare yakın zamanda yeniden yapılmıştır, geçmişte daha kısa olan minarenin boyu yenilenerek uzatılmıştır (Şekil B.5-6).

Zaman içerisinde yapılan onarımlarda caminin cepheleri değişmiştir. Değiştirilen pencereler, yüzeyde kullanılan boyalar, muhdes aydınlatma elemanları ve çatı kaplaması gibi unsurlar yapının özgünlüğünü bozmuştur (Şekil B.39-40).

3.2.2 Kamu yapıları

3.2.2.1 Cumayanı İlkokulu

Yapı, cami ve meydanın 100m ilerisinde, çaya paralel bir şekilde konumlanmıştır. Keserci Hafız'ın notlarında Cumayanı Mektebi olarak bahsi geçen okul binası "Cumayanı'nda kahvenin yanındaki bahçede" diye tarif edilmiş, ihtiyacı karşılamayınca yıktırılıp şimdiki binanın yaptırıldığı nakledilmiştir. Okulun, 1910 yılında Maarif İdaresi'ne bağlandığı bilinmektedir. İlişi Camisi ve Mektebi'nin vakıf kaydındaki evrakta 1849 tarihinin anılması caminin ve mektebin o yıllardaki varlığına işaret etse de, yapısal özellikleri bilinmemektedir. 1900'lerin başında yeniden inşa edilen okul iki katlı, kırma çatılı, kargir bir yapı olarak düzenlenmiş olup, günümüzde ayakta durmaktadır (Şekil B.51-52).

Bahçesinde süs havuzu, birkaç tane meyve ve çam ağacı bulunan okul, üç binadan oluşan bir bütündür. Bunlardan biri içinde dersliklerin ve idarenin yer aldığı ana bina, biri helalar ve bir diğeri ise yemekhane binasıdır. Yemekhane bahçe girişiyle aynı kotta yer alırken, okul ve helaların bulunduğu kotta 14 basamaklı bir merdiven ile ulaşılmaktadır. Bu merdiven, bahçenin ortasından geçmekte ve okul giriş kapısının aksına uzanmaktadır.

Bahçeden 9 basamakla ulaşılan giriş kapısı sofa niteliğinde orta mekana açılmakta ve dersliklere dağılım buradan sağlanmaktadır. Orta mekandan altı ayrı mekana ulaşılmaktadır. Kaynaklarda üç derslikli olarak bahsedilen okulda, mekanların bir bölümünün derslik olarak kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Kuzey-doğu yönündeki dersliklerden biri 5.75m x 8.15m boyutlarına, bir diğeri 5.75m x 7.40m boyutlarına sahiptir. Güney-batı yönündeki üçüncü derslik ise 5.70m x 6.75m boyutundadır. Dersliklerin dışındaki mekanlardan biri 6.00m x 5.20m ebatlarında, güney-doğu yönünde ve giriş kapısı aksındadır. Yapının girişinin sağ kanadında kalan ve güney-batı yönündeki diğer iki mekan ise alan olarak diğer mekanlardan daha küçüktür.

Yapının, üst katla aynı dış kontura sahip bir de bodrumu bulunmaktadır. Bodrum katın güney-batı kanadındaki bölünmüş mekanların depo amaçlı düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bodrum kat, taş yapı olarak tamamlanmış, derslik katı ise ahşap olarak yapılmıştır.

Kuzey-doğu cephesinde 6 pencere, kuzey-batı (giriş) cephesinde 6 pencere, güney-batı cephesinde 5 pencere, güney-doğu cephesinde ise 7 pencere bulunmaktadır. Bodrum katta ise güney-doğu cephesi dışında cephelerinde ikişer pencere bulunmaktadır. Bu pencereler, yatay pencere bandı şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıca güney-batı duvarında bir çeşme ve bodruma açılan bir kapı yer almaktadır. Bodrum kata ulaşımı sağlayan bir başka kapı ise okulun giriş cephesindedir.

Okulun hela ve mutfağı iki ayrı yapı olarak bahçede konumlandırılmıştır. Her iki yapı taş binalardır. Helanın üç ayrı girişi bulunmaktadır. Kuzey-doğu yönündeki iki kapıdan biri kızlar için düzenlenmiş iki kabinli bölüme, diğeri ise üç kabinli ve sonradan eklendiği anlaşılan üç pisuarlı erkekler bölümüne açılmaktadır. Yapının güney-doğu yönüne bakan kapısı, içinde ocağın bulunduğu bir odaya girişi sağlamaktadır. İşlevini kaybeden okul atıl durumda bulunmakta, onarılıp yeniden kullanılmayı beklemektedir.

3.2.2.2 Geyikli Köprüsü

“Bozkurt 2003 Yıllığı”nda Geyikli adıyla bahsedilen köprünün, halk arasında yaygın kullanılan adı Cumayanı Köprüsü'dür. Yapım tarihi gibi yaptıranı da belirsizdir. Cumayanı Camisi ile hemen hemen aynı dönemde inşa edildiği düşünülmektedir. Ahşap saçakla örtülü olan ahşap köprü, çayın dar olduğu bir hat üzerinde yapılmıştır. Zaman zaman çayın taşması sonucu yaşanan sel felaketlerinden zarar görmeksizin

günümüze kadar ulaşmıştır. Tamamen ahşap bir sistemle inşa edilmiş olup, 3.70m uzunluğunda olup, iç yüksekliği 2.25m ve dış yüksekliği 3.00m'dir. Köprü'nün genişliği ise 2.20m'dir. Taşıyıcı dikmeleri, 10x10cm kesitlidir. Beşik çatının taşıyıcıları da ahşap, üst örtüsü kiremittir. Kiremitler zaman içerisinde değiştirilmiş olup, özgün değildir. Köprü'nün, ahşap yapısında herhangi bir bozulma gözlenmemektedir. Bakım gereksiniminin karşılanmasıyla daha uzun yıllar ayakta kalabilecek durumdadır (Şekil B.53-56).

Köprü yapım geleneğinde saçaklı köprü tipine ender rastlanmaktadır. Kastamonu il sınırları içerisinde, Cumayanı Köprüsü'nden başka bu tipte yapılan iki köprü daha olduğu bilinmektedir. Geçmişte merkez ilçe Atabeygazi Mahallesi'nde bulunan "Saçaklı Köprü", altından geçen çayın kapatılarak yol yapılması nedeniyle günümüzde mevcut değildir. Köprü ve çayın yerini, adını verdiği Saçaklı Köprü Sokak ve üzerinden geçtiği çayın adıyla anılan Kuruçay Sokak almıştır (Şekil B.57). Kastamonu'daki üçüncü saçaklı köprü ise primitif bir örnek olarak Azdavay ilçesinde yer almaktadır (Şekil B.58).

Anadolu'daki köprülerden Çankırı – Bayramören ve Trabzon – Hapsiyaş Köprüleri, saçaklı köprülerdendir ve oldukça gelişmiş örneklerdir. Her iki köprü de onarımdan geçerek günümüze dek gelmiştir (Şekil B.59-61). Hapsiyaş Köprüsü, Trabzon ve çevresinde bilinen tek saçaklı ahşap köprü özelliği taşıırken, Çaylı Köyü (Melen) Köprüsü Çankırı'daki ikinci örnektir. Ancak onarılmadığından dolayı varlığını sürdürmemiştir (Şekil B.62).

Amerika'nın Tennessee Eyaleti'nde Unicoi'deki köprü, Michigan Eyaleti'nde Vergennes Township'deki köprü, Almanya'nın Baden Eyaletinde Schwäbisch Hall'daki köprü, İtalya'nın Vıcenza kentinde Bassano Del Grappa'daki köprü, Slovakya'nın Nıtriansky Bölgesi'nde Kollarovo'daki köprü, Sri Lanka'nın Bogoda Bölgesi'nde Viharay'daki köprü, Kamboçya'da Batdambang'daki köprü, Vietnam'da Thua Thien – Hue'deki köprü gibi saçaklı ahşap köprüler ise dünyanın farklı coğrafyalarından bu türe örnek teşkil etmektedir (Şekil B.63-72).

3.2.3 Ceneviz burcu

Kalıntıların, 13.yüzyılda bölgede yaşayan Cenevizlerin denizden gelecek saldırılara karşı sahile hakim bir noktada yaptırdıkları gözetleme kulesine, kaleye ya da karakola ait olduğu düşünülmektedir.

Yazılı kaynak bulunmamasına karşın, köylüler kalıntıyı “Ceneviz Burcu” olarak adlandırmaktadır. 1952’de Gökoğlu tarafından yapılan incelemede yapının kale olarak adlandırıldığı görülmekte ve kalıntıların yapının niteliğine ilişkin fazlaca ipucu vermediği anlaşılmaktadır.

Gökoğlu yapıyı, “İlişi Kalesi: Bu küçük kale İlişi köyünün iskelesinde ve Kireç Kuyusu mevkiindedir. Burada üzeri ormanlarla kaplı 15m kadar boyunda moloz taşından harçla yapılmış bir duvar artığından başka hiçbir şey yoktur” (Gökoğlu, 1952) şeklinde tanımlamaktadır. Denizden yüksekliği 30m’ye yakındır.

Burcun bulunduğu alan, 16.10.1995 tarihli 4214 sayılı kararla Kültür Bakanlığı tarafından arkeolojik sit alanı ilan edilmiştir. Günümüzde, tamamen ağaç ve bitkilerle kaplanmış olan yapıyı inceleyebilmek güçtür. Duvar kalıntısının bulunduğu alanın ve yüksekliğinin tespiti için kalıntının çevresindeki ve üzerindeki bitkilerden temizlenmesi, uzman ekiplerce gün yüzüne çıkarılması gerekmektedir (Şekil B.73).

3.3 Geleneksel Konutlar

Osmanlı kentlerinin hemen hepsi için karakteristik olan yamaca yerleşme olgusunun konut-topografya uyumunda yol açtığı zorluklara diğer kentlerde olduğu gibi Kastamonu’da da ustaca çözümler bulunmuş, yol ve konutların eğim çizgilerini takip etmeleriyle, araziye en az müdahale ile yapılaşma olanağı elde edilmiştir (Eyüpgiller, 1999). İlişi’deki yerleşim düzeni, Kastamonu’da derenin ve yamaçların biçimlendirdiği bu yerleşme kurgusunun benzeri niteliğindedir. İlişi Çayı’nın ikiye ayırdığı yamaçlar ve bu yamaçlarda araziye en az müdahale ile konumlanan mahalleler bunun en tipik örneğidir. Sivil mimarlık örnekleri olarak nitelendirilen konutlar, arsanın bazen sokak tarafına yakın olarak, bazen de arsanın ortalarına, doğru eğime ve manzara yönüne göre yapılmıştır.

Bahçe içinde, ayırık nizamda yapılan bu konutlar oldukça mütevazı boyutlardadır. Duvarlar yerine çitlerin sınırlandığı bahçe içinde, konutlara ait müştemilatlar, samanlıklar ve taş fırınlar bulunmaktadır (Şekil B.111-113). Evlerin etrafı ya da en azından giriş tarafının zemini taş kaplıdır ve buna ‘damlalık’ ismi verilir (Şekil B.117). Ayrıca yine bahçe içinde kuyu ve çeşme gibi öğeler de yer almaktadır (Şekil B.114-115).

Bölgede yapı ustalığının geçmişte Rumların elinde olduğu nakledilmektedir. Eski yapı ustalarından birinin yakını olan Hüseyin Ata ile yapılan söyleşide, Yuvarlakoğlu Mustafa (d.1862) ve Mahmut Evyapan (d.1877) isimindeki yapıcılarının, Rum ustaların yanında yetiştiklerinden ve onların da yetiştirdiği ustalar olduğundan, Abana ve yakın köylerdeki hemen tüm evlerin bu ustalar tarafından yapıldığından söz edilmiştir. Yerel halktan alınan bilgilere göre, İnebolu'daki Rumların taşçılıkta, Ermenilerin ise demircilik konusunda birçok kişi yetiştirdikleri ve bu kişilerin İlişi gibi köylerde ustalıklarını icra ettikleri anlaşılmaktadır. Yapı ustası Mahmut Evyapan'ın ailesinin yaşadığı İlişi'deki ev bugün hala ayakta olup ve Ahmet Evyapan'la çocukları tarafından kullanılmaktadır (Şekil B.99).

3.3.1 Plan özellikleri

İlişi'de genel olarak aynı karaktere sahip olan konutlardan, Cumayanı'nda bulunanlar çoğunlukta olmak üzere farklı tipolojilere sahip oldukları tespit edilen 40 örneğin 1/200 ölçekli rölöveleri yapılmış ve plan özellikleri bakımından değerlendirilmiştir.

Kastamonu konutlarında plana karakterini veren ve yönlendiren en önemli mekan öğesi olan “sofa” dış hava koşullarına “açık” ve “kapalı” oluşuna göre “çardak” ve “sofa” adını almaktadır (Eyüpgiller, 1999). İlişi'de, temelde merkez ilçedeki konut geleneği hüküm sürerken bir takım farklılıklar da gözlenmektedir. Bunlardan biri ise çardağın plan düzeninde etkisizliğidir. İlişi'de çardak balkon mahiyetinde yapılmış ve plan şemasının kurgusunda etkin olmamıştır. Eyüpgiller'in merkez ilçe konut geleneğinde ifade ettiği çardak, günlük yaşamın sürdüğü bir birim olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu yerleşmede çardak, odalara dağılımı sağlayan bir mekan olmadığı gibi, bahçeye ulaşım için de kullanılmamaktadır. Dolayısıyla İlişi'de açık sofa düzeni görülmezken, plan kurgusunun kapalı sofaya düzeninde geliştiği söylenebilmektedir.

Yöredeki konutlar sofa düzeni tipolojilerine göre, sofalı ve iki bölümlü (harem ve selamlık) olarak kategorize edilmektedir. Bu konutlarda, en yalın sofa örneği E45 numaralı konutta görülmektedir. Yol cephesine dik konumdaki oda dizisi, yola paralel bir sofayla bütünleşmektedir. Merdiven ise, sofanın uzun kenarına dayandırılmış ve tek kollu olarak düzenlenmiştir. Zemin katta yalnızca bir kenarında odalar dizili olan sofanın, birinci katta üç tarafı odalarla çevrelenmiştir.

Eyüpgiller, bu sofa düzenini çardaktan sofaya geçiş olarak değerlendirmektedir (Eyüpgiller, 1999). Sofalı konutlar, orta ve iç sofalı olmak üzere iki grup halinde incelendiğinde, merkez ilçede görülenden farklı olarak İlişi’de orta sofanın yoğun olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Kastamonu’da orta sofalı olduğu bilinen konut tek örnek özelliği taşıırken, İlişi’de genellikle bu plan düzeni kullanılmıştır.

Dörtgen planlı yapıların birinci katı orta sofa ve ona bağlı üç eyvandan oluşan bir plana sahiptir. Merdivenin dördüncü eyvanın içerisine alındığı binalarda, oda girişlerinin pahlanmış köşelerden verilmesi orta sofa kavramını güçlendirmektedir (Eyüpgiller, 1999). Kollardan birinde ana giriş ve merdiven kolu, tam karşısına denk gelen kolda ise sedirlerden oluşan bir oturma alanı bulunmaktadır. Bu kısım halk dilinde ‘arayer’ olarak geçmektedir (Şekil B.104). Arayerin kapısı bulunmamakta, böylece sofa ile bütünleşik bir hal almaktadır (Yıldız, 2002). İlişi’de E9, E21, E29, E34, E36, E40, E64, E72, E76, E77, E82, E86, E95, E100, E102, E123, E127, E155, E158, E207 envanter numaralı konutlar orta sofalı plan tipine sahiptir, E63, E68, E67 numaralı konutlar da bu kurguya sahip oldukları halde, muhdes düzenlemelerden dolayı plan düzeninde biçimsel farklılık göstermektedir.

Sofalı konutlardaki ikinci grubu iç sofa kurgusuna sahip konutlar oluşturmaktadır. Dikdörtgen planlı bir sofanın, uzun kenarlarına odaların sırlanmasıyla oluşan bu plan şemasına “karnıyarık” adı da verilmektedir. Sofayla bağlantılı bir eyvanın görüldüğü şemaya “eyvanlı iç sofalı” denilmekte ve E33, E205, E274 numaralı yapılar bu gruba örnek teşkil etmektedir. Bazı konutlarda ise orta sofalı arayerin yan kolları kapatılarak, banyo ve hela olarak ayrılmış ve ıslak hacim olarak düzenlenmiştir. Bu durumda plan şeması tam karaktere sahip olmasa da orta sofadan iç sofaya dönüşümü görülmektedir. Bu durum, E154 numaralı konutla örneklenebilir.

Bir koridorun sofaya dik açı oluşturacak biçimde mesnetlendiği, böylece bazı servis mekanlarına ulaşımın sağlandığı şema “yan koridorlu iç sofalı” olarak nitelendirilmektedir. Tespiti yapılan konutlar arasından bu şemaya uyan tek örnek E38 numaralı konuttur. Eksenleri birbirine dik açı yapan iki farklı sofanın aynı plan içerisinde bütünleşmesinden oluşan şema ise “iki eksenli (L biçimli) sofalar” tanımlanmaktadır. E20, E28 numaralı konutlar bu kurgu üzerine yapılmıştır. E73 ve E206 numaralı konutlar ise, müdahalelerle bozulmuş olmalarına rağmen, grubun şematik özelliklerini taşımaktadırlar.

İki bölümlü, başka bir deyişle harem-selamlık düzenine sahip bilinen tek konut E234 numaralı Musa Reiszadeler'in konağıdır. Karnıyarık düzenindeki bir sofanın ikiye bölünmesiyle oluşturulmuş, iki sofalı konut şemasına sahiptir. Her iki sofanın birbirinden bağımsız birer kapısı var olsa da, iki sofa arasında ayrıca bir kapı bulunmaktadır. Ancak günümüzde bu geçiş ahşap malzemeyle kapatılmıştır.

İlişi'de genel olarak evlerin simetrik olarak yerleştirilmiş dört odasının bulunduğu tespit edilmiştir. Bunlardan merdiven çıkışına göre sağ ön tarafta olanına 'üst yanki ev', sol ön tarafta olanına 'alt yanki ev' denmektedir ve bunlar hemen hemen her evde yatak odaları olarak kullanılmaktadır (Yıldız, 2002). Bu odalarda gömme dolap yüklük olarak düzenlenmiş bir kısım bulunmaktadır. Ocak, dolap içi banyo ve dolaptan oluşan bu sistem yatak odalarında yer almaktadır. Dolap içi banyoya bölgede 'terce' ismi verilmiştir (Şekil B.106,108). Böylece her oda kendi içinde bağımsız bir ev gibi, kullanıcılarının ihtiyacını karşılayabilmektedir. Dolap içindeki gusülhaneden farklı olarak, E207 envanter numaralı konutta sandık görünümünde, üstten kapaklı ahşap bir küvete rastlanmıştır. Terceler dış cepheye doğru yapılmakta, böylece su giderlerinin cepheden bir boruyla dışa akıtılması sağlanmaktadır. Dolap yataklar ve eşyalar için kullanılırken, ocak ise iç mekanı ısıtmak ve tercede kullanılacak suyu kaynatmak amacıyla yapılmıştır. Bu ocakların yemek pişirmek için kullanılmadığı bilinmektedir.

Servis mekanlarından biri olan hela İlişi'de konut dahilinde yer almakta ve ulaşımı sofadan sağlanmaktadır. Hela girişi, sofa duvarının biraz daha gerisinden verilmekte, böylece girişi gizlenmektedir. Büyük konutlarda yapının her iki yanında hela bulunmakta ve fakat pencereleri ön cephede değil de genellikle yan cephelerde yer almaktadır. Yine konutlarda helanın hemen yakınına yerleştirilmiş taştan ya da ahşaptan yapılmış lavabolara 'abdestlik' ismi verilmektedir. E38 ve E155 numaralı konutlarda olduğu gibi bazı konutlarda hela, gözden uzak bir köşede, mekanların arkasına saklanmak suretiyle yapılmış olup, ulaşım ayrı bir koridorla sağlanmaktadır. Ayrıca, yaygın plan tipinin aksine E20, E154, E207 numaralı konutlarda, odalardan biri veya ikisi ıslak mekan olarak düzenlenmiş, hela ve abdesthane bu birim içinde ayrıca bir mekan olarak kurgulanmıştır. Tespitlerde ulaşılan veriler, hela konumlarının bilinçli tercih edildiğini, tercihin de mahremiyet olgusuna dayandığını göstermektedir.

Konut içindeki diğer servis mekanlarından “mutfak” ve “kiler” bölümleri, yerleşmede “aşevi” ve “unevi” olarak anılmaktadır. Merdivenin sağındaki veya solundaki odalardan biri ‘aşevi’dir ve mutfak olarak kullanılmaktadır. Aşevinde yemek yapmak amacıyla evin büyüklüğüne göre düzenlenmiş ocak bulunmaktadır. Merdivenin diğer yanındaki oda ise, ‘unevi’dir. Bu da genellikle kiler olarak kullanılmaktadır. Unevinde yer alan ahşaptan yapılmış çok büyük un ve kuru erzak sandığına da ‘herkil’ ismi verilmektedir (Yıldız, 2002). Konut dışında ayrı bir yapı olarak düzenlenmiş mutfağa rastlanmamaktadır. Ancak, mutfakta yalnızca ocak ve tezgah bulunduğundan fırınlı ocaklar bahçe içinde yer almaktadır (Şekil B.107).

Katlar arasında ulaşımı sağlayan merdivenler, konut şemasında genellikle orta sofanın dört eyvanından birinde yer almaktadır. Orta sofa düzeninde olmayan E9 numaralı konuttaki gibi, ayrı katlar için aynı merdiven kovanının kullanılmadığı, girişin bir yanında aşağı kata inilen bir kol, diğer yanında ise yukarı kata çıkılan bir kol düzenlendiği örnekler bulunmaktadır. E155 ve E207 numaralı konutlarda ise üç kollu merdivene rastlamak mümkündür. E21, E207 numaralı konutlarda, bodrum katına inen merdiven sık kullanılmadığından döşemedeki özgün bir kapak aracılığıyla kapatılmaktadır. İlişi konutlarında oldukça çeşitli merdiven örnekleri bulunmaktadır. Rıhtırların kapalı olması, ahşap malzeme kullanımı ve korkuluk-küpeşte kullanılmayışı, kullanılanlarda ise özensiz olması hepsinin ortak özellikleri arasındadır. Varsa ikinci kattan, yoksa ana kattan aynı tarzda yapılmış bir merdivenle çatı katına çıkılmaktadır. Çatı katı olmayan konutlarda çatı merdiveni yapılmazken, çatı arasına ulaşım seyyar merdivenle sağlanmaktadır.

Çatı katı olarak adlandırılan bu katta yapılan düzenlemeler genellikle özensizse de, cihannüma olarak tasarlanması da sıkça karşılan bir durumdur. Cihannümalar, genel olarak dörtgen formda oluşturulmuş, konut boyunca uzanan, aydınlık ve havadar mekanlardır. Beşik çatılarda, kat yüksekliğini değerlendirmek amacıyla düzenlenen söz konusu mekanlar, kırma çatılarda çatıdan kopartılıp yükseltilerek, ayrıca bir mekan olarak kurgulanmıştır.

Karadeniz’in sert iklimi ve çevrenin ormanlık olması sebebiyle yırtıcı hayvanlardan korunmak amacıyla kümes ve ahırlar genellikle evlerin altında yer almaktadır. Evlerin zemin katı ‘dam’ denilen ahırlar ve kümesten oluşmaktadır (Yıldız, 2002). Zemin katın kullanımı servis amaçlı olup, üst katlar günlük hayatın geçtiği mekanları barındırmaktadır. Ahırlardan ve depo amaçlı mekanlardan oluşan servis mekanlarına

bahçeye açılan ayrı bir kapıyla ulaşılabildiği gibi, iç mekandan bir merdivenle de üst katla bağlantı sağlanabilmektedir.

İlişi Köyü'ndeki evlerin çoğu plan ve cephe düzeni olarak birbiriyle benzeşmektedir. Aynı ustaların, aynı eğitimi almış yapıcılarının inşa ettiği konutlar, ihtiyaçların da benzerlik göstermesiyle farklılaşmamıştır. Geçmişte köylülerin ev yaptırmaya karar verdiklerinde, eğer doğrudan doğruya köyden beğendikleri bir ev yoksa, plan kurgusundan sonra çatı tipine öncelik vererek tercih yaptıkları ve evlerini yaptırdıkları söylenmektedir. Böylece, istenilen çatıyı yapan ustaya gidildiği ve 6–7 kişilik bir yapıcı grubunun işe başlamasıyla evi bitirmesi yaklaşık bir ay sürdüğü belirtilmektedir.

Aynı modelde yapılan konutlar dışında köyde farklılık gösteren konutlar da bulunmaktadır. Bunlardan E274 envanter numaralı ev, İlişi'li bir tüccarın evidir. Tüccarın İstanbul'da gördüğü ve beğendiği bir evin plan şemasına sahiptir. Bu örnek gibi farklılık gösteren evlerden biri de, iki kardeşin yaptırdığı E20 envanter numaralı ikiz yapıdır. E234 envanter numaralı Musa Reis Zade Konağı, E205 envanter numaralı Ariflerin Evi, E155 envanter numaralı Bey'in Kazım'ın Evi tipolojiden farklılaşmaktadır. Sofaların biçimlenişleri ve büyüklükleri, mekan düzenlerine ve cephe tipolojilerine yansımıştır. Farklılıklar, varsıl kimselere ait bu konutların işçilik kalitesi, malzeme ve detaylarında da göze çarpmaktadır (Şekil B.75).

Yörede dikkat çeken bir diğer unsur, 'unevi', 'alt yanki ev' gibi odaların ev olarak, konutların ise orada yaşayan ailenin adıyla adlandırılması ve 'Hacı'nın Köyü' derken bir evin 'köy' olarak nitelendirilmesidir.

3.3.2 Cephe özellikleri

Kastamonu konutunun, mahremiyet olgusu etkisiyle biçimlenişinde alt katların dışı kapalı, üst katların ise açık tasarlanmasının sonuçlarından biri olan çıkma; manzaraya daha iyi açıyla yönelme, mekanı genişletme gibi isteklerle oluşturulmuştur (Eyüpgiller, 1999). Genel olarak Anadolu'da çıkma yapmanın nedenleri arasında sayılan arsanın geometrik düzensizliğini üst katta belli bir düzene oturtma arzusu İlişi'de geçerli değildir. Anadolu geneli ve merkez ilçedekinden farklı olarak, yapılar bahçe içinde ve ayrık nizamda yapıldığından çıkma düzenlemede arsanın geometrisi etken olarak görülmemektedir.

Karadeniz mimarisinin hâkim olduğu İlişi Köyü'nde, evler dağların yamaçlarına arazinin biçimine uyarak yapılmıştır. Binaların arka cepheleri eğimden dolayı giriş cephesi olmalarına rağmen yalın bir anlayışla biçimlenmişlerdir. Ön cepheler tüm örneklerde manzara yönüne doğrudur ve çıkmaların da bu cephede bulunmasından dolayı oldukça özenle kurgulanmış cephe düzenine sahiplerdir. Konutların cepheleri neredeyse birbirinin aynıdır. Ancak tipolojik açıdan karşılaştırma yapıldığında farklı sınıflamalara neden olan özellikleri ortaya çıkmaktadır.

Çıkmalar ve çardaklar: Konutların cephelerinde hareketlik sağlamak amacıyla çıkmalar düzenlenmiş ve bu düzenleme, planın cepheye yansımaları olarak gerçekleşmiştir. Çıkmaların konum ve oranlarını, plan düzlemindeki sofalar belirlemektedir. Dolayısıyla çıkmalar konutların cephesinde, köşe çıkma ya da ikili çıkma halini almak yerine, plan kurgusuna bağlı kalarak düz çıkma olarak cephelerin orta aksında yer almaktadırlar (Şekil B.118). Sofaların ucundaki 'arayer' adı verilen bu mekanlar, öncelikle manzara yönündeki cephede kat hizasını geçerek çıkma olarak biçimlenmektedir. Bazı konutlarda hem ön cephede, hem de yan cephelerde kullanılmakta, böylece kütleyle hareket kazandırmaktadır (Şekil B.119).

Tipolojik anlamda birbirinden farkı bulunmayan çıkmalar, strüktürel olarak üçe ayrılmaktadır. Üst katlarda tekrarlayan çıkmalar, şayet giriş kapısının bulunduğu cepheyle aynı yönde ise, bu tipteki çıkmayı giriş sahanlığına oturan sütunlar taşımaktadır. Uygun bir açıklığa kadar taşıma kapasitesi olan bu sistemde, çıkmanın getirdiği yük, döşemenin oturduğu ahşap kirişlerden sütunlara aktarılmaktadır. Sütunlu çıkmalar, cepheye hareket katmalarının yanı sıra sahanlığın üzerinde saçak görevi yapmakta, konut girişini daha korunaklı hale getirmektedir (Şekil B.120).

İkinci tipteki çıkmalar döşeme kirişlerinin uzatılması ile oluşturulmakta, çıkmanın yükü konsol çalışan kirişlere iletilmektedir. Bu durum daha çok manzara yönüne bakan cephelerde görülür. İlk taşıyıcı sistemin burada uygulanmamasının nedeni, arazi eğimli olduğu için manzara yönünde kotun düşmesiyle kullanılacak sütun uzunluklarının iki katına çıkmasıdır (Şekil B.121). Bu durumda, düşey taşıyıcıların kullanılmasından doğacak burulma ya da kırılma riski, konsol kirişler düşey taşıyıcılara basmadığından ortadan kalkmaktadır. Bu tip çıkmaları 'konsol çıkma' olarak adlandırmak mümkündür.

Konsol çıkmalarda, çıkmanın cephe yüzeyinden ileri çıktığı noktaya ‘eliböğünde⁷’ isminde öğeler yerleştirilir. Bu öğeler dekoratif olarak yapıya değer katmalarının yanı sıra konsolun mesnet noktası ile konsol giriş arasında destek görevi yapmaktadır (Şekil B.122).

Üçüncü taşıyıcı sistem tipinde ise çıkma, kısmi olarak değil, cephenin tümünde kat hizasını aşmaktadır (Şekil B.127). Konutun manzara yönünde ya da sokak cephesinde olmasına bakılmaksızın uygulanan bu sistemde, çıkma göğüslemelerle duvar içinde devam eden hatla dayandırılır. Alan içindeki konutlarda nadiren rastlanan bu düzendeki çıkmalara ‘göğüslemeli çıkma’ adı verilmektedir.

Çıkmalar gibi yapıya hareket katan bir başka unsur çardaklardır. Çağdaş bir öge olan balkonları anımsatan ve konutların üst katlarında uygulanan bu düzenlemeye bölgede ‘çardak⁸’ adı verilmektedir. Çardakların bir kısmı bazı konutların çatı katında yer alırken, bir kısmı da zemin üstündeki katta bulunmaktadır (Şekil B.124-125).

Çatı katında bulunanlar çardaklar, konsol girişlere taşıtılırken, zemin katın hemen üstündeki çardaklar zemine oturan dikmelere taşıtılmaktadır (Şekil B.124). Çıkmalarda olduğu gibi çardaklarda da göğüsleme kullanıldığı görülmektedir (Şekil B.123). Yapıdaki işlevleri ise, balkonlar gibi açık seyir alanları olarak kullanılmak ve yazın hazırlanan, kışın kullanılan bazı gıdaların güneşte kurutulması için hayvan ve haşarattan uzak bir alan oluşturmaktır.

Kapılar: Konutların içinde konumlandıkları bahçelerde sınırları duvarlar yerine ahşap çitler belirlediğinden genellikle kapı kullanılmamıştır (Şekil B.116). Kullanılanlar ise sade, boşluklu yüzeylerden oluşan ahşap bahçe kapıları tercih edilmektedir. Yalnızca E274 numaralı konutun bahçe kapısı diğer konutlara nazaran oldukça özenlidir (Şekil B.138).

Konut yaptıran ailenin mali durumuna bağlı olarak işçilik konuta girmeden daha kapıda kendini göstermekte, yalın veya süslemeli kapılarla karşılaşmaktadır. Biçimleniş düzenlerine göre kemerli ve düz atkılı olarak iki alt başlıkta incelenmektedir. Kemerli veya düz atkılı, tek kanat veya çift kanat olması fark etmeksizin, birçok kapı iç mekana ışık sağlayan tepe penceresine sahiptir (Şekil B.128-131). Tepe pencerelerinin kullanılmadığı durumlarda kapı yanlarında küçük

⁷ Eski ahşap evlerde çıkmaların altına aralıklı olarak konulan eğrisel ahşap göğüslemelerden her biri.

⁸ Kafesli, gölgelik olarak bilinen çardaklar, yörede balkonları tanımlamak için kullanılmaktadır.

pencereler düzenlenmekte, ışığın içeri alınması bu yolla sağlanmaktadır. Konutların bir kısmında hem tepe pencereleri hem de kapı yanındaki pencerelerin kullanıldığı görülmektedir (Şekil B.132-133).

Kapıların çoğunun çift kanatlı, tek kanatlıların ise düz atkılı kapılar olduğu görülmektedir (Şekil B.136). Çift kanat gibi gözüken, bitişik iki tane tek kanattan oluşan kapılara da rastlanılmaktadır. Bu kapılar ya ikiz konutlarda tercih edilmekte, ya da katlara girişi ayırmak için ayrı hollerin kullanıldığı konutlarda uygulanmaktadır. Tek kanat kullanımındaki temel neden, plan düzeninde kapının açıldığı mekanın darlığı ve/ya hemen yanında merdiven kolunun yer almasıdır.

Servis katına açılan kapılar kanatlarına göre çeşitlilik göstermektedir. Bu kapılardan bazılarının üzerinde ahşap kafesli dörtgen boşluklar vardır (Şekil B.137). Bu boşluklar aracılığıyla mekanların (ahır, depo) havalandırılması sağlanmaktadır.

Bazı konutların zemin katları dükkan olarak düzenlendiği için kapılar da bu düzene uygun biçimlenmiştir. Sürgülü veya katlanabilir masif kapılar, dükkanları gündüz yarı açık mekanlara dönüştürürken, geceleri ise korunabilir hale getirmektedir (Şekil B.139)

Pencereler: Geleneksel konutlarda genellikle görülen pencere tipi, giyotin pencerelerdir. Köyde yaygın olarak görülen 1/2 oranında düzenlenmiş giyotin pencerelerde eş bölüntüler bulunmaktadır. Giyotin pencerenin alt sürgüsü de, üst sürgüsü de ince ahşap çıtalarla dört eşit parçaya bölünmektedir (Şekil B.144).

Yine oran olarak 1/2'nin kullanıldığı fakat eş bölüntüler yerine farklı bölünelere sahip giyotin pencere düzenine, E86 envanter numaralı evin pencerelerinde rastlanmaktadır (Şekil B.145). Ayrıca bu pencere tipleri, cephe düzeni içinde birbirinden ayrık, ritmik aralıklarla yerleştirildiği gibi, E288 envanter numaralı evde görüldüğü üzere bütünleşik bir şekilde de kurgulanmaktadırlar (Şekil B.146).

Çift kanatlı doğramaların kullanıldığı ikinci grup ise sayı bakımından oldukça azdır. Bu gruptaki pencere oranları 4/5 ve daha farklı oranlarda değişmektedir. Çift kanatlı pencerelerin biçimlenişleri, sergiledikleri çeşitlilik yüzünden kategorize edilememektedir (Şekil B.147.). Gerek kanatların, sabit doğrama ile ilişkileri ve oranları, gerekse doğramaların kendi içlerindeki bölünmeleri sınıflandırmaya tabi tutulamayacak oranda farklılaşmaktadır (Şekil B.151).

Pencerelerin tipolojik farklılıkları dışında, diğer öğelerine bakılarak sınıflandırılacak olursa iki grup altında toplamak mümkündür. İlk grupta düz atkılı dörtgen formdaki pencereler yer alır. Bu pencereler genellikle üçgen alınlıkla sonlanmaktadır.

Üst başlıkları düz olan bu pencerelerin kenarlarında ahşap pervazlar bulunmakta, üzerlerini yine ahşaptan yapılmış üçgen alınlıklar süslemektedir. Dış denizliklerin altında, pencereleri düşey olarak saran pervazların yerine eğrisel biçimli yatay ahşap bezemeler yerleştirilmektedir (Şekil B.149).

İkinci grupta ise kemerli pencereler yer alır. Bu pencere tipi, evin tüm pencerelerinde uygulanmak yerine yalnızca çıkmalarda ve basık kemerli olarak tercih edilmektedir (Şekil B.150).

Hela pencereleri biçim ve konum olarak ikiye ayrılmaktadır. Bazısı konutların yan cephesine küçük bir pencere olarak yerleştirilirken, bazısı ön cepheye diğer pencerelerle aynı boyut ve biçimde yerleştirilmiştir (Şekil B.156).

Pencerelerde, nadiren de olsa düşeyde sürgülü ahşap kafesler bulunmaktadır. Bu kafesler, zemin kattaki odaların mahremiyetini korumak veya güneşi kırmak amacıyla yapılmış olmalıdır. Bu kafeslerin sürgüsüz - sabit olanlarına servis katında ahır olarak ayrılmış mekanlarda rastlanmaktadır. Buradaki kullanım amacıysa sürekli hava akımını sağlamaktır. Servis katı pencereleri genel olarak kareye yakın formlarda ve ahşap bantlarla kapatılmaktadır. Bunların dışında, taş duvar içinde basık kemerli bir pencereye rastlanmıştır (Şekil B.153). Yapılardaki tüm elemanlar gibi yalın çizgideki bir başka öğe ise parmaklıklardır ve nadir olarak giriş kat pencerelerinde kullanılmıştır (Şekil B.154-155).

Yapılarda zeminle bir pencere gibi algılanan boşluk, servis katında barınan tavuk, horoz gibi hayvanların yapıya girişlerini sağlayan kapılardır (Şekil B.158).

Cephelerde görülen bir başka pencere öğesi ise, cepheden koparılabilir olarak açılı olarak yerleştirilen, 1.00m x 1.00m ebadında eğimli yüzeylerdeki aydınlık pencereleridir. Bunlar, iç mekanda oluşan nişe lavabo yerleştirilerek kullanılmakta ve dış yüzeyde küçük bir yarığa yerleştirilen camla gün ışığını içeri almaktadır (Şekil B.157).

Çatılar: Karadeniz bölgesinin iklim koşullarına bağlı olarak eğimli yapılan çatılarda, kırma ve beşik tarzında ahşap oturtma çatılar uygulanmıştır. Yörede, kırma çatı 'çark örtüsü' olarak adlandırılmaktadır. Çıkma üzerindeki çatıların da, ana çatıya eklenmesiyle ortaya çıkan görüntü cepheye zenginlik katmaktadır. Beşik çatılar

ise, daha yalın bir görünüme sahiptir (Şekil B.159). Her iki çatı tipi arasındaki farklı tercihler dış etkenlerden bağımsız olarak, evi yaptıranın isteğine bağlı olarak şekillenmektedir.

Çatı örtüsünde ise konutun, köy içinde bulunduğu yere göre kullanabileceği malzeme değişmektedir. Dağların yüksek kesimlerindeki mahalleler ile çaya daha yakın olanlar arasında malzemede farklılıklar söz konusudur. Çatı biçimleri ya kırma ya da beşik çatı olan evlerin üst örtüleri, yüksek kesimlerde gürgenden, biraz daha alt kesimlerde meşe ağacından yapılırken, çaya yakın olan ya da denize kıyı kesimlerde taş plakalardan yapılmaktadır. Selden sonra dere yatağının açılmasıyla taşların meydana çıkışından, bunların ve denizden çıkarılanların hayvanlar ve insanların sırtında taşınıp ustalar tarafından işlenerek 'kapak taşı' adıyla yapılarda kullanıldığından söz edilmektedir. Ahşap çatı örtüsüne ise, biçimleniş ve yapılış yöntemine göre 'hartama'⁹ veya 'bedevre'¹⁰ adı verilmektedir (Şekil B.160-161). Hartama, kenarları hafifçe pahlanmış tahtaların birbiri üzerine bindirilmesiyle oluşmaktadır. Az işlenmiş ahşabın sadece çatıyı örtmesi ve genel olarak konutu atmosfer koşullarından koruması yeterli olan çatı örtüsünden biridir. Bedevre ise, balta ile yarılarak elde edilen 6-8, bazen 10 cm genişlikte 6-7 mm. kalınlıkta ve 50 cm. kadar boyunda olan ince tahtalarla çatı iskeletinin kaplanmasında örtü olarak kullanılmaktadır (Kafesçioğlu, 1954). Burada önemli olan, çatı kaplamasının yerleştirilirken hakim rüzgar yönü dikkate alınarak dizilmesidir.

3.3.3 Dekoratif öğeler

Kırsal alanlarda konut mimarisinde genel yapı karakteri olarak sadelik ve işlev ön plana çıkmaktadır. Cumayanı evlerindeki detay yalınlığı bu savı destekler niteliktedir. Evlerin kurgusu doğrudan ihtiyaç-işlev bağıntısıyla ilintilidir. Konutlardaki kütleli büyüklük ve yapı öğelerindeki detaylar, ailenin genişliğine ve gelir düzeyine dair ipuçları vermektedir. Bu öğelerin bir kısmına konutların dış cephesinde rastlanırken, bir kısmı ise yalnızca iç mekana özel kılınmıştır.

Konutlardaki iç veya dış merdivenlerin yalın olarak düzenlendiği görülmektedir (Şekil B.184). Konutların büyük bölümünde merdiven korkuluğu bulunmamaktadır.

⁹ Çıralı ağaçları ince ince (3mm - 2cm) yarıp mertekler üzerine bindirmeli kaplayarak yapılan çatı örtüsü.

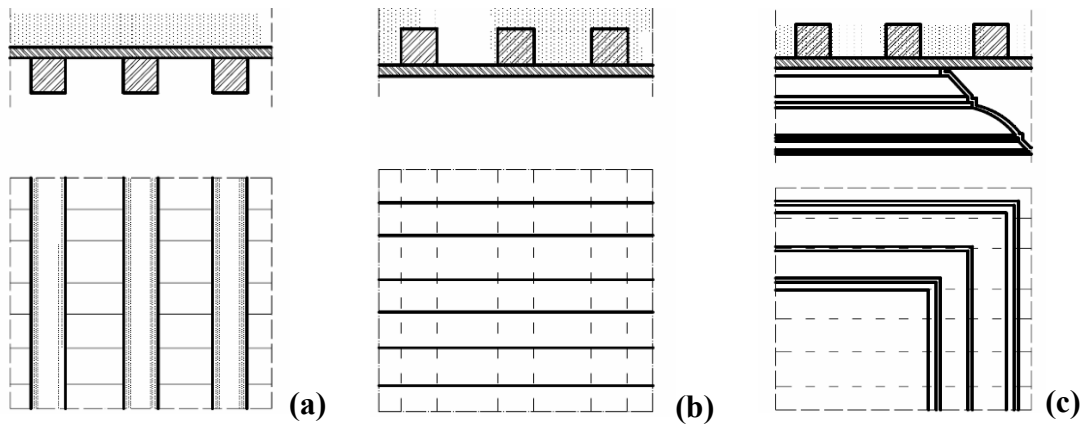
¹⁰ Eskiden çatı örtmede kullanılan ve özel tomruğundan yarılarak elde edilen tahta.

Ancak, birkaç konutta düşey bantlardan oluşan basit ahşap korkuluğa rastlanmaktadır (Şekil B.185).

İç mekan kapıları, bütün konutlarda oda içine açılmaktadır. Oda köşelerine yakın konumlandırılan kapı örnekleri olduğu gibi, odanın köşesine pahlı olarak yerleştirilen örnekler de yaygındır (Şekil B.140-142). Sofaya bakan yüzlerinde iç yüzeydekine oranla işçiliği fazla olan tablalı masif kapıların geneli sade bir anlayışla imal edilmesine rağmen bazı oda kapılarda künde kari ve rölyef süslemeler bulunmaktadır (Şekil B.142)

Odalarda bir duvar boyunca uzanan dolap ve terce dizisindeki ocaklar sade işçilikleri kadar işlevleriyle de oldukça önemli unsurlardandır. Taş ocakların yalın biçimlenişi, ahşap dolapların, yüklüklerin ve tercelerin kapaklarıyla bir bütün oluşturmaktadır. Bazı ocakların üzerinde nişler oluşturulurken, bazısına raflar eklenerek kullanılmıştır (Şekil B.107, 182-183). Bu dizideki bir başka işlevsel unsur; ahşap dolaplardır. Sade görünümlü kapaklarının ardında farklı işlevlere sahip ahşap dolaplar, duş dolabı terceden, yüklüğe ve giysi dolabına kadar birden fazla fonksiyona hizmet etmektedir.

Geleneksel Türk evinde ahşap tavanların süsleme açısından önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Konutta, alt kat mekanları fonksiyonel içerik taşıırken üst odalar ve tavanlar ise estetik özellikleriyle öne çıkmaktadır (Küçükerman, 1973). Üst katta yer alan mekanlardan bazıları çatı strüktürü görülecek şekilde kaplamasız bırakılmış veya özen gösterilmeksizin kapatılmıştır. Ayrıca servis katında bulunan ahır, depo, ambar gibi mekanlar dışında ters tavan tekniğine rastlanmamıştır. Bu gruba örnek olarak E10 numaralı konutun servis katı gösterilmektedir.(Şekil 3.1 (a)).

Şekil 3.1 : Ters tavan (a), düz tavan (b), tekne tavan (c) kesit ve görünüşler (Yıldırım, 2006)

Geçiş mekanı olan sofalara, gündelik yaşamın sürdüğü odalara ve konukların ağırlandığı mekanlara tavan yapılmış, mekanın önemine göre ahşap işleriyle süslenmiştir. İlişi evlerinin tavanında genellikle düz tavan tekniği uygulanmıştır (Şekil 3.1(b)). Düz tahtaların uzunlamasına düzgün bir yüzey oluşturacak biçimde çakılmasıyla elde edilen tavanlar sade bırakılmıştır. Bazı konutlarda ise çıtakari adı verilen süsleme tekniği ile ince çıta ve bordür tahtaları gibi ahşap parçalarla detaylandırılmıştır. İlişi’de birçok konutta olduğu gibi E20, E28 ve E33 numaralı konutlarda da düz tavan tekniği uygulanmıştır, E274 numaralı konutta ise düz tavan çıtakari tekniğinde süslenmiştir.

Kaliteli işçilik ve fazla malzeme gerektiren tekne tavan tekniğinin kullanıldığı konutların sayısı oldukça azdır. Düz tavan zemininin üzerine, yanlarda kademeli kat kat pervazlar çakılarak, tekne kenarı gibi odanın duvarlarına açılan bir görünüm veren bu teknik, genellikle zengin ailelerin evlerinde ya da evin baş odalarında uygulanmıştır (Şekil 3.1(c)). E155 numaralı konuttaki odalardan yalnızca birinde rastlanan tekne tavanda pervaz ile zemin arasındaki fark 15cm’e ulaşmaktadır. Aplike tekniğindeki tavan süslemesi, küçük boyutlardaki ahşap elemanların tavan yüzeyine çakılmasıyla oluşturulmuştur (Şekil B.172-173).

Konutların iç mekan duvarlarında bulunan ahşap yatay bant, sandalye arkalığının duvara zarar vermesini önlediği için “sandalyelik” ismini almaktadır. Ayrıca bu yatay bant, sandalyelik işlevi yanısıra duvar yüzeyini bölerek karkas yapıların iç duvarlarında oluşabilecek sıva çatlaklarını önlemektedir (Şekil B.165-167).

Konut içi dekoratif öğelerden mobilyaların sürekli yenilenmeleri sonucu birçoğu günümüze ulaşmamıştır. Geleneksel konutlardan birkaçında görülen pirinç karyola, ahşap çeyiz sandıkları ve el feneri dönemin eşyaları hakkında fikir vermektedir (Şekil B.186-189).

Çalışma alanı içindeki evlerden yalnızca birkaçında tercih edilen karosiman kaplamaların, olasılıkla pahalı olmalarından dolayı köyde yaygın olarak kullanılmaları söz konusu olmamıştır (Şekil B.174-181). Zeminleri renklendiren karosiman kaplamalar, E205 ve E274 numaralı konutların girişinde kullanılmıştır.

Dış kapılardan, ana giriş mekanlarına açılanlar tablalı kapı olarak tercih edilirken, servis katındaki mekanlara açılanlarda ise çatma kapı kullanılmıştır. Ana girişte kullanılan rölyef süslemeli ve künde kari tekniğindeki tablalı kapılar oldukça az

sayıdadır. Dış kapıları zenginleştiren kapı tokmakları da, tıpkı kapılar kadar sadedir. Kapı üzerinde metal aksam olarak kapı tokmakları, kapı kolları ve kilitler yer almakta ve yalın halleriyle kapıyı tamamlamaktadırlar (Şekil B.193-199).

Yapı köşelerindeki dikmelerin ve yatayda ahşap kat silmelerinin farklı renkte boyalara belirginleştirilmesi yüzeylerin monotonluğunu bozmaktadır. Bu pratik çözümlerle, taşıyıcı sistem elemanları saklanmaksızın, yapıya estetik bir görünüm katarak sergilenmektedir (Şekil B.200). Cephelere eklenen, çıkmaları, çatı alınlarını süsleyen ahşap öğeler ise estetik kaygıların yanısıra yapıyı tanımlayan semboller ve şekilleri temsil etmektedir (Şekil B.201).

İlişi evleri genelinde olmayan, yalnızca E28 envanter numaralı konuta özel olarak tasarlanmış detaylar oldukça dikkat çekicidir. Yapı ustalarından “Evyapan” Mustafa Usta'nın evi olması, günlük yaşamı kolaylaştıran özgün çözümlerin neden bu konutta olduğunu açıklamaktadır. Kullanılan objelerin ahşap olanları kendisi tarafından imal edilmiş, metal aksamı olanlar objeler ve bazı doğramalarda kullanılan camlar yurtdışından getirilmiştir.

19. ve 20. yüzyıl İstanbul'unda yaygın olarak kullanılan camların benzerlerinin kırsal alandaki bir konut örneğinde görmek sık rastlanmayan bir durumdur. Günümüzde konutu sezonluk kullanan Mustafa Usta'nın torunu Ahmet Evyapan, kapı ve pencerelerdeki desenli camların köyde yalnızca bu evde kullanıldığını ve dedesi tarafından özel siparişe Fransa'dan getirildiğini anlatmıştır. Giriş kapısının yanındaki pencerede ve çardağa açılan kapıda bulunan bu camlara evin başka bir yerinde rastlanmamaktadır. Birbirinden farklı desene sahip camların geçmişte başka doğramalarda da kullanıldığı, ancak günümüze ulaşmadıkları tahmin edilmektedir. Çardak kapısı üzerinde diğer bölmelerden farklı olarak tek örnek kalan cam buna işaret etmektedir. Hole açılan giriş kapısının yan pencereleri başka yerden ışık almayan bu mekanı aydınlatmakta, hem de kullanılan buzlu camla mahremiyeti sağlamaktadır (Şekil B.169-170).

İç kapılarda kullanılan kapı kolları iç ve dış yüzeylerde farklılık göstermektedir. Kapıların sofaya bakan yüzlerindeki kollar yuvarlak hatlara sahipken, iç yüzey denilen odalara bakan yüzlerde uzun, ince kapı kolları kullanılmıştır. Kapılarda kullanılan kilit sistemiyle oda yalnızca içeriden kilitlenebilmektedir (Şekil B.166).

Konutun üst katındaki storlu perde askısı dönemi içinde kırsaldaki nadir örneklerdendir (Şekil B.163). Çalışma prensibi, kumaşın aşağı yukarı hareketini sağlayan askı kenarındaki yay mekanizmasına dayanmaktadır (Şekil B.164). Bu şekilde perde istenilen yönde (aşağı-yukarı) hareket ettirilmekte ve sabitlenmektedir.

Üst katta yer alan öğelerden bir başkası, sofaya açılan çardak kapısını durdurmak için yapılan düzenektir. Kapı açıldığında, çarparak zarar vermesini engellemek için sandalyeliğe ahşap bir parça yerleştirilmiştir (Şekil B.165). Böylece çarpma etkisiyle duvarda oluşacak fiziksel bozulmaların önüne geçilmektedir.

3.3.4 Malzeme ve yapım tekniği

Malzeme: Karadeniz'deki ormanların geniş bir alana yayılmasından dolayı yapı malzemesinde ahşap tercih edilmiştir. İlişi de, Karadeniz'in ormanlık yapısına sahip olduğu için yapılar ahşap malzeme kullanılarak yapılmıştır. Bu tercih sadece taşıyıcı sistemle sınırlı kalmamış, cephe kaplama malzemesi ve çatı örtüsünde de tercih edilmiştir. Dayanımı ve yüksek mukavemeti dikkate alınarak özellikle kestane, çam ve meşe ağaçları seçilmiştir. Çatılarda kullanılan "bedevre" yapımında ise köknar, gürgen ve kayın tercih edilmektedir (Şekil B.160). Kereste temininde ağaçların kesim dönemi sağlamlığı açısından önem taşımaktadır. Örneğin, bazı ağaç türleri için Kasım ayı uygun aylar arasında sayılmaktadır. Bazı evlerin dış cephesine ahşap malzemeyi atmosfer koşullarından korumak amacıyla çamdan elde edilen katran sürüldüğü, ancak malzemenin çoğunlukla doğal haline bırakıldığı izlenmektedir.

İnşaatlık ağaçları, kesimden sonra yolculuk beklemektedir. Bu yolculuğun başında tomrukların uç kısımları burguyla delinerek yamaçlardan çaya doğru kağnıyla sürüklenmekte, çay yatağına ulaşan tomruklar altılı – yedili gruplar halinde delikleri kanalıyla birbirine sabitlenmektedir. Geçmişte çayın debisi yüksek olduğundan tomruk grupları, sal gibi tutturularak, başlarında onlara yön veren köylü öncülüğünde akıntıya bırakılmakta ve böylelikle yapılarda kullanılan ana malzeme olan ahşabın köye ulaşması sağlanmaktaydı.

Yapıların zemin katlarında ve temel duvarlarında taş kullanılmıştır. Genellikle kaba yonu taşlardan örülen duvarlar zemin katın bir kısmını teşkil etmekte, arazinin eğimli yapısından dolayı toprağa dayalı olan bölüm istinat duvarı olarak görev yapmaktadır.

Malzeme olarak taş, geleneksel konutlardaki kısıtlı kullanımı dışında, ticari amaçlı binalarda ve cami gibi toplumsal yapılarda yığma yapım tekniğiyle birlikte ana yapı malzemesi olarak kullanılmıştır (Şekil B.202).

Yapım tekniği: Bölgede, yapıların zemin kotunun altında kat oluşturulmadığı için derin temellere rastlanmamaktadır. Derin olmayan bu sürekli taş temeller, yapının toprağa yaslandığı yüzeyde yükselerek taş duvar olarak devam etmektedir. Bu durumda zemin kat duvarlarından biri toprağa yaslanmakta ve bu duvar, istinat duvarı olarak kullanılmaktadır. Böylece toprak yükünün taşınması sağlanarak, neden olabilecek kaymalar engellenmekte ve zemin suyunun etkisi en aza indirilmektedir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2 : Ahşap yapıların zemin katında kısmi taş duvar uygulaması

İlişi’de geleneksel konutlarda iki farklı yapım sisteminin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunlardan ilki yığma yapım sistemi, ikincisi ise karkas sistemdir. Konutlarda her iki sistemden biri kullanıldığı gibi, kimi evlerde ikisinin birlikte uygulandığı da görülmüştür. Bazı konutlarda inşaat aşamasında her iki sistem tercih edilirken, bazı konutlarda ise onarım sırasında kısmi sistem değişikliğine gidilmiştir (Şekil B.203).

Günümüze kadar kalabilen ev örnekleri, bu bölgede, merkezdeki binalar dışında çoğunun yığma yapı olarak inşa edildiklerini göstermektedir. Bölgede adına ‘çantı¹¹’ denilen bu tip inşaat sistemi uzun zaman kullanılmıştır (Kafesçioğlu, 1954). Batı Karadeniz’de genel olarak bu isimle anılan teknik, İlişi’de ‘çamdu’ olarak anılmakta

¹¹ Ormanlık bölgelerde ağaç gövdeleri üst üste yığılarak yapılan (ev).

ve ahşabın bu geçme tekniğinde uygulanmasına bir başka isim daha verilmekte, halk arasında ‘kavaleli’ olarak tabir edilmektedir (Şekil 3.3).

Büyük miktarda kereste kullanımı gerektiren yığma yapı tekniği, köyde oldukça yaygındır. İşlenmesinin kolay oluşu, bu sistemde yapılan yapıların tamamlanabilmesi için diğer cins malzemelere ihtiyaç hissettirmeyişi, tedarik ve işlenmesi güç olan çivi ve diğer demir aksam kullanımını asgariye indirişi bu tekniğin tercih edilmesinde etkili olmuştur. Bazı dağ köylerinde yuvarlak kesitli ağaçlar kullanılmışsa da, geçmişten günümüze köy, dikdörtgen kesitlerin tercih edildiği konutlardan oluşmaktadır.

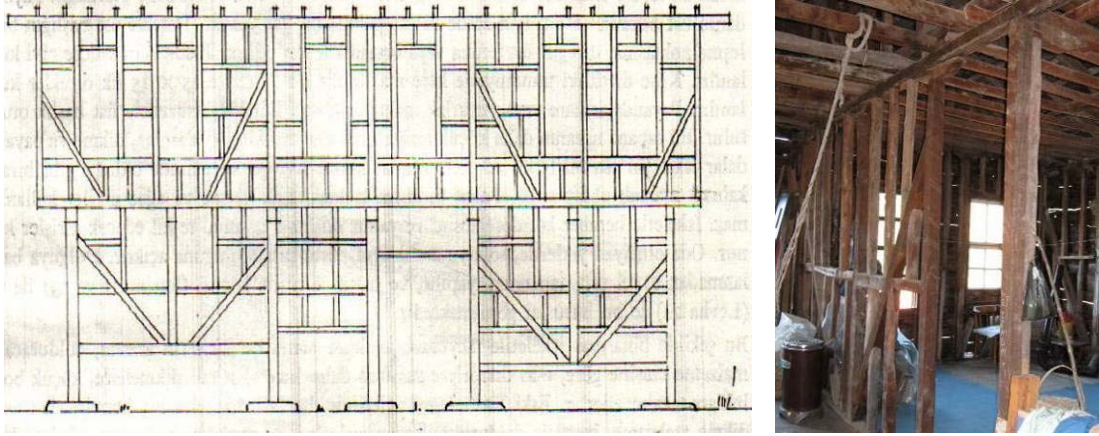

Şekil 3.3 : Ahşap yığma sistem çizimi¹² ve köydeki evlerden sisteme dair örnekler

Yapılarda ahşap yığma sistemden başka kullanılan bir başka sistem ahşap karkastır. Üst katın taşıyıcı sistemi, zemin katta yerleştirilen dikmelere yük gelecek şekilde düzenlenmektedir. Üst kattaki taşıyıcı dikmeler, pencere kenarlarına ve mekanların köşelerine yerleştirilmektedir. Pencere boşluğunu oluşturmak amacıyla ara dikmeler kullanılırken, pencereler köşeye veya birbirine yakın olduğunda dikme sayısı azaltılmaktadır.

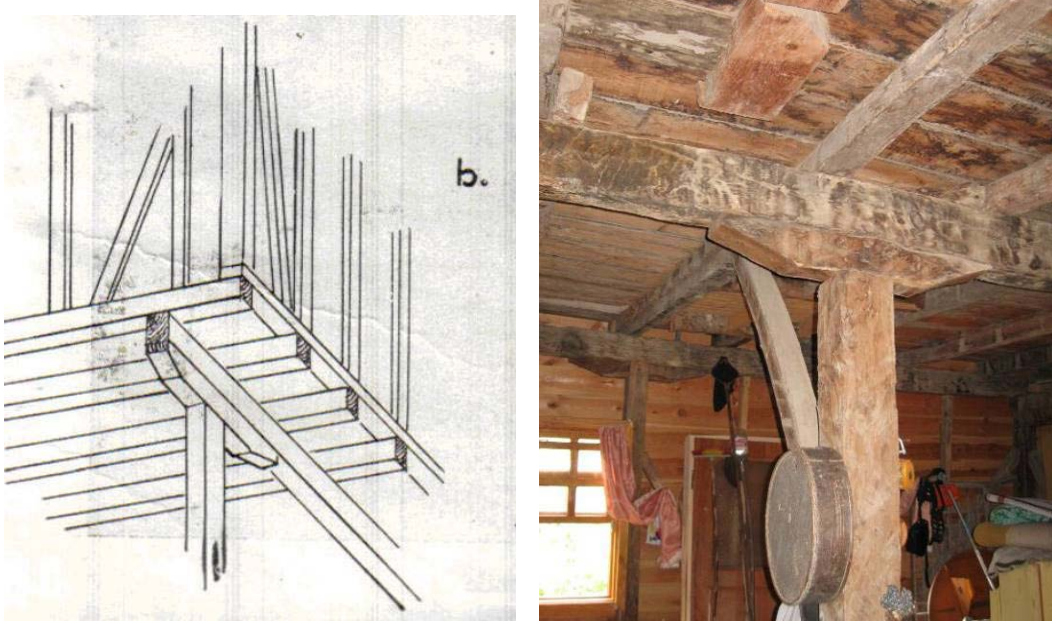
Bunların yanı sıra yapıdaki yatay sarsılmalara önlemek için ihtiyaç duyulan payandalar taşıyıcı sistem içine 30° ve 45°'lik açılarla yerleştirilmektedir. Karkas sistem kurulurken kapı ve pencere boşluklarının oluşturulması gibi kat döşemeleri, mekanların tavanını oluşturan kirişler de yerleştirilmektedir (Şekil 3.4).

¹² Ruhi Kafesçioğlu'nun 1954 yılında hazırladığı 'Kuzey Batı Anadolu'da Ahşap Ev Yapıları' isimli kitabından alınmıştır.

Şekil 3.4 : Ahşap karkas sistem çizimi¹³ ve köydeki bir evin taşıyıcı sistemi

Geleneksel konutlarda iki yönde döşeme kirişi yapılırsa çift taban oluşturacağından, genellikle tek yönlü olarak yapılmaktadır. Ancak çift tabanlı döşeme örnekleri de bulunmaktadır. Üst katın dikmelerini ve döşeme kirişlerini taşıyan tabanların kesiti ortalama olarak 25 x 25cm veya daha büyük olmaktadır (Şekil 3.5-6).

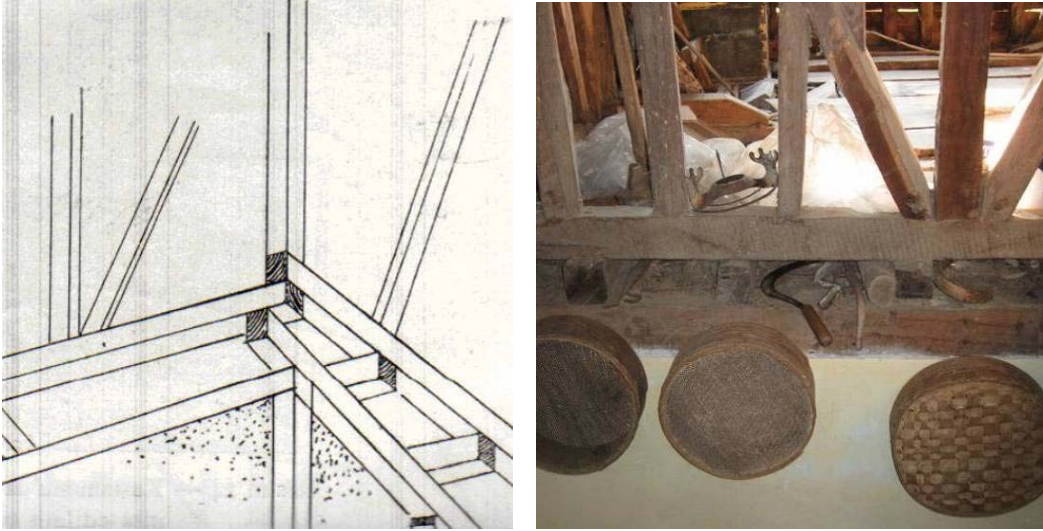

Şekil 3.5 : Tek tabanlı döşeme çizimi¹⁴ ve bu döşeme sistemine köyden bir örnek

Cephelerin kaplanması karkas sistemde, yığma sistemdekinden oldukça farklıdır. Çantı tekniğinde, cepheyi oluşturan yüzeyi ve taşıyıcı sistemi kurgusunu aynı eleman sağlamaktayken, karkas sistemde taşıyıcı sistem ve yüzey kaplaması farklı unsurları oluşturmaktadır.

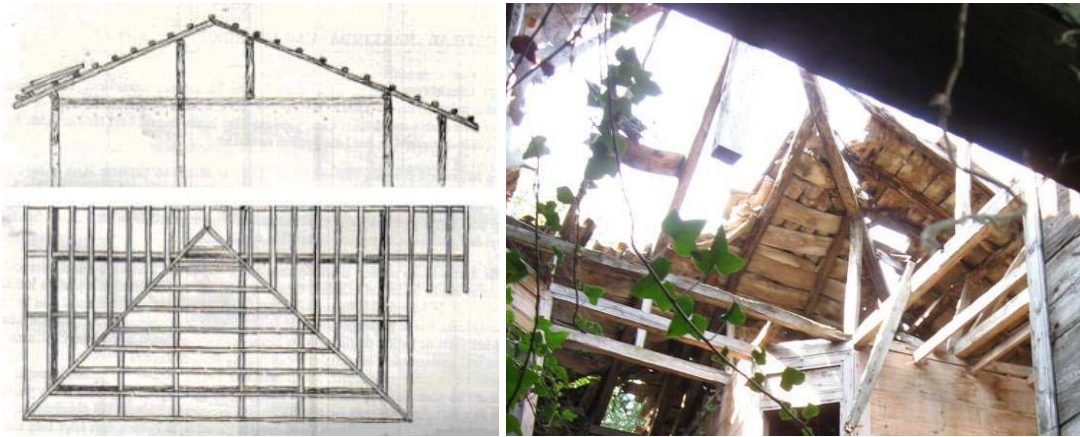
¹³ Ruhi Kafesçioğlu, a.g.e

¹⁴ Ruhi Kafesçioğlu, a.g.e

Şekil 3.6 : Çift tabanlı döşeme çizimi¹⁵ ve bu döşeme sistemine evlerden bir örnek

Karkas sistemde cephe kaplaması olarak özgün malzeme ahşapken, günümüzde yapılan bilinçsiz onarımlarla ahşabın üstüne sac levhalar kaplanmaktadır. Köydeki konutlarda ahşap karkas sistem uygulandığında cepheler yalı baskısı sisteminde kapatılmaktadır. Bundan farklı olarak kullanılan diğer cephe kaplaması bağdadi sistemin uygulandığı nadir örneklerden biri olan E274 envanter numaralı konuttur (Şekil B.126(a)).

Şekil 3.7 : Çatı strüktürünü anlatan plan-kesit¹⁶ ve bir evin çatı sisteminin görünüşü

Çatı konstrüksiyonun oluşturulmasıyla yapı taşıyıcı sistem bakımından tamamlanmış bulunmaktadır. Form olarak kırma ve beşik çatıdan birinin kullanıldığı konutlarda, her iki sistemin de çalışma prensibi aynıdır (Şekil 3.7).

¹⁵ Ruhi Kafesçioğlu, a.g.e

¹⁶ Ruhi Kafesçioğlu, a.g.e

Evin dış konturunu belirleyen taşıyıcı dikmelerin üzerine damlalık aşığı yerleştirilirken, iç mekandaki taşıyıcı dikmelerin üzerine de kiriş görevinde aşıklar yerleştirilmektedir. Bu ortadaki aşıkların üstüne denk gelecek şekilde çatıyı taşıyan dikmeler konulmakta, ardından çatının formunu belirleyen merteklerin de eklenmesiyle konstrüksiyon tamamlanmaktadır. Çatı sistemi bu düzende kurulduğu için mahya aşığı kullanılmamaktadır.

3.3.5 Fiziksel sorunlara ilişkin konfor analizi

Cumayanı ve çevresindeki sivil mimarlık örnekleri her geçen gün biraz daha yıpranmaktadır. Atmosferik koşullara açık bir halde, bakımsız, kendi hallerine bırakılan yapıların en büyük sorunu terk edilmiş olmalarıdır. Yapıların bir bölümü, zamanın yıpratıcılığına karşı koyamadığı için tehlikeli birer harabe halini almıştır.

Onarılmayan çatılar, yapıda bozulmanın ilk belirtisi olarak görülmektedir. Çatılar, yağmur ve karın ahşaptaki deformasyonuyla çökmektedir. Çatı örtülerinin yenilenmemesiyle küçük bir yerin zamanla ne kadar büyük bir zarara neden olacağı bilinse de, içinde insanların yaşamadığı konutlarda bu durumun önüne geçilememektedir. E68 envanter numaralı konut, iki kardeşe miras yoluyla kalmış, ardından sofada bir duvar oluşturularak iki ayrı ev olarak kullanılmıştır. Bu konutun hali, insan unsurunun yapıların sürekliliğinde ne kadar etkili olduğunu göstermek için oldukça etkili bir örnektir (Şekil B.221-222). İkiye bölünen konutun bir tarafında onarımla ilgilenemeyecek kadar ileri yaşta bir çift yaşamakta, diğer taraf ise kullanılmamaktadır. Yaşlı çiftin yaşadığı kısmın oldukça bakımlı olduğu söylenemezse de, halen ayakta durduğu açıkça görülmektedir.

Çatı iskeletlerinin de harap olmasıyla yapı hava koşullarının etkisine tamamen açık hale gelmiş bulunmaktadır. Bu durum çatıdan sonra ikinci derecede döşemeleri etkilemekte, onların çürümesine ve çökmesine neden olmaktadır (Şekil B.226).

Konutlardaki tahribat nedenleri arasında hava koşullarının gibi bitkilenmeler de önemli yer tutmaktadır. Yapıları boydan boya saran sarmaşıklar hızla ve insan kontrolü olmaksızın yetiştiklerinde yabani bir hale dönüşmekte ve yapıda yıkıcı etkilere neden olmaktadır (Şekil B.223-225). Ayrıca ahşabın dokusundan beslenen bazı canlılarda, malzemedeki deformasyonlara neden olmakta, mantarların oluşumuyla ahşap çürümektedir. Zaman içinde, dış müdahaleye gerek duymaksızın yapı kendiliğinden çökmekte, bir tarihi yapı daha tarih olmaktadır. Yalnız dikkat

eken önemli bir nokta, içinde insan olmayan konutların daha özgün kalmış olmasındır. Hane sahipleri yaşamadıkları için güncel ihtiyaçlara göre evi değiştirmediklerinden, yapı diğer yapılara göre harap fakat özgün durumdadır. Zincirleme şeklinde gerçekleşen bu olaylar, insan varlığından yoksun yapılarda görülmekteyken, insanların yaşadığı yapılarda ise daha farklı sorunlar ve olaylarla karşılaşılmaktadır.

Konutların iç mekanında tespit edilen değişiklikler; iptal etme, bölme, dönüştürme, genişletme, ekleme gibi beş ana grupta toplanmaktadır. Kullanıcıların kendi ihtiyaçları doğrultusunda yaptıkları planlamalarda, kapı, pencere gibi bileşen düzeyindeki iptal etmeleri, merdiven, giriş holü, banyo gibi mekan düzeyinde iptal etmeler takip etmekte, bazı örneklerde ise kat iptali yoluna gidilmektedir (Sağdıç, 2001). Alan içinde tespit edilen birçok konutun zemin, ikinci kat ve çatı katlarında yaşanmadığı, daha çok depo amaçlı bir kullanımın söz konusu olduğu grlmştr. Ana kat dışındaki katlarda yaşam sürmediğinden, mekanlar gibi merdiven, kapı bileşenleri de iptal edilmiştir.

Bölme işlemi odanın, sofanın, giriş holünün bölünerek ailenin farklı ihtiyaçlarının karşılanabilmesini ve bir sonraki aşamada ise evin farklı kullanıcılar tarafından kullanılabilmesini sağlamaktadır (Sağdıç, 2001). E40, E127, E82 numaralı konutlarda sofanın eyvanlarından biri kapatılarak odaya dönüştürülmüştür. E68 numaralı konutta ise iki kardeşin bir evi düşeyde blşmeleri sonucu, ek duvarlar ve ikinci bir merdiven kovası yapılmıştır.

Dönüştürme, geleneksel konutlarda daha önce çok amaçlı kullanılan odaların, günümüzde her birinin ayrı işleve hizmet etmesi nedeniyle, odaların kullanımının değişmesiyle ortaya çıkmıştır. Özellikle ıslak hacimlere dönüştürülen mekanlarda sıhhi tesisatların bina dışından ya da i duvarların önünden geçirilmesinin, binaların özgün görünümlerini bozmakta olduğu grlmştr. E40 numaralı konutta iç mekanda sofanın bir eyvanı helaya dönüştürülmüştür (Sağdıç, 2001). E28 ve E95 numaralı konutlarda ise sofanın bir kolu mutfağa dönüştürülmüştür.

Genişletme, odanın genişletilmesi ve odanın genişletilerek, odaya başka bir işlev verilmesi şeklinde olmaktadır. E206 numaralı konutta sofanın eyvanı ve oda birleştirilerek daha büyük bir odaya dönüştürülmüştür. Ekleme, değişiklik türleri içinde binanın dış görüntüsüne yansıyan, konutun tarihsel, yapısal ve mimari

kimliğini en çok etkileyenidir. Kullanıcıların, geleneksel konutlardaki alt yapı günümüz ihtiyaçlarına cevap veremediği için, imkanları el verdiği ölçüde ıslak hacim eklemeleri yaptıkları tespit edilmiştir (Sağdıç, 2001). E33 ve E32 numaralı konutlarda mutfak ve hela konuta dışarıdan eklenerek yapılmıştır.

Günümüzde yeni yapılarda proje aşamasında planlanan ısıtma tesisatı, sıhhi tesisat, mutfak, banyo gibi mekan ve olanaklar tarihi konutlarda kullanıcı ihtiyacı doğrultusunda düzenlemiştir. Konutlarda mekansal düzenlemeler yapılırken, uygun yer tespiti yapılmadan ve kısıtlı imkanlarla uygulamalarda bulunulmuştur. Dolayısıyla yapıya konfor kazandırılmaya çalışılırken hem istenilen düzen oluşturulamamış, hem de uzun vadede yapıya zarar verecek ekler ortaya çıkmıştır. Çatıların onarımı, cephe malzemelerinin güncel kauçuk esaslı malzemelerle kaplanması, planda gidilen değişikliklerin bu kadar itinasız ve tahrip edici olmasının nedeni, hane halkının koruma bilincine sahip olmayışı ve ekonomik imkanların sınırlı kalmasıdır. Yağmur ve karın etkisinden korumak için kauçuk esaslı plastik malzemelerle ya da sac levhalarla cephelerin kaplanması, ahşabın hava almasını engellediği için nemlenmelere ve rutubete neden olmaktadır. Hava alamayan ahşap ise nemden sebep çürümekte, bozulmaktadır. Neden olunan hal, sadece yapının sağlığını değil aynı zamanda insan sağlığını da tehdit etmektedir.

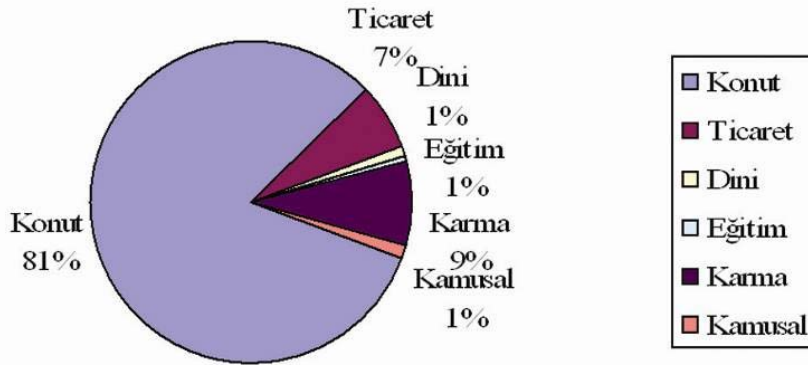
Yapıda bir değişiklik ya da onarım yapılması durumunda bu faaliyet, eski yapı ustalarının olmayışından ya hane halkı ya da uzman olmayan yapı ustaları tarafından gerçekleştirilmiştir. Ortaya çıkan sonuç ise, kısa vadede çözüm gibi gözüken uygulamaların uzun vadede soruna dönüşmesi ve gün geçtikçe yapıların özgün halinden uzaklaşmasıdır.

3.4 Çalışma Alanında Doku Analizleri

Çalışma kapsamında, dokunun anlaşılabilmesi için bazı analizlerin yapılması gerekmektedir. Yerleşmeyi önce doku analizleri ile tespit etmek, sahip olduğu dokuyu nicelik ve nitelik açısından incelemek zorunludur. Yerleşmenin canlandırılmasına yönelik çözümlere ulaşmak için öncelikle sorunların teşhis edilmesi gereklidir.

3.4.1 İşlev analizi

Yerleşimde yapılan analize göre, 276 konutla konut işlevinin %81 ile en büyük yüzdeye sahip olduğu görülmektedir. Ticaret, yalnızca 23 ticari yapıdan oluşan %7'lik dilimdedir. 29 yapı karma kullanıma sahiptir (Çizelge 3.1). Karma yapılar, ticaret ve konut işlevinin kullanımların aynı binada ortak olarak çözümlendiği yapılardır. Zemin katlar dükkan olarak kullanılırken, üst katlar konut olarak kullanılmaktadır. Bu tip kullanım yeni yapılaşmalarda görülmektedir. Eski yapılarda konut ve dükkanlar genellikle ayrı yapılar olarak inşa edilmiştir. Karma yapılar başlığı altında başka ortak kullanımlara da yer verilmiştir. Çarşıdaki Yalı Cami ve bodrum katında bulunan dükkanlar; dini-ticari, muhtarlık ve zemin katındaki dükkanlar; kamu-ticari, sağlık birimi ve alt katında bulunan dükkanlar gibi örnekler karma yapılar diliminde yer almaktadır. Bunların yanı sıra iki camisi ve biri kullanılan, bir diğeri ise atıl kalmış olan iki okula sahip köyün, dini, eğitim ve kamusal yapıları %1'lik dilimlere sahiptir.

Şekil 3.8 : Çalışma alanında işlev özelliğine göre binaların dağılımı

Bu dairesel grafikte kategoriler tüm yerleşim için işlenmiştir (Şekil 3.8). Pilot bölge olan Cumayanı'nda ise, grafiksel durum buna çok yakın olmakla birlikte alanda ticari yapı bulunmamaktadır. Köydeki camilerden sadece biri buradayken, eğitim yapılarından okulun her ikisi de buradadır. Yine pilot bölgede karma kullanıma sahip yapıya rastlanmamaktadır.

Çizelge 3.1 : İşlev özelliğine göre yapıların rakamsal dağılımı

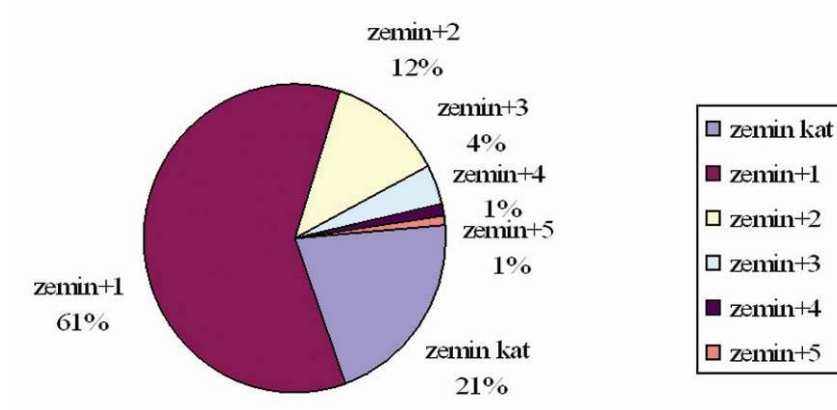
İşlev	Konut	Ticaret	Dini	Eğitim	Karma	Kamusal
Adet	276	23	2	2	29	4

3.4.2 Kat yüksekliği analizi

Yerleşmenin genellikle iki katlı yapılardan oluştuğu görülmekte ve 205 yapı bu savi desteklemektedir (Çizelge 3.2). Tek katlı yapıların sayısı 70'i bulmaktadır. Zemin+3 (14 yapı) ve +4 (4 yapı) , +5 (4 yapı) gibi çok katlı yapılaşma, Yakaören'in merkezinde yoğunlaşmakta ve yüzdeler dağılımda, toplam içerisinde %6'lık bir dilimde yer almaktadır. Zemin+2 katlı 42 yapı bulunmakta, bu durum ise grafiğe %12 olarak yansımaktadır (Şekil 3.9).

Çizelge 3.2 : Kat yüksekliklerine göre yapıların rakamsal dağılımı

Kat	Zemin Kat	Zemin+1	Zemin+2	Zemin+3	Zemin+4	Zemin+5
Adet	70	205	42	14	4	4

Şekil 3.9 : Çalışma alanında kat sayılarına göre binaların dağılımı

Zemin+5 ve daha fazla katlı yapılara merkezde rastlanmaktadır. Birkaç apartmanla birlikte bu dilimde yer alan otel, sahil kenarında karayoluna paralel olarak inşa edilmiştir. Söz konusu otel, sahilden bakıldığında yüksekliği ve kütlesiyle silueti bozmakta, köyün genel karakterine uyumsuz bir görüntü oluşturmaktadır(Şekil 3.10).

Şekil 3.10 : Otel binası ve sahildeki yapılar

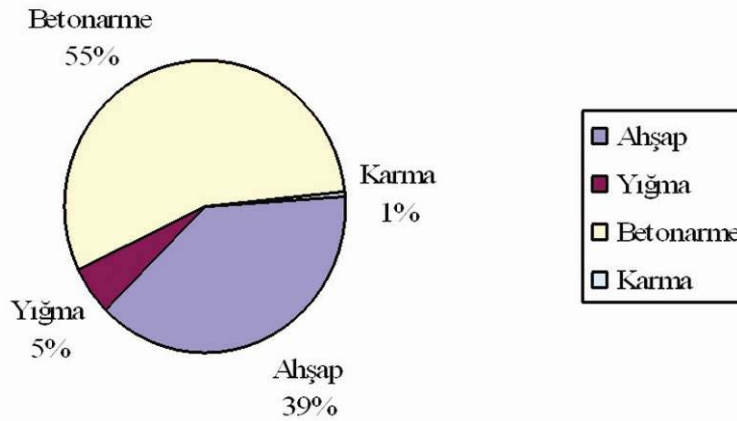
Şekil 3.11 : Yerleşime devlet kanalıyla yapılan turizm yatırımı

3.4.3 Yapım tekniği analizi

Yapılan analizde yapım tekniği kapsamında %55'lik dilimle 187 betonarme yapı oldukça baskın gözükmemektedir (Çizelge 3.3). Yeni yapılar genellikle az katlı olsa da, yapım tekniği olarak betonarme tercih edilmiştir. Yerleşme genelindeki yapıların, 130'u ahşap, 17'si yığma ve 2'si karma sistemle inşa edilmiştir (Şekil 3.12).

Çizelge 3.3 : Yapım tekniğine göre yapıların rakamsal dağılımı

Yapım Tekn.	Ahşap	Yığma	Betonarme	Karma
Adet	130	17	187	2

Şekil 3.12 : Çalışma alanında yapım tekniğine göre binaların dağılımı

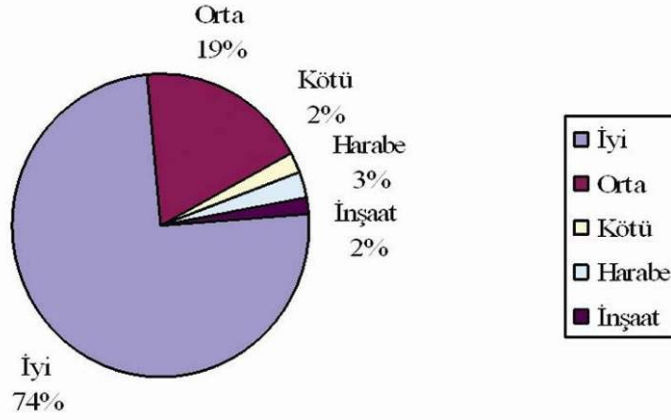
Ahşap ve betonarme yapım tekniklerinin oranı birbirine yakındır. Ancak pilot bölge Cumayanı tek başına ele alındığında, ahşabın daha yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Cumayanı'nda ahşap yapım sistemi oranı %59'a çıkarken, betonarme %27'ye düşmektedir.

3.4.4 Strüktürel durum analizi

Strüktürel analiz incelendiğinde köydeki durumun genel olarak iyi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Özellikle ahşap yapılar yapısal küçük bozulmalar dışında taşıyıcılar açısından sağlam durumdadır. Toplamda 251 yapı strüktürel olarak iyi paydasında yer almaktadır (Çizelge 3.4).

Çizelge 3.4 : Strüktürel duruma göre yapıların rakamsal dağılımı

Strüktür Durumu	İyi	Orta	Kötü	Harabe	İnşaat
Adet	251	63	6	9	7

Şekil 3.13 : Çalışma alanında yapıların strüktürel durum dağılımı

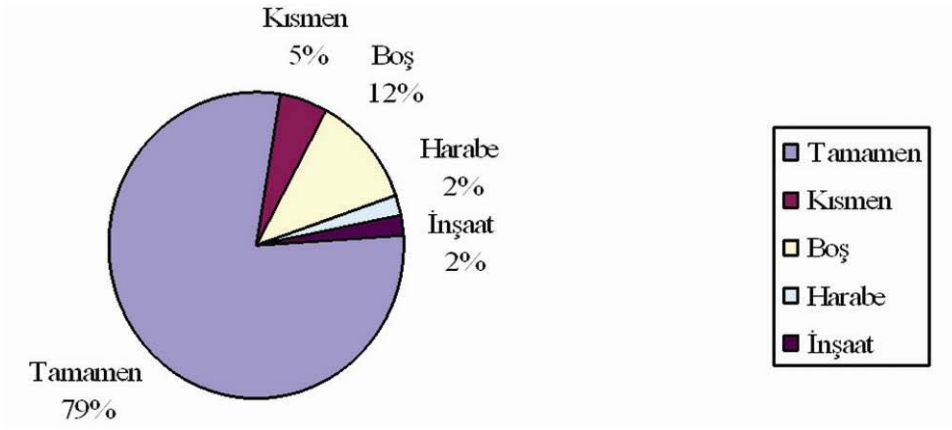
Köyde %3 oranında harabe durumda 9 yapı bulunmaktadır. Bunların dışında %2 dilimindeki 6 kötü durumdaki yapı ile %19 orta sağlamlık dilimindeki 63 yapının güçlendirilmeleri gerekmektedir (Şekil 3.13).

3.4.5 Kullanım durumu analizi

Kullanım durumuna ilişkin veri, diğer verilerde olduğu gibi köy genelinde yapılan analiz sonuçlarına dayanmaktadır (Şekil 3.14). 264 adet yapıyla %79'luk dilim, köy bütününde tamamen kullanılan yapıları yansıtmaktadır (Çizelge 3.5).

Çizelge 3.5 : Kullanım durumuna göre yapıların rakamsal dağılımı

Kullanım	Tamamen	Kısmen	Boş	Harabe	İnşaat
Adet	264	18	40	7	7

Şekil 3.14 : Çalışma alanında kullanım durumlarına göre binaların dağılımı

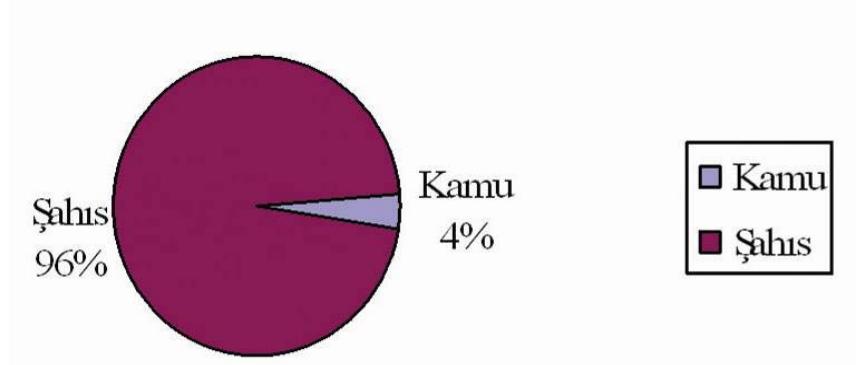
Ancak, pilot bölgede durum bunun tersidir. Cumayanı'nda genelin aksine kısmen kullanılan evler ve hiç kullanılmayan evler yoğun olarak bulunmaktadır. Yakaören'de çarşının cazibe merkezi haline gelmesi ve yeni yapılaşmanın burada yoğunlaşması ahşap evlerde yaşayan insanların büyük bir kısmının bu bölgedeki betonarme yapılarda yaşamayı tercih etmesine yol açmış, nüfus Cumayanı'ndan çarşıya doğru kaymıştır. % 79'luk dilime sadece yaz aylarında kullanılan evler de dahil edilmiştir. Bu ahşap yapıların sahipleri çoğunlukla İstanbul'da yaşamakta, yalnızca tatillerini geçirmek için birkaç aylığına Yakaören'e gelmektedirler. Kısmen kullanılanlar, boş ve harabe olarak nitelendirilenlerin büyük bir kısmı yine Cumayanı'nda bulunmaktadır. Kısmen kullanılanlar, çoğunlukla yapısal sorunları olan ve ailedeki birey sayısının azalmasıyla atıl kalan mekanları olan konutlardan oluşmaktadır.

3.4.6 Mülkiyet durumu analizi

Mülkiyet durum analizinde, %96'lık dilimle özel mülkiyetin ağırlığı göze çarpmaktadır. Toplamda %4'lük paya sahip olan kamu mülkiyetini ise; okullar, camiler, sağlık ocağı ve muhtarlık gibi yapılar temsil etmektedir (Şekil 3.15).

Çizelge 3.6 : Mülkiyet durumuna göre yapıların rakamsal dağılımı

Mülkiyet Durumu	Kamu	Şahıs
Adet	12	324

Şekil 3.15 : Çalışma alanında mülkiyet durumlarına göre binaların dağılımı

3.4.7 Tarihsel değerlilik analizi

Yerleşimdeki 28 tescilli yapı sayıca küçük bir grup oluşturmaktadır. Buna karşın, tescile önerilen 108 adet yapı bulunmaktadır (Çizelge 3.7). Yapıların terk edildikten sonra bakımsız kalması, bazılarının ise dış etkenlerden koruma amacıyla cephesinin uygunsuz malzemeye kaplanması, fiziksel konfor sağlamak için ekler yapılması bu yapıların tescile değer görülmeşiindeki nedenlerden bazılarıdır.

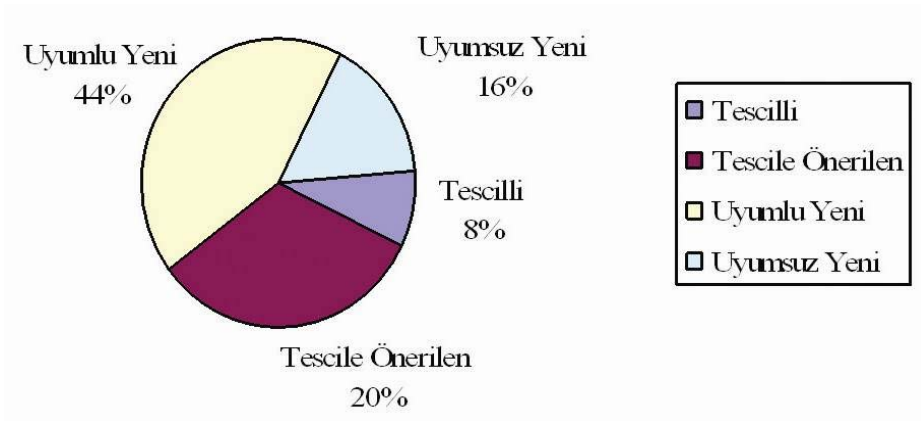
Tescile önerilen yapılar bu uygunsuz eklerden, niteliksiz malzemelerden arındırıldıktan sonra özgün haline kavuşturulması planlanan yapılardır. Bu yapılar, tescilli yapılar gibi kırsal alan karakterine sahiptirler. Zaman içinde değişmiş olmalarına rağmen sıhhileştirilebilir yapıdadırlar.

Çizelge 3.7 : Tescil durumuna göre yapıların rakamsal dağılımı

Tescil D.	Tescilli	T. Önerilen	Uyumlu Yapı	Uyumsuz Yapı
Adet	28	108	145	55

“Uyumlu yeni yapı” olarak nitelendirilen 145 yapı ise, arsaya yerleşimi, kat sayısı, kontur ve gabarisi geleneksel yapılara benzeyen binalardır. Bunlar, plan kurguları, cephe düzenleri ve yapıım sistemleriyle geleneksel konut mimarisinden ayrılışlar da, çevreye uyumlu oldukları düşünülmektedir.

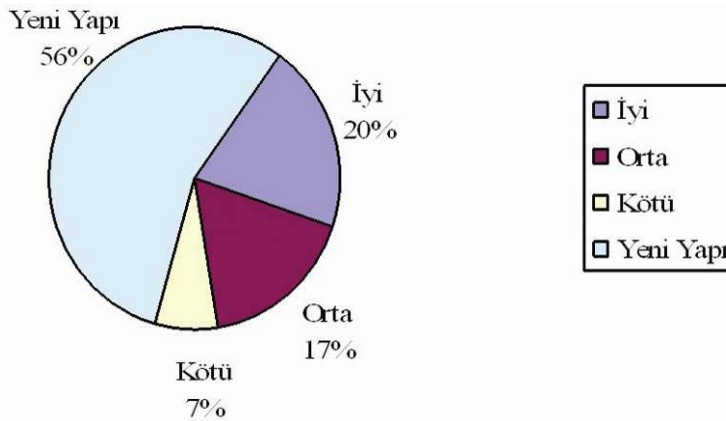
Grafikte %16’lık dilime sahip “uyumsuz yeni yapılar” ise kırsal karaktere aykırı, geleneksel mimariden uzak, dokuyu bozan 55 yapı mevcuttur. Bu yapıların büyük bir kısmı çarşı ve çevresinde konumlanmıştır (Şekil 3.16).

Şekil 3.16 : Çalışma alanında tescil durumlarına göre binaların dağılımı

3.4.8 Korunmuşluk analizi

Korunmuşluk durumu grafiğine bakıldığında yapıların yarısından fazlasının yeni olduğu anlaşılmaktadır. %56'lık dilimi oluşturan yeni yapıların sayısı 187'tür. İyi korunmuş yapılarla orta derece korunmuş olanların oranları birbirine oldukça yakındır (Çizelge 3.8).

Şekil 3.17 : Çalışma alanında korunmuşluk durumlarına göre binaların dağılımı

Yakaören Çarşısı ile Cumayanı birbirinden farklı karaktere sahip olduğundan, verileri oldukça farklıdır. Yeni yapı oranının büyük bir paydaya sahip olması, yapılaşmanın çarşı ve çevresindeki yoğunluğuyla ilişkilidir. Cumayanı bölgesi tek başına analiz edildiğinde yeni yapı oranı %10'lara gerilemektedir. Yerleşmedeki yapıların 68'si iyi derecede, 58'i orta derecede, 23'ü ise kötü derecede korunmuştur (Şekil 3.17).

Çizelge 3.8 : Korunmuşluk durumuna göre yapıların rakamsal dağılımı

Korunmuşluk	İyi	Orta	Kötü	Yeni Yapı
Adet	68	58	23	187

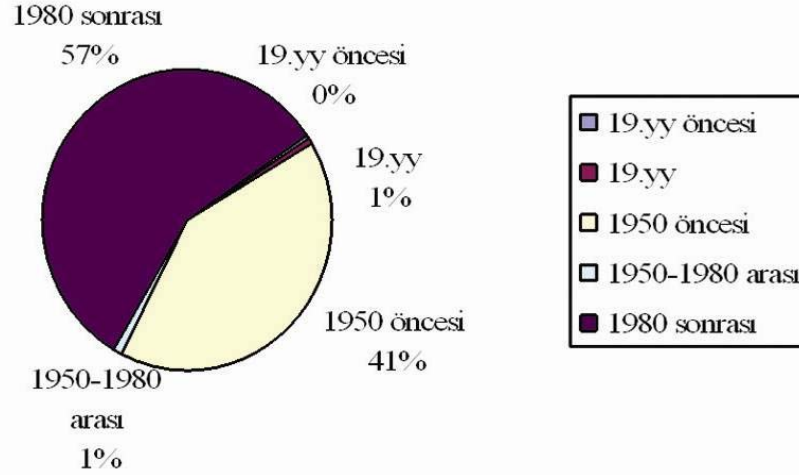
3.4.9 Dönem analizi

Binalar yapıldıkları döneme göre dilimlere ayrıldığında, 1980 sonrası inşa edilen 191 yapının en büyük paydaya sahip olduğu saptanmıştır (Şekil 3.18).

Bu son dönem yapılarının yoğunluğu çarşı ve çevresindeki yeni yapılaşmalardan kaynaklanmaktadır. Sayısal artışa bu kalabalık yapı stoğu neden olurken, Cumayanı'ndaki 137 geleneksel yapı ise 1950 öncesi yapılar dilimini oluşturmaktadır (Çizelge 3.9).

Çizelge 3.9 : Dönemlerine göre yapıların rakamsal dağılımı

Dönemler	19.yy öncesi	19.yy	1950 öncesi	1950-80 arası	1980 sonrası
Adet	1	3	137	4	191

Şekil 3.18 : Çalışma alanında yapıldığı dönemlere göre binaların dağılımı

19. yüzyılda yapılan camiler ve 19. yüzyıl öncesinde inşa edilmiş olan sahildeki Ceneviz yapısı diğer dilimleri oluşturmaktadır.

3.5 Çalışma Alanı Sosyal Doku Analizleri

Çalışma alanının daha iyi tanımlanabilmesi, kırsal dokuyu anlatan yapısal analizler kadar toplumsal yapıyı anlatan sosyal doku analizleriyle de doğrudan ilişkilidir. Bu analizlerin doğru yorumlanmasıyla alanda yaşayanlara ilişkin tespitler yapılarak çözüm yolları saptanmaktadır. Fakat yapılan bu sosyolojik analiz, yalnızca Cumayanı tarihi merkez ve çevresinde yaşayanlar hakkındadır. Kırsal doku analizi yapılaşmanın boyutlarını, tarihi dokunun durumunu anlatma aracı olarak

kullanılırken, sosyal doku analizi pilot bölgeyle sınırlandırılmış, alan içinden 20 konut seçilerek tarihi çevrede yaşayanları anlatmak amacıyla kullanılmıştır.

Kırsal doku analizinde alan verilerinin geniş bir alanı kapsammasının nedeni yeni yapılaşmaya dair öneriler getirilerek, gerekli düzenlemeler yapılacak olmasıdır. Oysa çalışmadaki temel hedef eski yerleşim merkezi Cumayanı'dır. Dolayısıyla alanın tam olarak algılanması ancak sosyal yapının da incelenmesiyle olacağından, sosyal doku analizi Cumayanı çevresi ile sınırlı kalmıştır. Hala bu alanda yaşamayı tercih edenlerin incelenmesi, tarihi çevrenin terk edilmiş nedenlerini ve kalanların neden kaldıklarını gün ışığına çıkarmaktadır.

Cumayanı ve çevresindeki geleneksel konutlarda yaşayan yerli halkın demografik yapısından sosyal ve ekonomik yapısına, eğitim düzeyinden koruma yaklaşımına dek çeşitli alanlarda eğiliminin saptamak amacıyla çalışma alanı içindeki 20 hanede 30 sorudan oluşan bir anket yapılmıştır (Şekil H. 20). 2009 yılı Temmuz ve Eylül aylarında yapılan ankette geleneksel konutlarda yaşayan halkın, korumaya bakış açıları, koruma çalışması başlayacağı takdirde katılım ve katkıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Alandaki 20 tarihi konutta yapılan anketi, bu konutlarda yaşayan 42 hane sakini yanıtlamıştır. Bu bölümde yanıtlar incelenerek yorumlanmış, alandaki yüzdesel dağılımlara göre tespitler yapılmıştır.

3.5.1 Demografik yapı ve eğitim düzeyi

Çalışma alanında yaşayanlar hakkında kanaat geliştirebilmek için demografik yapı ve eğitim düzeyinin anlaşılması ve tanımlanması gerekmektedir. Alandaki yaş ortalaması, nüfustaki cinsiyet dağılımı, aynı hanede oturan kişi sayısı, köken bilgisi gibi veriler ve yaşayanların aldıkları eğitim, eğitim almış kimselerin toplama oranı bu bölümü oluşturmaktadır. Bu bölüm yerel halkı tanımlamak için atılmış ilk adım niteliğindedir:

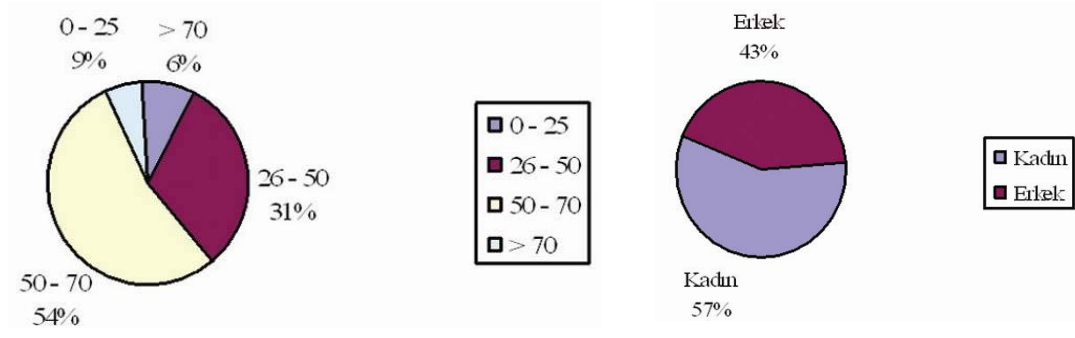
Yaş ve cinsiyet dağılımı: Nüfusun yaş ortalaması yüzdeler üzerinden incelendiğinde, genç nüfusun %9'luk dilime sahip olduğu görülmektedir (Şekil 3.19). Bölgede yaşayan genç nüfusun bu kadar az olması, gençler için bu alanın gelecek vaat etmeyişinden ve yeni yerleşimlerde yeni yapıların popülerliğinin artmasından kaynaklanmaktadır. Bu çözüm önerileri içinde dikkate alınması gereken en önemli hususlardan biridir. Genç kuşaklar için cazip olmayan her yerleşim, bir iki kuşak sonrasında çözülmeye başlayarak terk edilmeye mahkum bırakılacaktır. Bu

yüzden bu alan için düşünülen müdahale ve yaşam kararları köy içi dinamiklerden birini buraya getirmeye yönelik olmalıdır. Merkezin tekrar canlanması ve bazı geçim kaynaklarının bu alan odaklı kurgulanması alanı çekici kılacaktır.

Çizelge 3.10 : Ankete katılan birey sayısı ve yaş grupları

Yaş Grubu	0-25	26-50	50-70	>70
Kişi Sayısı	3	11	19	2

Orta yaş olarak nitelendirilen yaş grubu ve orta yaş üstü grubundaki insanların bir kısmının yılın yalnız 4-5 ayında evlerinde oldukları düşünülürse sayılar daha da azalmaktadır. Orta yaş üstü grup sayısal üstünlüğünü korumakta, oranlar değişime uğramaktadır (Çizelge 3.10). Orta yaş üstü grubun en büyük yüzdelik dilime sahip olmasının nedeni, sahip olunan değerlere bağlılığın bu yaşta olgunluğa ulaşması ve kültürel çözülmeden önceki son kuşak olmalarıdır. Eski yerleşim yerine yeni yerleşimin seçilmesi, geçim kaynaklarının ortadan kalkması gibi durumlar beraberinde kırsal yaşlanma olgusunu getirmiştir.

Şekil 3.19 : Yaş dağılımı

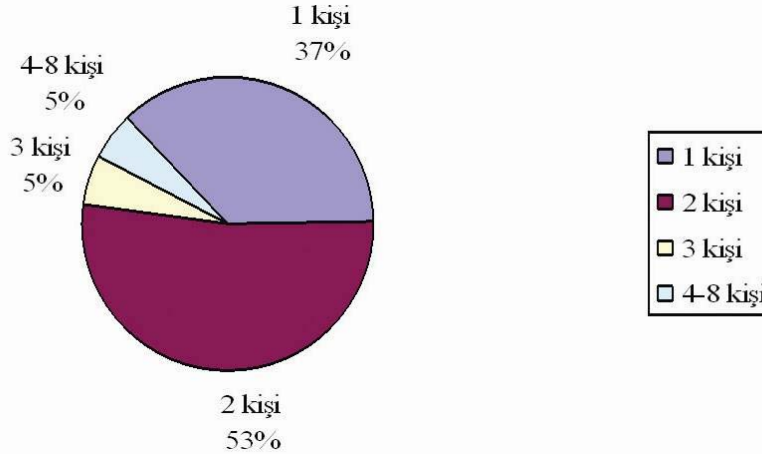
Şekil 3.20 : Cinsiyet dağılımı

Tarihi çevrede yapılan analizlerden cinsiyet dağılımı incelendiğinde kadın nüfusun erkek nüfusa oranla fazla olduğu, fakat farkın çok açık olmadığı görülmektedir (Şekil 3.20). Görsel tespitlerin de doğruladığı yerleşim alanındaki cinsiyet dağılım grafiğine göre kadın nüfusun üstünlüğü, kadınların dünyaya gelme oranında sayısal liderliğine ve bölgedeki erkeklerin denizde yaşamlarını yitirmelerine dayanmaktadır (Çizelge 3.11).

Çizelge 3.11 : Ankete katılan birey sayısı ve cinsiyetleri

Cinsiyet	Kadın	Erkek
Kişi Sayısı	20	15

Aynı evde oturan kişi sayısı: Cumayanı'nda tarihi konutlar geçmiş yıllarda yaşamış ailelere göre tasarlandığı için şimdi birçok evin yalnızca bir ya da iki odası kullanılmaktadır. %53 oranında iki kişi bir konutta yaşam sürmekteyken, tek kişi yaşayanların oranı da %37'yi bulmaktadır (Şekil 3.21). İki kişi olarak yaşayanlar, orta yaş ve üstündeki evli çiftlerdir. Bir konutta bir kişinin yaşadığı yüzdenin ise büyük çoğunluğunu eşlerini kaybetmiş orta yaş üstü kadınlar oluşturmaktadır (Çizelge 3.12).

Şekil 3.21 : Aynı evde oturan kişi sayısı dağılımı

Geçmişte kalabalık aileleri barındıran ahşap konutlar günümüzde kullanıcı sayısının azalması nedeniyle atıl kalan birçok mekanı barındırmaktadır. Hayvancılığın sona ermesi ile boşalan servis katına sonraları aile nüfusundaki azalma sonucu ana kat ve üst katlardaki mekanlarda eklenmiş, yapılar tümünden boşalmıştır.

Çizelge 3.12 : Anketin yapıldığı hanelerde yaşayan birey sayısı

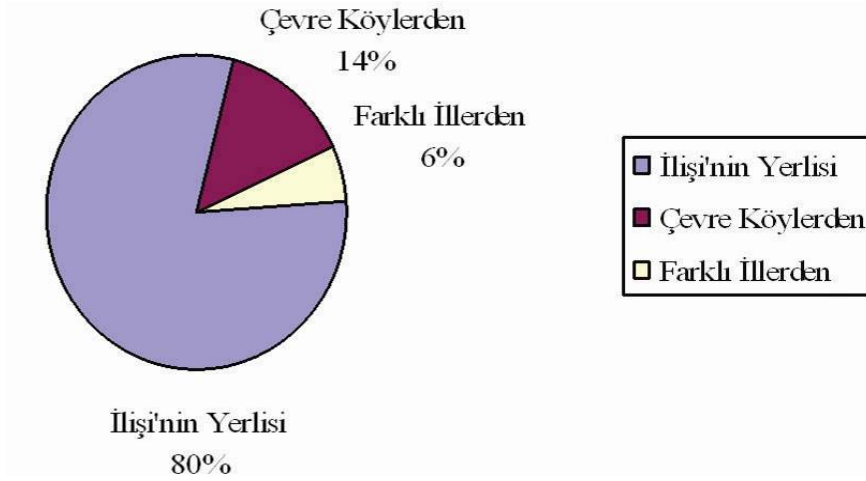
Hane Nüfusu	1 Kişi	2 Kişi	3 Kişi	4-8 Kişi
Hane Sayısı	7	10	1	1

Hane sakinlerinin kökenleri: Halkın büyük çoğunluğu İlişi'nin yerlisi olup, bu oran grafiğe %80 olarak yansımaktadır (Şekil 3.22). İlişi'nin yerlisi olmakla birlikte daha yüksek mahallelerden çay kenarına, çay kenarından ise sahile doğru nüfus kayması söz konusudur.

Ayrıca İlişi merkez bir konumda olması ve sahil kıyısındaki aktivitelerin çekimi nedeniyle %14 oranında çevre köylerden göç almaktadır. Farklı illerden göçün nedeni geçimden kaynaklanmamakta, %6'lık bu dilimi evlenerek köye yerleşenler oluşturmaktadır (Çizelge 3.13).

Çizelge 3.13 : Ankete katılan birey sayısı ve kökenleri

Hane Sakini	İlişi Yerlisi	Çevre Köylerden	Farklı İllerden
Kişi Sayısı	28	5	2

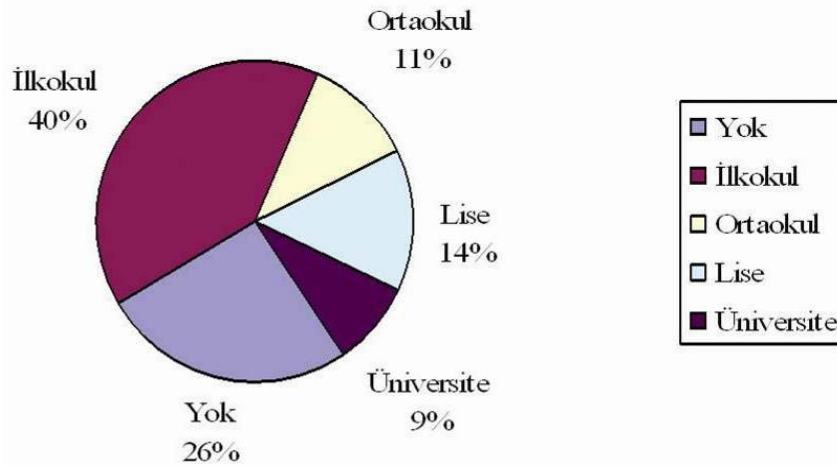

Şekil 3.22 : Hane sakinlerinin kökenlerine göre dağılımı

Eğitim düzeyi: İlk eğitim düzeyinde olanların oranı % 40'ı bulmaktadır. Bu dağılımı büyük oranda kadınların daha az eğitim almış olmaları ve nüfusun yaşlı olması etkilemektedir (Şekil 3.23).

Çizelge 3.14 : Ankete katılan birey sayısı ve öğrenim durumu

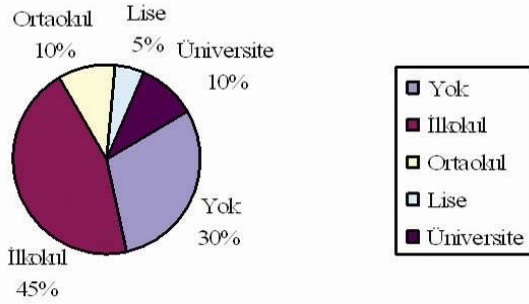
Öğrenim Düzeyi	Yok	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
Kişi Sayısı	9	14	4	5	3

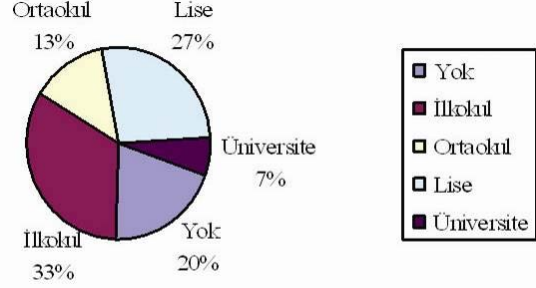
Şekil 3.23 : Öğrenim durumlarına göre dağılımı

Geçmişte eğitime karşı gösterilen talebin günümüzdeki kadar yoğun olmayışı, ekonomik yetersizlikler ve yerleşimin kırsal alan olması bu duruma neden olmuştur.

Yaş ortalaması yüksek olan halkın %26 oranında hiç okula gitmemiş olması, %40 oranında temel eğitim almış olması, geçmişteki koşullar dikkate alındığında daha anlaşılır olmaktadır (Çizelge 3.14).

Şekil 3.24 : Kadınların öğrenim durumlarına göre dağılımı

Şekil 3.25 : Erkeklerin öğrenim durumlarına göre dağılımı

Kadınların aldıkları öğrenimi gösteren grafikte yoğunluk, sadece temel eğitim alanlar ve temel eğitim almamış olanların dilimlerinden kaynaklanmaktadır (Şekil 3.24). Temel eğitimden sonrasını sürdürmeyi başaranlar sadece %25'lik bir dilime sahiptir ve bu dilimi de gençlerle orta yaş grubundakiler oluşturmaktadır.

Çizelge 3.15 : Ankete katılan kadın sayısı ve öğrenim durumu

Öğrenim Düzeyi	Yok	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
Kişi Sayısı (Kadın)	6	9	2	1	2

Erkeklerdeki durum ise kadınlardan biraz farklıdır. Temel eğitim oranı düşerken, temel üstü eğitimin dilimi daha da büyümüştür (Şekil 3.25). Bu oranları besleyen neden ise geçmişte ailenin geçimini üstlenen erkeklerin eğitime daha çok önem verilmesi ve eğitim kurumlarının kadınlara açık olmayışıdır.

Burada dikkatten kaçmaması gereken nokta, nüfusun yaş ortalamasının oldukça yüksek olması ve bu durumun tüm verilere yansımalarıdır (Çizelge 3.15-16).

Çizelge 3.16 : Ankete katılan erkek sayısı ve öğrenim durumu

Öğrenim Düzeyi	Yok	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
Kişi Sayısı (Erkek)	3	5	2	4	1

3.5.2 Ekonomik yapı

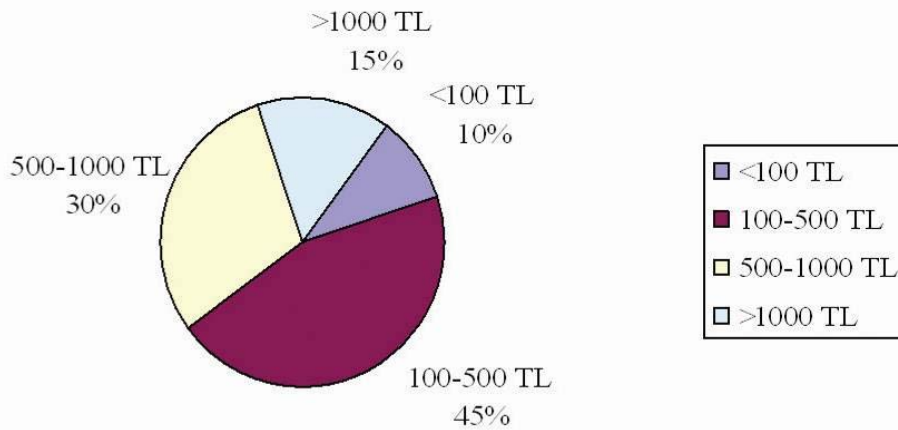
Cumayanı'nda yaşayan halkın ekonomik seviyesine ilişkin yapılan analiz, geçmiş bağıntılarla gelecek kurguları verilere dökmektedir. Ekonomik yapının bağlayıcılığı, yaşamlarını sürdürmek için Cumayanı'nda kalmış olmayı tercih etmelerinden yapıların yetersiz korunmasına, bakımsız kalmasına kadar birçok noktada etkili olmaktadır.

Bu bölümde ailelerin aylık gelir ortalamaları, çalışma durumları, evlerin ekonomik değerleri, kira bedelleri, onarım olduğu takdirde katkı sağlayabilme durumları araştırılmış ve grafiksel anlatımla ifade edilmiştir. Ancak, bu veriler ışığında yerleşimin sürdürülebilirliğine dair çözüm önerileri sunulabilmektedir.

Gelir düzeyi ve çalışma durumu: Alan çalışmalarındaki gözlemlerde görüldüğü gibi tarihi çevrede yaşayan halkın gelir düzeyi düşüktür. İçinde yaşayan olduğu halde bakımsız kalan konutlar, hane halkının gelirinin onarım için yetersiz olduğunu anlatmaktadır. Gelir düzeyi biraz daha iyi olanlar, fiziksel konfor koşullarının yüksekliği ve çarşı bölgesinin cazibe merkezi olması yüzünden kuzeydeki yeni yapılara rağbet etmişlerdir.

Çizelge 3.17 : Anket yapılan hane sakinlerinin gelir dağılımı

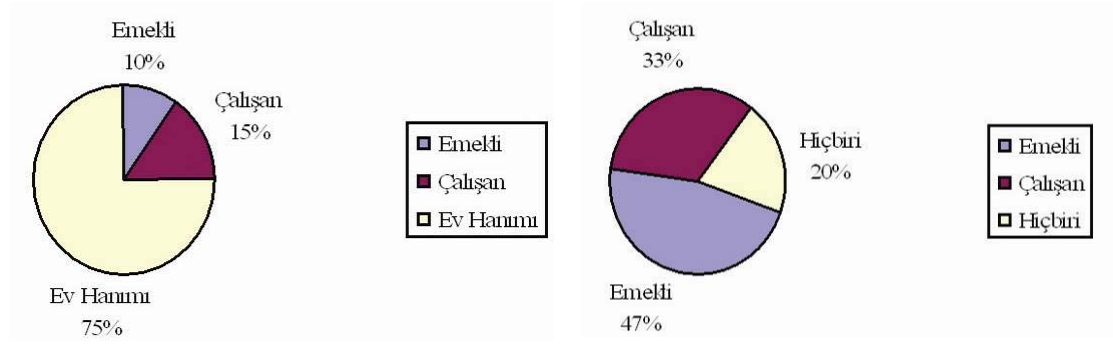
Gelir Düzeyi	< 100 TL	100-500 TL	500-1000 TL	> 1000 TL
Hane Sayısı	2	9	6	3

Şekil 3.26 : Gelir düzeyi dağılımı

Gelir düzeyi analizinde, en büyük dilimi %45'lik dilimle 100–500 TL geliri olanlar, en küçük dilimi ise %10'la 100 TL'den az geliri olanlar oluşturmaktadır (Çizelge 3.17). Fakat toplamda %55'lik dilim az gelirlileri ifade etmektedir. %30 oranında %

500–1000 TL geliri olanlar, %15’le 1000 TL’den fazla gelir sağlayanlar bulunmaktadır (Şekil 3.26).

Şekil 3.27 : Kadınların çalışma durumu

Şekil 3.28 : Erkeklerin çalışma durumu

Halkın çalışma durumu da gelir düzeyini etkilemekte, bu da yaşamlarına yansımaktadır. Çoğu kadın ev hanımıdır ve %75 dilimde bu grup bulunmaktadır. Ev hanımı olan kadınların geçimlerini ya eşleri sağlamaktadır ya da eşlerinden kalan emekli maaşı ile geçinmektedirler. Vakitlerini kendilerine yetecek kadar ürün yetiştirmek için bahçe işleriyle, ev işleri ve dantel gibi el işleriyle uğraşarak geçinmektedirler. Geri kalan %25’lik dilimi ise daha önce çalışıp emekli olmuş olanlar ve halen çalışanlar oluşturmaktadır. Bu grafiksel sonuçlar, yaş ve eğitim grafikleriyle doğrudan ilişkilidir (Şekil 3.27) (Çizelge 3.18).

Çizelge 3.18 : Ankete katılan kadın sayısı ve çalışma durumları

Çalışma Durumu	Emekli	Çalışan	Ev Hanımı
Kişi Sayısı (Kadın)	2	3	15

Erkeklerin çalışma durum grafiğine bakıldığında %47 oranında emekli, %33 oranında çalışan görülmektedir. %20’lik dilimi ise çalışmayanlardan, özellikle çocuklardan oluşmaktadır (Şekil 3.28). Erkeklerde çalışan ve emekli yüzdesinin, kadınlardaki ev hanımı yüzdesiyle örtüşmesinin nedeni geçimin erkek tarafından sağlanıyor olmasındandır (Çizelge 3.19).

Çizelge 3.19 : Ankete katılan erkek sayısı ve çalışma durumları

Çalışma Durumu	Emekli	Çalışan	Hiçbiri
Kişi Sayısı (Erkek)	7	5	3

Cumayanı ve çevresinde herhangi ticari bir işletme bulunmamaktadır. En küçüğünden en kapsamlısına kadar bütün ihtiyaçlar için Yakaören çarşısına gidilmektedir. Ayrıca, grafikteki hem kadın hem erkeklerde çalışan kesim anket sırasında orada bulunan, yılın belli aylarında köye gelen insanlardan oluşmaktadır. Bu kesim göz ardı edildiğinde, Cumayanı'nda yaşayanların çoğunun emekliler ve ev hanımların olduğu görülmektedir.

Ev sahibi – kiracı dağılımı ve konutların değeri: Miras yoluyla aileden kalan veya satın almak yoluyla sonradan sahip olunan konutlarda yaşayanların oranı %95'tir. Kiracı olarak bulunanlar ise yalnızca %5 oranında kalmaktadır (Şekil 3.29).

Çizelge 3.20 : Ankete katılanlar ev sahibi veya kiracı olma durumu

Ev Sahibi - Kiracı	Ev Sahibi	Kiracı
Hane Sayısı	19	1

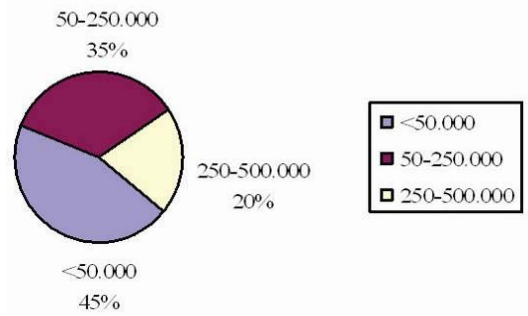
Konutların mali değerlerine bakıldığında çok yüksek olmadıkları dikkat çekmektedir (Şekil 3.30). Nedeni ise Cumayanı ve çevresinin cazibesini kaybetmiş olması ve insanların yavaş yavaş bölgeyi terk etmeleridir. Bu durum, konutlara biçilen gerçek değeri düşürmektedir.

Çizelge 3.21 : Anketin yapıldığı konutların emlak değerleri

Emlak Değeri	< 50.000 TL	50.000-250.000 TL	250.000-500.000
Hane Sayısı	9	7	4

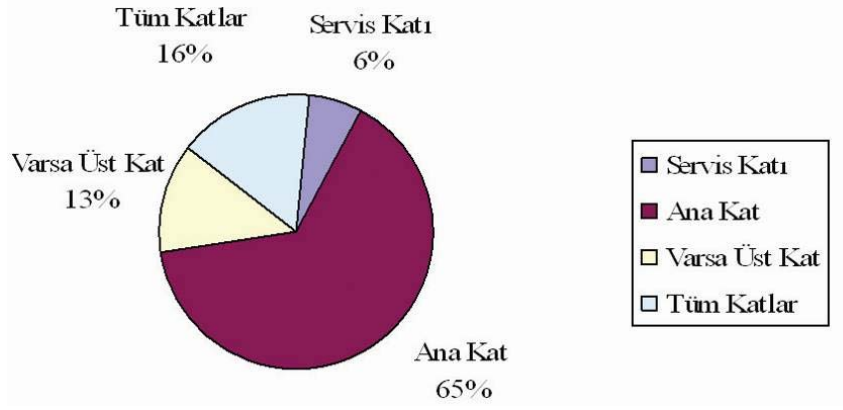

Şekil 3.29 : Ev sahibi – kiracı dağılımı

Şekil 3.30 : Konutların emlak değerlerine göre dağılımı

Yapı içi katların kullanım durumu: Azalan nüfus ve kalabalık aile yapısının çekirdek aileye dönüşümü, büyük aileler için kurgulanmış bu konutları etkilemekte ve kullanım yoğunluğunu değiştirmektedir (Şekil 3.31).

Şekil 3.31 : Katların kullanımına göre dağılımı

Konutların sahip olduğu katlardan servis katları, bölgede biten hayvancılıkla birlikte tasfiye olmuştur. Böylece kullanım dışı kalan servis katı yalnızca depo olarak kullanılmaktadır. Tüm katların kullanımına az sayıda evde rastlanmakta ve bunun temelde iki nedeni bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan biri küçük olan konutlarda tüm alanlarının kullanılması, bir diğeri ise büyük olan konutlarda yine -nadiren- büyük ailelerin yaşamasıdır.

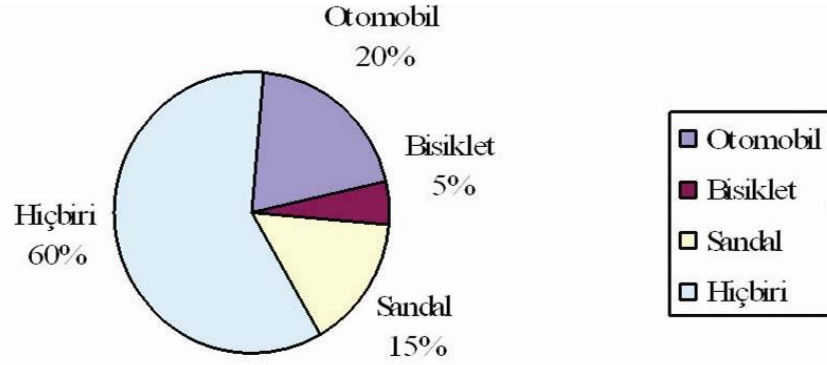
Yoğun olarak kullanılan kat, esas girişin bulunduğu ana kattır. Bu katın yoğun kullanımını ise, hane halkındaki sayısal azalmaya, esas kullanıcılar olan hane halkının yaş ortalamasının yüksek oluşuna ve bu durumun merdiven kullanımını zorlaştırmasına bağlamak mümkündür (Çizelge 3.22).

Çizelge 3.22 : Konutlarda katların kullanım durumları

Kat Kullanımı	Servis Katı	Ana Kat	Varsa Üst Kat	Tüm Katlar
Hane Sayısı	2	20	4	5

Sahip olunan taşıtlar: Köyde yaşayanların sahip oldukları taşıtlar grafik anlatıma dönüştürüldüğünde, %60'nın hiçbir aracı olmadığı görülmektedir. Yakaören merkeze ulaşım, yürüyerek ya da çarşıdaki taksi durağından araçlarla sağlanmaktadır.

Diğer dilimlere bakıldığında bu dilimin önde olmasının nedenleri, tarihi çevredeki düşük gelir düzeyi, taşıtı yaşamlarını sürdürmek için olmazsa olmaz temel ihtiyaç olarak görmemeleri ve yaş ortalamasının yüksek olmasıdır (Çizelge 3.23).

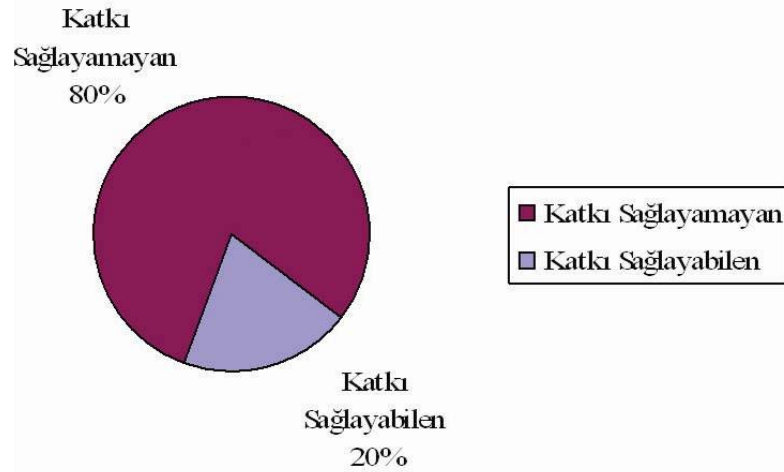
Şekil 3.32 : Sahip olunan taşıtların dağılımı

Otomobil sahibi olan %20'lik kesimin çoğunluğunu, İstanbul'da yaşayan ve sadece yılın belli aylarında köye gelenler oluşturmaktadır. Bisikleti ise yalnızca çocuklar kullanmakta, yetişkinler tarafından tercih edilmemektedir. Köyün, Karadeniz'e kıyı olmasından dolayı sandalı olanlar bulunmakta ve bunlar %15'lik dilimi oluşturmaktadır (Şekil 3.32).

Çizelge 3.23 : Ankete katılanların sayısı ve sahip oldukları taşıtlar

Sahip Olunan Taşıtı	Otomobil	Bisiklet	Sandal	Hiçbiri
Hane Sayısı	4	1	3	12

Konutların onarım durumu: Tarihi çevrede onarım yapılması halinde, köylülere konutlarının onarıma katkı sağlayıp sağlayamayacakları sorulmuştur. Ortaya çıkan sonuç, %80 oranında katkı sağlayamayacaklarını göstermektedir (Şekil 3.33). Katkı sağlayabileceğini bildirenler ise evlerinin bakımını yapanlardan veya yapabilecek durumda olanlardır (Çizelge 3.24).

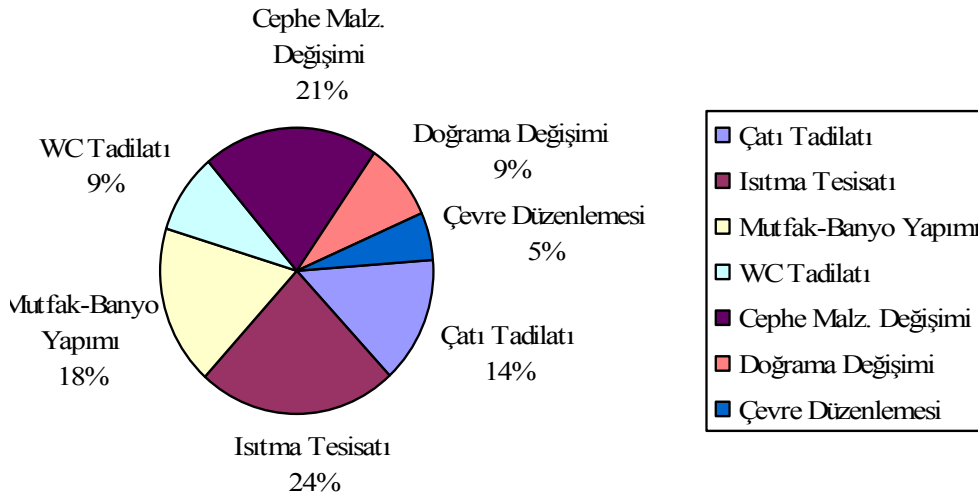
Şekil 3.33 : Konutların onarımı durumunda katkı dağılımı

Çizelge 3.24 : Ankete katılanların (onarım olması halinde) katkı sağlayabililikleri

Durum	Katkı Sağlayabilen	Katkı Sağlayamayan
Hane Sayısı	4	16

Yapılacak onarımların neler olması gerektiği incelendiğinde, çağdaş fiziksel konfor koşullarının sağlanması gereği ön plana çıkmaktadır (Şekil 3.34). Konutlarda, hem ısıtma sistemi olmayışı, hem de yalıtımın yetersiz oluşu ısınma konusundaki sıkıntıları artırmaktadır.

Ardından cephe malzemesinin değişimi talebi gelmektedir. Ahşabın hiçbir koruyucu uygulanmaksızın dış cephede kullanılması ile zaman içinde malzemede deformasyonlar oluşmaktadır. Dış cephe ya bozulmuş ahşap malzeme ile kendi haline bırakılmakta ya da yüzeyler sac levha, ondülin levha gibi malzemelerle kaplanmaktadır. Bu durumun giderilmesi, cephede düzen sağlayacağı gibi yapıyı da daha sağlıklı kılacaktır.

Şekil 3.34 : Konutlarda talep edilen onarımların dağılımı

Tarihi konutlarda en kapsamlı sorunlardan biri, çağdaş fiziksel konforun sağlanamıyor olmasıdır. Konutların günün ihtiyaçlarını karşılayabilir yapılara dönüşmesi için, özgün halini olabildiğince koruyarak yapıyı sıhhiyeleştirmek gerekmektedir. Mutfak ve banyo düzenlemeleri, helaların tadilatı, doğrama değişimleri de bu sıhhiyeleştirmenin alt başlıkları olarak görülmektedir.

Çizelge 3.25 : Ankete katılanların talep ettikleri onarımlar

Onarım Türü	Çatı Tadilatı	Isıtma Tesisatı	Mutfak-Banyo Yapımı	WC Tadilatı	Cephe Malz. Değişimi	Doğrama Değişimi	Çevre Düzen.
Hane	11	18	14	7	16	7	4

Yapıların çatıları, içinde yaşanan konutlarda daha iyi durumdayken, sezonluk gelenlerle, yaşanmayan evlerde oldukça kötü durumdadır. Çatıların onarılması, yapının korunması açısından onarımda önceliklidir. Onarılmaması durumunda yapısal bozulmaların ivme kazanması kaçınılmazdır.

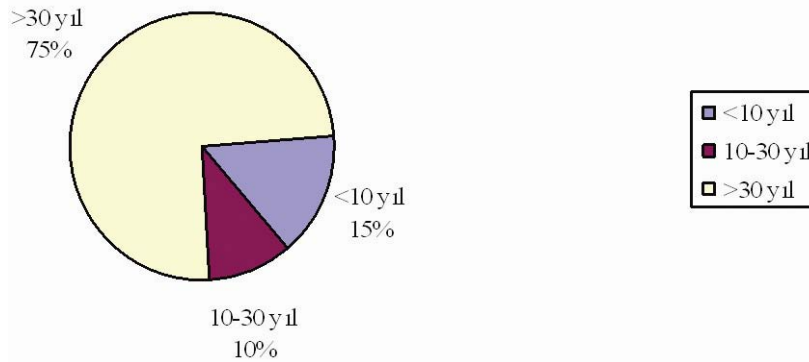
3.5.3 Sosyal ve fiziksel yapı etkileşimi

Hane sakinlerinin sosyal durumları fiziksel yapı ile doğrudan ilintilidir. İnsanların köy, sokak ve evlerindeki yaşam sürelerinden, görüştükları komşularına, konutlarından memnuniyet nedenlerinden koruma hakkındaki görüşlerine kadar birçok husus etkileşime yol açmakta ve fiziksel yapıyı şekillendirmektedir. Sosyal hayatın yaşama etkisi konutlara, konutlardan dokuya, özetle fiziksel yapıya yansımaktadır.

Aynı evde oturma süresi: Alanda yaşayanların büyük çoğunluğu 30 yılı aşkın süredir aynı bölgede ve hatta aynı evde yaşamaktadır. Bu durum, alandaki yerli halkın yoğunluğunu göstermekte ve fiziksel yapının şekillenmesinde ne kadar çok katkıları olduğunu kanıtlamaktadır.

Çizelge 3.26 : Ankete katılanların aynı evde oturma süreleri

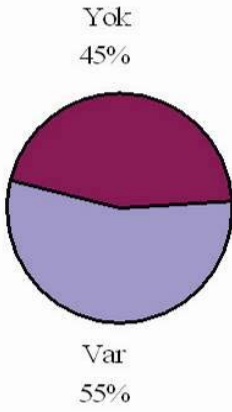
Kullanım Süresi	< 10 yıl	10-30 yıl	> 30 yıl
Aile Sayısı	3	2	15

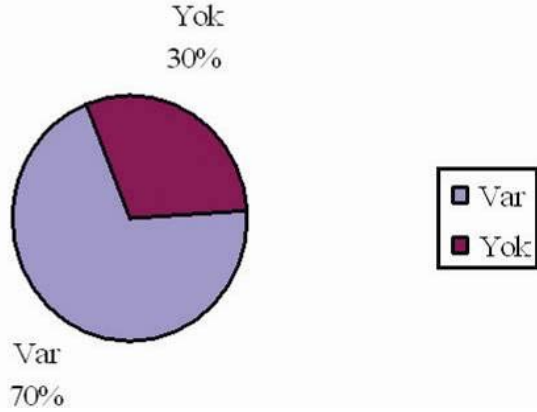
Şekil 3.35 : Aynı evde oturanların yıllara göre dağılımı

Köydeki insanların %75'i 30 yılı aşkın süredir aynı evde yaşamaktadır. 10 ile 30 yıl arasında yaşayanlar ise çevre köylerden taşınmış olanlar ve evlilik yoluyla köye yerleşenlerdir. %15'lik dilime sahip 10 yıldan az süredir aynı evde yaşayanları ise çocuklar ve bölgeye yeni taşınanlar oluşturmaktadır (Şekil 3.35) (Çizelge 3.26).

Mahallede görüşülen komşu ve akrabalar: Aynı sokakta yaşayan ve görüşülen akrabaların oranı %55'tir (Şekil 3.36). Akrabaların sokağı paylaşıyor olması hali, kırsal alanlarda oldukça sıradan bir durumdur. Miras yoluyla bölünen arsalarda konut, müştemilat, taş fırın yaptırılarak yaşam alanını belirlenmektedir. Sonuçta ortaya, aynı sokağı paylaşan ve sokak dokusunu oluşturan akraba evleri öbeği çıkmaktadır.

Şekil 3.36 : Aynı sokaktaki akrabalar

Şekil 3.37 : Aynı mahalledeki akrabalar

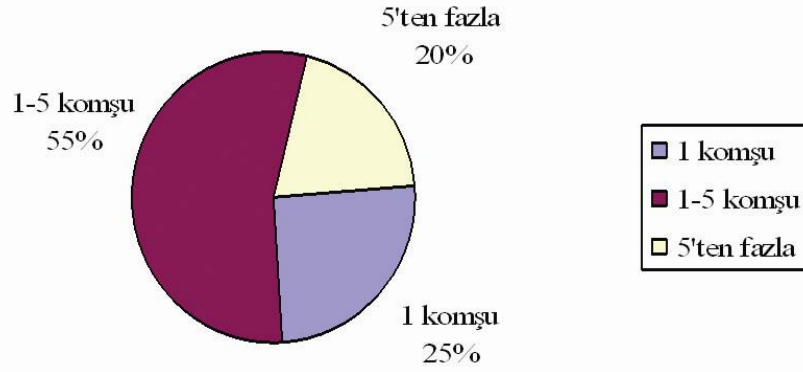
Akrabaların aynı mahallede yaşama oranı aynı sokakta yaşama oranına nazaran daha fazladır ve %70'lik bir dilime sahiptir (Şekil 3.37). Sokakların oluşumu miras yoluyla bölünmüş arsalarla akrabaların yerleşmesiyle olurken, aynı mahalleyi paylaşan akrabaların ilişkileri daha çok evlilik bağıyla kurulmaktadır. Böylelikle aynı mahalleyi paylaşan akrabaların oranı daha fazladır. Aynı sokakta ya da mahallede akrabası olmayanlarsa çevre köylerden, mahallelerden yerleşmiş olanlar ve akrabaları köyü terk etmiş olanlardır.

Çizelge 3.27 : Ankete katılanların akrabasıyla aynı sokakta olma durumu

Sokakta Akraba	Var	Yok
Aile Sayısı	11	9

Çizelge 3.28 : Ankete katılanların akrabasıyla aynı mahallede olma durumu

Mahallede Akraba	Var	Yok
Aile Sayısı	14	6

Şekil 3.38 : Mahallede iyi görüşülen komşu sayısı

Mahallede herkesin çok yakın olduğu en az bir komşusu bulunmaktadır. Yalnızca bir komşuyla sınırlı kalanlar %25 oranındadır (Şekil 3.38). Bu dilimdekiler, genellikle evden çıkması söz konusu olamayan ileri yaştaki insanlar ve tek başına yaşamlarını sürdüren erkeklerdir. 1 ila 5 komşuyla görüşenler orta yaş grubundakilerdir. Gençlerin ise, görüştüğü 5'ten fazla komşusu bulunmakta olup, %20'lik dilimi oluşturmaktadır (Çizelge 3.29).

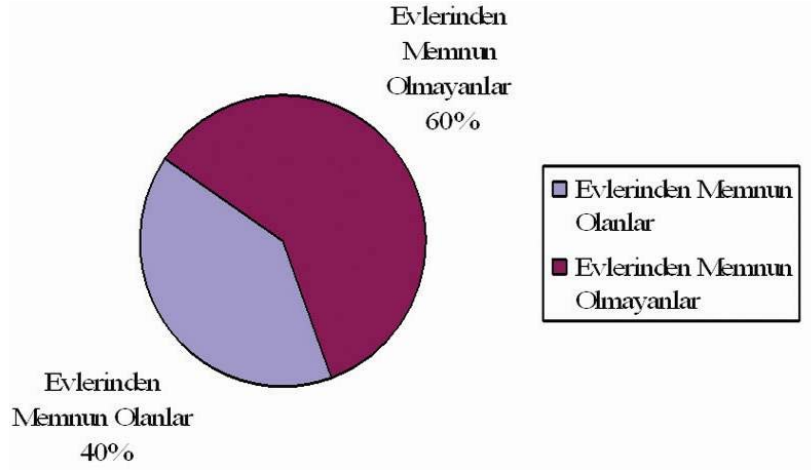
Çizelge 3.29 : Ankete katılanların mahallede görüştikleri komşu sayısı

Görüşülen Komşu Sayısı	1 Komşu	1-5 Komşu	> 5 Komşu
Aile Sayısı	5	11	4

Konutlardan memnuniyet durumu ve nedenleri: Cumayanı'nda yaşayanların %60'ı konutlarından memnundur. Geri kalan %40'lık kısım ise memnun olmadığını bildirmiştir (Şekil 3.39). Geleneksel konutların bakımlarının zor olması, ileri yaştakiler için yapıların düzayak olmayışı, genç olanların ise çağdaş konfor koşullarını bu yapılarda bulamayışları memnuniyetsizliğe neden olmaktadır (Çizelge 3.30).

Çizelge 3.30 : Ankete katılanların evlerinden memnun olma durumu

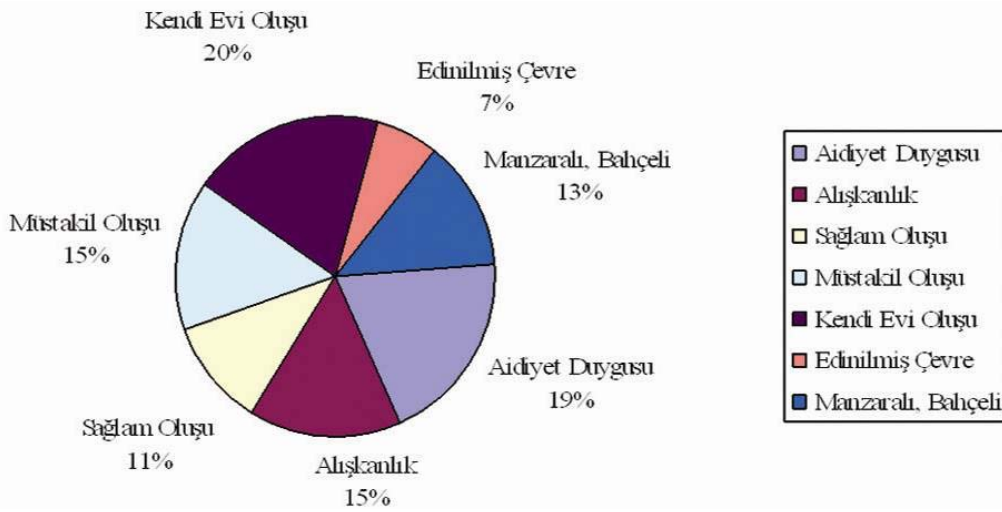
Durum	Memnun Olanlar	Memnun Olmayanlar
Hane Sayısı	8	12

Şekil 3.39 : Evlerden memnuniyet durumu

Memnun olanlara, konutlarından neden memnun oldukları sorulduğunda, çeşitli yanıtlar alınmıştır. Kendi evleri olması, başka bir deyişle kira olmayışı en önemli nedenlerden biri olarak sayılmaktadır. Ardından, onları memnun kılan olgunun konuta yönelik aidiyet duygusu olduğu görülmektedir. Alandaki yaş ortalamasının yüksek olması, geçmişten bu yana insanların burada yaşamaları onları evlerine bağlamaktadır.

Ankete katılanlar arasında memnun oluşlarını alışkanlıklarına bağlayanlar vardır. Ardından konutların sahip oldukları fiziksel avantajlar dile getirilmektedir. Bunlar arasında konutun müstakil oluşu, sağlam yapılar olmaları, manzara ve bahçeye sahip olmaları sıralanmaktadır. Akrabalarla aynı yörede yaşamayı sahip olunan konutlarla ilişkilendirenlerde edinilmiş çevre kavramı ön plana çıkmaktadır (Şekil 3.40).

Şekil 3.40 : Memnuniyet nedenleri

Konutlarından memnun olmayanların nedenleri arasında sayılan mekansal büyüklük %35'lik dilimle en büyük orana sahiptir. Köyün yaş ortalamasına bağlı olarak merdiven kullanılmaması üst katların iptaline yol açarken, aile bireylerindeki sayısal azalma beraberinde mekanların boş kalmasına neden olmuştur. Konutların geniş aileler için tasarlanmış oluşu ve/ya mekanların işlev kayıpları boş mekanlara neden olduğundan, her birinin bakım ve temizliğini zorlaştırmaktadır.

Çizelge 3.31 : Ankete katılan bireylerin konutlardan memnun olma nedenleri

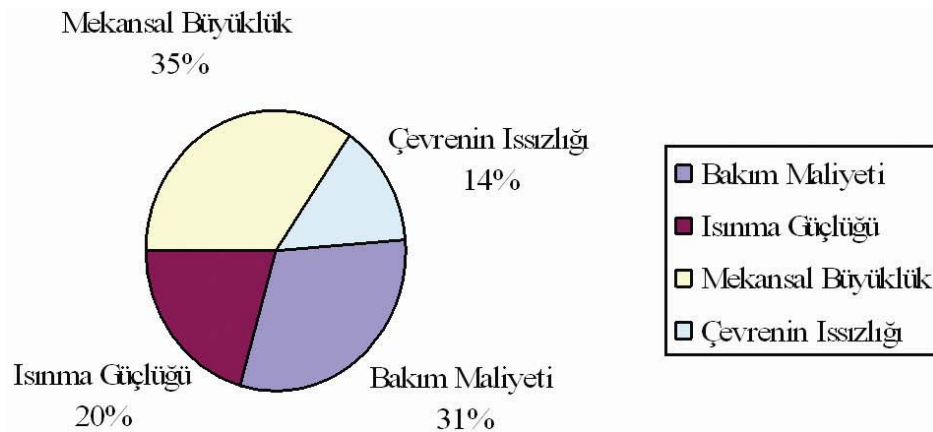
Onarım Türü	Aidiyet Duygusu	Alışkın Olma	Konutun Sağlam Oluşu	Konutun Müstakil Oluşu	Kendi Evi Oluşu	Edinilmiş Çevre	Manzaralı Bahçeli Oluşu
Kişi	9	7	5	7	9	3	6

Konutlarda bakımın, %31'lik bir oranla ikinci neden olması bakımın güçlüğüne ve maliyetinin fazlalığına dayanmaktadır (Şekil 3.41). Gelir düzeyi oldukça düşük olan yerli halkın bu nedeni öne sürmesi olağan görülmektedir.

Isınma güçlüğü, memnuniyetsizliğin bir başka önemli nedenidir. Geçmişte ısınma ocakların kullanımıyla ilintiliyken, sadece kullanılan mekanların ısıtılması ve bu mekanların sayıca azlığı yapı bütününde ısıtma sorununa neden olmaktadır.

Çizelge 3.32 : Ankete katılan bireylerin konutlardan memnun olmama nedenleri

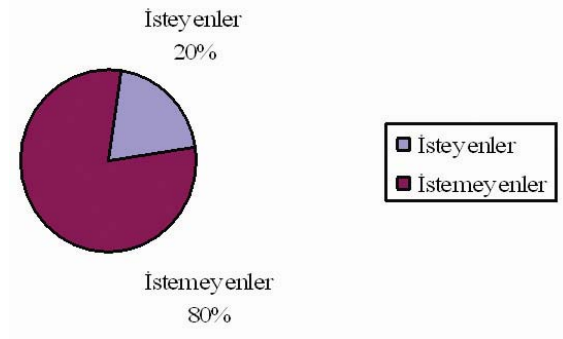
Öne Sürülen Nedenler	Bakım Maliyeti	Isınma Güçlüğü	Mekansal Büyüklük	Çevrenin Issızlığı
Kişi Sayısı	15	10	17	7

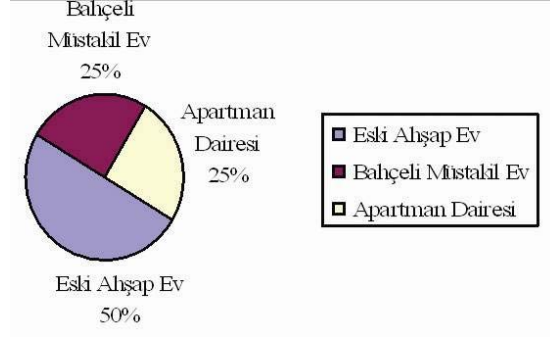
Şekil 3.41 : Memnun olmayışın nedenleri

Bunların yanı sıra yaşlıların bir kısmı köyün boşalmasından, ıssızlaşmasından hoşnut değildir. Sevdiklerinin, komşu dedikleri arkadaşlarının, akrabalarının bölgeyi terk

edişi onları üzmektedir. Onların anlayışına göre, “evler nefessiz, kentler insansız sevilmemektedir”. Çevrenin ıssızlığı başlığıyla grafikte yer alan bu neden %14'lük dilime sahiptir..

Şekil 3.42 : Taşınma isteği durumu

Şekil 3.43 : Taşınma durumunda tercih edilen konut tipi

Köy sakinlerine, alanda bir onarım çalışması yürütülecek olsa, yaşadığı konuttan taşınmak isteyip istemeyecekleri sorulduğunda %80'i istemediklerini söylemiştir (Şekil 3.42).

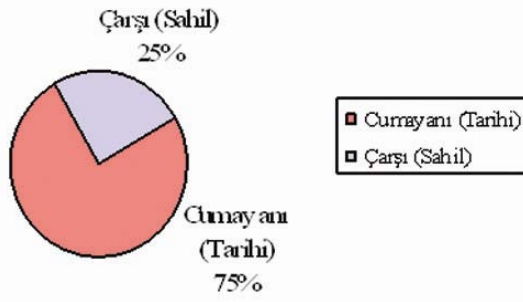
Çizelge 3.33 : Ankete katılan aile sayısı ve onarım halinde taşınma istekleri

Taşınma Durumu	İsteyenler	İstemeyenler
Aile Sayısı	4	16

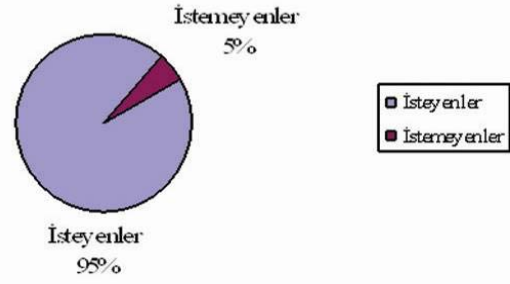
Taşınmaları söz konusu olduğunda, nasıl bir eve taşınmak istedikleri sorusuna cevap olarak, %50'si önceden yaşadığından farksız, ancak sorunları çözüme ulaştırılmış geleneksel ahşap bir konutta, %25'i konfor koşulları iyi ve bahçesi olan müstakil bir evde, kalan %25 ise apartman dairesinde yaşamak istediklerini belirtmiştir (Şekil 3.43).

Çizelge 3.34 : Taşınmayı isteyen ailelerin taşınmayı istedikleri konutlar

Taşınmak İstenilen Konut	Eski Ahşap Ev	Bahçeli Müstakil Ev	Apartman
Aile Sayısı	2	1	1

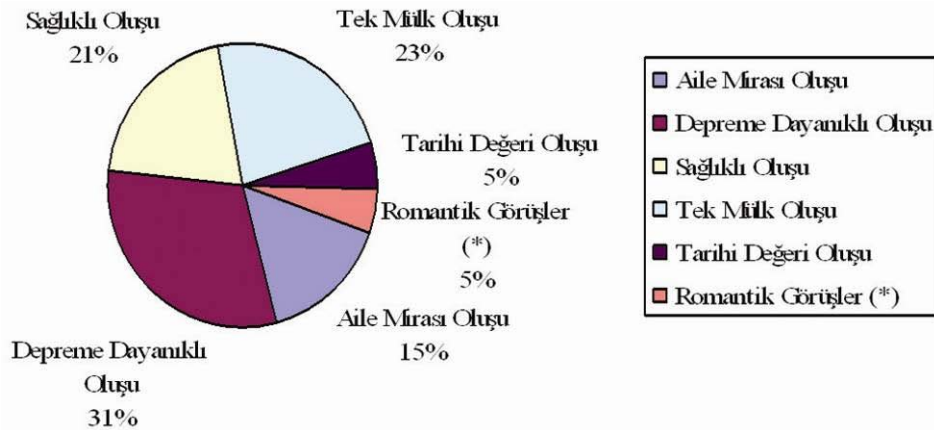
Şekil 3.44 : Taşınılması durumunda tercih edilen mahal

Şekil 3.45 : Tamirat bittiğinde aynı eve dönme durumu

Taşınma durumunda, %75'i Cumayanı ve çevresini, %25'i ise sahil kesimini/çarşığı tercih etmektedir (Şekil 3.44). Tamirat sona erdiğinde aynı eve dönme konusunda %95'lik kesim oldukça isteklidir. %5'lik dilimdekiler ise tarihi konutlarda zorunluluktan yaşadıklarını belirterek dönmeyi istemediklerini bildirmişlerdir (Şekil 3.45).

Konutların korunmasına ilişkin görüşler: Tarihi konutların korunması gerektiği konusunda - küçük bir grup dışında - hemfikir olan köy halkının, neden korunması gerektiği hakkında çeşitli fikirleri bulunmaktadır (Şekil 3.46). %31'lik bir kesim, eski konutların depreme dayanıklı olarak yapıldığını düşünmektedir. Bu dilimdeki insanların bir kısmının İstanbul'da yaşadıkları deprem tecrübesinden dolayı ahşap yapılarda yaşamaya sıcak bakmakta, bu yapıların deprem dayanımları nedeniyle korunması gerektiğine inanmaktadır.

Şekil 3.46 : Konutların korunma nedenleri

Nedenler arasında, insanların bir kısmının gayrimenkul niteliğinde sahip oldukları tek mülkün bu konutlar oluşu %23'lük bir orana, sağlıklı yapılar oluşu ise %21'lik bir orana sahiptir. Aileden kalan miras olması %15'lik oranla bir başka koruma nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. %5'lik romantik görüş dilimini, konutları

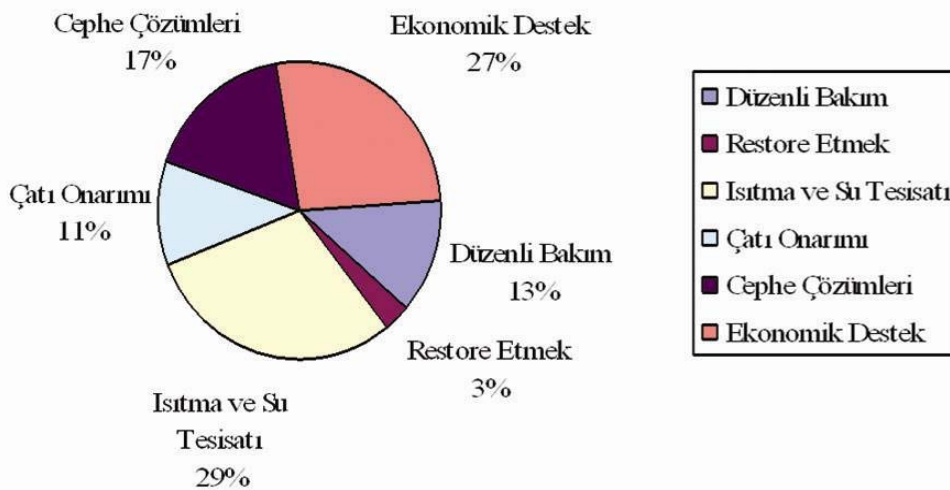
hatıralardan, yaşanmışlıklardan dolayı korumak gerektiğine inanan, gençliğinin geçtiği odayı, gelin geldiği evi seven ve aslında konutları değil, zihnindeki anılarını canlı tutmaya çalışan ileri yaştaki bir kesim oluşturmaktır.

Bu grafiksel değerlendirmede görülmektedir ki, %5'lik bir dilim konutların tarihi değerleri oldukları için korunması gerektiğine değinmektedir. Yüzdelik dilim içinde en az orana sahip olan tarihi değerinden dolayı korunmalıdır anlayışının yaygın olmayışı korumaya ilişkin temel bilincin oluşmaması ile doğrudan ilintilidir.

Çizelge 3.35 : Ankete katılanların konutları koruma nedenleri

Korunma Nedenleri	Aile Mirası Oluşu	Depreme Dayanıklı Oluşu	Sağlıklı Oluşu	Tek Mülk Oluşu	Tarihi Değeri Oluşu	Romantik Görüşler (*)
Kişi	6	12	8	9	2	2

Hane sakinlerine konutlarının korunmasına ilişkin hangi eylemlerin öncelikli olduğu ve ne yapmanın uygun olacağı sorulduğunda, yapıların konfor koşullarının yükseltilmesi gerçeğiyle karşılaşmıştır. Günlük hayatta karşılaşılan kullanım sıkıntıları kullanıcıları pratik, ancak niteliksiz çözümlere götürmektedir. Bu çözümler ise uzun vadede başka sorunlara dönüşmektedir. Bu bağlamda acilen çözümlenmesi gereken konular, konutlarda ısıtma ve tesisat ihtiyaçları (%29 oranında), çatı onarımları (%11 oranında) ve cephe kaplamalarına (%17 oranında) dair önerilerdir (Şekil 3.47) (Çizelge 3.36).

Şekil 3.47 : Konutların korunmasında dikkate alınması gerekenler

Düzenli bakım yapıldığında, yapılarda iyileşme görüleceğini düşünen %13'lük ve restorasyon uygulaması gerektiğine inanan %3'lük bir kesim vardır. Bunlarla

beraber, %27'lik bir grup devletin destek fonu sağlamadığında ekonomik durumun elverişsizliğinden dolayı en basit onarımın bile yapılamayacağı görüşüne sahiptir.

Çizelge 3.36 : Ankete katılanlara göre konutların korunmasında öncelikli konular

Korumada Önemli Konular	Düzenli Bakım	Restore Etmek	Isıtma ve Su Tesisatı	Çatı Onarımı	Cephe Çözümleri	Ekonomik Destek
Kişi	8	2	19	7	11	17

Analizler sonucu ortaya çıkan ekonomik yapı da, bu görüşü destekler niteliktedir. Genel olarak duruma bakıldığında, yukarıda sıralanan eylemlerin en üstünde devletten fon sağlanması gelmektedir.

3.6 Çalışma Alanında Bozulmanın Nedenleri ve Dokudaki Etkisi

Ekonomik sıkıntılarla başlayan kente göç ve hızlı nüfus artışı sorunu, sanayileşme çabaları ve bunların etnik yapı, mülkiyet hakları, toplum ve meslek örgütlerinde yarattığı değişim, ülkemizde geleneksel toplumsal yaşamı ve değerleri değişime zorlamıştır.

Kapalı ekonomik yapının ülke genelinde kırılışı, iletişim ve ulaşım olanaklarının artması ve merkez dışında taşrada da yerel sermaye oluşmasıyla, toplumda sınıfsal tabakalarda derin uçurumlar ortaya çıkarmıştır. Bu olgunun fiziksel çevreye yansımalarıyla, özellikle konut mimarisinde hızlı bir değişim yaşanmıştır (Avcı, 2004). Ülke ölçeğinden kırsala kadar inen bu sosyal farklılaşma, ihtiyaçları da değiştirmiş, tüm bu olgulara paralel olarak yaşamın her alanında mimari yapıda da değişime neden olmuştur. Geleneksel bir yapının sona eren eski işlevleriyle, yüklenen yeni işlev örtüşmediğinde fiziksel bozulma sürecinin başlaması kaçınılmazdır.

Bozulan sadece yapılar, mekanlar değildir. Her ölçekte hissedilen değişim kentsel mekanlarda, açık alanlarda, kırsal dokuda kendini göstermiş, geleneksel merkez konumundaki nirengi noktalarının kaymasıyla birlikte, kentleşmeye çalışan kırsalın bozulmasına kadar birçok konuda etkili olmuştur.

3.6.1 İskan politikalarının neden olduğu bozulmalar

Değişen nüfus yapısıyla birlikte, yeni iskan eğilim ve politikaları ortaya çıkmıştır. Gelenekçi bir yaşam süren önceki yüzyılın insanı, kendi gününe taşıyabildiği

değerlere sahip çıkmakta, yaşamını bu değerlere paralel olarak sürdürmekteydi. Bu geleneksel yaşam tarzında yaşanan konut, sokak, mahalle ve köy günümüze nazaran daha yavaş ve az değişmekte, özünü korumaktaydı. Çağımızda ise, tüketim toplumunun tüm özellikleri en ücra Anadolu köyünde bile gözlenebilmektedir. Bu toplumsal karakterin değişmesi ise, toplumsal değerlere yansıdığı gibi, bireysel hayatlara da yansımakta, değişen kimliklerimiz gibi kentlerimiz, köylerimiz ve evlerimiz de hızla değişmekte, bozulmaktadır. Bozulmalar iki ayrı başlık altında incelenebilir; bunlardan birincisi doku ölçeğinde tahribat, ikincisi yapı ölçeğinde tahribattır.

3.6.1.1 Doku ölçeğinde bozulmalar

İlişi'de, doku ölçeğinde tahribatın temel nedeni, köyün gelişim arterinin iç kısımdan sahil kesimine doğru kaymasıdır. Ticari faaliyet alanı olması ve ana yol geçiş hattı üzerinde yer alması nedeniyle çarşı, köyün iç dinamiklerinden biridir. Yeni yapılaşmalar, bu dinamik çevresinde yoğunlaşmış, manzara kaygısı ile sahile bakan yamaçlarda yapı stoğu artmış, yerel malzeme olan ahşabın temininin zorlaşmasıyla betonarme yaygınlaşmıştır. Ancak, temelde yatan neden sosyal yapıdaki bozulmadır. Dokudaki bozulma, sosyal bozulmanın ancak sonucu olabilir. Popüler kültürün geleneksel kültüre verdiği zarar, sosyal bozulmanın dokusal bozulma üzerindeki etkilerinde de net bir şekilde gözlenmektedir.

Tahribatın doku üzerindeki sonuçları ise, geleneksel yapı tipine uymayan, yüksek kütlelerden oluşan bir mimari olarak görülmektedir (Şekil B.22, 24, 30). Çarşı içindeki küçük parsellerde, bitişik nizamda hava ve ışık almayan, sağlıksız bir apartmanlaşmayla karşılaşmaktadır. Bu durum, kırsalın kentleşmesi ya da kentleşmeye çalışan kırsal olarak tanımlanabilir.

3.6.1.2 Yapı ölçeğinde bozulmalar

Yapı ölçeğinde tahribatta geleneksel doku içinde bulunan yapıların tekil değişimleri söz konusudur. Genç nüfusun, ya popüler kültürün ya da geçim kaygısının peşinden kırsalın kentleşen kesimine sürüklenmesiyle, kırsal nüfus her geçen gün yaşlanmaktadır. Yaşlı nüfus ise, gelenekçi yapıları nedeniyle sahip olduklarıyla yetinmekte ve sahip olduklarını korumaktadırlar. Dolayısıyla, yaşam alanlarını terk etmemektedirler. Söz konusu yaşlı nüfusa ek olarak, varsıl olmayan - kentleşmeye çalışan kesimde ikamet edemeyen - görece genç bir grup daha bulunmaktadır. Her iki

grup da, yaşamlarını sürdürmek için pek çok çağdaş fiziksel konfor olanaklarından yoksun olan konutlarında ihtiyaçları doğrultusunda düzenlemelere gitmektedirler. Bilinçsizce yapılan bu tür düzenlemeler yapıların cephelerinde ve mekan düzenlerinde bozulmalara neden olmaktadır. Geleneksel evlerde cephelerin eskimiş olmalarından dolayı, bu cephelerde ondülin ya da alüminyum levhalarla kaplama yapılması, pencerelerin özgün biçiminden farklı boyut ve malzemeler kullanılan pencerelerle değiştirilmesi, wc-banyo ve mutfak gibi mekanlarda plan kurgusunun bozulmasıyla karşılaşmaktadır (Şekil B.206-219). Sıhhi tesisat ve ısıtma bağlamında karşılaşılan sıkıntılar, kullanıcıları ekonomik imkanlarına ve koruma kültürü düzeyine bağlı olarak değişime zorlamaktadır.

3.6.2 Ticaretin neden olduğu bozulmalar

Sosyal yapının değişmesi tüketim toplumu kavramıyla, ticaret anlayışını ve ticari yapıları da değiştirmiştir. Ticari mekan kurgusu da, bu süreçte geleneksel düzenden farklılaşmıştır. Geçmişte daha yalın, içe dönük, küçük kütlelerden oluşan dükkanlar günümüzde göz alıcı büyük vitrinleri olan, geçirgen cepheli, daha büyük kütlelerde inşa edilmeye başlamıştır. Bu yapısal dönüşümde, eski dükkanların bir kısmı terk edilmiş, bir kısmının ise pencere ve kapıları değiştirilerek fiziki karakterleri bozulmuştur. Depo olarak kullanılan, terk edilen ya da değişime uğrayan geleneksel dükkanların dışında, yeni yapıların zemin katları dükkan olarak düzenlenmiştir (Şekil B.27, 28, 33). Yapıyı tanımsız hale uygunsuz getiren tabelalar, iyi tasarlanmamış aydınlatma elemanları ve benzeri unsurlar dükkanları niteliksizleştirmekte, doku bütünlüğünü zedelemektedir.

3.6.3 Turizmin neden olduğu bozulmalar

1950'li yılların sonunda komşu ilçe Abana'da başlayıp Yakaören'de de kendini gösteren turizm, getirdiği ekonomik gelişimle beraber bazı değişimlere de neden olmuştur. Plajın ve sahildeki kahvelerin canlanması, ticari gelişimi sahile çekmiştir. O dönemde turizmin ivme kazanmasıyla, sahildeki binalardan bir kaçı otel olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Yakaören'de, kısıtlı da olsa belirli bir turizm potansiyeli vardır. Yerleşmenin geleneksel yapı karakterleri ve dokusu göz ardı edilerek inşa edilen bir grup yeni yapı, denizin önüne bir set gibi yerleştirilmiştir. Ancak, turizm hareketliliği düşük olduğu için işletilememişlerdir. Günümüzde yaz aylarında bir miktar canlanan

turizm, sonbaharın gelmesiyle yine durgunlaşmaktadır. Devlet ve özel sektör girişimleriyle yapılan yatırımların, bölge potansiyeli değerlendirmeksizin uygulanması kırsal alanda geri dönüşü zor hasarlara yol açmıştır.

3.7 Pilot Bölge Seçimi ve Nedenleri

Yakören'in sahil yerleşiminden iç kesimlerine, Cumayanı'nı da kapsayacak biçimde yapılan tespit çalışmalarının sonucunda ortaya çıkan tabloya bağlı olarak çalışmanın devamında pilot bir alanda ayrıntılı bir çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Dokuya bakıldığında, Cumayanı ve Çarşı olarak ikiye ayrılan bölgelerden Çarşı'nın geçmişteki geleneksel yapısını büyük ölçüde kaybettiği görülmektedir. Cumayanı bölgesinde ise, terk edilme süreci devam ettiği halde dokunun daha az bozulduğu görülmektedir. Bu nedenle, Cumayanı, koruma çalışmalarında öncelikli olarak değerlendirilmiş ve sahip olduğu yapı stoğunun özelliğinden dolayı çalışma kapsamında pilot bölge olarak nitelendirilmiştir.

Pilot bölgede tespitler yapılarak sorunlar saptanmış, ardından çözüm yolları araştırılmıştır. Özgün kullanıcının bölgeye nasıl çekilebileceği, nasıl cazip bir alan haline getirebileceği ve sürekliliğin ne şekilde sağlanacağı üzerine düşünülmüş, önerilerden oluşan bir eylem planı hazırlanmıştır. Bölge sakinlerinin köye geri dönüşlerini sağlayacak eylem planının kapsamında, koruma bilincinin aşılması, yapılarda ihtiyaçlara cevap verebilir nitelikte fiziksel uygulamalar yapılması ve sürekliliğin sağlanması yer almaktadır.

4. SİHHİLEŞTİRME ÇALIŞMASI VE ÖNERİLER

Yerleşmede yapılması hedeflenen çalışmalar için, öncelikli olarak bir altyapı hazırlığı gereklidir. Bu altyapının içeriğindeki hamlelerden birisi, alan içinde bir onarım atölyesinin kurulması ve atölyede geleneksel yapıyı tanıyan ustaların yetiştirilmesidir. Yakaören ve çevresinde yapı ustalığından anlayan, ahşap konusunda tecrübeli eğitmenlerin eşliğinde, halktan bu alanda yetişmek isteyenlere eğitim verilmesi uygun olacaktır.

Alanında uzman bu kişiler, disiplinlerarası bir çalışma grubu oluşturmalıdır. Bu grup, bölgedeki konutlarda kullanım ve onarım önerileri içeren pratik rehberler hazırlayacaklardır.

Çalışma kapsamında sıhhileştirme önerileri, müdahalelerin süreçlerine ve uzmanlık gerektirirliklerine göre sınıflandırılmıştır. Müdahaleler, süreçlerine göre: “kısa”, “orta”, “uzun vade” ve “devam eden” olarak gruplara ayrılmaktadır. Süreç ayrımı, iş akışını sağlarken, programda aksayan kısımların bütünü etkilemesini önlemeyi ve programın sürekliliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Süreçlere göre gruplanan eylemler, ne ölçüde uzmanlık gerektirdiklerine göre de programlanmıştır. Konut sahiplerinin, atölyedeki ustaların ve restorasyon alanında uzman bir ekibin yapabilecekleri değerlendirilmiş, yapılardaki müdahale türleri, deneyim ve bilgiye göre sınıflandırılmıştır. Konut sahipleri ve atölyedeki ustalar, uzman ekibin hazırladığı rehber kitaplar doğrultusunda hareket edeceklerdir.

Atölye kurgusu ve konut sahiplerinin de çalışma içine dahil edilmesi, onları sahiplenme sürecine götüreceği ve koruma bilincinin temelini atacaktır. Toplumsal odaklı olmayan hiçbir düzenleme, toplum için ve toplumla birlikte olmadığı sürece kağıt üzerinde kalmaktan kurtulamayacaktır. Yaşayan halkın katılımıyla, hem sorunların tespitindeki tutarlılık artacak, hem de getirdikleri çözüm önerileri gerçekçi olacaktır.

Çalışma kapsamında daha yaşanabilir, korunmuş bir yerleşim için düzenlemeler önerilmektedir. Düzenlemelerin önerilmesi kadar önemli bir başka konu daha vardır

ki, o da bunların uygulanmasıdır. Yerel yönetim ve uygulamalarda sürekliliği sağlamak için kurulması öngörülen koruma grubu, alan denetiminden sorumlu olacaktır.

4.1 İmar Planı Çalışmaları ve Koruma Kararları

4.1.1 İmar planı çalışmaları

Yakaören, Kastamonu İli Bozkurt İlçesi'nin sınırları içinde yer almasına rağmen, ilçe mücavir sınırları dışında kalan dolayısıyla planlama açısından Valiliğin sorumluluğunda olan bir köydür. İller Bankası tarafından hazırlanan imar planında, Yakaören'in köy niteliği taşıyor olması nedeniyle planlamada dikkate alınacak standartları belirleyen başka bir kanun olmamasına bağlı olarak 3194 sayılı İmar Kanunu'nda belirtilen standartlara uyulduğu belirtilmektedir. Yakaören (Kastamonu) kesin imar planları onanmak üzere 13.03.2002 gün ve 720 sayılı yazı eki olarak Kastamonu Valiliği'ne gönderilmiştir. İmar Planına ait plan notlarında planlama esasları hakkında bilgi verilmektedir (Ek H).

Plan notlarında, Karadeniz kıyısındaki yerleşim için Kıyı Kanunu dikkate alınarak, kıyı kenar çizgisinin ilk 50m'si açık ve yeşil alan, ikinci 50m'si içinde kalan alanlar ise, günübirlik kullanım alanları olarak önerilmektedir. Bu alanlarda kamping, konaklama üniteleri içermeyen duş, gölgelik, soyunma kabini, wc, kafe-bar, pastane, lokanta, çayhane, spor tesisleri, açık gösteri ve eğlence alanları, 20m² yi geçmeyen sergi ve satış üniteleri yapılabileceği belirtilmektedir. Günübirlik tesis alanlarında KAKS=0,10 h=4.50m olarak sunulmaktadır.

Yerleşik konut alanları için ve gelişme konut alanlarında yapılaşma ayrık düzende ve iki kat olarak önerilmektedir. Bu adalarda yerleşme özgün dokusunu korumak amacı ile sahil kesiminde parsel büyüklüğü yaklaşık 400m², Cumayanı'nda özgün dokuya uyması amacıyla yaklaşık 750m² olarak kabul edilmektedir. Bu kabul sonucuna göre yerleşik yapı alanlarında barınacak maksimum nüfusun 1500 kişi olabileceği öngörülmektedir. Gelişme alanlarında, TAKS 0.30, KAKS 0.60 olarak alınmıştır. Parsel büyüklüğü ise ortalama 500m² olarak alınmıştır. Toplam 8.7ha gelişme konut alanında yaklaşık 175 parselde 1750 kişi barınacağı hesaplanmaktadır. Plan genelindeki toplam 18,42ha konut alanında barınabilecek maksimum nüfus ise 3250 kişi olacağı öne sürülmektedir.

Yeni merkez için derenin doğusunda öneri getirilmiştir. Sosyal tesis, kültürel tesis ve yönetim merkezi önerileri park ve günübürlük tesisi alanı olarak önerilebilecek alanların hemen güneyinde düzenlenmiştir. Bu alanların da güneyinde ise, ticaret alanı önerileri geliştirilmiştir. 12m'lik yol ile dere arasında kalan bölümdeki ticaret önerileri ada bazında düzenlenirken, trafik yolu doğusunda yol boyu ticaret olarak önerilmiştir. Ticaret önerisi getirilen bu alanlardaki kat yüksekliği 3m olarak belirlenmiştir. Cumayanı Mahallesi'nde ise, cami alanı güneyinde ada bazında ticaret önerisi getirilmiştir. İlköğretim alanı mevcut sınırları doğrultusunda yine ilköğretim alanı olarak düzenlenmiş ve bu alanın güneybatısında ise sağlık tesisi önerilmiştir.

İlişi Deresi'nin doğu ve batısında, mevcutta da fundalık olan eğimli alanlarda, bağ-bahçe alanları önerilmiştir. Bu alanlarda minimum ifraz koşulu 2500m² olarak kabul edilmiştir. Bağ-bahçe alanlarında, 250m²'yi geçmeyecek ve saçak seviyesi 6.50m olacak ve bir ailenin oturmasına mahsus bağ evi niteliği taşıyan yapılar yapılabileceği düşünülmüştür. Yapıların parsel yaklaşımı ise 5m olarak saptanmıştır.

Konut alanlarında E:0.50 h=7.50m olarak belirlenmiştir. Otel, motel, pansiyon yapılması durumunda ise E:1,00 h=9.50m'ye çıkmıştır. Ayrıca, minimum parsel büyüklüğü 2000m² olarak öngörülmüştür. Gerektiği durumlarda komşu parsellerle birleştirme yapılabileceğinden söz edilmektedir. Minimum parsel büyüklüğünün sağlanmadığı yerlerde tercihli alanlardaki konut alanları yapılanma koşullarının geçerli olduğu ve emsal hesabının imar parseli üzerinden yapılacağı bildirilmiştir. Her 3 yatak için 1 arabalık otopark yerini mülkiyet içi ayırmak ve gerçekleştirmek zorunluluk koşuluştur. Bir arabalık otopark yeri ise 25m² olarak belirlenmiştir.

Ulaşımaya yönelik kararlarda ise Kastamonu-Abana karayolunun genişliğinin 30m'ye çıkarılması ve bunun için gerekli noktalarda denize dolgu yapılması önerilmektedir. Cumayanı'na uzanan, dereye paralel yolun genişliği 12m'ye çıkartılması, mevcut yollar dikkate alınması, çevresinin yeşillendirilmesi planlanmaktadır.

4.1.2 Koruma kararları

Yakaören'deki tarihi yapılardan, Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu Müdürlüğü'nün 11.05.2001 gün ve 7319 sayılı kararı uyarınca, 31 tek yapı korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillenmiştir. Ancak, koruma alanları belirlenmediğinden Cumayanı kentsel sit alanı olarak tanımlanmamaktadır.

Bu tanımlama yapıncaya dek, yanlış uygulamaları önlemek adına geçiş dönemi koşulları bildirilmiştir.

Tescilli taşınmazların koruma alanları belirlenene kadar, tescilli taşınmaz parseline komşuluğu bulunan parseller ile aralarında yol geçse dahi tescilli taşınmazın bulunduğu parsele cephe veren parseller koruma alanı olarak belirlemiştir. Ayrıca, tescilli yapı ve belirtilen koruma alanı parsellerinde yapılacak inşai ve fiziki müdahalelerde, 3386 sayılı kanun ile değişik 2863 sayılı koruma kanunu ve bağlı yönetmelikler ile ilke kararlarına uyulması gerekmektedir. Alan içinde yapılacak her türlü yapılanma veya onarım çalışması için Koruma Kurulu'nun onayının alınması gerekmektedir.

E266 envanter numaralı Yalı Cami, E25 envanter numaralı Cumayanı Camisi, E4 envanter numaralı Cumayanı İlkokulu ve Cumayanı Köprüsü tescilli anıtsal yapılardandır. Tek yapı olarak koruma altına alınan yapılar; E234 envanter numaralı Musa Reiszadeler Konağı'ndan, E279 envanter numaralı Arifler'in Taş Mağaza'dan, E205 envanter numaralı Arifler Konağı'ndan ve E280, E288, E289, E274, E206, E195, E196, E197, E117, E32, E20, E16, E45, E48, E49, E62, E63, E72, E74, E105 numaralı konutlardan oluşmaktadır.

4.2 Pilot Bölge Odaklı Sıhhileştirme Önerileri

Pilot bölge, sahip olduğu tarihi yapı stoğu ile korumada önceliklidir. Korumanın ilk adımı korunacak olanın belirlenmesidir. Korunacak olanın saptanması ve belgelenmesinin eksik ya da yanlış olması, kültür varlıklarının tekil ölçekten bölgesel ölçüğe uzanan yok oluşu demektir. Bu nedenle, saptama çalışmaları yoğun olarak Cumayanı'nda yapılmıştır. Saptama çalışmaları, alanın korunma ve sıhhileştirme süreçlerinde önemli derecede etkiliyken, yeni işlevler verilerek eski canlılığının tekrar kazandırılması sürekliliğin en temel dayanağıdır.

Eski bir mahallenin sıhhileştirilmesi ve yeniden değerlendirilmesinde gösterilen başarı, yalnız eski yapıları korumanın ve restore etmenin nitelikli olmasıyla ölçülemez. Asıl başarı, mahallenin yoksullaşma sürecine girdiği yıllarda yitirdiği dinamizmi yeniden kazandıracak özgün kullanıcılarını, yeni ticaret biçimlerini ya da yeni etkinlikleri çekme yeteneğidir (Drocourt, 1999). Bu yeteneğin geliştirilmesi ve Cumayanı'nda yaşamın sürekliliği için, yapıların onarımlarının yanı sıra alanda yeni

etkinlikler öngörölmüş ve yapılara bu öngörüler doğrultusunda kullanım önerileri getirilmiştir.

Cumayanı bölgesinde değerlendirmeye alınan 165 binanın, 7'sinde bakım, 55'inde basit onarım, 4'ünde sıhhileştirme, 4'ünde rekonstrüksiyon, 26'sında kapsamlı onarım, 5'inde kat kaldırma-cephe düzenleme, 8'inde müdahalede bulunmama, 2'sinde basit onarım-cephe düzenleme, 1'inde bakım,cephe düzenleme ve 53'ünde ise yalnızca cephe yenileme kararları alınmıştır (Ek D).

4.2.1 Müdahale önerileri

Sıhhileştirme önerileri kapsamında Cumayanı bölgesi, derenin doğu ve batı yamaçları olarak analiz edilmiş, Cumayanı Meydanı'na bakan cepheler dikkate alınarak müdahale kararları oluşturulmuştur. Cephedeki sıva çatlakları, nem sonucu oluşan boya kabarması ve çiçeklenme benzeri bozulmalar, yapısal çatlaklar, aşınma ve bozulmalar, yok olan kısımlar gibi deformasyonlar belirtilmiştir. Cephe rölövesi çıkarılan 70 yapının, 40'mın içine girilebilmiş, kat planları 1/200 ölçekte çizilmiştir (Ek F).

Cumayanı Meydanı, tarihi merkezin nirengi noktasıdır. E25 numaralı Cumayanı Camisi'ne ve tarihi ahşap köprüye basit onarım, E4 numaralı tarihi Cumayanı İlkokulu'na kapsamlı onarım yapılması uygun görölmüştür. Meydan çevresinde yer alan köy odası, sağlık ocağı, şadırvan gibi yapılara basit onarım yapılması ve yeni işlev kazandırılanların iç mekanlarının buna uygun düzenlenmesi gerekmektedir. Yine meydana yakın konumlanmış olan yeni ilkokul binası bakım kapsamında değerlendirilecek, ayrıca cephe düzenlemesine gidilecektir.

Hane sakinlerinin içinde yaşadığı ve korunmuşluk açısından iyi durumda olan E63, E74, E62, E46, E118, E27 ve E95 numaralı konutlar için bakım önerilmiştir. Alanda, basit onarım gerektiren konut sayısı oldukça yüksektir. Bu müdahaleye dahil olan grupta; E135, E133, E132, E143, E144, E149 numaralı konutların çatılarının bakımı ve çatı örtülerinin değışimi, E148, E147, E140 numaralı konutların niteliksiz eklerinin kaldırılması, E54, E55, E164, E158, E125 numaralı konutlarda cephe temizliğinin yapılması, E127, E129, E154, E155, E115, E116, E117, E28 numaralı konutların doğramalarının değıştirilmesi, E34, E35, E16, E20, E21, E6, E9, E44, E45, E48, E49, E58, E59, E60, E64, E65 numaralı konutların hem doğramalarının değıştirilmesi, hem de mekansal düzenlemelerin yapılması, E66, E67, E68, E69, E72,

E73 numaralı konutların plan şemasını bozan eklerin kaldırılması ve ihtiyaçların proje dahilinde çözülmesi, E80, E81, E86, E97, E98, E94, E114, E1 ve E3 numaralı konutların cephe onarımları gerekmektedir.

Sıhhileştirme yapılması uygun görülen 4 yapının envanter numaraları E43, E47, E138, E104'dir. Bu yapıların rehabilite edilerek, sağlıklı bir kullanım sağlanması amaçlanmaktadır. E96, E111, E112, E105, E84, E163, E122, E76, E53, E39 numaralı konutların yapısal problemlerinden, E41, E40, E32, E33, E36 numaralı konutların korunmuşluklarının kötü düzeyde olmasından, E37, E29, E30, E22, E23, E15, E17, E19, E10, E13 numaralı konutların ise hem strüktürel açıdan, hem korunmuşluk açısından kötü olmasından ötürü, bu yapılara kapsamlı onarım müdahalesi gerekmektedir.

Cumayanı mevkiinde derenin doğu yamacında, harabe halinde 4 konut bulunmaktadır. E157, E156, E146 ve E8 numaralı bu konutlar için rekonstrüksiyon gerekmektedir. Göçme tehlikesine karşın çevrelerine koruma sınırı oluşturulmalı, en kısa zamanda projelendirilmelidir.

Alan içindeki silueti bozan, yeni yapılaşmalardan 5 apartman için kat kaldırma müdahalesi gereklidir. E71, E75, E31, E130, E159 numaralı bu yapıların, kütleli masifliğini dağıtmak, uygun olmayan renk seçimlerini değiştirmek, niteliksiz eklerden arındırmak amacıyla cephe düzenlemesine gidilmelidir. E82 ve E102 numaralı konutlarda ise, basit onarım ihtiyaçlarına ek olarak cephelerinin düzenlenmesi gerekmektedir.

Alan içinde hiçbir müdahale önerisi getirilmeyen 8 konut bulunmaktadır. E50, E88, E110, E124, E128, E137, E151, E153 numaralı bu konutlardan yeni yapı olanlar, kütle, biçimleniş, konum, malzeme ve cephe düzeni olarak tarihi çevrede yapılaşmaya örnek niteliğindedir. Tarihi yapılar ise, rutin bakımları yapılan ve niteliksiz ekleri olmayan konutlardır.

Dokuda farklı müdahaleleri gerektirecek konutlar bulunduğu için her bir konutun ihtiyaçları saptanmış ve bu doğrultuda konutlar sınıflandırılmıştır. Konutlardan bir bölümü hali hazırda kullanıldığı için, yalnızca bakıma gereksinim duymakta ve "bakım" kapsamındaki yapılar arasında bulunmaktadır (Şekil B.244(a-c)). Birinci grup yapılarıdaki düzenlemeler, rehber kitapların önerdiği yöntemlerle hane halkı tarafından yapılabilir nitelikte uygulamalardır. Bahçe düzenlemelerinin yapılması,

belirlenen renk ve özellikteki boyalarla yüzeylerin boyanması gibi işler, hazırlanan kitabın rehberliğinde, hane halkı tarafından yapılabilir onarımlardır.

“Basit onarım” olarak sınıflandırılan ikinci grup uygulamalar ise, cephede sıva varsa dökülen yerlerinin tamamlanması, çatısındaki kiremitlerin değiştirilmesi, tesisat düzenlemelerinin yapılması, iç mekanda yağlı boyayla boyanmış ahşap duvarların özel solüsyonlarla temizlenmesi, aslına uygun olmayan kapı ve pencere doğramalarının özgün nitelikte olanlarla değiştirilmesi, yapının eklerden arındırılması olarak sayılabilir (Şekil B.244(d-f)). Rehber kitaplarda belirlenen özgün pencere ve kapı tiplerinin, onarım atölyesindeki ustalar tarafından yapılması ve doğrama değişiminde bu tiplerin kullanılması önerilmektedir. Yapı içinde ahşap öğeler, bu ustalar tarafından onarılacak, onarılamayanlar ise özgün bir biçimde onarım atölyesinde yeniden üretilecektir. İkinci gruptaki yapılar, uzman denetimindeki ustaların kitap yönergesinde yaptığı uygulamalarla onarılabilir düzeyde olanlardan oluşmaktadır.

Üçüncü grup, başlı başına uzmanlık gerektiren, kapsamlı onarıma ihtiyaç duyulan yapılardan oluşmaktadır. Cephe yüzeylerinin kaplanmasından, köklü tesisat problemlerine, çatılarda görülen büyük tahribatlardan, mekan düzenindeki bozulmalara, taşıyıcı sistem sorunlarından, sonradan yapılmış eklere kadar ileri düzeyde müdahale gerektiren bu yapılar, “kapsamlı onarım” sınıfına dâhil edilmiştir (Şekil B.244(g-h)). Bilgi ve deneyim gerektiren bu grup yapı, restorasyon uzmanı mimar ve mühendislerce çalışılmalı, koruma kapsamında belirlenmiş temel esaslar dikkate alınarak uygulama yapılmalıdır. Bu grup içinde yer alan yapılardan bazıları kullanıcısının ekonomik durumunun elverişsizliği nedeniyle dış etkilerden zarar görmüş, bazıları kullanıcının istekleri doğrultusunda yapılan bilinçsiz uygulamalarla bu hale gelmiştir. Bazı yapılar ise, kullanıcısı olmadığı için zamanla harap olmuş, çatısından taşıyıcı sistemine kadar zarar görmüştür. Bu yapılar, kapsamlı onarım dâhilinde, restorasyonu yapılacak binalar arasında sayılmaktadır. Bu yapıların restorasyonu öncesinde, koruyucu bir dış kabuk hazırlanarak yapılar koruma altına alınmalıdır (Şekil B.246(p,r)).

İklimi nedeniyle yoğun yağış alan Yakaören’de tarihi yapıların cephelerinin sonradan farklı malzemelerle kaplandığı görülmektedir. Özgün cephe kaplaması olan ahşabı korumak için yapılan bu düzenleme, ahşaba hava aldırılmamakta ve nem sorunlarına neden olmaktadır. Koruma niyetiyle yapılan bilinçsiz uygulamalar, bozulmaya

hızlandırmaktadır. Dolayısıyla, cephelerin kaplandığı kauçuk esaslı ya da sac malzemelerin kaldırılarak, altındaki ahşap kaplama ve duvarın durumu saptanmalıdır. Bozulan kısımlar onarılmalı, cephe için gerekli durumlarda -uzman ekibin belirlediği-ahşap koruyucular kullanılmalıdır.

Bu onarımlara ek olarak, konutlarda mekansal bozulmaların önüne geçilmelidir. Hane halkının günlük yaşam için gereksinimleri belirlenerek, plan tipolojisine en az müdahaleyle ihtiyaçlar doğrultusunda mekanlar düzenlenmelidir. Ayrıca, konutların çatılarındaki su depoları ve güneş panellerinin, cephelerdeki çanak antenlerin kaldırılması ve her konut birimi için önerilen uygun noktalara yerleştirilmesi gerekmektedir.

Pilot bölgedeki Cumayanı Camisi ve Ahşap Köprü, tek yapı ölçeğinde irdelenmeli, restorasyon projeleri hazırlanmalı, malzeme analizleri yapılmalı ve alınan önlemler doğrultusunda uygulamaya geçilmelidir. Okul ve çevredeki ek birimler ise, proje kapsamında onarılmalı, fonksiyonlarına uygun olarak ihtiyaçlara cevap verebilir nitelikte düzenlenmelidir.

4.2.2 Yeni işlev önerileri

Tarihi merkez Cumayanı'nın sıhhileştirilmesi tek başına uygulandığında, uygulama yerleşimin ömrünü biraz daha uzatmaktan öteye gitmeyen bir çaba olarak kalmaktadır. Oysa, hedef doğrultusunda sıhhileştirme eylemlerden yalnızca biri olup, hedef yerleşimde sürekliliğinin sağlanarak tarihi çevrenin korunmasıdır.

Mimari koruma, dinamik bir eylemdir. İnsan yaşantısının devamını, onun çağdaş ve güncel isteklerini karşılayan bir planlama yöntemidir. Ekonomik olguların düşünülmediği bir koruma programı, eksik kalacaktır. Bu bağlamda, Cumayanı yalnızca tarihi açıdan değerlendirilmemeli, gelecek nesillere çekici gelmesi için potansiyel araştırmasına da gidilmelidir. Drocourt'un (1999) dediği gibi, bozulma sürecine girmiş olan tarihsel merkezin önemli bir bölümünü yeniden değerlendirmek, konut işlevini yeniden canlandırmak ve ekonomik etkilerin kent merkezine dönmesini teşvik etmektir.

Tarihi çevrenin korunmasında bir araç olarak turizmin kullanılması, dengeli ve uygun şekilde olduğunda çift yönlü yarar sağlayacaktır. Yapı bünyesine uygun turistik işlevlerle değerlendirilen tarihi eserler yaşatılarak korunacak, sağlanan gelirle

bakımları yapılabilecektir (Levi, 1999). Koruma amacına hizmet eden bir turizm anlayışıyla, projeler tasarlanıp uygulamaya geçilecektir.

Cumayanı merkezinde bulunan tarihi okul binası, 'Lisan Eğitim Köyü' fikrinin çekirdeğini oluşturmaktadır. 'Lisan Eğitim Köyü' fikir projesi, 1950'lerde Limasollu Naci'nin Abana'da düzenlediği İngilizce Konuşma Kampları gibi dil eğitimine dayanmakta ve atıl kalmış okul binası, sağlık evi, köy odası, çevredeki konutlar ve tarihi meydan gibi yapısal bileşenlerden oluşmaktadır. Lisan Köyü, yabancı dil konusunda belli bir seviyeye sahip, ancak bildiği dili aktif kullanamayan insanların hem tatil yapabilecekleri, hem de yabancı dil açısından gelişim gösterebilecekleri bir düzende kurgulanmıştır. Bu kurguya göre, özellikle büyük kentlerde yaşayan bu insanların temel problemi; yoğun iş temposuyla dil eğitimini bir arada sürdürme çabalarıdır. Yoğun tempo içerisinde odaklanma güçlüğü yaşayan bu insanlara, başlangıçta hevesle başladıkları dil eğitimi sonraları yük gibi gözükmektedir.

Köy projesinde ise hedef, bu profildeki insanların alışık oldukları yoğun tempodan izole edilerek, tatil yapmalarına olanak sağlamak ve tatil görünümü altında lisan eğitimini sunmaktır. Dinlenme esnasında, zihin rahatladığı için öğrenme ve algılama daha kolay olacağından kısa zaman dilimlerinde daha etkili sonuçlara ulaşılabileceğine inanılmaktadır. Okuldaki programın, yurtdışından bir dil okulunun koordinatörlüğü ve yurtiçi bir eğitim kurumunun eşliğinde sürdürülmesi planlanmakta, öğretmenlerin dönemsel nöbetleriyle okulun yıl boyu açık kalması kurgulanmaktadır. Talepler doğrultusunda sınıflar oluşturulmalı, uzun ve kısa vadeli eğitim olarak yöntem belirlenmelidir.

'Konuk' olarak tanımlanan öncelikli hedef grup, eğitim köyüne belirli tarih aralığında konaklamaya gelenlerdir. Lisan okuluna kaydı olmayan gruplar ise, birkaç saat içinde bölgeyi gezmek isteyen ya da yalnızca birkaç gün konaklayanlardan oluşmakta ve çalışma içinde 'ziyaretçi' olarak tanımlanmaktadır.

Konutların iç mekan tasarımı, hane halkının arzusu doğrultusunda kendilerinin de konuklarla birlikte yaşayabilecekleri ya da yalnızca konuklar için tahsis edilecek şekilde yapılacaktır. Konukların, konaklama ve günlük ihtiyaçları için odalar tahsis edilecektir. Geleneksel plan tipinde hemen her odada yer alan terceler (dolap içi duş) kullanıma uygun hale getirilecek, odalar iki kişi ya da tek kişiye göre tefriş edilecektir. Konutların zemin katlarında, mutfak, çamaşır odası gibi servis birimleri

düzenlenecek, ayrıca yemek salonu da burada konumlanacaktır. Tıpkı konuklara ayrılan odalar gibi, eğitimler için de eğitim konutu olarak bir konut seçilecek ve odalar ihtiyaçlara göre tefriş edilecektir.

Eğitim ve kültür odaklı bir turizm yatırımı olan Lisan Köyü'nde, konuklar bölgeye özel taşıtlarıyla gelmeyecekler ve alan içinden kiralayabilecekleri bisikletleri kullanacaklardır. Boş zamanlar dikkate alınarak hazırlanan gezi programlarındaki ulaşım sorunu, okula tahsis edilen araç ve şoförlerle çözümlenecektir. Konuklar, okul programlarından ve gezilerden geriye kalan zamanlarında serbest bırakılacak, fakat serbest zamanlarını değerlendirmek için alternatif aktiviteler planlanacaktır. Konutların bahçelerinde, konuklar için ayrılan bölümlerde mahsul yetiştirmek, yöresel el sanatlarının yapıldığı birimlerde bu sanatları öğrenmek, yazın denizde yüzmek, sandalla gezinti yapmak, kışın kızak kaymak, dağlara tırmanmak ve çay boyunca düzenlenecek olan parkurlarda yürümek gibi imkanlar sunulacaktır.

Konutların ve okulun yeni işlev önerilerinin netleştiği projede, Cumayanı'ndaki boş sağlık evi; alandaki çalışmaları denetleyen koruma grubunun ofisi olacaktır. Yeni okulun bahçesindeki ek bina; lisan okulunun yemekhanesi, boş duran köy odası; el sanatları birimi olarak yeniden işlevlendirilecektir. Ayrıca, onarım atölyesi ve uzman grubun ofisi için geçici olarak bir konutun kiralanması, devletin proje kapsamında oluşturacağı fonla satın alınan bir yapının onarımının tamamlanmasının ardından bu binaya taşınması önerilmektedir (Şekil B.46,47,49).

Tarihi yapıların korunmasının en kolay ve en geçerli yolunun, birçok tüzükte de belirtildiği gibi, 'toplumsal amaç için kullanma' olduğu düşünüldüğünde, yaşatarak koruma olgusunun önem ve gerekliliği algılanır (Levi, 1999). Bu olgunun biçimlendirdiği Lisan Köyü fikir projesinde, yapıların yaşanabilir hale gelmesi için önerilen müdahaleler ve yapılara yüklenen işlevler, en az tahribata neden olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu tavrın, güncel talepleri karşılamakta yetersiz kaldığı durumlar da söz konusu olabilir. Isınma, temiz ve pis su için mekanik tesisat yapılması, güvenlik ve aydınlatma gibi elektrik tesisatının düzenlenmesi, mutfak ihtiyacının karşılanması, konutların kullanılabilir hale gelmesi için göz ardı edilemez güncel gerekliliklerdir. Ancak, önerilen malzeme ve teknikler, yapının tarihsel değerine, ekonomiye ve çevreye zarar vermeyecek nitelikte tercih edilmelidir.

Konutların içinde su-elektrik tüketimleri minimum seviyede olan ev aletleri tercih edilmelidir. Yağmur suyu toplanarak kullanım suyu olarak kullanılmalıdır. Atık sular, bahçe içine yerleştirilen bir sistemle biyolojik arıtmaya tabi tutularak bahçe sulamada kullanılmalıdır. Konutların atığının minimum olması ve organik-inorganik atıkların ayrı toplanması gerekir. Güneş panelleri ya da rüzgar tribünleri kurulması, yüksek verimli güneş kollektörleri ile mekan ısıtmaya destek sağlanması ve güneş enerjili içme suyu sağlanması gibi temiz enerji kaynaklarının kullanımını içeren projelerden, yerleşim için uygun ve uygulanabilir olanlar seçilmelidir (Çetintürk ve Şenol, 2005).

Mümkün olduğu takdirde, solar voltaik¹⁷ ve termik¹⁸ sistemlerle, konutlarda sıcak su ihtiyacı karşılanabilir ve ısıtmaya katkı sağlanabilir. Solar termik sistemlerin, boyler ve sistem beyni gibi tüm donanımları, konutun içinde uzmanların ayırdıkları yere yerleştirilebilir. Böylece, konut çatıları üzerindeki sistemler ve su depoları kaldırılabilir ve görsel kirlilik bir nebze olsun engellenmiş olur.

Ayrıca kentsel donatılar da, yine yenilenebilir ve temiz enerji kaynaklarından faydalanılarak düzenlenmelidir. Yürüyüş parkurları boyunca kullanılan güneş enerjili sokak lambaları tercih edilmeli, parkur zeminleri doğal haline bırakılmalı, zorunlu durumlarda ahşap ve taş malzemeyle kaplanmalı, gerekli noktalarda oturma alanları düzenlenmelidir. Tarihsel niteliği bulunmayan yapıların uygun yüzeylerinde, duraklarda, yarı açık alanların sundurmalarında güneş panelleri kullanılmalı, çatı üzerine ayrı bir düzenle yerleştirmek yerine, çatı yüzeyini oluşturacak şekilde düzenlenmelidir.

4.3 Sahil Şeridi Odaklı Sıhhileştirme Önerileri

Çalışma alanının kuzeyine doğru tarihi yapıların biçim ve yerleşim anlayışları değişmemekte, ancak, sayıları azalmakta ve betonarme yapı yoğunluğu artmaktadır. Dolayısıyla müdahale türleri ve sayıları, doku karakteriyle ilişkili olarak değişkenlik göstermektedir.

¹⁷ Güneş enerjisinden üretilen elektrik şarj regülatörleriyle akülerde stoklanmaktadır. Inverterlerle doğru akımdan alternatif akıma çevrilerek evlerde kullanıma hazır hale gelmektedir.

¹⁸ Panellerde güneş enerjisini toplayarak, boyler sistemle suyun ısınımı sağlamakta ve konut içinde ısınmaya destek olmaktadır.

4.3.1 Müdahale önerileri

Çalışma alanının iki merkez ve çevresi olarak sınıflandırılmasının en temel nedeni doku karakterindeki farklılıklardır. Sahil kesimindeki 150 yapıya ilişkin kararda, bu karakter göz önüne alınmış olup ve müdahaleler de bu doğrultuda farklılık göstermektedir. Bu yapılardan 8'i bakım, 2'si bakım ve cephe düzenleme, 11'i basit onarım, 9'u basit onarım ve cephe düzenleme, 9'u kapsamlı onarım, 6'sı yapı kaldırma, 2'si yapı kaldırma ve yeni yapı önerisi, 3'ü yalnızca kat kaldırma, 25'i kat kaldırma ve cephe düzenleme, 1'i kat kaldırma ve sıhhileştirme, 5'i sıhhileştirme ve cephe düzenleme, 2'si kat ekleme ve cephe düzenleme, 1'i müdahale edilmeme, 66'sı ise cephe düzenleme kararı kapsamındadır (Ek G).

Bakıma ihtiyaç duyan yapılar E280, E288, E289, E195, E196, E197 numaralı konutlar ve E275 numaralı değirmen yapısıdır. Ayrıca, bakım kapsamında değerlendirilen E315 numaralı konut taşıdığı özellikler nedeniyle tarihi çevrede yeni yapıya örnek niteliğindedir. E302 numaralı konut ve E265 muhtarlık binasında ise bakımın yanısıra cephe düzenlemesine de ihtiyaç duyulmaktadır.

E234 numaralı Musa Reiszadeler'in Konağı ve E187, E199, E202, E203, E206, E207, E274, E291, E231, E234 numaralı konutlar basit onarım kapsamında değerlendirilmiştir. E192, E193, E190, E191, E189, E213, E211, E198, E235 numaralı binaların durumu ise basit onarım ve cephe yenilemesi kararını gerekli kılmaktadır.

Müdahale türlerinden kapsamlı onarıma gerek görülen yapılar; E201, E200, E182, E176, E186, E278 numaralı konutlar, E266 numaralı Yalı Cami, E279 numaralı Arifler'in Taş Mağaza, E205 numaralı Arifler'in Konağı'dır. Bu yapılar için detaylı bir çalışma yapılması ve proje hazırlanması uygun görülmüştür.

Alan içinde, gerek strüktürel durumları gerekse yapı boyutları nedeniyle kaldırılması zorunlu olan E185, E214, E217, E218, E219, E286-287 numaralı yapılar ve niteliksiz ekler bulunmaktadır. Bunlara ek olarak E281, E263 numaralı yapıların kaldırılması ve parselin boş bırakılmayarak yeni yapı önerisi getirilmesi kararı alınmıştır. E246, E220, E221 numaralı binalarda ise silueti bozduğu için kat kaldırılması gerekmektedir. Kat kaldırma ve cephe düzenleme müdahalelerinin her ikisinin de uygulandığı yapılar; E247, E284, E259, E261, E264, E309, E308, E277, E276, E222,

E223, E224, E209, E314, E216, E215, E172, E174, E175, E169, E170, E171, E183 numaralı binalar ve E237 numaralı otel ile E239 numaralı otel ek binasıdır.

E303, E296, E297, E292, E290 numaralı binaların rehabilite edilmeleri, ardından cephelerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca E212 numaralı binada sıhhileştirme ve kat kaldırma uygulanmalıdır.

Bitişik nizam yapı sıralarında cephe düzenini sağlayabilmek amacıyla, E227 ve E260 numaralı binalarda kat ekleme müdahalesi yapılmalıdır. Binaların cephelerinin düzenlenmesi de bir başka gereksinimdir.

Çarşı merkez sınırları içinde müdahale edilmeyen tek yapı E194 numaralı binadır. Alanda yalnız cephe düzenlemesi müdahalesine ihtiyaç duyan 66 yapı söz konusudur.

Geçmişte yalnızca cami ve çoğunluğunu dükkanların oluşturduğu az katlı geleneksel dokunun yerini günümüzde apartman blokları almıştır. Bitişik nizamda yapılmış bu apartmanların kale gibi yükselen katları ile yetinilmemiş, çatıları teras olarak düzenlenerek üzerlerine çekme katlar eklenmiştir (Şekil B.28,29,33). Bu düzendeki yapıların alanın genel tavrına uygun olarak, zemin+ 2 olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Belirlenen yapı gabarisinin üstünde olan yapılarda kat kaldırma, altında kalanlarda ise -gerekiyorsa- kat ekleme yapılacaktır. Çekme katlar kaldırılacak, bitişik nizamdaki yapıların çatı formunda, beşik çatı tercih edilecektir. Bitişik nizamdaki yapıların çatılarındaki süreklilik, görsel monotonluğa sebep olacağından yapıların çatıları bina hizalarında eğimli ayırıcı duvarlarla bölünecektir. Çatılardakine benzer monotonluk, yapılar boyunca da sürmektedir. Bunun önüne, bina bitiş ve başlangıç hizalarında dikey bantların kullanılmasıyla geçilecektir. Kapı ve pencere doğramalarındaki küçük farklılıklar düzenlemelerle estetik hale getirilecek, estetik kazandırılmayacak ölçüde farklı olanlar ise, öneri doğramalarla değiştirilecektir.

Reklam panoları, tabelalar, tenteler, tabela askıları ve ayakları renk ve biçim karmaşası içinde olduklarından, görsel kirliliğe neden olmaktadır (Şekil B.27, 32, 36). Tabelalarda kullanılacak malzeme, renkler ve yazı tipleri için rehber kitapta alternatifler sunulacaktır. Bir düzen ve uyum içindeki dükkanlarda, çevreye daha saygılı tercihlerde bulunulacaktır. Dükkanların dış yüzeylerindeki tente veya saçaklar kaldırılacak, yerlerine alanın karakterini taşıyan saçaklar kullanılacak ya da nötr

uygulamalar tercih edilecektir. Saçaklar, çelik gergilerle cepheye sabitlenirken, yüzey malzemesi kullanmak yerine ince kesitli güneş panelleri uygulanacaktır. Camekanların biçimlenişlerinden, kepenk düzenlerine ve aydınlatılmalarına kadar yine birçok düzenleme önerisi bu rehberlerde yer alacaktır. Tören alanı, yalnızca resmi törenlerin yapıldığı alan kimliğinden çıkarılıp, toplumsal kullanıma açık hale getirilecektir. Çalışma dahilindeki alanda yeşil öğelerin sık kullanılması, peyzaja ağırlık verilmesi ve aydınlatma gibi unsurlar, alanı ‘tanımlanabilir’ kılacaktır.

Genellikle, tarihsel yerleşme alanlarında otopark sorunu, ulaşım açısından özellikle tatil zamanlarında büyüyen görsel ve mekansal bir sorun olmaktadır. Cumayanı’na ulaşmak için karayolu uzantısındaki köprü kullanılmakta, sonra servis yoluna çıkılmaktadır. Çarşı içinden Cumayanı’na direkt bir yol olmadığı için Yalı Cami ve çevresi trafiğe kapalıdır ve bu durum alanının araç parkı olarak kullanılmasına neden olmaktadır (Şekil B.26, 27, 40).

Sahile paralel uzanan ve yerleşimin içinden geçen karayolunda araç yoğunluğu oldukça düşüktür. Ancak, deniz kenarındaki boş, düzenlenmemiş alanlarda park halindeki araç yoğunluğu yüksektir. Bu durum sahil kenarındaki kahveler ve oturma alanları için estetik bir sorun oluşturmaktadır (Şekil B.253). Bu alanlar için yayalaştırma önerilmekte, yalnızca taksi durağı için birkaç araçlık park düzenlenmesi ve yükleme-boşaltma gibi eylemlere sınırlı süre verilmesi öngörülmektedir.

Sahilde ve iç kesime gidildikçe rastlanan yeni yapılardaki renk ve kütle sorunu, rehber kitaplarda yer alacak olan görsel düzenlemeyle en aza indirilecektir (Şekil B.33). Birbirinden tamamen farklı, uyumsuz renklerin kullanıldığı yapılar, rehber kitapta yer alacak renk kartelâsından seçilen renklere boyanabilecektir (Şekil B.38). Kütleli hantallığın giderilmesi için, cephede bölünmeler ve malzeme farklılıkları uygulanacaktır. Renkler, çevreye ve tarihi dokunun havasına uygun olacak, aykırılığa neden olmayacaktır.

Yayalaştırılan alanları betonla kaplanmak ya da asfaltlamak yerine geleneksel taş yollar olarak düzenlenmesi düşünülmektedir. Doğal biçimlenişteki taşlar yolun ortasına doğru eğimli döşenecek ve ortada doğal bir oluk oluşumu sağlanacaktır.

Alan içerisindeki Yalı Cami, tarihi konut ve dükkanlardan kapsamlı onarım gerektirenler için restorasyon projelerinin hazırlanması, bu doğrultuda onarımlarının yapılması gereklidir. Benzer şekilde, “Ceneviz Kalıntısı” olarak adlandırılan alanın çevre temizliğinin yapılarak, bitkilerden arındırılması, ağaçların kurutulması

köklerinin kaldırılması zorunludur. Yapılacak çalışmalar, arkeolojik nitelik taşıyabileceğinden müze denetiminde uygulama yapılmalıdır.

4.3.2 Yeni işlev önerileri

Sahil bölgesine getirilen öneri ve düzenlemeler, gününbirlik ziyaretçilerin ihtiyaçları göz önünde tutulsa da, asıl kullanıcı olan halkın istek ve ihtiyaçları ön planda olmalıdır. Bu amaçla, sahile paralel olarak yürüyüş parkurları ve dinlenme alanları düzenlenecektir. Yeni yapılaşmanın yoğunlaştığı çarşı bölgesinde peyzaj öğeleri kullanılarak, alan yeşillendirilecektir.

Gerek sahildeki, gerekse çarşı içindeki yapıların zemin katlarındaki dükkanlar, önce halkın ihtiyaçlarına göre fırın, bakkal, eczane olarak düzenlenecek, ardından diğer dükkanlar halk ve ziyaretçiler için restoran, kahve olarak hizmet verecektir. Yapılan düzenlemelerin her biri, rehber kitapta belirtildiği şekilde uygulanacaktır. Bazı dükkanlar, yörenin el sanatlarına dair ürünlerin satıldığı satış birimleri olarak düzenlenecektir. Bu dükkanların ürünlerini kaldırma ve hatta yola taşacak şekilde sergilemeleri de, koruma grubunun getireceği düzenlemelerle engellenecektir.

Halkın ve gelen ziyaretçilerin araçlarını park etmeleri için merkezin doğusunda bulunan köprünün yakınında park cepleri oluşturulacaktır. Ceperin çevresi yeşillendirilecek, böylece park alanlarının düzenli tutulması sağlanacaktır.

Ceneviz Kalıntısı'nın olduğu yamaçta öngörülen kazı ve tespit çalışmaları tamamlandığında, alan arkeolojik gezi alanı olarak düzenlenecektir. Bu arkeolojik alanda, kalıntıların korunması için yalın mimari çözümler geliştirilecek ve aydınlatma sağlanacaktır.

Plajın daha kullanılabilir hale getirilmesi ve ihtiyaç duyulan birimlerin sağlanması gerektiğinden, çevre düzenlemesi yapılacaktır. Balıkçı barınakları elden geçirilecek, kullanıcıların gereksinimleri dikkate alınarak, onarılacaktır.

Merkeze yakın konumlanan futbol sahası ve tribünler düzenlenecek, başka spor dallarının gerek duyduğu sahalar oluşturulacaktır. Denize doğru eğimli yamaçlarda, yeşile dokunmadan kimi kısımları ahşap, kimi kısımları taş malzeme ile seyir terasları oluşturulacaktır. Böylece, güneşin denizden doğup, denizden battığı köyde, teraslardan manzaranın izlenmesi sağlanacaktır.

5. SONUÇ

Kanıtlanabilen geçmişi Ortaçağ'a, rivayet edilen geçmişi ise İlk Çağlar'a dayanan bu eski yerleşim, Karadeniz sahilindeki küçük bir denizci köyüdür. Günümüzde mevcut olan yerleşim alanı ise, Osmanlılar zamanında kurulmuştur. 1924 yılındaki mübadelede azınlığı oluşturan Rumlar, bölgeden göçmüştür. Yapı işleri konusunda ustalık sahibi olmalarına rağmen, köyde onlardan kalma konut veya dükkan izine rastlanmamıştır.

İlişi'deki anıtsal yapılar, Yalı Cami, Ceneviz Burcu, Cumayanı Camisi, Cumayanı İlkokulu ve Ahşap Köprü'den oluşmaktadır. Sivil mimarlık örnekleri Cumayanı mevkiinde yoğunlaşmaktadır. Geleneksel konut örneklerinden ön plana çıkanlar; Musa Reiszadeler'in Konağı, Arifler Konağı, Değirmenci'nin Evi, Evyapan'ın Evi'dir. Ticari yapılardan ise Arifler'in Taş Mağaza günümüze dek ayakta kalabilmiştir. Bu tarihi yapıların yanı sıra Cumayanı Meydanı, meydandaki asırlık çınar ve selvi ağaçları, Cumayanı Camisi'nin haziresindeki mezar taşları da köy içindeki korunması gerekli kültür varlıklarındandır.

Günümüzde, Çarşı bölgesinde ve tarihi dokunun yoğun olduğu Cumayanı'nda yerli halk oturmaktadır. Halkın maddi durumu konutların bakımı için elverişli olmadığından yapıların mimari karakterleri derin bozulmalar yaşamadan günümüze ulaşmıştır. Ancak, konfor olanaklarını iyileştirmek amacıyla kullanıcılar konutlarında bazı değişiklikler yapmışlardır. Ayrıca alanda, kullanıcı müdahalelerine uğrayan konutların haricinde terk edildiği için harabe halini almış konutlar da bulunmaktadır. Bu yapıların kendi hallerine bırakılması, kültürel mirasın bir kısmının daha yitirilmesi anlamı taşıdığı için, bölgede koruma amaçlı çalışmalar yapmak zorunludur.

Yakaören, tarihi dokusuyla günümüzde hala geçmişin izlerini taşımaktadır. Popüler kültürün yayılımıyla hızla değişen dünyada, yerleşmeler de kültürler gibi aynılaşmaya başlamıştır. Bu nedenle, farklı kalabilmiş tüm değerler korunmalıdır. Bu alanlar, geçmişe şahitlik etmekte ve insanlığın dünyayı nasıl değiştirdiğini göstermektedir. Yöreye özgü yaşam biçiminin oluşturduğu dağınık konutlar, ancak

yeni tanım ve eylemler dizisi ile korunabilir. Bu çalışmada, Yakaören'in eski günlerine kavuşması için eylemler dizisi önerilmektedir.

Kırsal toplumdaki kentsel topluma doğru değişim, kırsal alanlarda canlılığı sona erdirmektedir. Kırsal konut, doğrudan kırsal yaşamın sosyal ve ekonomik çerçevesi içinde biçimlenmiştir. Günümüzde kırsal konut kendi kendine gelişmeye devam etmektedir. Kırsal konutlar, yerel ya da bölgesel özelliklerini kaybetmekte ve yok olmaktadır. Yeni yaşam koşullarının bir sonucu olarak kentleşme sürecinden etkilenmektedir (Suher, 1973). Bu durum aynı oranda kırsal kentleşmesine de sebep olmakta ve tarihi alanların terkiyle ya da tahribiyle sonuçlanmaktadır.

Yakaören'de yaşamış ve yaşayan insanların tercihleri ile oluşmuş, zamanla değişmiş, şekillenmiş, süreçleri tarif eden, anlatan bu dokunun sürekliliği, ancak kullanıcılarını geri kazanmasıyla söz konusu olmaktadır. Restore ederek, doku bir süre daha ayakta tutulsa da, yaşlı nüfusun kaybolmasıyla alan çöküşe mahkum bırakılmaktadır. Yeni nesiller açısından cazibesi azalan alana, yüklenecek işlevler oldukça önemlidir. Yalnız koruma ve restorasyon değil, sıhhileştirme ve korunan ögenin ekonomik, sosyal ve kültürel bir öge olacak biçimde yeni yaşama uyarlanması da hedefler arasında olmalıdır (Drocourt, 1999). Bu hedefler doğrultusundaki önlem ve uygulamalar, kentleşmiş köy merkezindeki (çarşı bölgesi) genç kuşakların ilgisini tarihi çekirdeğe (Cumayanı) çekecek ve burada yaşamsal süreklilikten bahsedilecektir. Yerli halkın bölgede tutulması için iki iş kolu önerisi sunulmuştur. "Restorasyon Atölyesi" önerisinde geleneksel konut onarımı üzerine yetiştirilen kişilere ustalık kazandırılacak, "Lisan Okulu" önerisinde ise gerekli düzenlemelerin yapıldığı konutların sahipleri pansiyon işletmecisi olabilecektir.

Yukarıda sözü edilen sorunlara yönelik çözümler, sosyal yapının ve tarihi çevrenin korunmasını hedefleyebilir nitelikte olmalıdır. Bu amaçla, köyün gelişimine yön verecek genel planlama kararları belirlenmiştir. Ardından, yeni yapı alanları ve tarihi çevredeki parseller arazi kullanım kararları uyarınca analiz edilmiş ve genel çözüm önerileri sunulmuştur. Bu çalışmalar ışığında Cumayanı ve Çarşı bölgesi için farklı karakter özelliklerinden dolayı ayrı düzenlemelere gidilmiştir. Pilot çalışma alanlarında yapısal bağlamda müdahale önerileri getirilmiş ve uygulanabilirlikleri dikkate alınarak yapılara yeni fonksiyonlar yüklenmiştir. Sahil şeridinde ise yapılar ıslah edilerek, kıyı bandı sosyal alan olarak düzenlenmiştir.

Yapısal önlem ve önerilerin yanı sıra korumanın sürekliliğinin sağlanabilmesi için sosyo-ekonomik boyutlarda çözümler de üretilmelidir. Korumadaki kapsam ve boyut ekonomik döngüyü de içermeli, çözüm önerilerinde bu hedeflerle hareket edilmelidir. Yalnız bu hassas dengelerden, ekonominin üst başlık olması korumayı korunaksız bir hale getireceğinden uygulamalar bir düzen ve disiplin içerisinde olmalıdır. Alan için yönetim planı hazırlanması, atılacak her adımın bu plana uygun atılması ve gelişim kontrolünün sağlanması gerekmektedir. Hazırlanması önerilen yönetim planı kapsamında, Yakaören Köyü'nün güçlü ve zayıf yönlerinin saptanması, karşılaşılabilecek fırsat ve tehditlerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Hedefler ve eylemler tanımlanmalı, vadelere ayrılmalı ve genel bir çalışma takvimi oluşturulmalıdır. Alan için uzun vadeli tasarımlar yapılırken, korumadan araştırma ve eğitime, fiziksel erişimden ziyaretçi yönetimine dek uzanan detaylı bir yönetim planı hazırlanmalıdır.

İlişi, geçmişten günümüze taşıyabildiği değerleri ve hala Anadolu kırsalını temsil edebilen nadir yerleşmelerden biri olması nedeniyle kültürel miras açısından önemlidir. Bu temsilin sürekliliği ve gelecek yüzyıla aktarımı için koruma altına alınması gerekmektedir. Dokunun bozulmadan ve yerli halkla birlikte sürdürülebilirliğinin sağlanması koruma planlamasıyla sağlanabilecektir.

KAYNAKLAR

- Afshar, F.**, 1981: Pesantrens in Java: Local Institutions and Rural Development. The Changing Rural Habitat. *Architectural Transformation in the Islamic World Seminer Bildileri*, Pekin, Çin, **1**, s. 29 – 44.
- Altan, M. F.**, Keserci Hafız'ın kendi el yazısıyla tuttuğu notlar, *Yakaören İlköğretim Okulu Belgeliği*, Kastamonu, s. 1-4.
- Aral, N.**, 2006: 69/2 numaralı Kastamonu Şer'iyye Sicili (H. 1210-1211/M. 1795-1796) Transkripsiyon ve Değerlendirme, *Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Avcı, F. F.**, 2004: Ondokuzuncu Yüzyıl Kastamonu Konutları Değişim Süreci, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Balaban, A.**, 1973: Infrastructures in Rural Development, *CENTO Scientific Programme Symposium on Rural Housing*, Ankara, Mayıs 21-24, s. 142.
- Bozkurt Belediyesi**, 2003: Bozkurt, *2003 Yıllığı*, İstanbul.
- Carmignani, R.**, 1981: Renewable Energies and Changing Rural Habitation. The Changing Rural Habitat. *Architectural Transformation in the Islamic World Seminer Bildileri*, Pekin, Çin, **1**, s. 109 – 120.
- Çetintürk, S. ve Şenol, G.**, 2005: Solar Sistemler, Ekolojik Yaşam Sistemleri, *raf Ürün Dergisi*, **00**, s. 45, 83.
- Çoban, F.**, 2006: H. 1288 (M. 1871) ve H. 1317 (M. 1899) tarihli Kastamonu Vilayeti Salnameleri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Dilek, F. ve Şahin, Ş.**, 2002: Çevreye Duyarlı Turizm Uygulamaları: Yeşil Otelcilik ve Ekoturizm. *Kırsal Çevre Yıllığı 2002*. Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği, Ankara, s. 97 – 116.
- Drocourt, D.**, 1999: Marsilya'da Gerçekleştirilen Rehabilitasyon-Restorasyon Çalışmalarına Metodolojik Bir Yaklaşım, *Mimarlık*, **285**, s. 47 – 50.
- Dukas**, 1956: Bizans Tarihi, çev. V. L. Mirmiroğlu, İstanbul, s. 5.
- Evyapan, A.**, 2009: Kişisel görüşme - söyleşi, Kastamonu.
- Eyüpgiller, K. K.**, 1995: Kastamonu Kent Tarihi: Fiziksel Gelişimi, Anıtsal Yapıları ve Konutları, *Doktora Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gökoğlu, A.**, 1952: Paphlagonia, Gayri Menkul Eski Eserleri ve Arkeolojisi, Doğrusöz Matbaası, Kastamonu.
- Hergüner, M.**, 1999: Deniz ve Tarih, *Deniz Magazin*, İstanbul, s. 26-29.
- İdil, B.**, 1988: "Kıyı Planlaması Üzerine", *Mimarlık*, **231**, s. 41.

- İnan, U.**, 2005: H. 1311 (M. 1893) tarihli Kastamonu Vilayeti Salnamesi'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- İnebolu Yıllığı**, 1961: *Halk Kütüphanesi*, İnebolu.
- Jones, H.L.**, 1928: The Geography of Strabo, *Harvard University Press*, Loeb Classical Library, **5**, s.387.
- Kafescioğlu, R.**, 1954: Kuzey Batı Anadolu'da Ahşap Ev Yapıları, *Doçentlik Çalışması*, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Kalem, S.**, 2001: Doğal ve Kültürel Değerlerin Korunabilmesi için Turizm Potansiyeli Belirlenmesinde Bir Yöntem Yaklaşımı ve Kastamonu İli Kıyı Bölgesi ve Yakın Çevresinde Uygulanması, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karadağ, D. ve Canbal, A.**, 2007: Clear Alternative Natural Energy Solutions, *raf Ürün Dergisi*, **06**, s. 64-65.
- Kastamonu Gazetesi**, 1945: Abana köylerinin nüfusuna hakkında haber, *Abana Özel Sayısı*, Ağustos 29.
- Kastamonu Valiliği**, 1996: 1995 Yılı Kastamonu İlinin Yıllık Sanayi Ekonomi ve Ticari Durumu hakkında rapor, *Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü*.
- Kastamonu İl Yıllığı**, 1973: Kastamonu.
- Kırık, M.**, 2009: Kişisel görüşme - söyleşi, Kastamonu.
- Küçükerman, Ö.**, 1973: Anadolu'daki Geleneksel Türk Evinde Odalar, *Doçentlik Çalışması*, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, İstanbul.
- Levi, E. A.**, 1999: "Tarihi Çevre Korumacılığı ve Turizm", *Mimarlık*, **286**, s. 55-56.
- Ozanoğlu, İ.**, 1952: Kastamonu Kütüğü, Şirketi Mürettibiye Basımevi, İstanbul, s. 94.
- Ögdül, H.**, 2009: Rural Settlements and Planning Issues, *10. Kırsal Alan Planlaması Konferansı*, sunum notları, İstanbul, Kasım 19.
- Sağdıç, T.**, 2001: Kastamonu Geleneksel Kent Dokusunda Sosyo-Kültürel Değişimin Konut Mekanına Etkisi, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Suher, H.**, 1973: Development of Rural Housing in the Process of Urbanization, *CENTO Scientific Programme Symposium on Rural Housing*, Ankara, Mayıs 21-24, s. 201-202.
- Turan, O.**, 1968: *Selçuklular Tarihi*, İstanbul, s. 213
- Uğurel, A. A.**, 2002: Yakaören (Kastamonu) İmar Planı Açıklama Raporu, *İller Bankası Genel Müdürlüğü - İmar Planlama Daire Başkanlığı*, Ankara, Mart 8.
- Umar, B.**, 1986: İlkçağ'da Kastamonu, İnebolu ve Abana, *Taç Dergisi*, **2**, s. 72.
- Url-1** <<http://www.davidrumsey.com>>, alındığı tarih 22.03.2009.
- Url-2** <<http://www.yakaoren.com/>>, alındığı tarih 13.10.2009.

Url-3 < http://www.inebolu.gov.tr/galeri.asp?sayfa=1&klasor=TURK_OCAGI>, alındığı tarih 08.02.2010.

Url-4 < http://www.yesilazdavay.com/resimler-goster-1670-uyuk_koyu-4.html>, alındığı tarih 19.02.2010.

Url-5 < http://muhteremlezeziye.blogspot.com/2007_10_01_archive.html>, alındığı tarih 24.02.2010.

Url-6 < <http://www.panoramio.com/photo/16835221>>, alındığı tarih 01.03.2010.

Url-7 < <http://www.panoramio.com/photo/3923534>>, alındığı tarih 01.03.2010.

Url-8 < <http://www.panoramio.com/photo/19093957>>, alındığı tarih 01.03.2010.

Url-9 < <http://www.panoramio.com/photo/4670763>>, alındığı tarih 01.03.2010.

Url-10 < <http://www.resimmotoru.com/postcard.img4790.htm>>, alındığı tarih 03.03.2010.

Url-11 < <http://www.kenthaber.com/icanadolu/cankiri/cerkes/Rehber/kopruler/cayli-koyu-koprusu>>, alındığı tarih 04.03.2010.

Url-12 < <http://www.kultur.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CF F1D2BBDFC4052639B49964733C74D9E44>>, alındığı tarih 12.03.2010.

Url-13 < <http://www.trekearth.com/search.php?phrase=covered+bridge&type=>>, alındığı tarih 19.03.2010.

Vakfiye Defterleri, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kültür ve Tabiat Varlıkları Daire Başkanlığı, Vakfiyeler Arşivi, Ankara.

Yaylalı, C. İ., 2006: Cunda Adası'nda Tarihi Çevre Koruma ve Sıhhileştirme Çalışması, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yıldırım, K. ve Hidayetoğlu, M.L., 2006: Geleneksel Türk Evi Ahşap Tavan Süsleme Özelliklerinin ve Yapım Tekniklerinin Çeşitliliği Üzerine Bir İnceleme "The Investigation of Wooden Ceilings Belonging to Traditional Türk Houses", 9th International Symposium of Traditional Arts, İzmir, 16-18 November, 2006, s.333-337

Yıldız, N., 2002: Abana ve yakın çevresi hakkında gözlemler, *Erdem Dergisi*, **39**, s. 564-565.

Yılmaz, H. T., 2005: *Abana Belgeseli*, İstanbul.

Yinanç, M. H., 1944: *Selçuklular Devrinde Türkiye Tarihi*, İstanbul, **1**, s. 33

EKLER

- EK A :** Haritalar
- EK B :** Şekiller
- EK C :** Tablolar
- EK D :** Analiz Paftaları
- EK E :** Tipoloji Paftaları
- EK F :** Konut Plan ve Görünüşleri
- EK G :** Öneri Paftaları
- EK H :** Belgeler

EK A : Haritalar

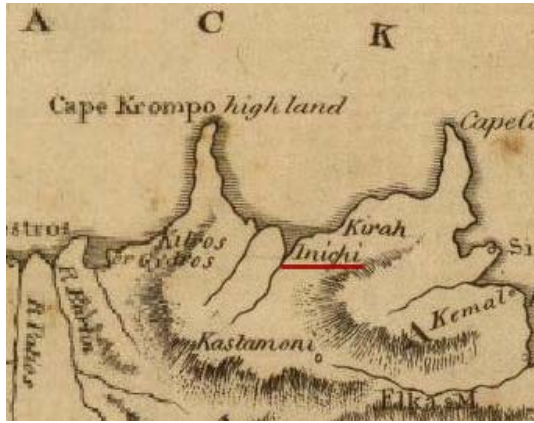
EK A.1

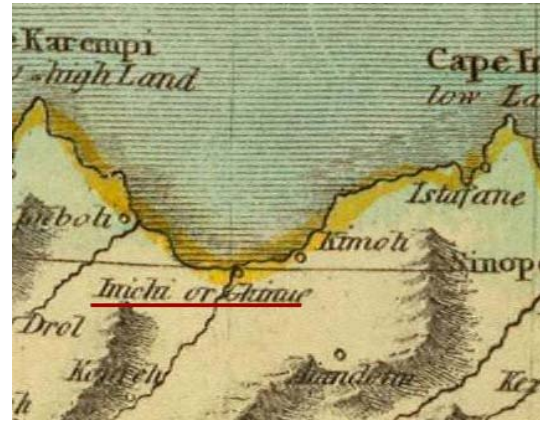
(a)

(b)

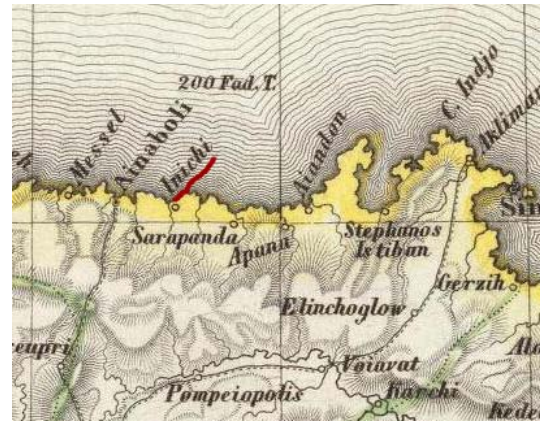
(c)

(d)

(e)

(f)

Şekil B.1 : Bölgesel haritalar: (a) Cary, John-1801 (b) Reichard, C. G.-1803 (c) Arrowsmith, Aaron & Lewis Samuel-1812 (d) Thomson, John-1817(e) Lizars, Daniel-1831 (f) Radefeld, Carl Christian Franz-1845

Şekil B.2 : Kastamonu İli'nin konumu

Şekil B.3 : Bozkurt İlçesi'nin ildeki konumu

Şekil B.4 : Yakaören Köyü'nün ilçedeki konumu

EK B : Şekiller

Şekil B.5 : Yakaören Köyü sahil kesiminin (çarşı) 1971 yılındaki görünümü

Şekil B.6 : Yakaören Köyü sahil kesiminin (çarşı) 2008 yılındaki görünümü

Şekil B.7 : 1970'ler, Yakaören Yalı Cami'nin batısındaki alandan sahile bakış

Size gelim Hanımın kızı Seldamın
İlişide küçük Resmimi yollayorum
O zaman sizin otel "Küçük Kims",
ve ineboluyor yor yok mu s

Şekil B.8 : Sahilde sıralanmış yapılar ve fotoğrafın arkasına düşülen not

Şekil B.9 : İlişi sahilinde yapılmış günübirlik bir tesise ait fotoğraf

Şekil B.10 : Sahildeki kahvehanenin önünde davulcu, köçek ve halk

Vapur günü (Muharrem Yorgancı).

Şekil B.11 : Sahilde yolcu vapurunun gelişini bekleyen Abanalı'lar

Şekil B.12 : Yakaören çarşıda Arifler'in Taş Mağaza, dükkanlar ve bir konut

Şekil B.13 : Yakaören'de büstün önünden çarşıya bakış ve solda dükkan dizisi

Şekil B.14 : Yakaören'de çarşı içinden konutlar ve Arifler'in taş mağaza

Şekil B.15 : Atatürk büstü, taş mağaza, sıralanmış dükkanlar ve bir konut

1950'lerde pazar (Varol Yazgan).

Şekil B.16 : 1950'ler, İlişi'de pazarına benzer Abana pazarından bir görüntü

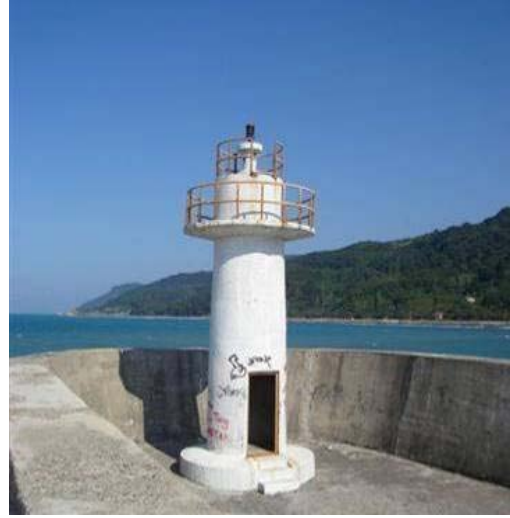
Şekil B.17 : Savaş döneminde ustalar gidişyle tamamlanamayan bir konut

Şekil B.18 : Konuttan bir başka fotoğraf

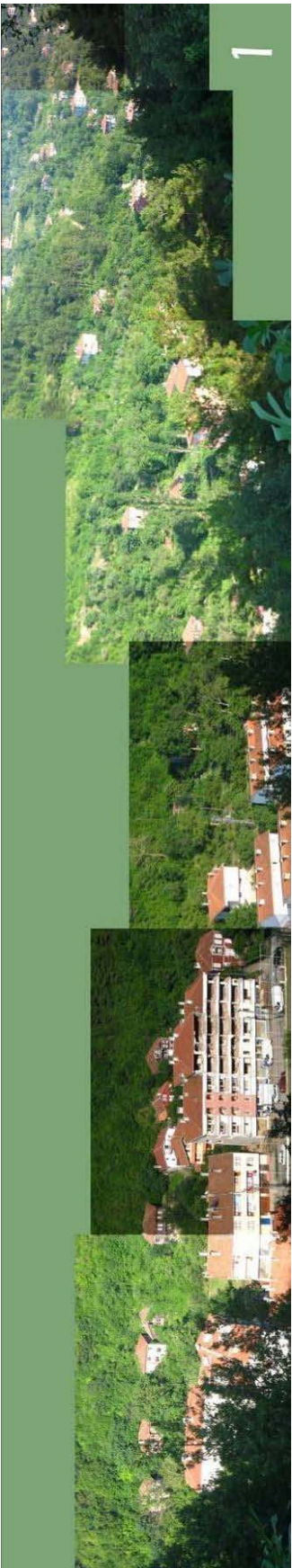
Şekil B.21 : “Limasollu Naci -İngilizce Konuşma Kampı”nın broşürü

Şekil B.19 : Sahilindeki deniz feneri

Şekil B.20 : 1990’larda Yakaören Plajı

Şekil B.22 : Çayın doğu yakası - Gelenekselden moderne geçişte bozulan doku

Şekil B.23 : İlişi Çayı'nın doğu yakası - Korunan doku

Şekil B.24 : Yeni yapılar ve tarihi konutların dokudaki farklılaşması

Şekil B.25 : Cumayanı Cami, ahşap köprü, tarihi okul ve Cumayanı evleri

Şekil B.26 : Sahlilde Yalı Cami, Musa Reiszade Konağı ve yeni yapılar

Şekil B.27 : İlişi Çayı'nın batısı ile Yalı Cami doğusunda sıralanmış yapı dizisi

Şekil B.28 : Çayın batısında sıralanmış yapı dizisinin devamı

Şekil B.29 : İlişi Çayı batısındaki yapı dizisi ve tek başına kalmış tarihi konut

Şekil B.30 : Muhtarlık binası, meydan, Yalı Cami ve dükkanlar

Şekil B.31 : Muhtarlık kuzey cephesi, taş mağaza, ahşap konut

Şekil B.32 : Cami güneyinde dükkanlar

Şekil B.33 : Ağaçlar arasında eski bir dükkan ve bitişik nizam apartmanlar

Şekil B.34 : B.29'da apartmanların arasından gözüken konut

Şekil B.36 : Ticaret ve iskan talebi sonrasında bozulmalar

Şekil B.37 : Dükkan bloğu, apartmanlar ve yamaçtaki yeni yapılaşmalar

Şekil B.35 : Muhtarlığın batısındaki yapı dizisi

Şekil B.38 : Deniz manzaralı yeni konutların oluşturduğu manzara

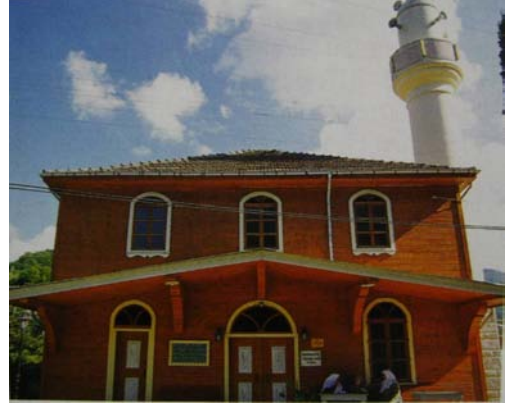
Şekil B.39 : Yakaören merkezinde bulunan Yalı Cami

Şekil B.40 : Yalı Camisi'nin giriş cephesi

Şekil B.41 : Cumayanı Cami ve haziresi

Şekil B.42 : Cumayanı Cami girişi

Şekil B.43 : Cumayanı Cami'nin minaresi ve anıt selvi ağacı

Şekil B.44 : Cumayanı Cami'nin çatı strüktürü

Şekil B.45 : Çatı strüktüründe kullanılan, özgün ahşap elemanlar

Şekil B.46 : Cumayanı Cami yanında atıl haldeki sağlık evi

Şekil B.47 : Cumayanı Cami karşısındaki atıl köy odası

Şekil B.48 : Sağlık evi yanındaki yeni okul binası

Şekil B.49 : Okul bahçesindeki ek bina

Şekil B.50 : Cami karşısındaki helalar

Şekil B.51 : Tarihi Cumayanı İlkokul binası ve bahçesi

Şekil B.52 : Okulun kullanımda olduğu 90'lı yıllara ait görünüm

Şekil B.53 : Tarihi köprü ve tescil levhası

Şekil B.54 : Geyikli köprüsü, meydan ve çınar ağaçları (doğu yönünden)

Şekil B.55 : Yeni köprü ve yanında tarihi köprü (güney yönünden)

Şekil B.56 : Cumayanı'ndaki tarihi Geyikli Köprüsü (kuzey yönünden)

Şekil B.57 : Saçaklı Köprü,
Kastamonu (K.Eyüpgiller)

Şekil B.58 : Azdavay Köprüsü,
Azdavay / Kastamonu

Şekil B.59 : Bayramören Köprüsü,
Bayramören / Çankırı

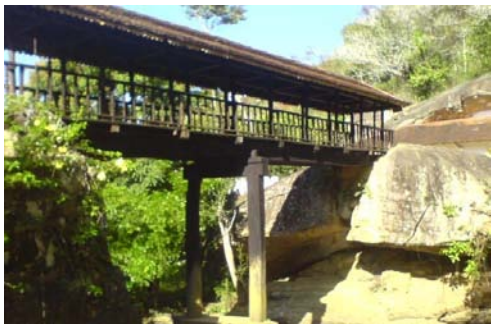
Şekil B.60 : Bayramören Köprüsü,
Bayramören / Çankırı

Şekil B.61 : Hapsiyaş Köprüsü,
Uzungöl / Trabzon

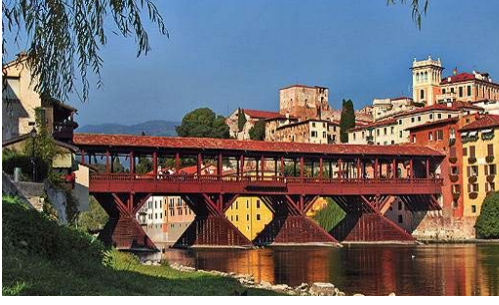
Şekil B.62 : Çaylı Köyü (Melen)
Köprüsü, Çerkeş / Çankırı

Şekil B.63 : Viharay, Bogoda/
Sri Lanka

Şekil B.64 : Batdambang /
Kamboçya

Şekil B.65 : Bassano Del Grappa,
Vicenza / İtalya

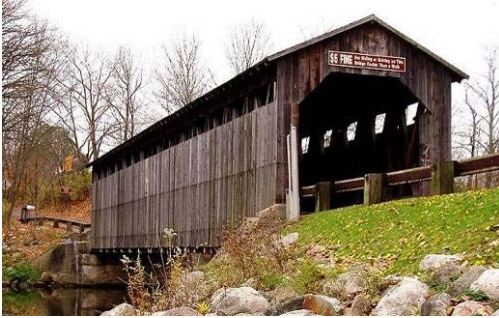
Şekil B.66 : Hue, Thua Thien /
Vietnam

Şekil B.67 : Schwäbisch Hall,
Baden / Almanya

Şekil B.68 : Kollarovo, Nitriansky /
Slovakya

Şekil B.69 : Vergennes Township,
Michigan / ABD

Şekil B.70 : Unicoi, Tennessee /
ABD

Şekil B.71 : Les Plans sur Bex,
Vaud / İsviçre

Şekil B.72 : Hoi An Japan Köprüsü,
Quang Nam / Vietnam

Şekil B.73 : Ceneviz yapısından kalıntılar

Şekil B.74 : Aynı arsada yapılmış, aynı aileye ait iki konut örneği

Şekil B.75 : Değirmencinin E274 numaralı konutu

Şekil B.76 : E294 numaralı tarihi konut

Şekil B.77 : E23 numaralı tarihi konut

Şekil B.78 : E203 numaralı tarihi konut

Şekil B.79 : E143 numaralı tarihi konut

Şekil B.80 : E76 numaralı tarihi konut

Şekil B.81 : E64 numaralı tarihi konut

Şekil B.82 : E68 numaralı tarihi konut

Şekil B.83 : E67 numaralı tarihi konut

Şekil B.84 : E62 numaralı tarihi konut

Şekil B.85 : E58 numaralı tarihi konut

Şekil B.86 : E49 numaralı tarihi konut

Şekil B.87 : E62 numaralı tarihi konut

Şekil B.88 : E39 numaralı tarihi konut

Şekil B.89 : E143 numaralı tarihi konut

Şekil B.90 : E147 numaralı tarihi konut

Şekil B.91 : E117 numaralı tarihi konut

Şekil B.92 : E120 numaralı tarihi konut

Şekil B.93 : E154 numaralı tarihi konut

Şekil B.94 : E129 numaralı tarihi konut

Şekil B.95 : E116 numaralı tarihi konut

Şekil B.96 : E123 numaralı tarihi konut

Şekil B.97 : E116 numaralı tarihi konut

Şekil B.98 : E164 numaralı tarihi konut

Şekil B.99 : Eski yapı ustalarından Mahmut Evyapan'ın evi (E28)

Şekil B.100 : E96 numaralı tarihi konut

Şekil B.101 : E27 numaralı tarihi konut

Şekil B.102 : E63 numaralı tarihi konut

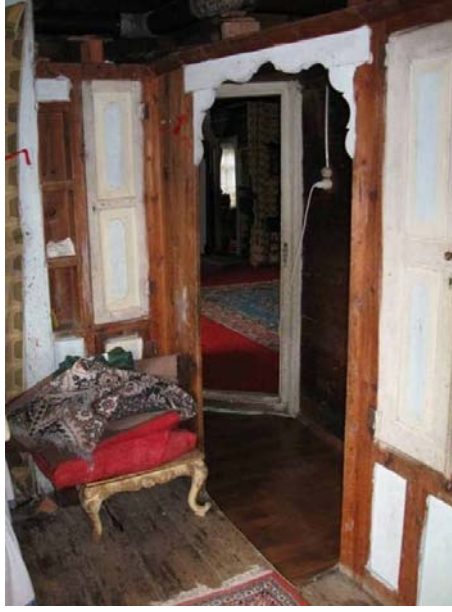
Şekil B.103 : E289 numaralı tarihi konut

Şekil B.104 : Sofaya açılan kapılar ve sedirli 'arayer'

Şekil B.105 : Sofanın kemerli bir geçişle bölündüğü bir örnek

Şekil B.106 : Dolaplar ve dolap içi duş; 'terce'

Şekil B.107 : Dolap, ocak, raf düzeni ve duvar süslemesine bir

Şekil B.108 : Dolap, ocak ve raf düzeni

Şekil B.109 : Eski bir hela taşı ve metalden pis su borusu

Şekil B.110 : Tercenin dış cepheye verilen pis su giderine örnek

Şekil B.111 : Konutlarda ekme  pişirilen taş fırının iç ve dış görünüşü

Şekil B.112 : Bahçe içinde konuta ait birimlerden biri; samanlık

Şekil B.113 : Bahçe içinde tarım aletlerinin depolandığı müştemilat

Şekil B.114 : Bahçe içinde taş bir kuyu

Şekil B.115 : Köşe başlarında bir çeşme örneği

Şekil B.116 : Bahçeleri sınırlarını ifade eden çitler

Şekil B.117 : Kapı önlerindeki taştan yapılan zemin; 'damlalık'

Şekil B.118 : Cephenin orta aksında yer alan düz çıkma

Şekil B.119 : Her iki cephede çıkma uygulaması

Şekil B.120 : Sütunlu çıkmalar

Şekil B.121 : Basit konsol çıkmalar

Şekil B.122 : Göğüslemeli çıkmanın 'eliböğünde' hali

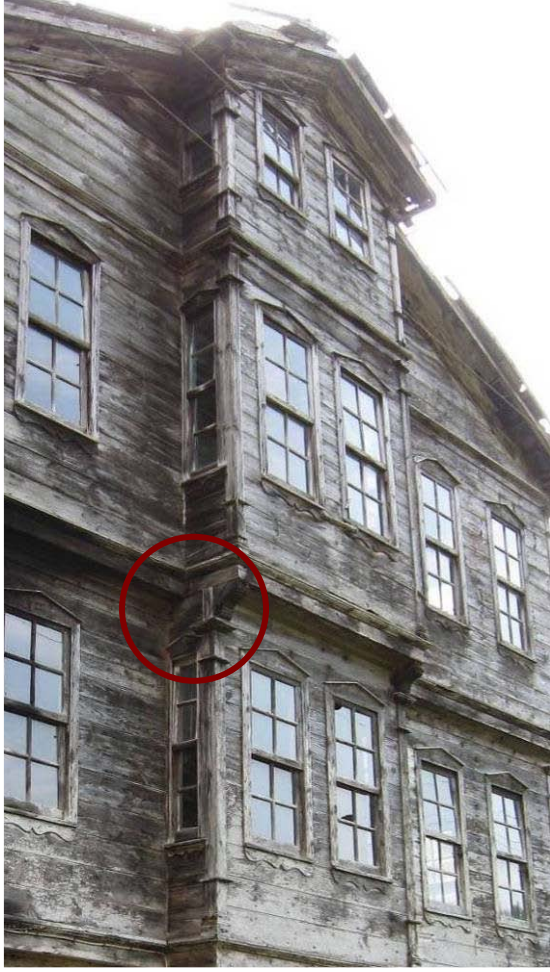
Şekil B.123 : Konsol çardağın kirişlerinin görüldüğü bir örnek

Şekil B.124 : Dikmelere taşıtılan çardaklar

Şekil B.125 : Göğüslemeli çardak örnekleri

Şekil B.126 : Basit konsol çıkma ve eliböğründenin dekoratif kullanımı

Şekil B.127 : Göğüslemeli çıkma örnekleri

Şekil B.128 : Çift kanatlı ve kemerli kapılardan örnekler

Şekil B.129 : Çift kanatlı ve düz atkılı kapılardan örnekler

Şekil B.130 : İkiz konut kapıları ve aynı konuttaki farklı giriş kapıları

Şekil B.131 : Birbirinden farklı tepe pencereli, çift kanatlı kapılar

Şekil B.132 : Hem tepe, hem de yan pencereleri bulunan kapılar

Şekil B.133 : Sadece yan pencereleri bulunan çift kanatlı ve tek kanatlı kapılar

Şekil B.134 : Tepe pencereli, çift kanatlı servis katı kapıları

Şekil B.135 : Özgünlerinin yerine kullanılan ahşap ve metal kapılar

Şekil B.136 : Tek kanatlı pencere ve penceresiz kapılar

Şekil B.137 : Tek kanatlı servis katı kapıları

Şekil B.138 : Bu tipte tesbit edilen tek bahçe kapısı

Şekil B.139 : Cam cepheli dükkan girişi, çift kanatlı ve katlanır kapılar

Şekil B.140 : Yağlı boya ile boyanmış iç mekan kapıları ve yatay silmeler

Şekil B.141 : Özgün halleriyle kullanılan iç mekan kapıları

Şekil B.142 : Odalara açılan kapıların sofaya bakan yüzeyleri

Şekil B.143 : Çıkmaların yan yüzlerindeki pencerelerden örnekler

Şekil B.144 : Özgün, giyotin pencerenin iç ve dış görünüşü

Şekil B.145 : 1/2 oranında farklı düzende giyotin pencereler

Şekil B.146 : Bitişik giyotin pencereler

Şekil B.147 : Özgün, çift kanatlı bir pencerenin iç ve dış görünüşü

Şekil B.148 : Üçgen alınlıklı 1/2 oranında giyotin pencere

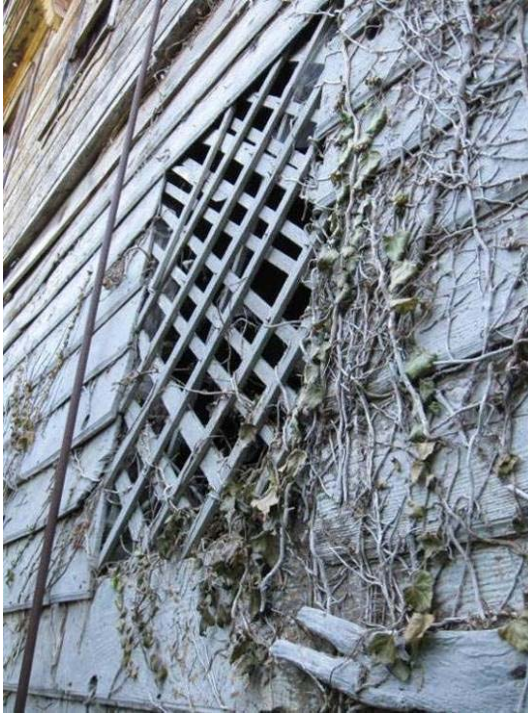
Şekil B.149 : Üçgen alınlıklı ve düze başlıklı pencere örnekleri

Şekil B.150 : Çıkmalarda görülen kemerli pencere düzeni

Şekil B.151 : Farklı oran ve düzende kanatlı pencereler

Şekil B.152 : Ana kat ve servis katından pencere kafesine örnekler

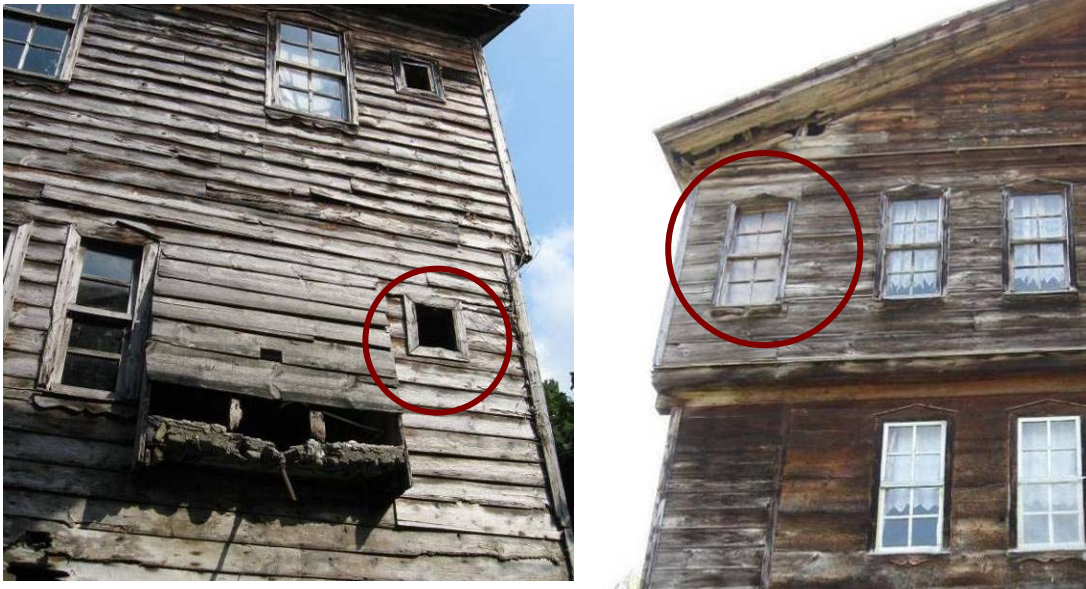
Şekil B.153 : Servis katı pencerelerinden, kemerli ve dörtgen formda örnekler

Şekil B.154 : Pencere korkulukları

Şekil B.155 : Pencere korkuluk örnekleri

Şekil B.156 : Farklı biçimlenişteki hela pencerelerinden örnekler

Şekil B.157 : Cephe yüzeyinden görülen lavabo nişleri

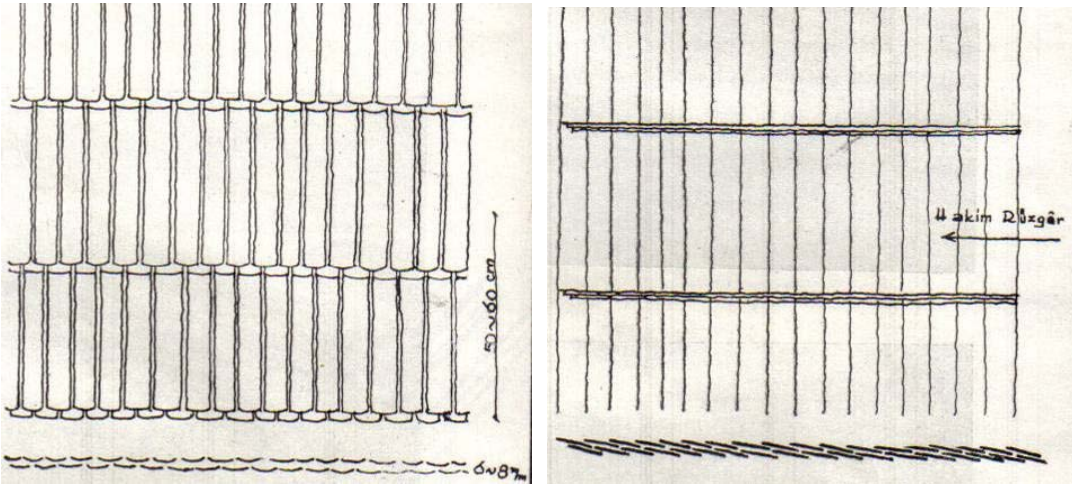
Şekil B.158 : Servis katında hayvan girişi için pencereler

Şekil B.159 : Cumayanı'nda görülen kırma ve beşik çatılar

Şekil B.160 : Çatı kaplaması olarak kullanılan bedevre örnekleri

Şekil B.161 : Kafesçioğlu'nun çizimiyle bedevre uygulamaları

Şekil B.162 : Çatısının bir kısmı alaturka, bir kısmı makine kiremiti olan ev

Şekil B.163 : E28 numaralı konutun storlu perde sistemi

Şekil B.164 : Storlu perde sisteminden bir başka detay

Şekil B.165 : Kapı stoperi ve sandalyelik detayı

Şekil B.166 : Bir oda kapısının dış ve iç mekana yüzeylerindeki kapı kolları

Şekil B.167 : Bir iç kapının kapı kolları ve kilit sistemi

Şekil B.168 : Farklı konutların iç mekan kapılarındaki kollar

Şekil B.169 : İthal camların kullanıldığı hol penceresi

Şekil B.171 : Cam yüzeydeki detaylar

Şekil B.170 : Çardak kapısında kırılmadan kalabilmiş tek ithal cam

Şekil B.172 : Ahşap tavan göbek ve köşe detayı (E155)

Şekil B.173 : Yalın bir anlayışla düzenlenmiş ahşap tavan örneği (E274)

Şekil B.174 : Dış sahanlık üzerinde uygulanmış terazzo kaplama

Şekil B.175 : Dış mekanda uygulanan kaplamadan bir detay

Şekil B.176 : İç mekanda zemine kaplanmış terazzo bordürler

Şekil B.177 : Karolardan uygulanmış bir kompozisyon

Şekil B.178 : Karolardan detay

Şekil B.179 : Kompozisyonun bütünü

Şekil B.180 : Bir konutun giriş holündeki karolardan örnek

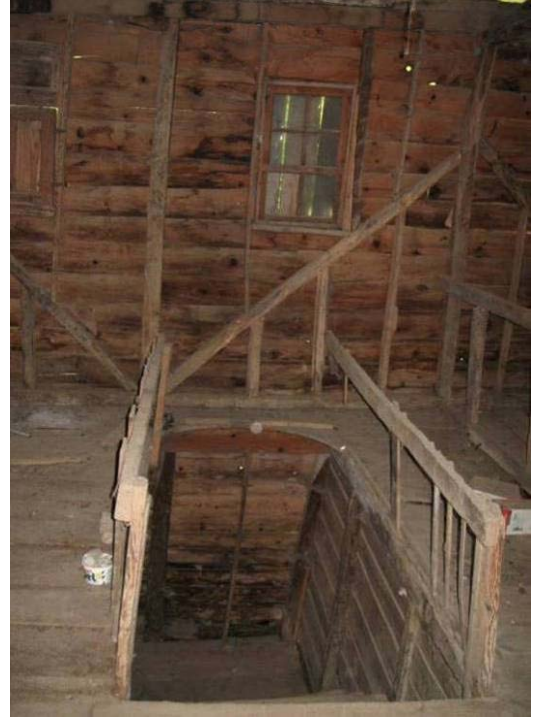
Şekil B.181 : Karoların oluşturduğu kompozisyon

Şekil B.182 : Odalarda yalın bir anlayışla düzenlenmiş ocaklar

Şekil B.183 : Aynı konutun mutfak ocağı ve oda ocağı

Şekil B.184 : Merdiven tırabzanlarından görüntüler

Şekil B.185 : Tırabzansız merdivene bir örnek

Şekil B.186 : Konut içindeki mobilyalardan pirinç karyola ve fener

Şekil B.187 : Ahşap oyma bir sandık

Şekil B.188 : Konutlardaki eşyalardan sandık örneği

Şekil B.189 : Yüzeyi, mih ve kök boya ile süslenmiş ahşap sandık

Şekil B.190 : Saçak görevi yapan sütunlu çıkmalar

Şekil B.191 : Hem saçak, hem çardak olarak düzenlenmiş bir örnek

Şekil B.192 : Tek işlevli olarak düzenlenmiş saçaklar

Şekil B.193 : İthal kapı tokmağından görüntüler

Şekil B.194 : Tokmağa ait bir detay

Şekil B.195 : Kapı tokmaklarından örnekler

Şekil B.196 : Kapı kollarından örnekler

Şekil B.197 : Kapı kollarından örnekler

Şekil B.198 : Kapı kollarından örnekler

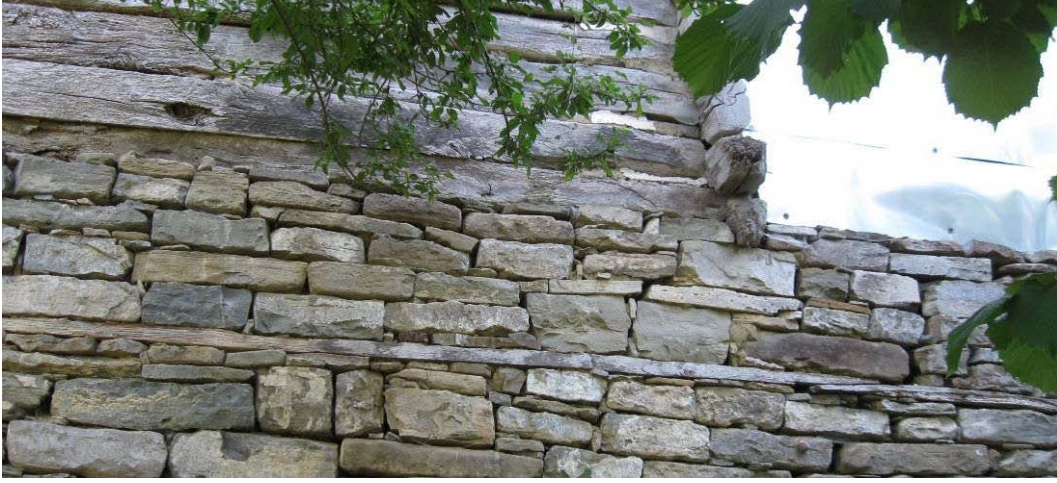
Şekil B.199 : Dış kapı kilitleri

Şekil B.200 : Yatay ve düşey silmelerden örnekler

Şekil B.201 : Dekoratif cephe öğelerinden örnekler

Şekil B.202 : Taş subasman duvarlarından örnekler

Şekil B.203 : Yalibaskı detayı ve yığma – karkas sistem (karma sistem) ev

Şekil B.204 : Cephe kaplamasında ahşap yalibaskı uygulaması

Şekil B.205 : Çantı sisteminde uygulanmış iç ve dış duvarlara örnekler

Şekil B.207 : Tarihi konutta kullanıcının getirdiği çözüm önerisi

Şekil B.206 : Kullanıcı tarafından düzenlenmiş bir mutfak

Şekil B.208 : Yağlı boyayla boyanmış kapı ve pencere

Şekil B.209 : Özgün olan ve olmayan pencereler

Şekil B.210 : Ahşap cepheyi korumak sacla kaplanmış bir cephe

Şekil B.211 : Değişen pencere doğramaları

Şekil B.212 : Cephe kaplamasında kullanıcı müdahalesi

Şekil B.213 : Kapı, pencere ve kaplamasıyla kimliği değişmiş bir cephe

Şekil B.214 : Cephesi plastik esaslı malzemeyle kaplanmış bir konut örneği

Şekil B.215 : Kullanıcının cephede yaptığı düzenlemeler

Şekil B.216 : Kullanıcının çözümlendiği tesisatın cephede görünümü

Şekil B.217 : Tarihi konuta eklenmiş bir ek

Şekil B.218 : Konuta birleştirilmiş ek yapı örneği

Şekil B.219 : Çözüm amacıyla yapılan sorunlu uygulamalar

Şekil B.220 : Terkedilmiş bir yapının ilk evresi

Şekil B.221 : E68 numaralı konutun kullanılan tarafı

Şekil B.222 : E68 numaralı konutun kullanılmayan tarafı

Şekil B.223 : Terk edilmiş bir yapı

Şekil B.224 : Bitkilenme görülen yapı örneği

Şekil B.225 : Harabe halindeki yapı

Şekil B.226 : Yapının iç mekan görünümü

Şekil B.227 : Cumayanı içinde bir apartmanda kütleli biçimleniş

Şekil B.228 : Yeni yapı cephelerinde uygulanan renkler

Şekil B.229 : Cumayanı, bir başka yeni yapı örneği

Şekil B.230 : Sahile kesimine yakın tarihi konut ve yamaçta yeni yapı örneği

Şekil B.231 : Tarihi konuta komşu yeni bir yapıda biçimleniş ve renk

Şekil B.232 : Bahçe içinde, az katlı dokuya uygun bir örnek

Şekil B.233 : Dokuya uygun biçimleniş ve kütledeki bir konut

Şekil B.234 : Az katlı bir konut örneği

Şekil B.235 : Düzenlenmesi gereken dokuya uyumlu bir örnek

Şekil B.236 : Yeni yapıda uygunsuz renk seçimi

Şekil B.237 : Yeni yapıda uygun renk seçimi

Şekil B.238 : Çalışma alanı içinden yeni yapı örneği

Şekil B.239 : Tarihi konutlardan öykünerek düzenlemiş yeni yapı

Şekil B.240 : Masif kütleyi renk ve bölünmelerle hafifletmiş bir konut örneği

Şekil B.241 : Tarihi doku içindeki bir konutun giriş cephesi

Şekil B.242 : Masif kütlelin hantallığına örnek bir konut

Şekil B.243 : Yeni yerleşim alanına doğru hantal bir apartman bloğu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

(g)

(h)

Şekil B.244 : Müdahale önerisinden örnekler: (a, b, c) Bakım (d, e, f) Basit onarım (g, h) Kapsamlı onarım

(i)

(j)

(k)

(l)

(m)

(n)

Şekil B.245 : Müdahale önerisinden örnekler: (i, j, k) Kapsamlı onarım (l) Kat kaldırma, rehabilitasyon & cephe düzenleme (m) Rehabilitasyon & cephe düzenleme (n) Kat kaldırma, kat ekleme & cephe düzenleme

(o)

(p)

(q)

(r)

(s)

(t)

Şekil B.246 : Müdahale önerisinden örnekler: (o, p) Cephe düzenleme (q, r) Rekonstrüksiyon (s, t) Yapı kaldırma & yeni yapı önerisi

Şekil B.247 : Polonya’da sokak düzenlemesinden örnekler (Ernest Munch)

Şekil B.248 : LED sistemle aydınlatılan tarihi bir yapı (raf dergisi)

Şekil B.249 : Açık alanda düzenlenmiş güneş panelleri (raf dergisi)

Şekil B.250 : Kırsal bir yerleşmede uygulanmış rüzgar gülü örneği (raf dergisi)

Şekil B.252 : Dükkanların cephelerinde kullanılan saçak örneği (Fener-Balat)

Şekil B.251 : Dükkan cepheleri için uygulanan kepenk örneği (Fener-Balat)

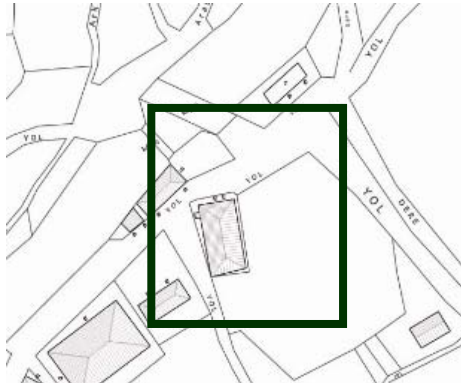

Şekil B.253 : Boş alanların araç parkı olarak kullanılması

EK C : Tablolar

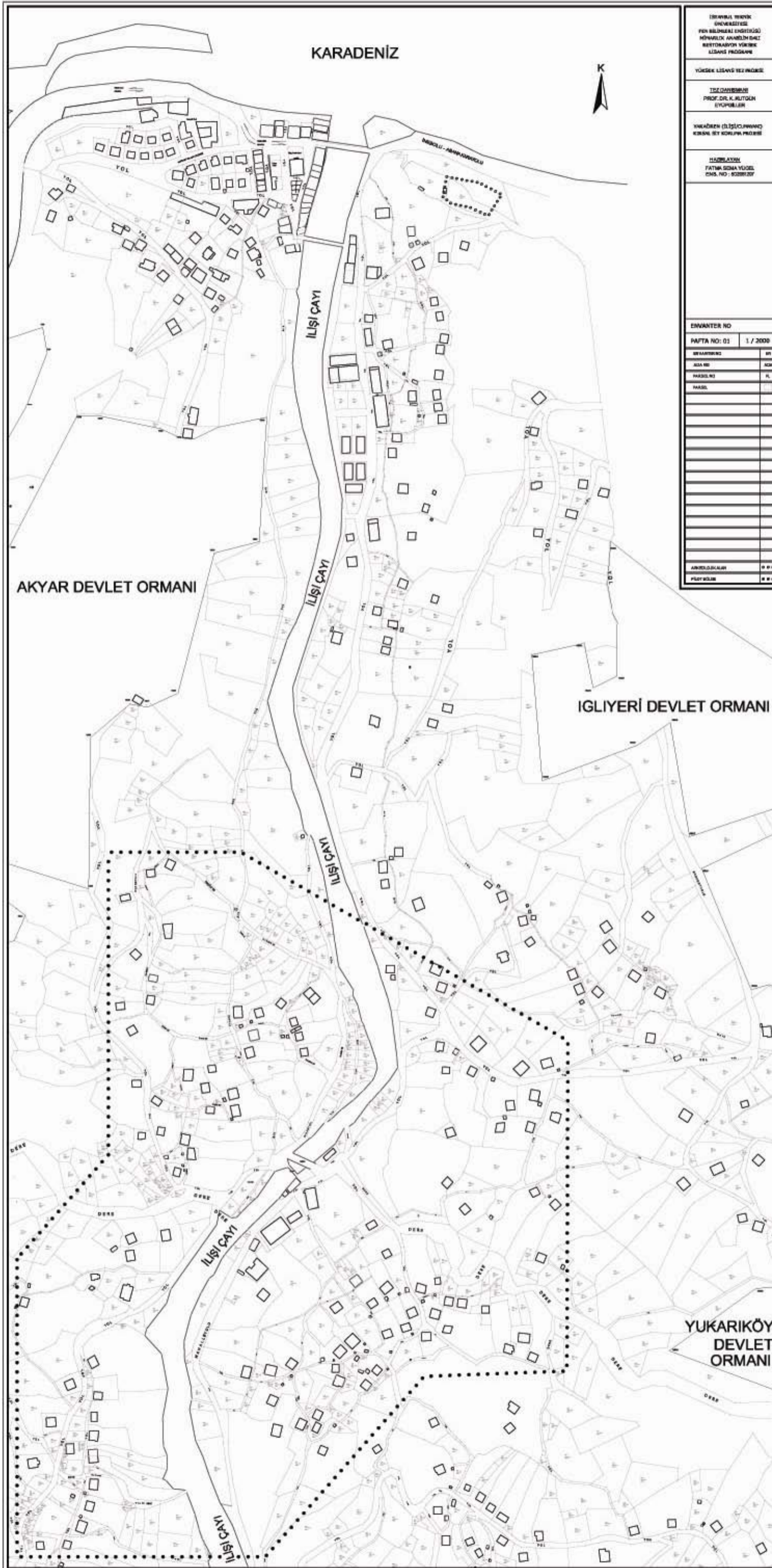
AVRUPA KONSEYİ	KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ENVANTERİ			ANIT	ENVANTER NO: E4	
TÜRKİYE	KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA G. MÜD.					
İLİ: KASTAMONU	İLÇESİ: BOZKURT	KÖYÜ: YAKAÖREN (İLİŞİ)		HARİTA NO:		
MAHALLE / MEVKİ: CUMAYANI	PAFTA :	ADA:	PARSEL:	K.DERECESİ:		
ADI: CUMAYANI OKULU	YAPTIRAN: -	YAPIM TARİHİ: 20 YY		ÜSLUP: -		
	YAPAN: -	KİTABE: -		VAKFIYE: -		
GENEL TANIM: İKİ KATLI, KIRMA CATILI, KARGİR BİR YAPI. BAHCEDEN 9 BASAMAKLA ULASILAN GİRİS KAPISI SOFA NİTELİĞİNDE ORTA MEKANA ACILMAKTA VE DERSLİKLERE DAĞILIM BURADAN SAĞLANMAKTADIR. ORTA MEKANDAN ALTI AYRI MEKANA ULASILMAKTADIR.						
KORUNMUŞLUK DURUMU: İYİ	TAŞIYICI SİSTEM: İYİ	CEPHE DURUMU: İYİ	ÖRTÜ DURUMU: İYİ	İÇ YAPI DURUMU: ORTA	BEZEME DURUMU: YOK	RUTUBET: YOK
VAZİYET PLANI:			FOTOĞRAF:			
GÖZLEMLER: İSLEVİNİ KAYBEDEN OKUL ATIL DURUMDA BULUNMAKTA, ONARILIP YENİDEN KULLANILMAYI BEKLEMEDİR.						

AVRUPA KONSEYİ	KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ENVANTERİ			ANIT	ENVANTER NO: ARKEOLOJİK ALAN	
TÜRKİYE	KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA G. MÜD.					
İLİ: KASTAMONU	İLÇESİ: BOZKURT	KÖYÜ: YAKAÖREN (İLİŞİ)		HARİTA NO:		
MAHALLE / MEVKİ: KİREÇLİK MEVKİ	PAFTA :	ADA:	PARSEL:	K.DERECESİ:		
ADI: CENEVİZ BURCU	YAPTIRAN: -	YAPIM TARİHİ: 13 YY		ÜSLUP:		
	YAPAN: -	KİTABE: YOK		VAKFIYE:		
GENEL TANIM: CENEVİZLERİN DENİZDEN GELECEK SALDIRILARAKARŞI SAHİLE HAKİM BİR NOKTADA YAPTIRDIKLARI GÖZETLEME KULESİNE, KALEYE YA DA KARAKOLA AİT OLDUĞU DUSUNULMEKTEDİR.						
KORUNMUŞLUK DURUMU: KÖTÜ	TAŞIYICI SİSTEM: HARABE	CEPHE DURUMU: YOK	ÖRTÜ DURUMU: YOK	İÇ YAPI DURUMU: ORTA	BEZEME DURUMU: YOK	RUTUBET: VAR
VAZİYET PLANI:			FOTOĞRAF:			
GÖZLEMLER: DUVAR KALINTISININ BULUNDUĞU ALANIN VE YUKSEKLİĞİNİN TESPİTİ İÇİN KALINTININ ÇEVRESİNDEKİ VE ÜZERİNDEKİ BİTKİLERDEN TEMİZLENMESİ, UZMAN EKİPLERCE GÜN YÜZUNE ÇIKARILMASI GEREKMEKTEDİR						

AVRUPA KONSEYİ	KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ENVANTERİ			ANIT	ENVANTER NO: E114a	
TÜRKİYE	KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA G. MÜD.					
İLİ: KASTAMONU	İLÇESİ: BOZKURT	KÖYÜ: YAKAÖREN (İLİŞİ)		HARİTA NO:		
MAHALLE / MEVKİ: CUMAYANI	PAFTA :	ADA:	PARSEL:	K.DERECESİ:		
ADI: CUMAYANI (GEYİKLİ) KÖPRÜSÜ	YAPTIRAN: -	YAPIM TARİHİ:		ÜSLUP:		
	YAPAN: -	KİTABE: -		VAKFIYE: -		
GENEL TANIM: AHŞAP STRÜKTÜRE SAHİP CUMAYANI KÖPRÜSÜ SAÇAKLI (KAPALI) KÖPRÜ TİPİNDE YAPILMIŞTIR. TESCİLLENMİŞ OLAN KÖPRÜNÜN CUMAYANI CAMİSİNİN YAPILDIĞI TARİHLERDE İNŞA EDİLDİĞİ TAHMİN EDİLMEKTEDİR.						
KORUNMUŞLUK DURUMU: İYİ	TAŞIYICI SİSTEM: İYİ	CEPHE DURUMU: İYİ	ÖRTÜ DURUMU: İYİ	İÇ YAPI DURUMU: -	BEZEME DURUMU: YOK	RUTUBET: YOK
VAZİYET PLANI:			FOTOĞRAF:			
						
GÖZLEMLER: CUMAYANI MEYDANINDA İLİŞİ ÇAYI ÜZERİNDE ARAÇ GEÇİŞİNİ SAĞLAMAK AMACIYLA BETONARME KÖPRÜ YAPILMASIYLA AHŞAP KÖPRÜNÜN KULLANIM YOĞUNLUĞU AZALSA DA HALEN BAKIMI YAPILDIĞINDAN YAPISAL DURUMU İYİDİR. ANCAK BİRTAKIM ÖZGÜN ELEMANLARIN YERİNİ YENİ VE ÖZGÜN OLMAYANLAR ALMIŞTIR.						

AVRUPA KONSEYİ	KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ENVANTERİ			ANIT	ENVANTER NO: E 25	
TÜRKİYE	KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA G. MÜD.					
İLİ: KASTAMONU	İLÇESİ: BOZKURT	KÖYÜ: YAKAÖREN (İLİŞİ)		HARİTA NO:		
MAHALLE / MEVKİ: CUMAYANI	PAFTA :	ADA:	PARSEL:	K.DERECESİ:		
ADI: CUMAYANI CAMİSİ	YAPTIRAN: -	YAPIM TARİHİ: 1895		ÜSLUP:		
	YAPAN: KÜTÜK MEHMET	KİTABE: YOK		VAKFIYE: 408 NO DEFTER, SAYFA NO. 191, SIRA 449, TARİH 1207 (R.)		
GENEL TANIM: DİKDORTGEN PLANA SAHİP CAMİNİN HARİMİ, 9.85M X 16.25M BOYUTLARINDA DİKDORTGEN PLANLIDIR. KUZEYE BAKAN CEPHESİNDE İKİ GİRİS BULUNMAKTADIR. CAMİ, KİREMİT KAPLI AHSAP KIRMA CATI İLE ORTULUDUR. KUZEY-BATI KOŞESİNDEN YUKSELEN TEK SEREFELİ MİNARESİ, BOĞUMLU BİR KULAHLA SONLANMAKTADIR.						
KORUNMUŞLUK DURUMU: ORTA	TAŞIYICI SİSTEM: ORTA	CEPHE DURUMU: İYİ	ÖRTÜ DURUMU: İYİ	İÇ YAPI DURUMU: ORTA	BEZEME DURUMU: KÖTÜ	RUTUBET: YOK
VAZİYET PLANI:			FOTOĞRAF:			
						
GÖZLEMLER: MEKAN İCİNDE SUTUNLAR, MİNBER VE MİHRABIN YÜZEYLERİ BOYANMIS VE ÖZGÜN HALİ KAYBEDİLMİŞTİR. STRUKTUREL OLARAK İYİ DURUMDA OLAN CAMİ, ONARILARAK ASLINA UYGUN OLMAYAN UNSURLARDAN ARINDIRILMALIDIR.						

EK D : Analiz Paftaları

KARADENİZ

İNÖNÜ İNŞAAT
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON VE KİRAZİ
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ PROJE

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. MUTLU
(YÜZBÜLGEN)

YERLİDEN (İLİŞI ÇAYI)
KİRAZİ BİYOKORUMA PROJESİ

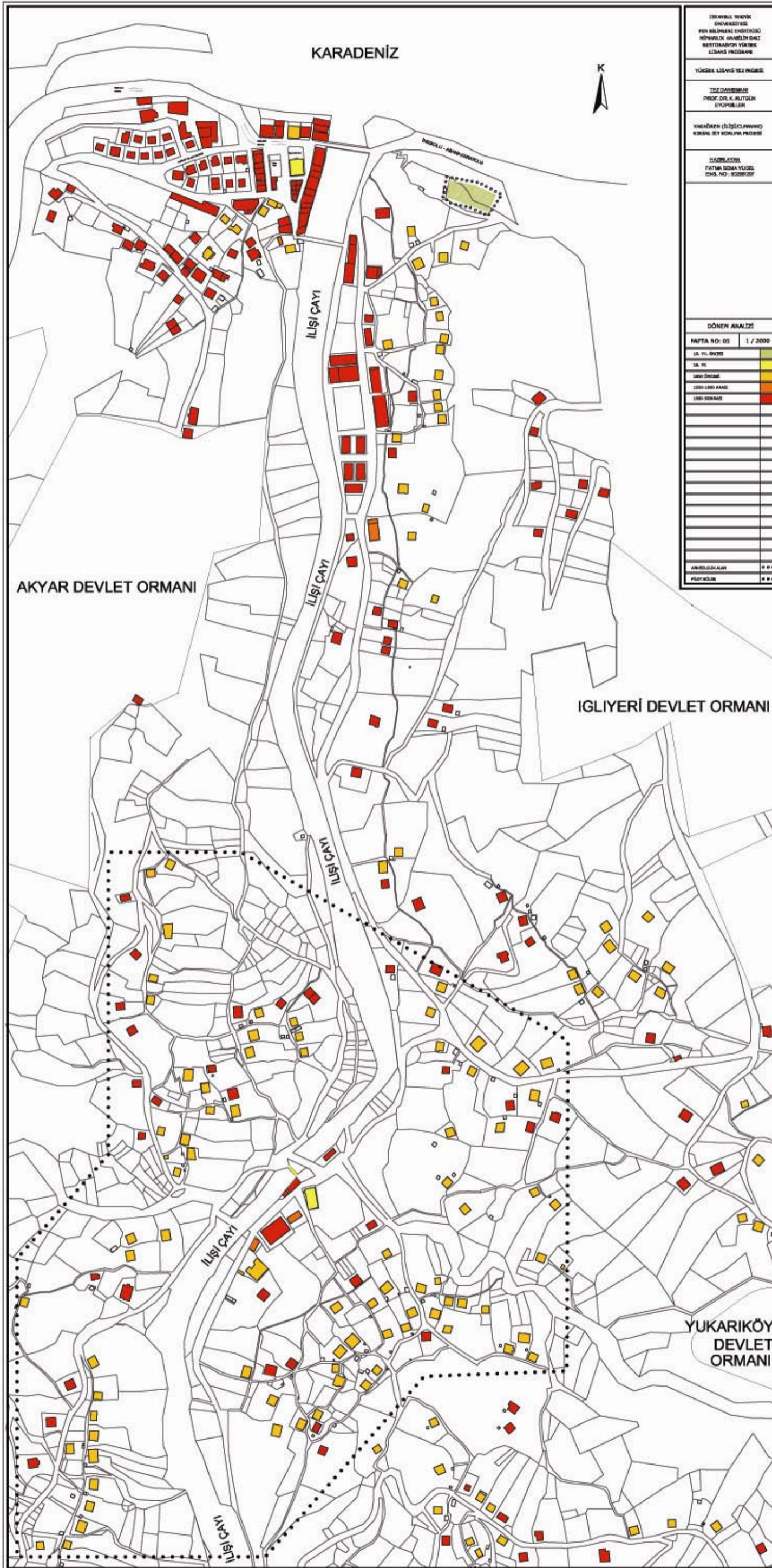
TEZİN ADI
FATMA İZMA YÜCEL
EĞİTİM NO: 8026027

EMANET NO	
PAFTA NO: 01	1 / 2000
EMANET NO	01
ADA NO	001
PAZOL NO	01
PAZOL	01
ARTELOKULAN	01
PLATON	01

AKYAR DEVLET ORMANI

IGLIYERİ DEVLET ORMANI

YUKARIKÖY
DEVLET
ORMANI

KARADENİZ

İZMİR ULUSAL
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON VE MİRAS
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ ADI:

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. MUTLU
(YÜZBÜLİR)

YERLİDEN (İLİŞİ ÇAYI)
KENTSEL SİYASAL PLANI

TEZ NO:
FATMA SÖNME YÜCEL
E.M.S. NO: 8028037

DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 05	1 / 2000
19. Y. ÖZEL	
20. Y. ÖZEL	
2000 ÖZEL	
1990-1999 ÖZEL	
1980 ÖZEL	
1970 ÖZEL	
1960 ÖZEL	
1950 ÖZEL	
1940 ÖZEL	
1930 ÖZEL	
1920 ÖZEL	
1910 ÖZEL	
1900 ÖZEL	
1890 ÖZEL	
1880 ÖZEL	
1870 ÖZEL	
1860 ÖZEL	
1850 ÖZEL	
1840 ÖZEL	
1830 ÖZEL	
1820 ÖZEL	
1810 ÖZEL	
1800 ÖZEL	
1790 ÖZEL	
1780 ÖZEL	
1770 ÖZEL	
1760 ÖZEL	
1750 ÖZEL	
1740 ÖZEL	
1730 ÖZEL	
1720 ÖZEL	
1710 ÖZEL	
1700 ÖZEL	
1690 ÖZEL	
1680 ÖZEL	
1670 ÖZEL	
1660 ÖZEL	
1650 ÖZEL	
1640 ÖZEL	
1630 ÖZEL	
1620 ÖZEL	
1610 ÖZEL	
1600 ÖZEL	
1590 ÖZEL	
1580 ÖZEL	
1570 ÖZEL	
1560 ÖZEL	
1550 ÖZEL	
1540 ÖZEL	
1530 ÖZEL	
1520 ÖZEL	
1510 ÖZEL	
1500 ÖZEL	
1490 ÖZEL	
1480 ÖZEL	
1470 ÖZEL	
1460 ÖZEL	
1450 ÖZEL	
1440 ÖZEL	
1430 ÖZEL	
1420 ÖZEL	
1410 ÖZEL	
1400 ÖZEL	
1390 ÖZEL	
1380 ÖZEL	
1370 ÖZEL	
1360 ÖZEL	
1350 ÖZEL	
1340 ÖZEL	
1330 ÖZEL	
1320 ÖZEL	
1310 ÖZEL	
1300 ÖZEL	
1290 ÖZEL	
1280 ÖZEL	
1270 ÖZEL	
1260 ÖZEL	
1250 ÖZEL	
1240 ÖZEL	
1230 ÖZEL	
1220 ÖZEL	
1210 ÖZEL	
1200 ÖZEL	
1190 ÖZEL	
1180 ÖZEL	
1170 ÖZEL	
1160 ÖZEL	
1150 ÖZEL	
1140 ÖZEL	
1130 ÖZEL	
1120 ÖZEL	
1110 ÖZEL	
1100 ÖZEL	
1090 ÖZEL	
1080 ÖZEL	
1070 ÖZEL	
1060 ÖZEL	
1050 ÖZEL	
1040 ÖZEL	
1030 ÖZEL	
1020 ÖZEL	
1010 ÖZEL	
1000 ÖZEL	
990 ÖZEL	
980 ÖZEL	
970 ÖZEL	
960 ÖZEL	
950 ÖZEL	
940 ÖZEL	
930 ÖZEL	
920 ÖZEL	
910 ÖZEL	
900 ÖZEL	
890 ÖZEL	
880 ÖZEL	
870 ÖZEL	
860 ÖZEL	
850 ÖZEL	
840 ÖZEL	
830 ÖZEL	
820 ÖZEL	
810 ÖZEL	
800 ÖZEL	
790 ÖZEL	
780 ÖZEL	
770 ÖZEL	
760 ÖZEL	
750 ÖZEL	
740 ÖZEL	
730 ÖZEL	
720 ÖZEL	
710 ÖZEL	
700 ÖZEL	
690 ÖZEL	
680 ÖZEL	
670 ÖZEL	
660 ÖZEL	
650 ÖZEL	
640 ÖZEL	
630 ÖZEL	
620 ÖZEL	
610 ÖZEL	
600 ÖZEL	
590 ÖZEL	
580 ÖZEL	
570 ÖZEL	
560 ÖZEL	
550 ÖZEL	
540 ÖZEL	
530 ÖZEL	
520 ÖZEL	
510 ÖZEL	
500 ÖZEL	
490 ÖZEL	
480 ÖZEL	
470 ÖZEL	
460 ÖZEL	
450 ÖZEL	
440 ÖZEL	
430 ÖZEL	
420 ÖZEL	
410 ÖZEL	
400 ÖZEL	
390 ÖZEL	
380 ÖZEL	
370 ÖZEL	
360 ÖZEL	
350 ÖZEL	
340 ÖZEL	
330 ÖZEL	
320 ÖZEL	
310 ÖZEL	
300 ÖZEL	
290 ÖZEL	
280 ÖZEL	
270 ÖZEL	
260 ÖZEL	
250 ÖZEL	
240 ÖZEL	
230 ÖZEL	
220 ÖZEL	
210 ÖZEL	
200 ÖZEL	
190 ÖZEL	
180 ÖZEL	
170 ÖZEL	
160 ÖZEL	
150 ÖZEL	
140 ÖZEL	
130 ÖZEL	
120 ÖZEL	
110 ÖZEL	
100 ÖZEL	
90 ÖZEL	
80 ÖZEL	
70 ÖZEL	
60 ÖZEL	
50 ÖZEL	
40 ÖZEL	
30 ÖZEL	
20 ÖZEL	
10 ÖZEL	
0 ÖZEL	

AKYAR DEVLET ORMANI

IĞLIYERİ DEVLET ORMANI

YUKARIKÖY
DEVLET
ORMANI

KARADENİZ

D�NENUL TEKNİK �NVERSTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON VE KIRILIM LİSANS PROGRAMI	
YÜSEK LİSANS TEZİ PROJE	
TEZ DANIŖMANI PROF. DR. K. MUTLU (YUPURULAN)	
YAZAREN (ELİT/CAMKOC) KEMAL S. KOCALIK PROJE	
HOCBA ADI FATMA SENA YÜCEL EMS. NO: 8086327	
SENTEZ PAFTASI	
PAFTA NO: 15	1 / 2000
KULYER HARİTASI WKT	■
YENİ YAPILAN HARİTASI	■
YENİ YAPILAN HARİTASI	■
DEĞERLENDİRİLMİŖ HARİTASI	■
DEĞERLENDİRİLMİŖ HARİTASI	■
YENİ YAPILAN HARİTASI	■
YENİ YAPILAN HARİTASI	■
ANNEKSLER	***
PLANLAR	***

AKYAR DEVLET ORMANI

IGLIYERİ DEVLET ORMANI

YUKARIKÖY
DEVLET
ORMANI

EK E : Tipoloji Paftaları

ORTA SOFALI

İÇ SOFALI

YAN SOFALI

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

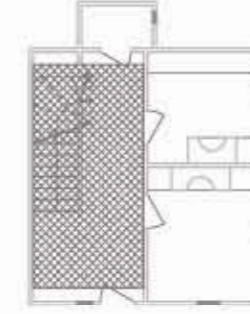
YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

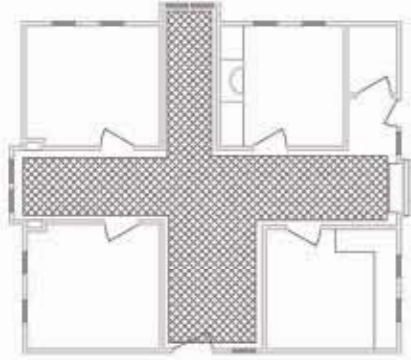
HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

EYVANLI İÇ SOFALI

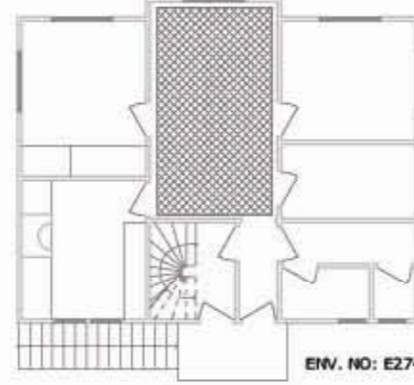
YAN KORİDORLU İÇ SOFALI

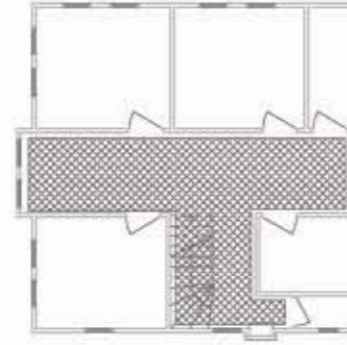
ENV. NO: E45

ENV. NO: E21

ENV. NO: E274

ENV. NO: E38

İKİ EKSENLİ (L BİÇİMLİ)

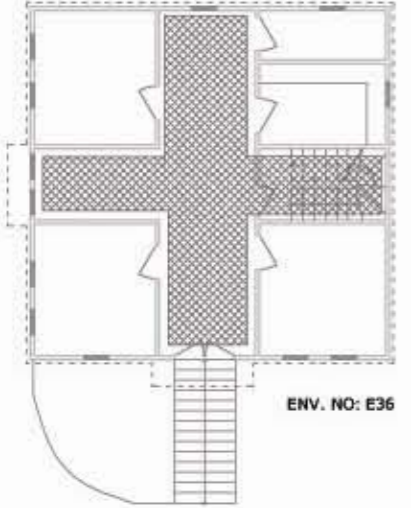
İKİ BÖLÜMLÜ
(HAREMLİK-SELAMLIK)

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

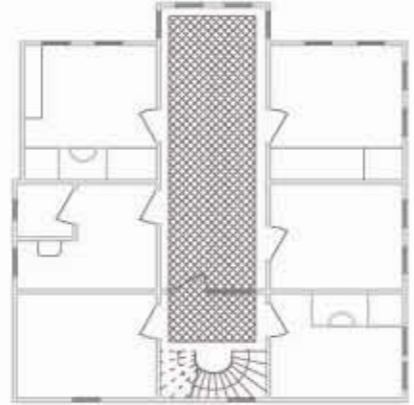

PLAN TİPOLOJİSİ
1/200

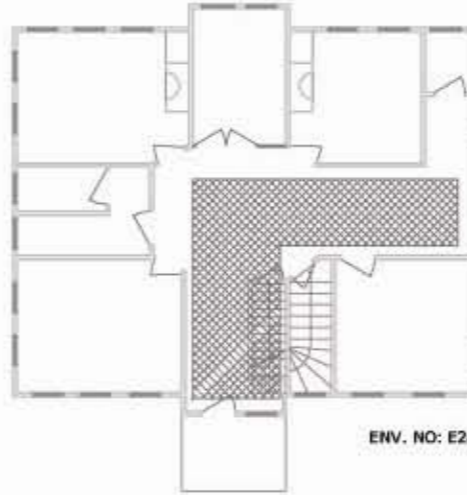
SOFALI

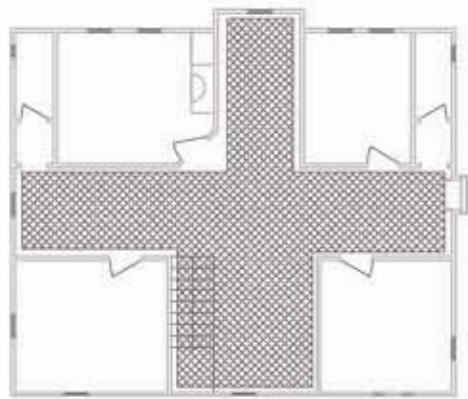
ENV. NO: E36

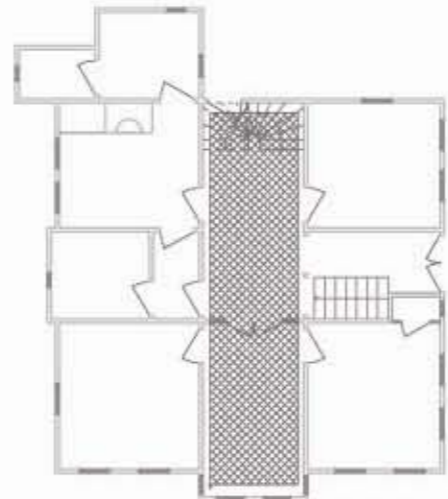
ENV. NO: E205

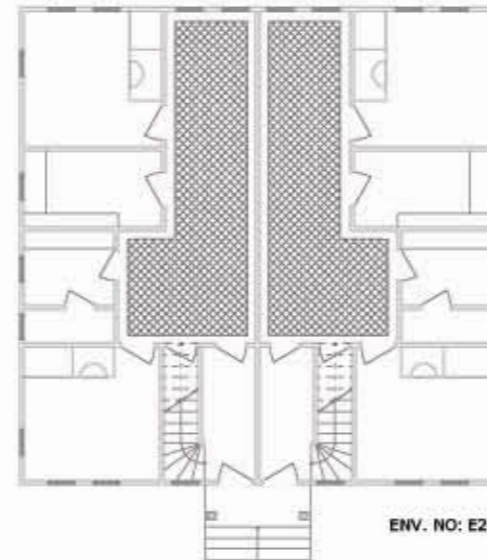
ENV. NO: E28

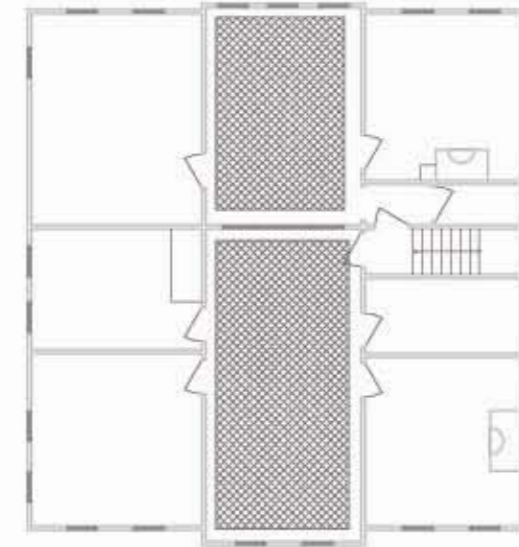
ENV. NO: E123

ENV. NO: E33

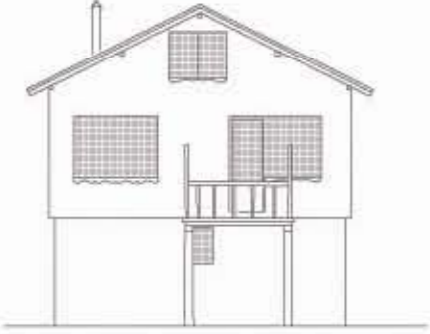

ENV. NO: E20

ENV. NO: E234

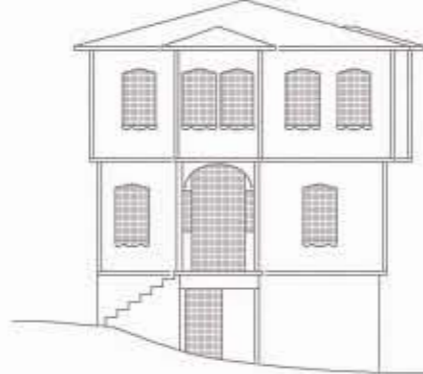
ÇIKMASIZ

ENV. NO: E101

ÇIKMALI

SÜTUNLU ÇIKMA

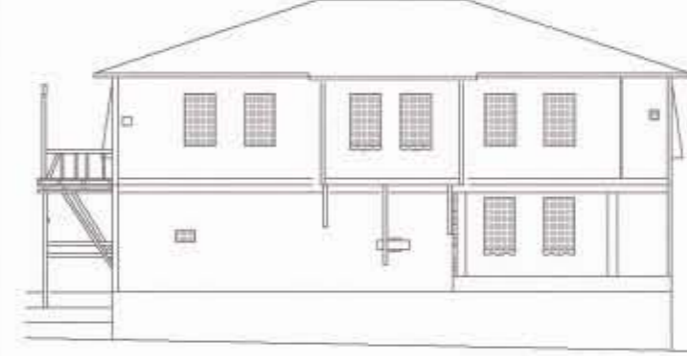
ENV. NO: E86

KONSOL ÇIKMA

ENV. NO: E21

GÖĞÜSLEMELİ ÇIKMA

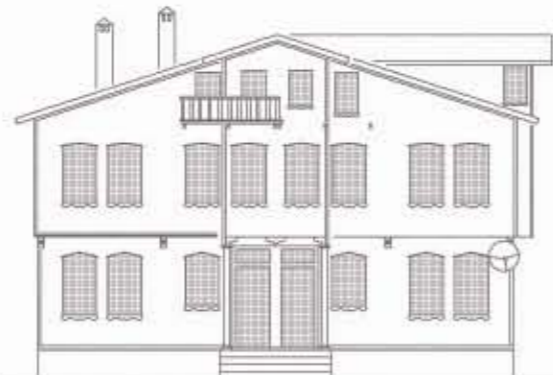

ENV. NO: E68

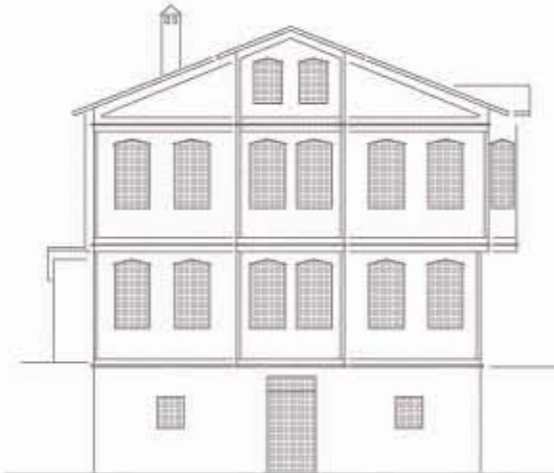
ORTADA

ENV. NO: E77

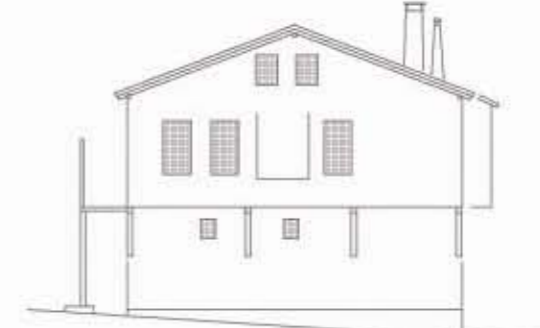

ENV. NO: E20

ENV. NO: E33

SÜREKLİ (TAMAMI)

ENV. NO: E29

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

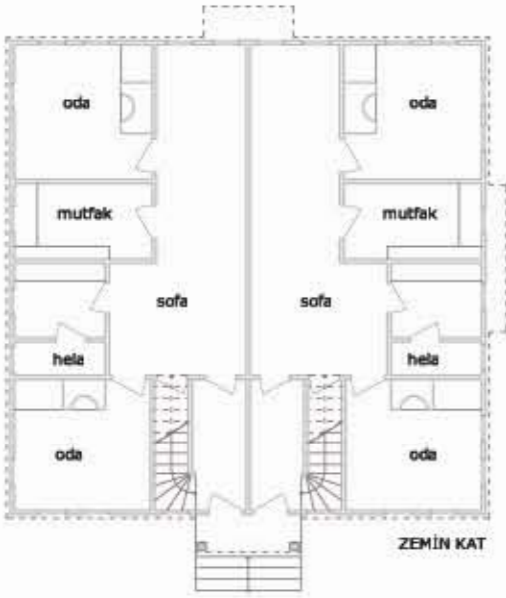
HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

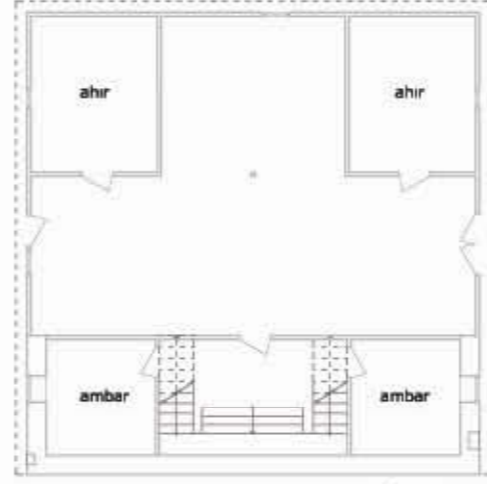

CEPHE TİPOLOJİSİ
1/200

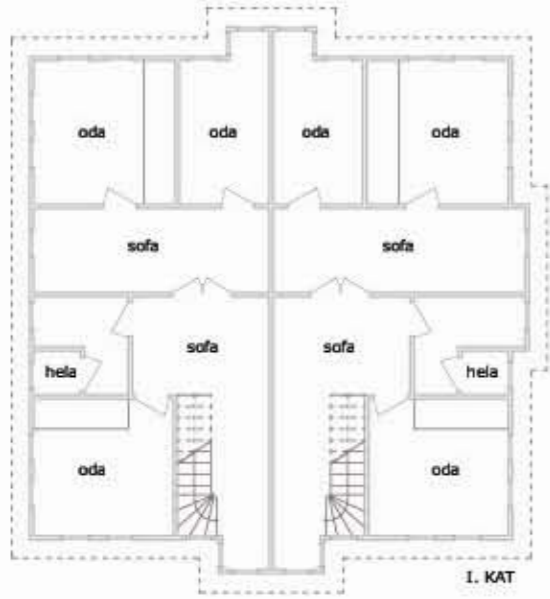
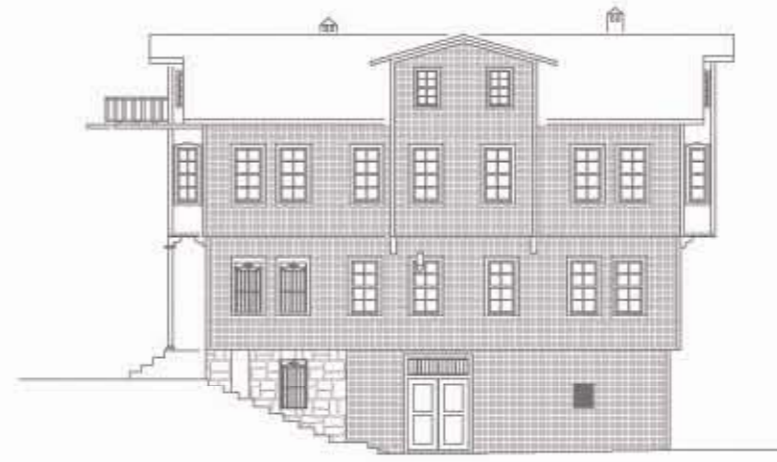
EK F : Konut Plan ve Görünüşleri

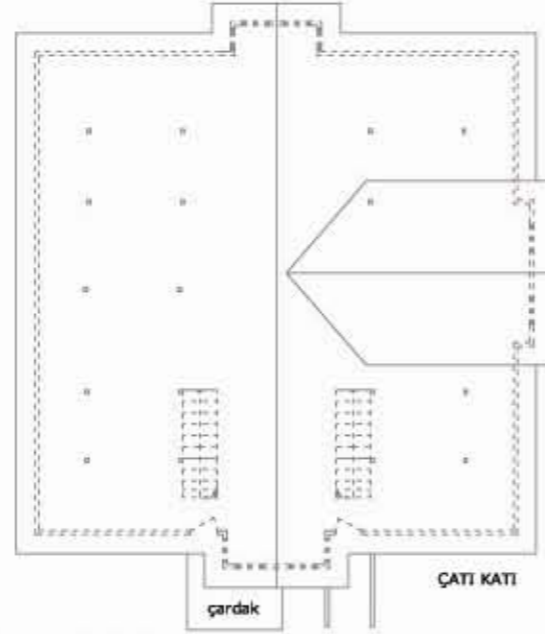
ZEMİN KAT

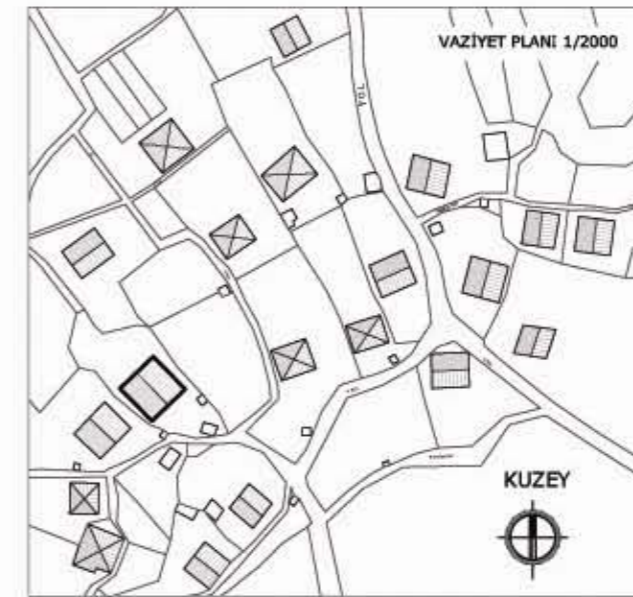
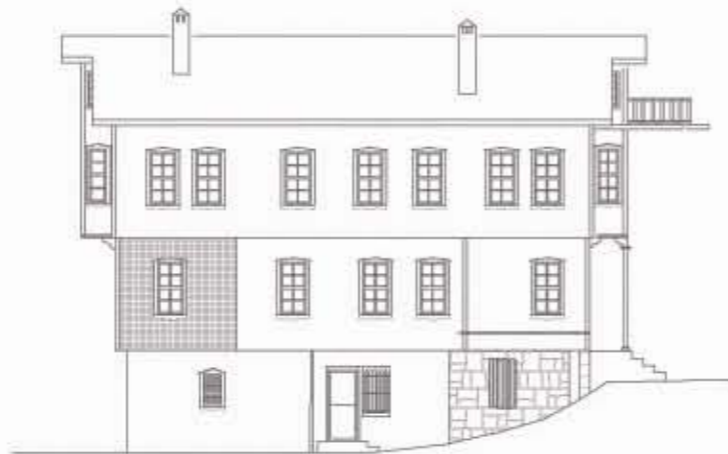
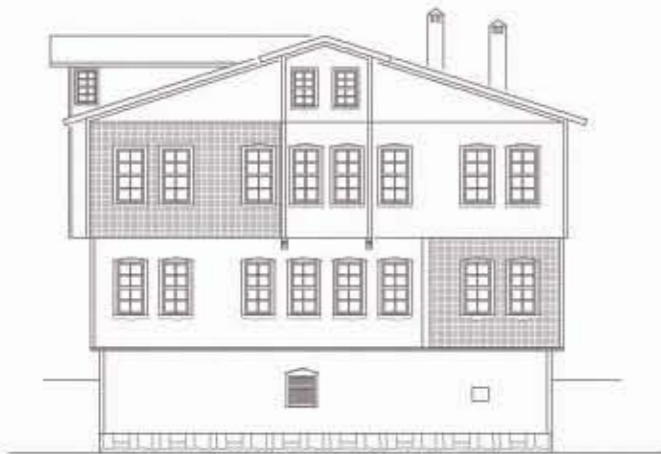
BODRUM KAT

I. KAT

ÇATI KATI

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

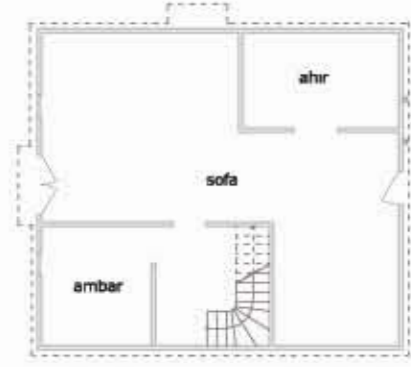
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

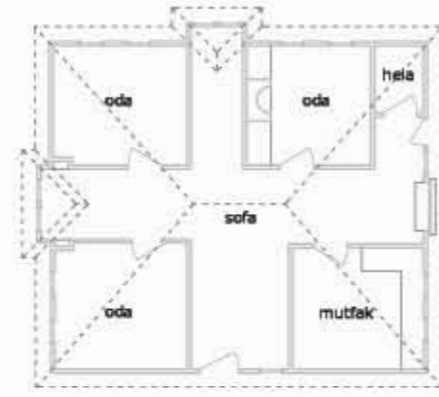
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

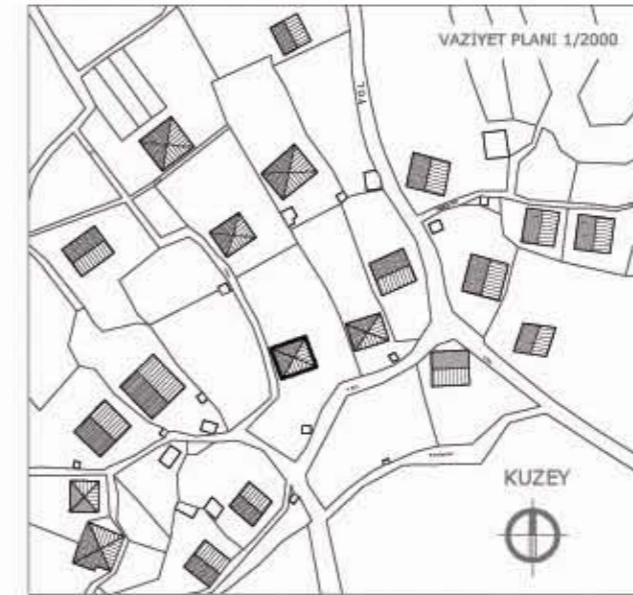
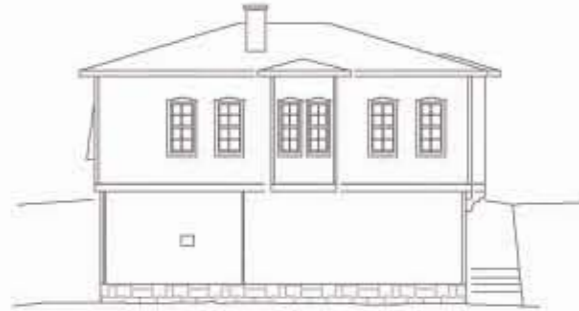
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E20

ZEMİN KAT

1. KAT

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E21

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

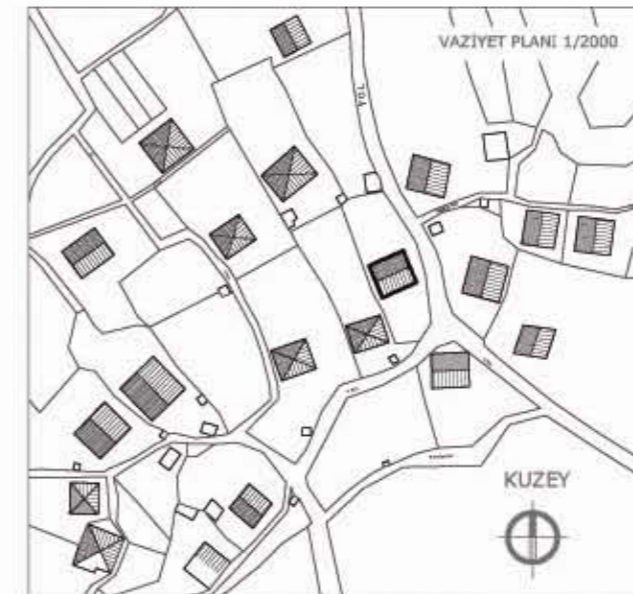
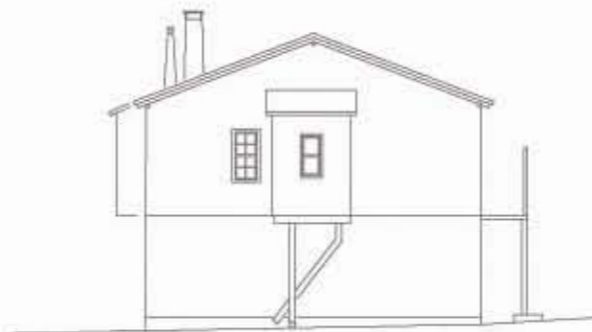
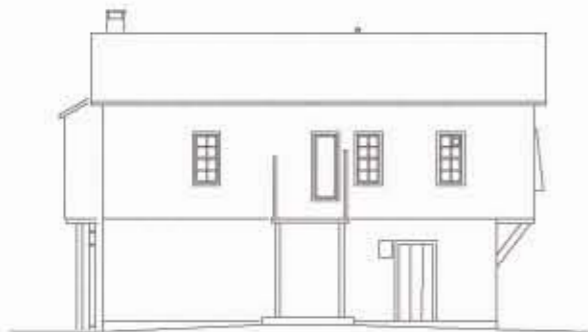
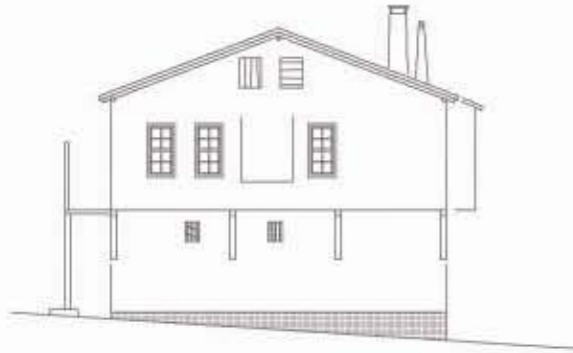
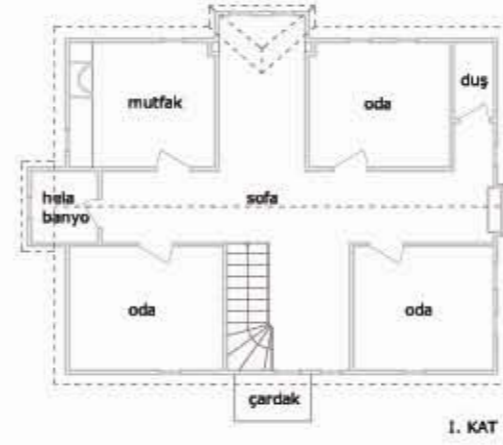
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

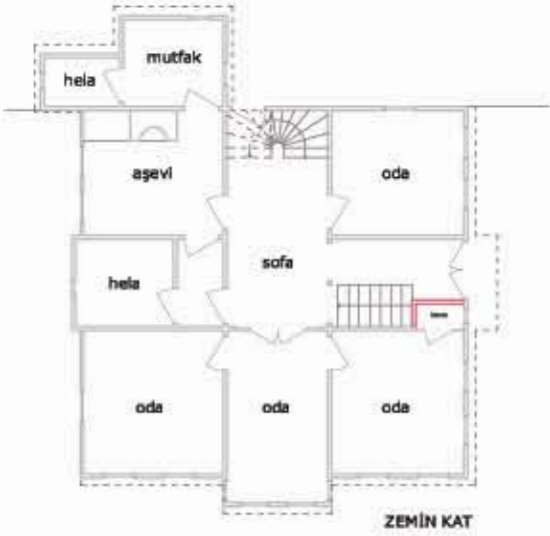
HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E29

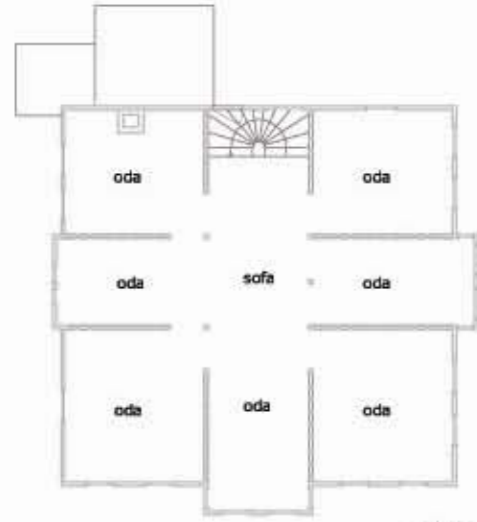

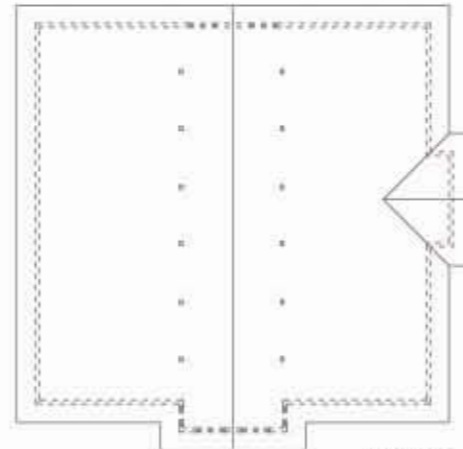
ZEMİN KAT

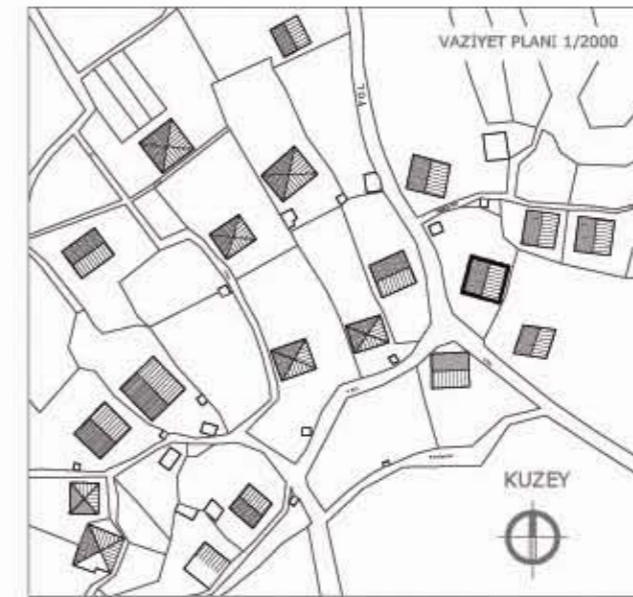
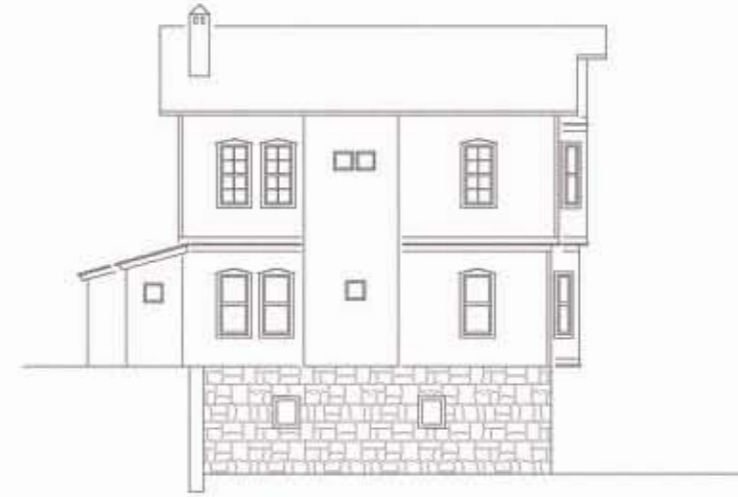
BODRUM KAT

1. KAT

ÇATI KATI

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E33

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

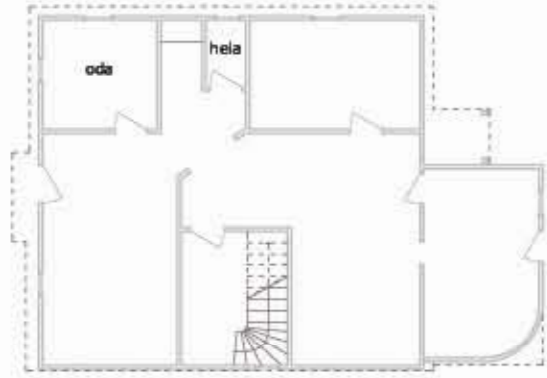
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

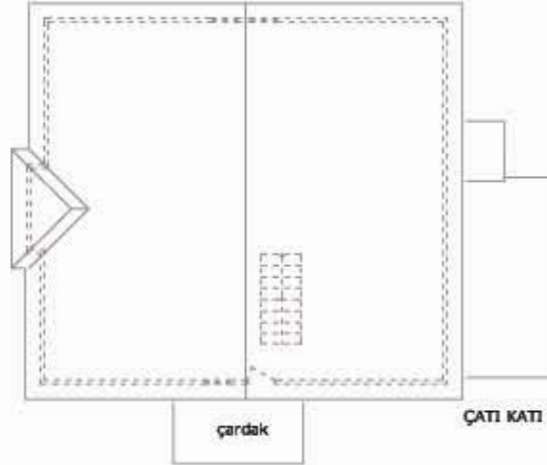
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E34

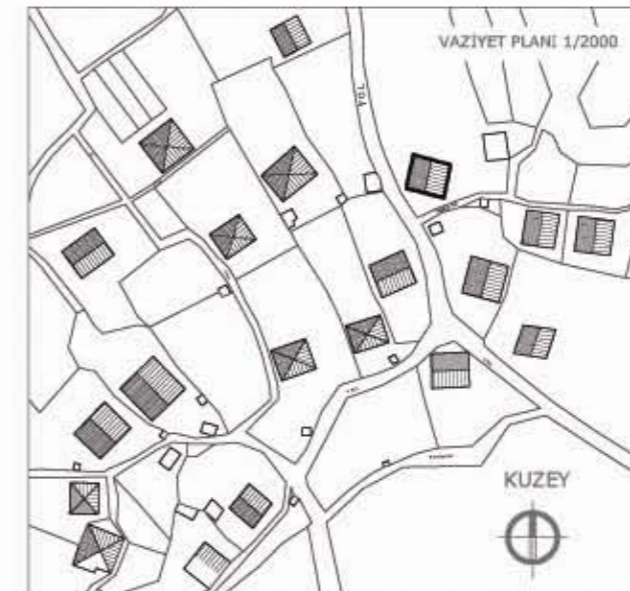
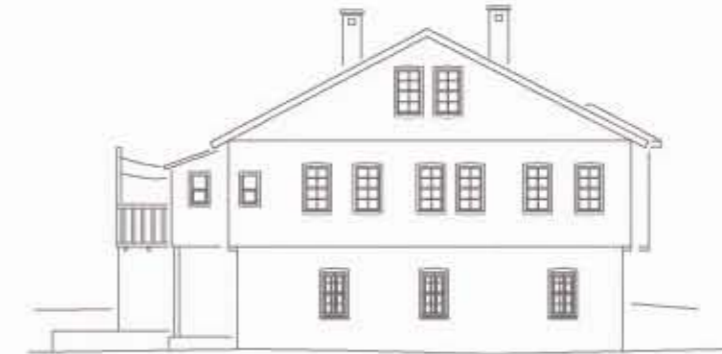
ZEMİN KAT

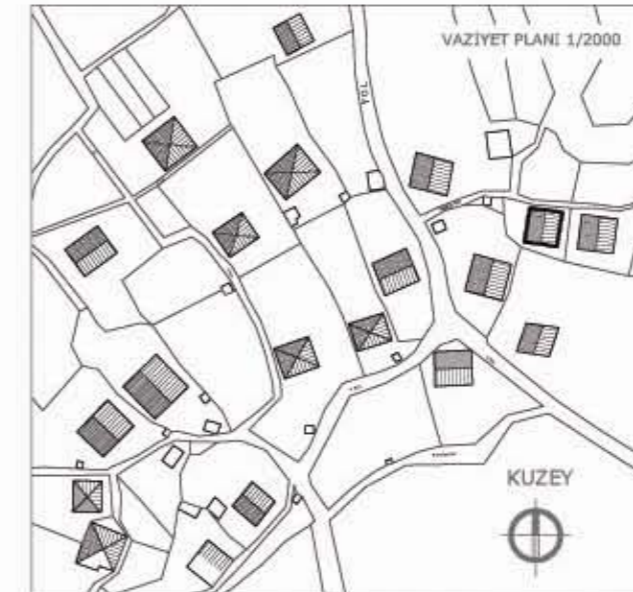
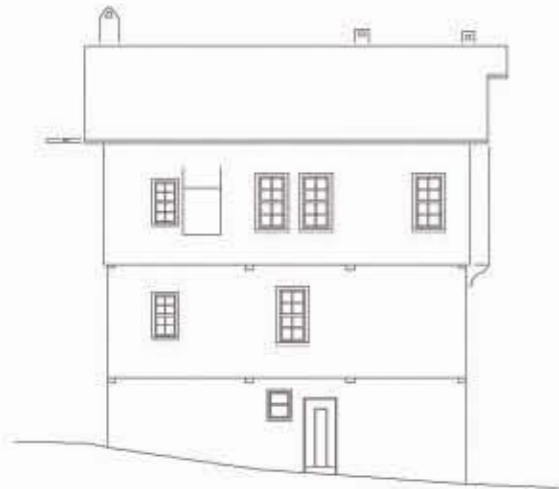
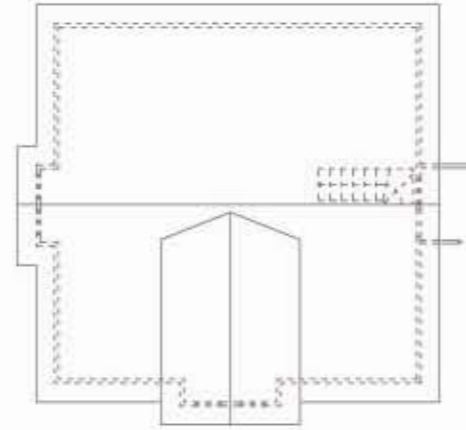
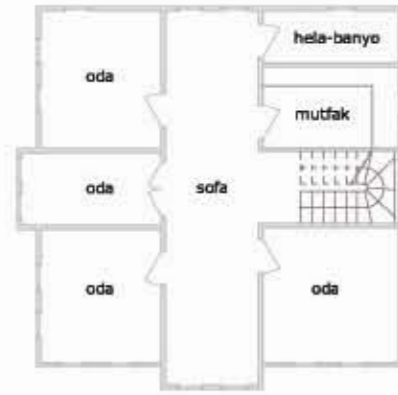
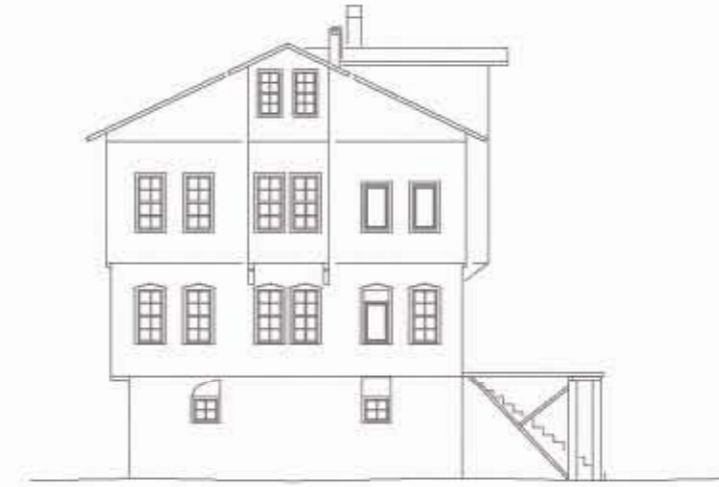
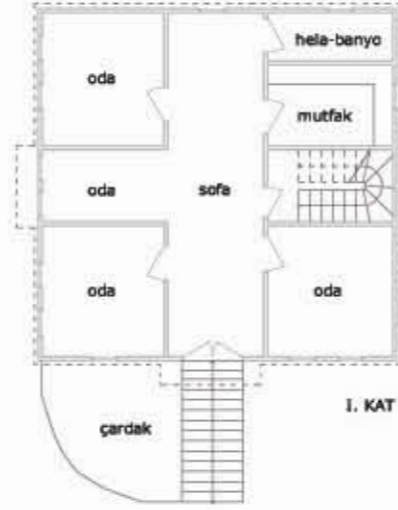

I. KAT

ÇATI KATI

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

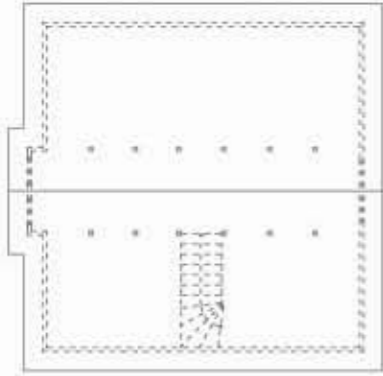
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E36

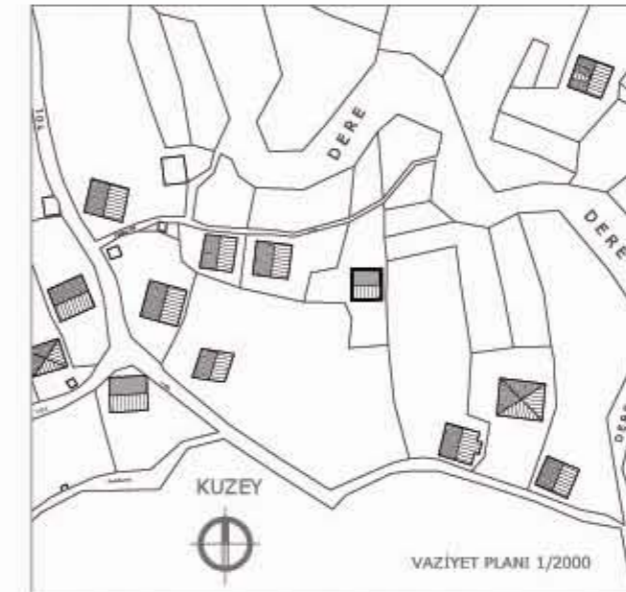
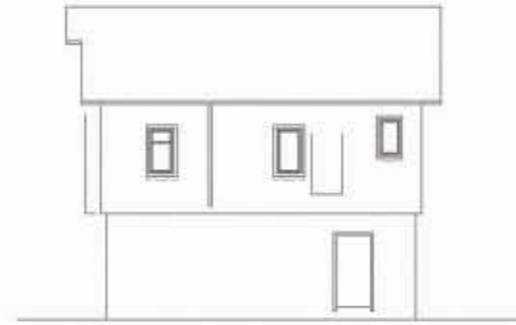
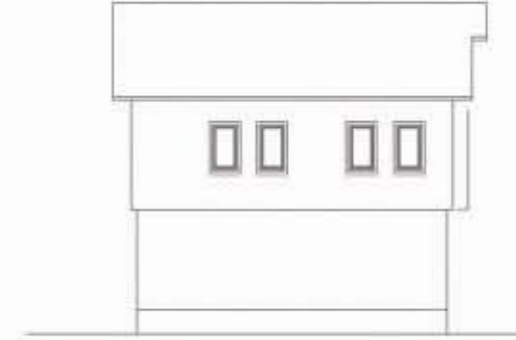
ZEMİN KAT

1. KAT

ÇATI KATI

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

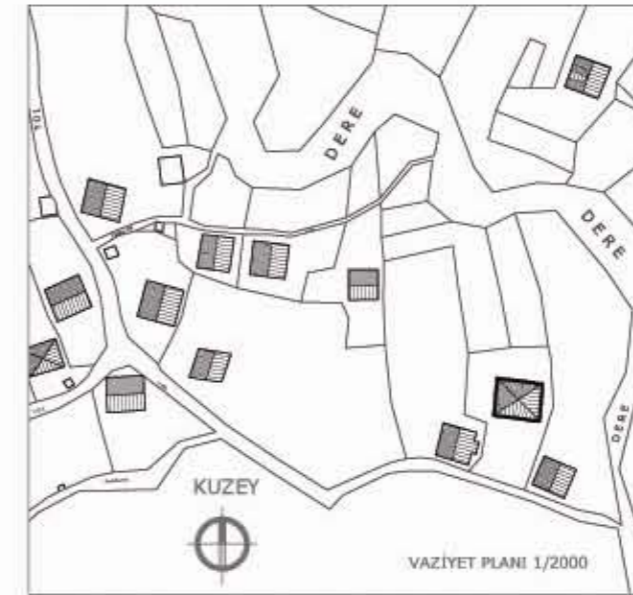
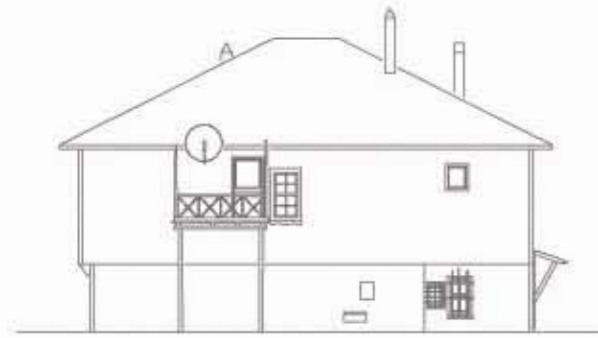
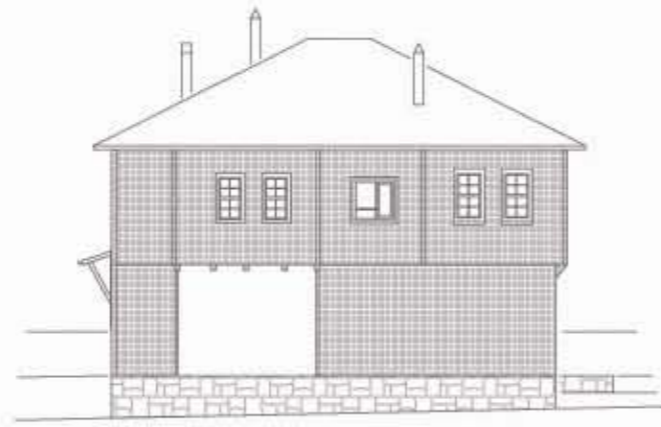
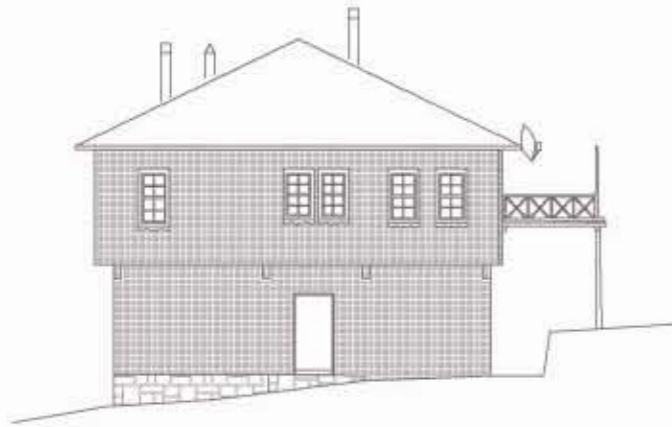
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/2000
KONUT ENVANTER NO: E38

ZEMİN KAT

I. KAT

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

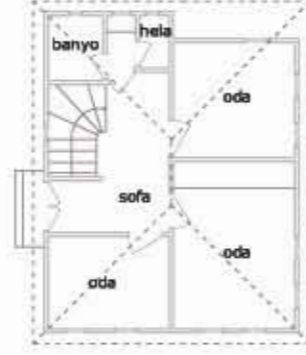
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

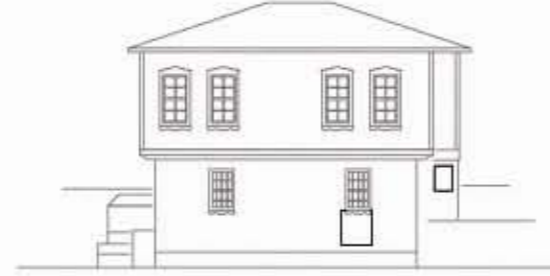
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E40

ZEMİN KAT

I. KAT

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

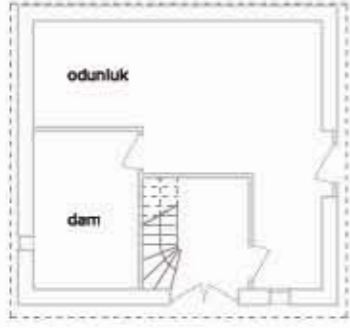
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

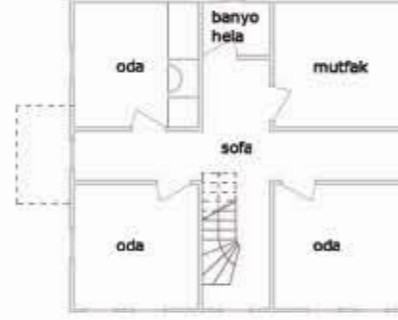
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

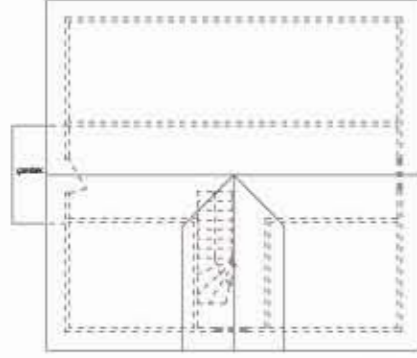
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E45

ZEMİN KAT

I. KAT

ÇATI KATI

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

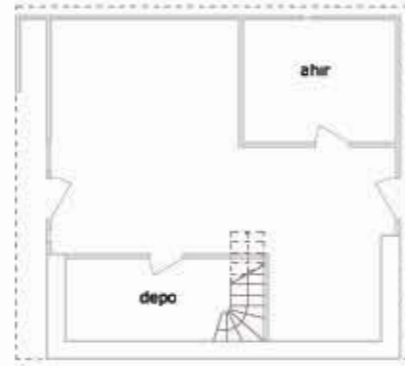
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

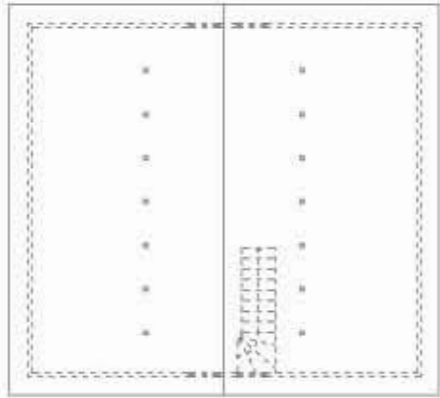
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E63

ZEMİN KAT

BODRUM KAT

ÇATI KATI

VAZİYET PLANI 1/2000

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

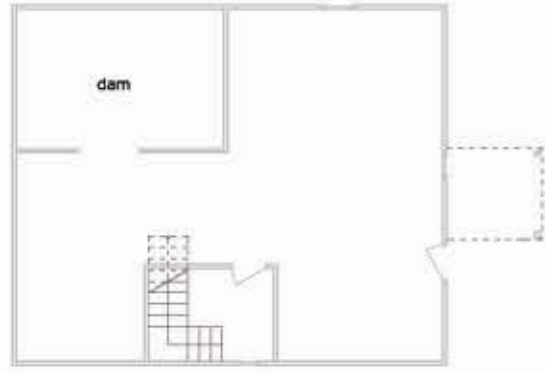
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

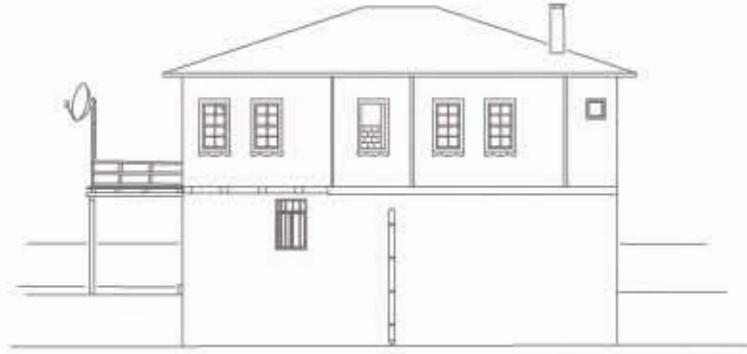
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E64

ZEMİN KAT

I. KAT

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

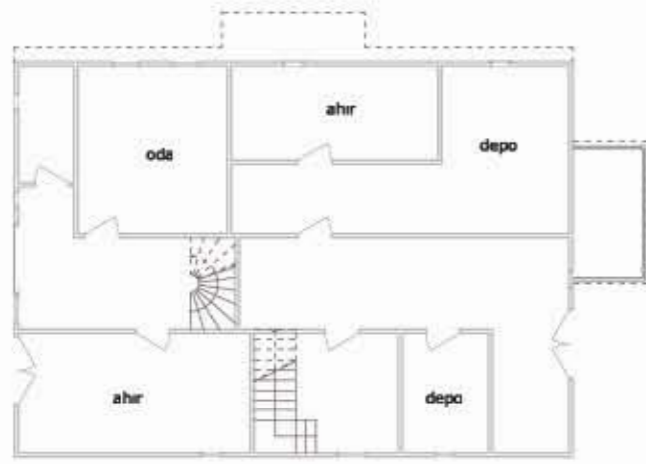
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

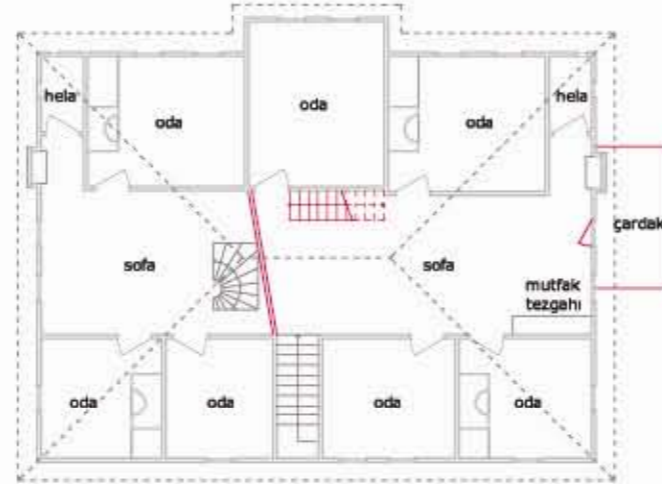
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

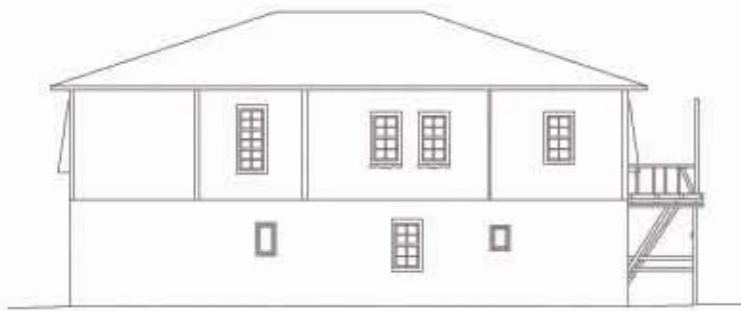
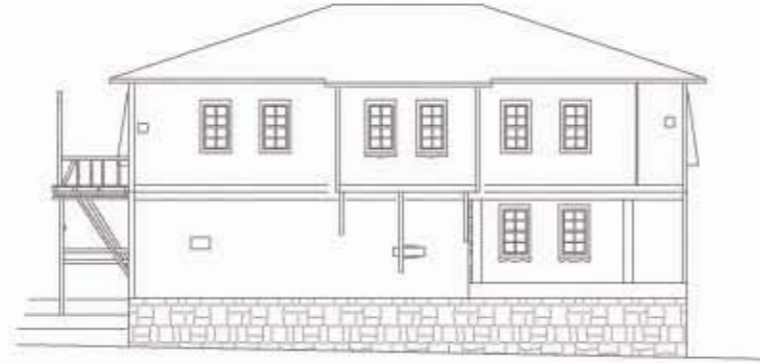
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E67

ZEMİN KAT

1. KAT

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E68

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

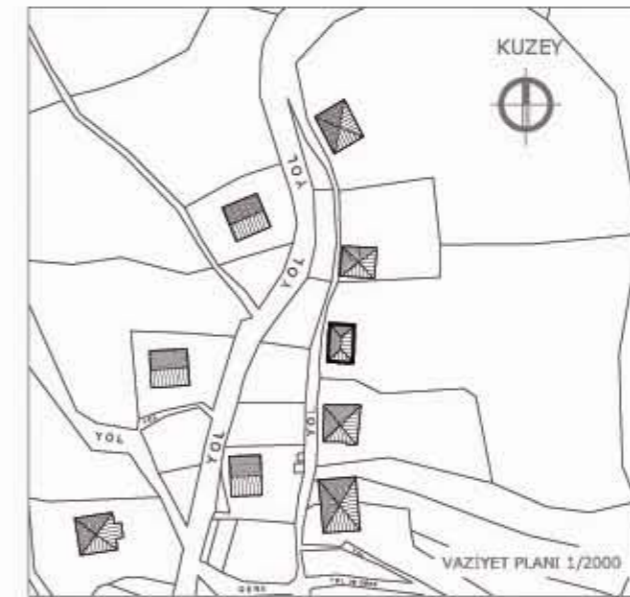
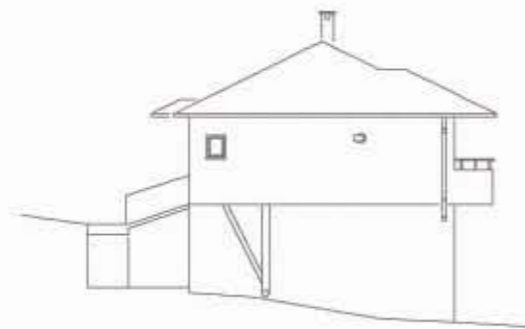
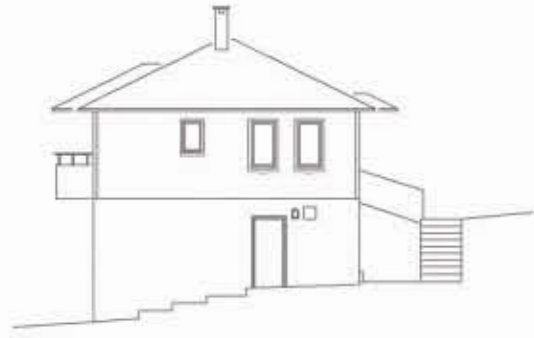
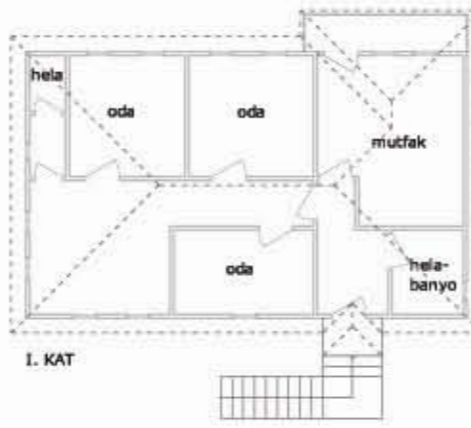
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E73

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

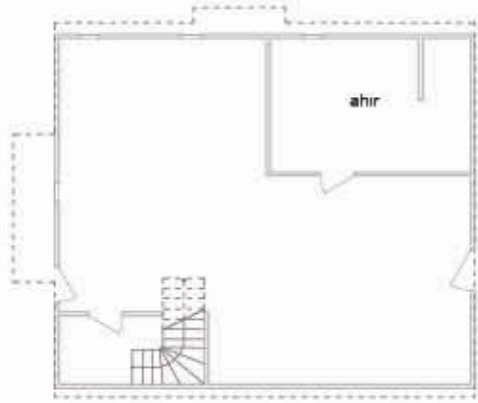
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

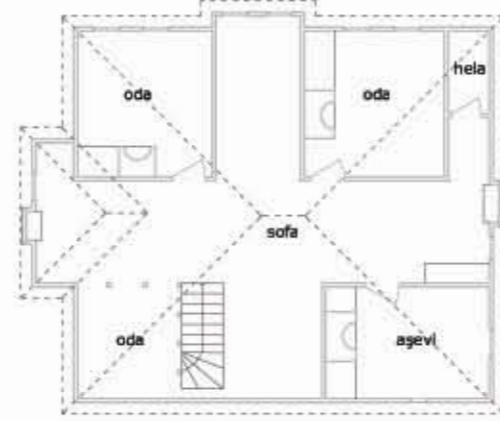
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

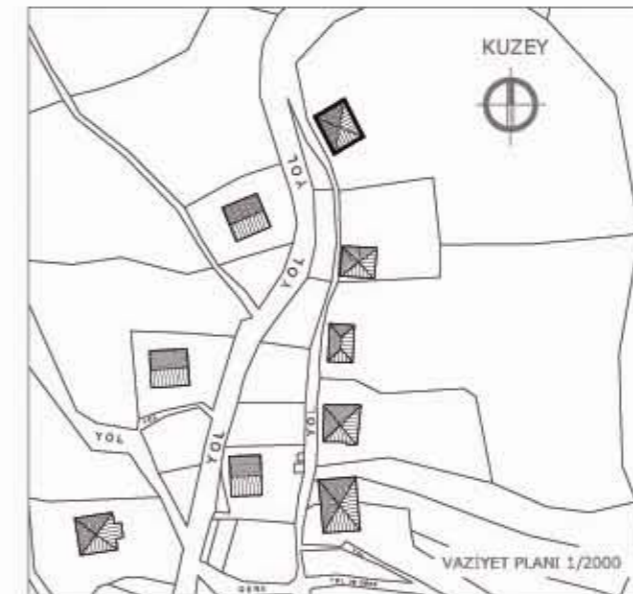
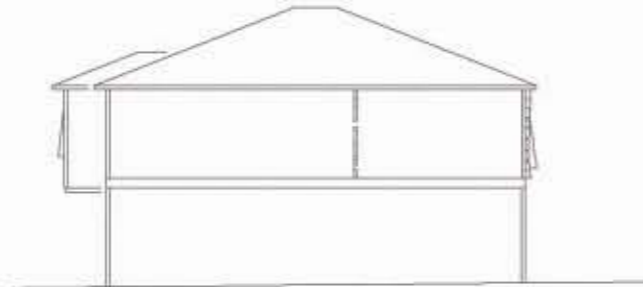
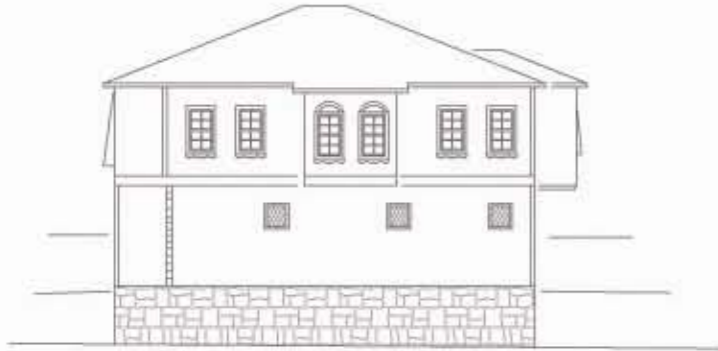
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E76

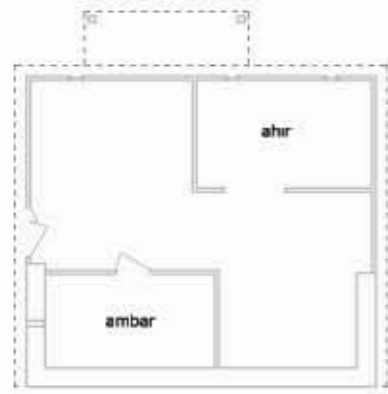

ZEMİN KAT

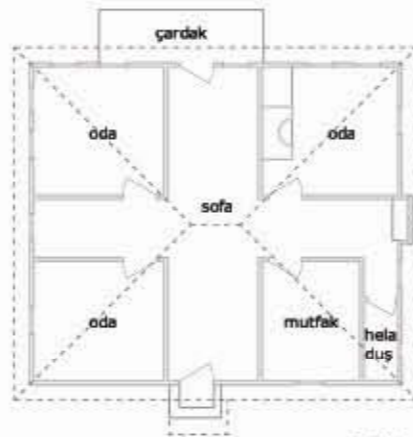

1. KAT

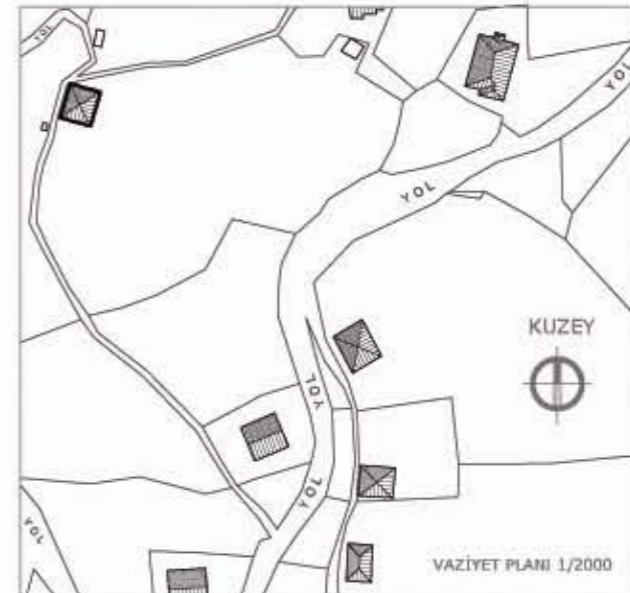

ZEMİN KAT

I. KAT

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

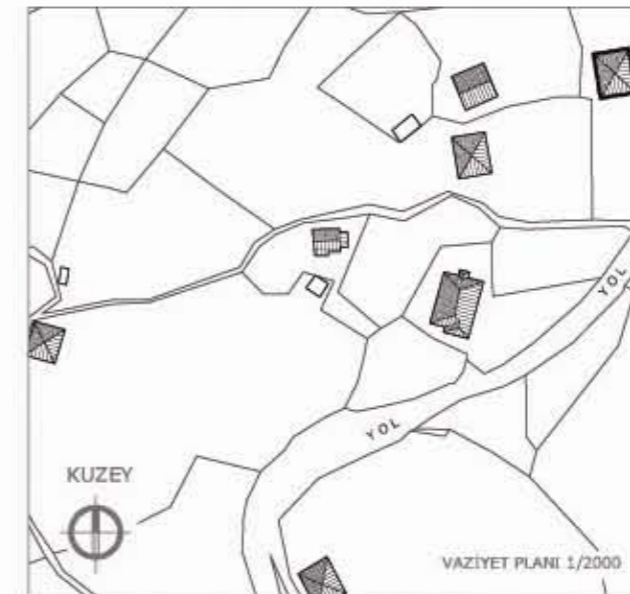
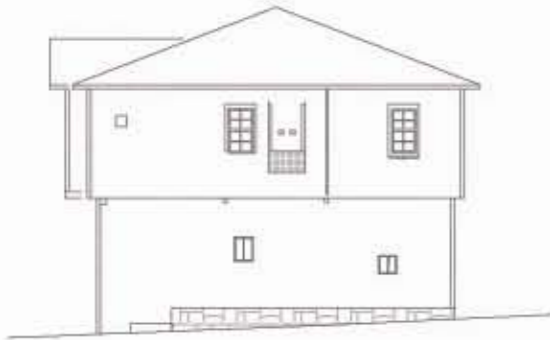
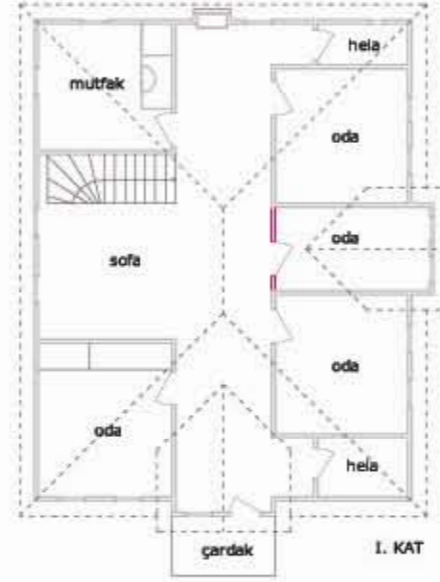
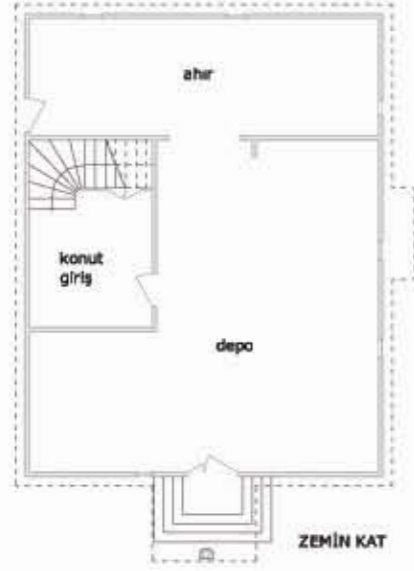
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E77

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

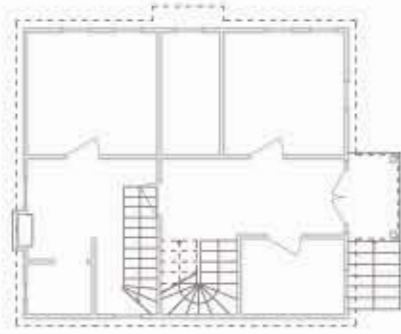
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

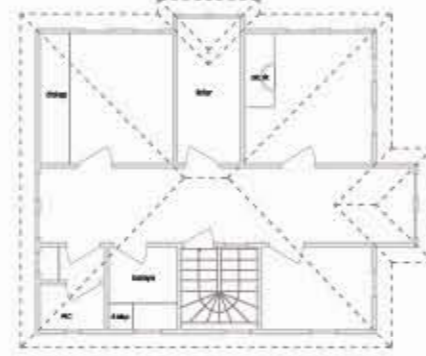
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

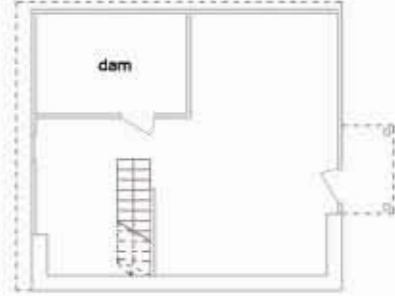
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E82

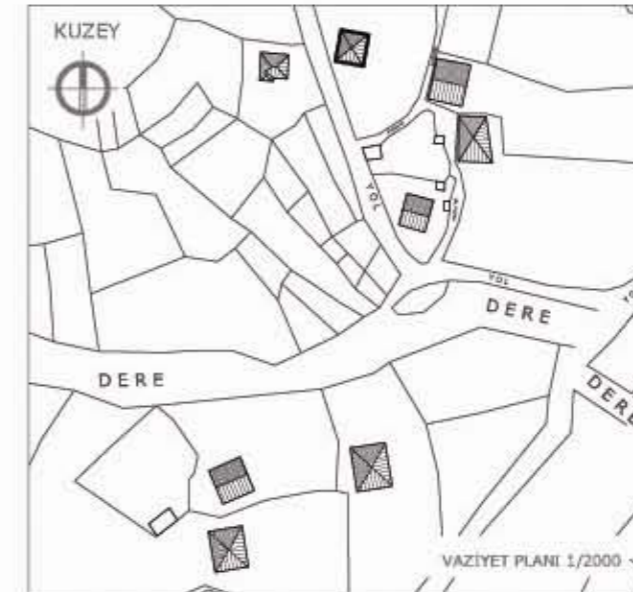
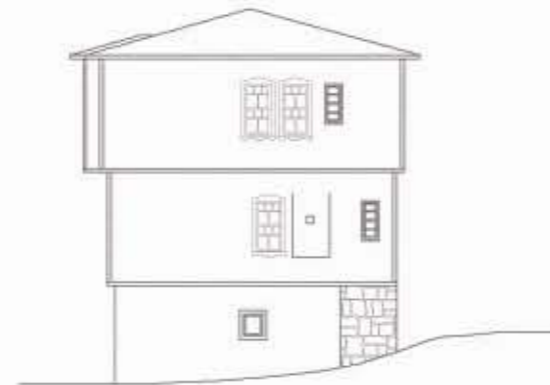
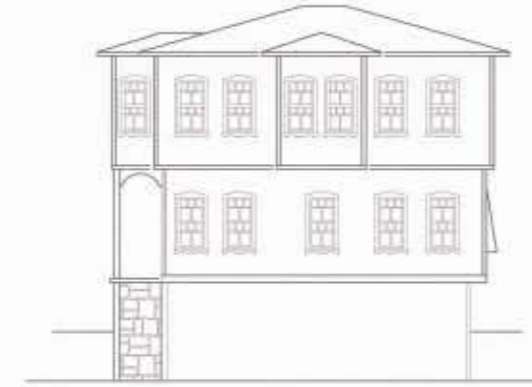
ZEMİN KAT

1. KAT

BODRUM KAT

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

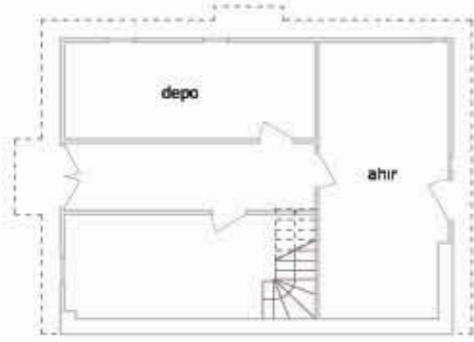
HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

vedat demircen, yaş 66
60 senelik ev. 3.kuşak
ermeniler demirci ustası,
rumlar taş ustası
evin dışı çam ağacı
kırmızı çatı: çark örtüsü

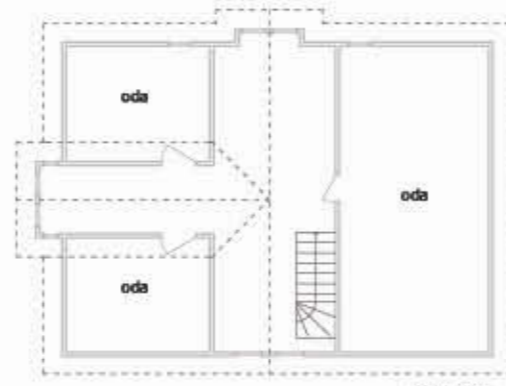
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E86

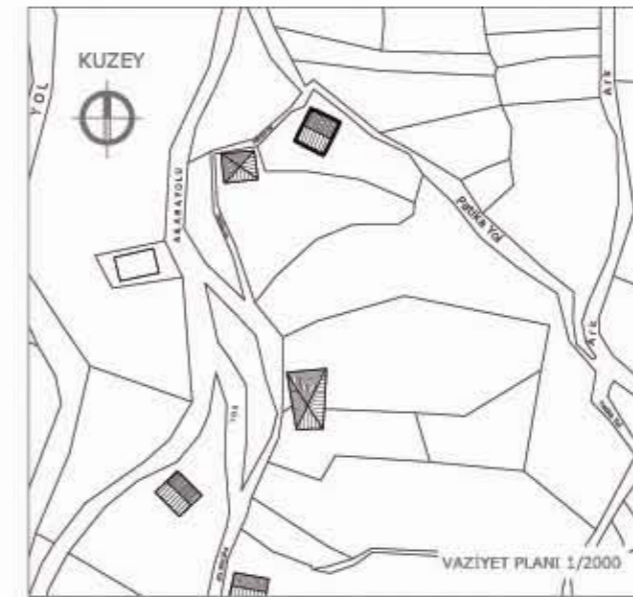
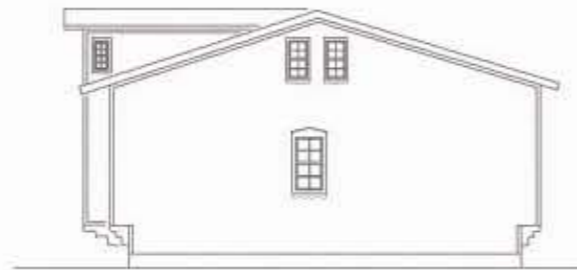
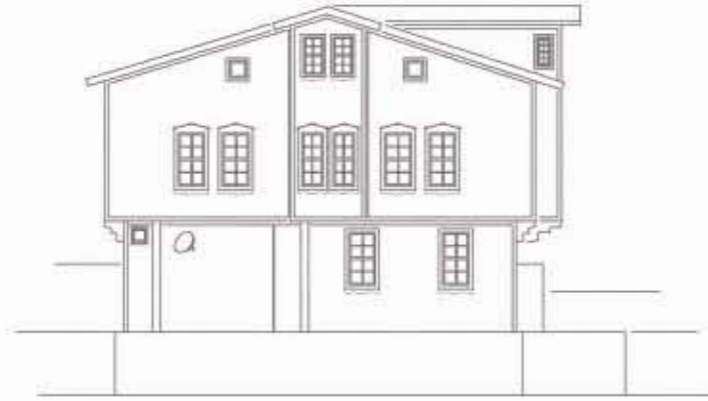
ZEMİN KAT

ÇATI KATI

I. KAT

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

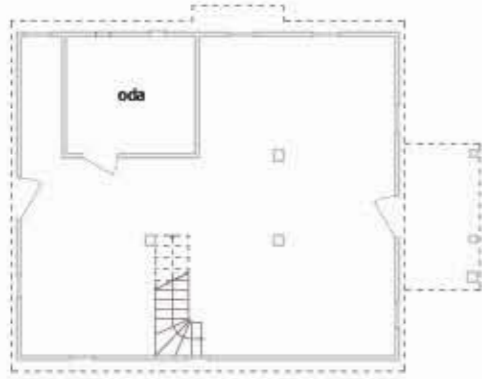
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

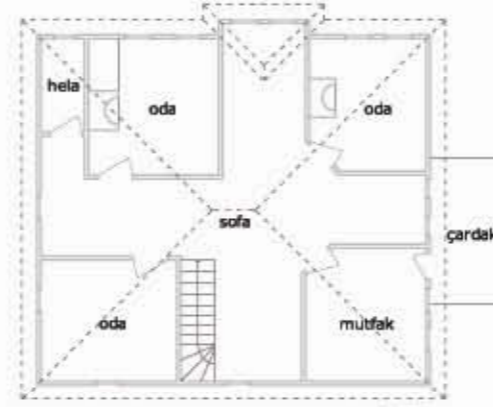
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

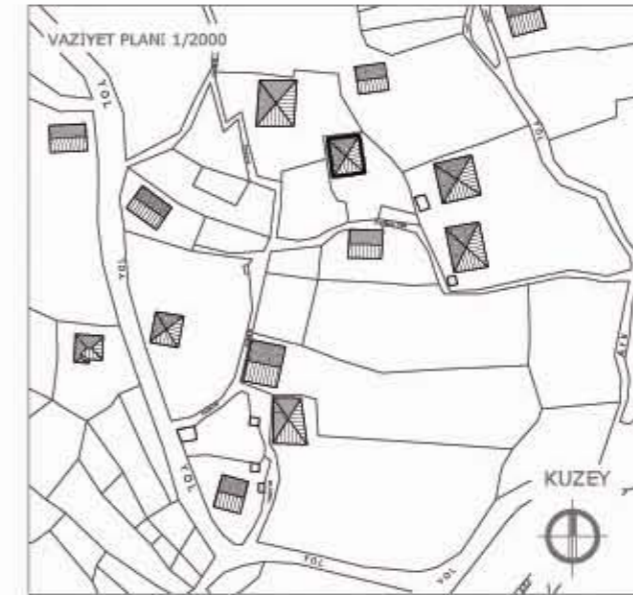
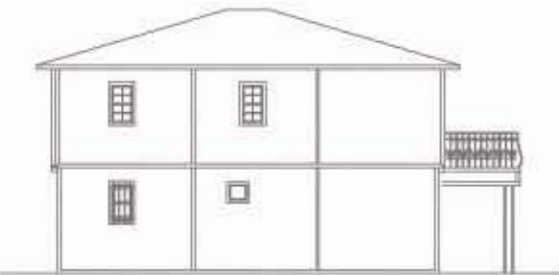
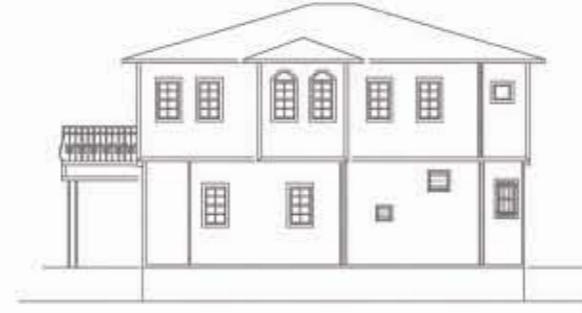
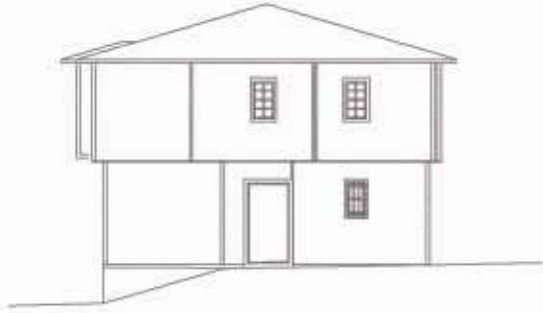
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E95

ZEMİN KAT

1. KAT

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

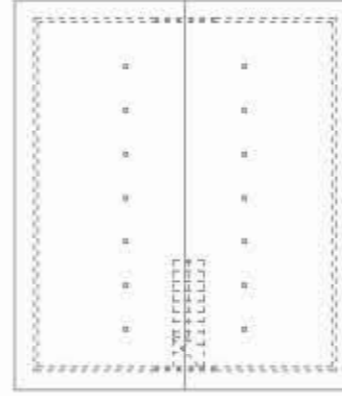
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E100

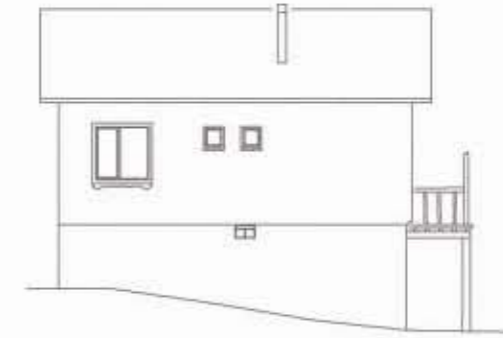
ZEMİN KAT

ÇATI KATI

I. KAT

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

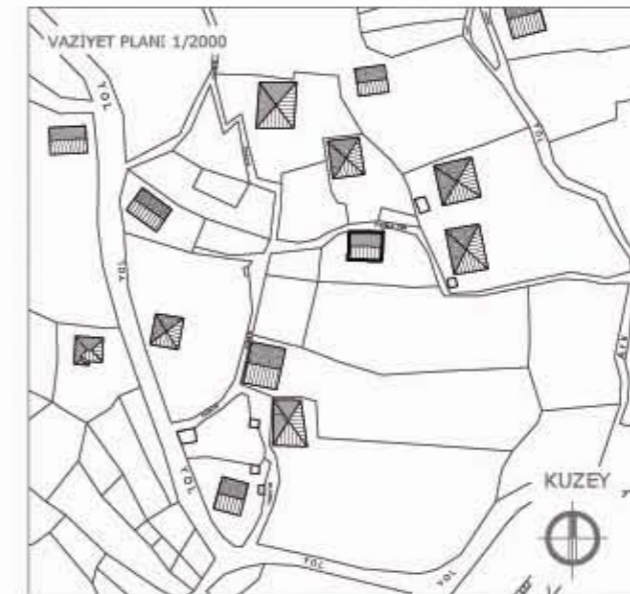
HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

kısmen sökülmiş, yeniden yapılmış

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E101

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

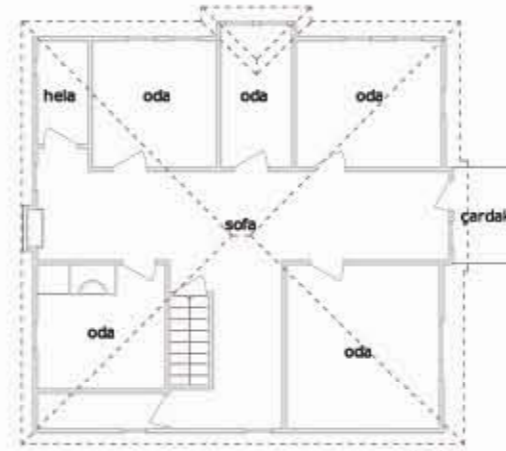
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

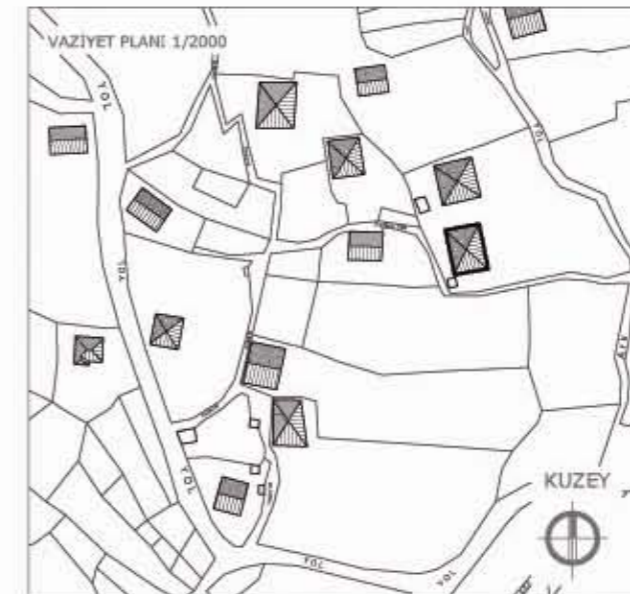
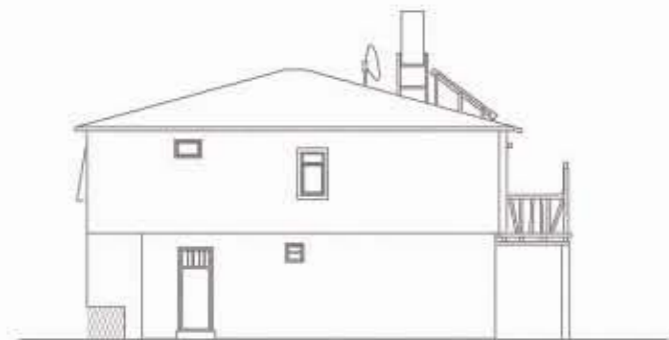
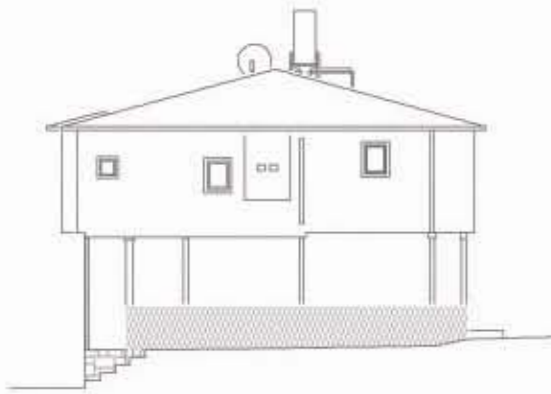
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E102

ZEMİN KAT

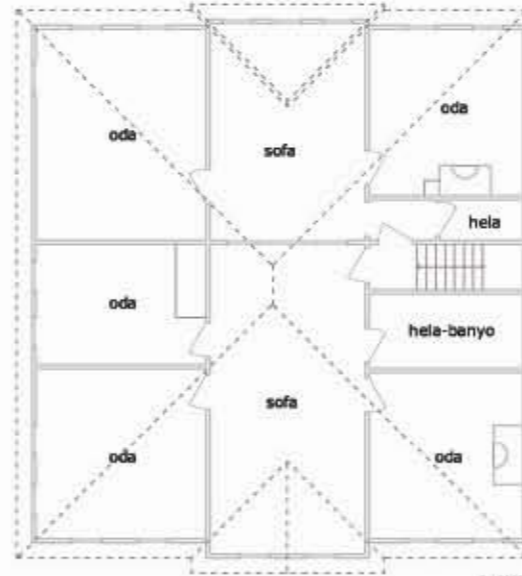

I. KAT

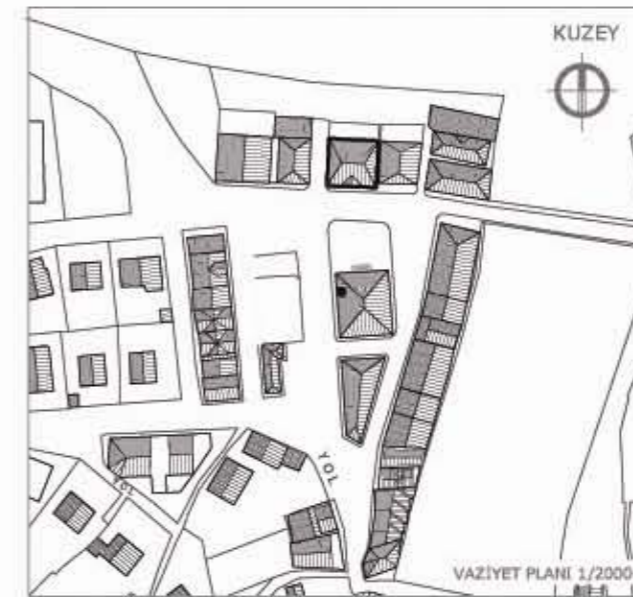
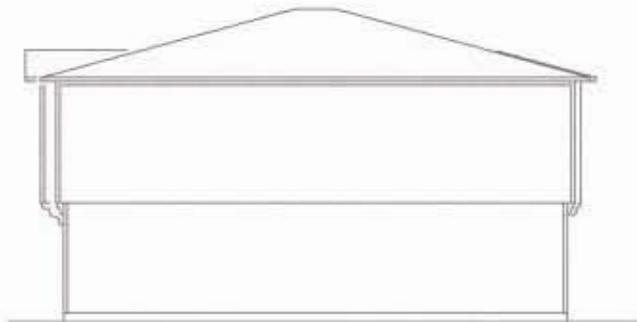
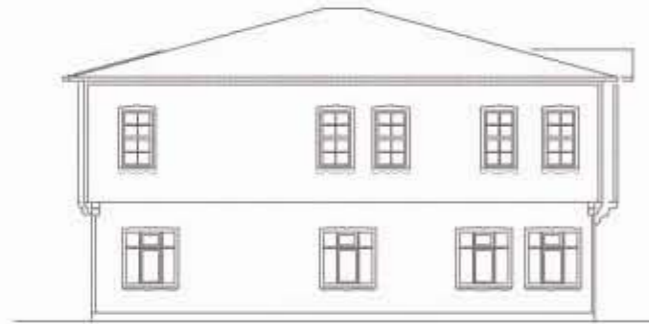

ZEMİN KAT

I. KAT

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E234
MUSA REİS KONAĞI

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

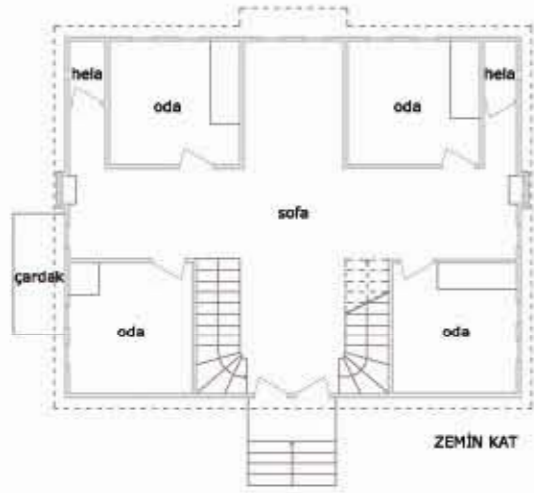
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

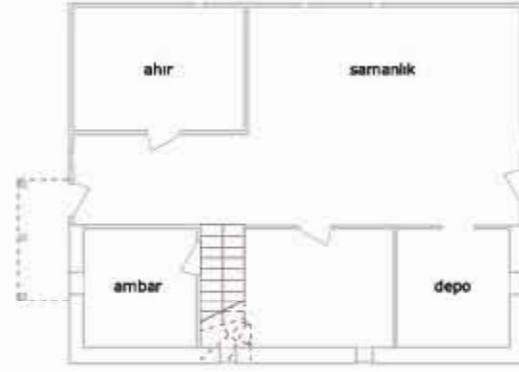
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E9

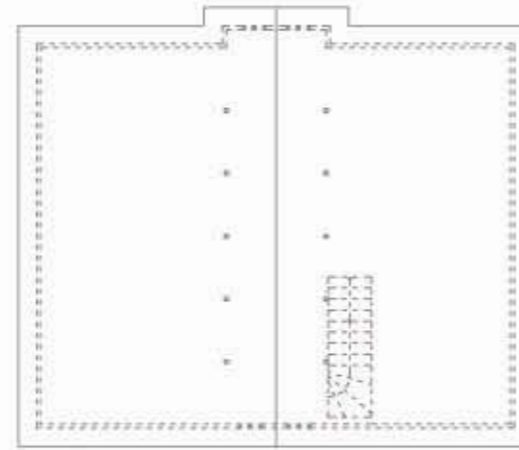
ZEMİN KAT

BODRUM KAT

1. KAT

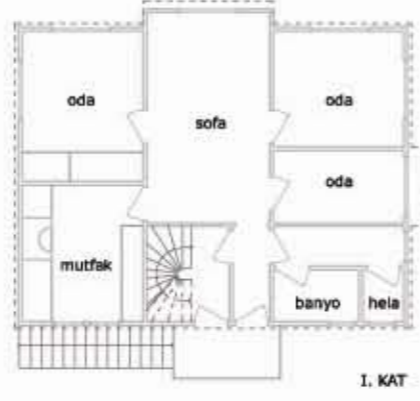
ÇATI KATI

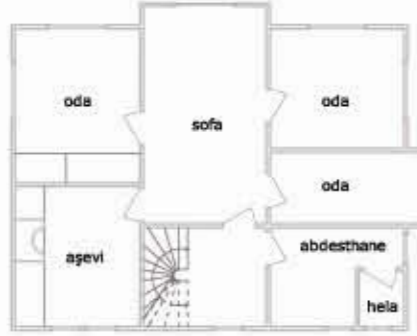
VAZİYET PLANI 1/2000

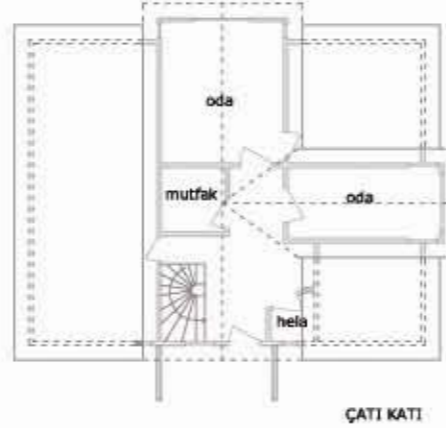
ZEMİN KAT

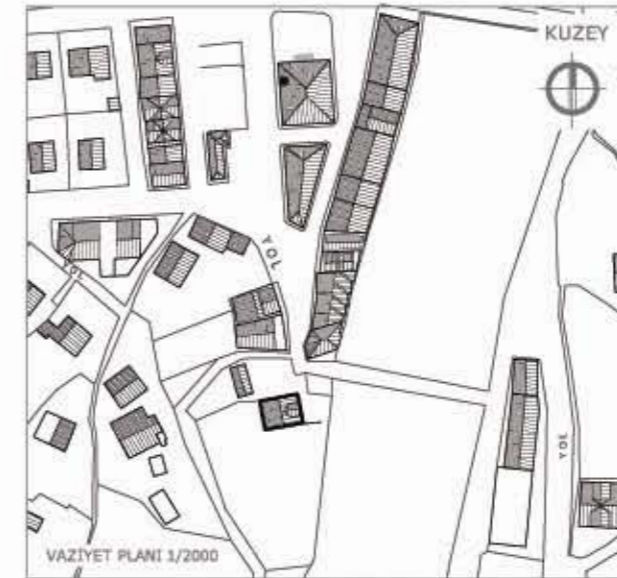
I. KAT

II. KAT

ÇATI KATI

VAZİYET PLANI 1/2000

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

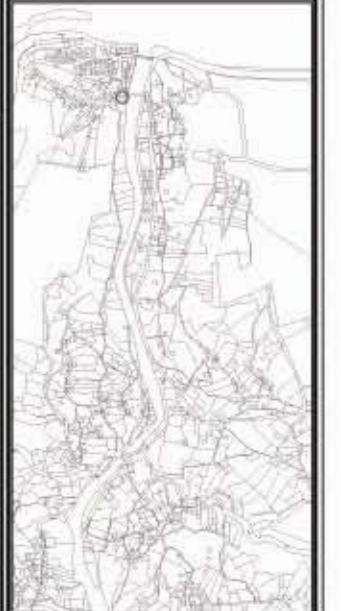
YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

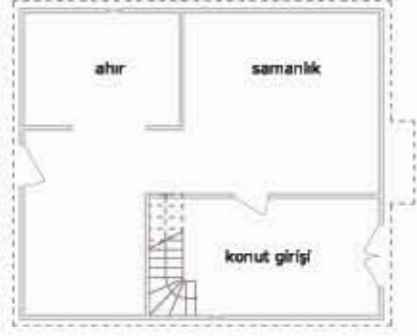
HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

75 yıllık / türk ustalar
yapmış
istanbuldaki bir evin planı
uygulanmış
sahibi tüccar zemin kat
dükkan
değirmen de bu tüccara
ait

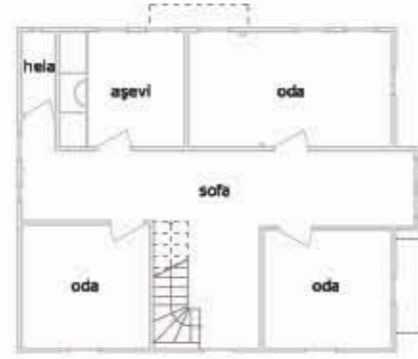
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

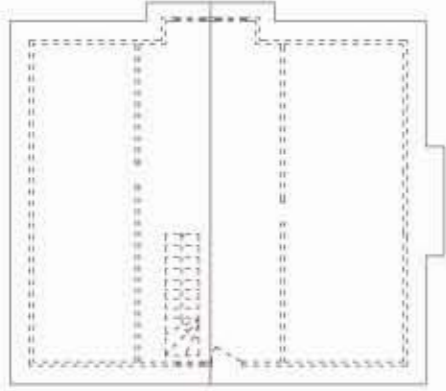
KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E274
DEĞİRMENÇİNİN EVİ

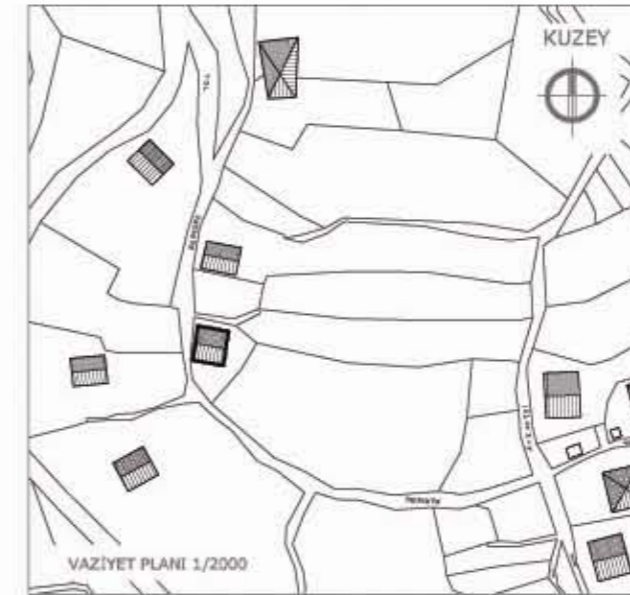
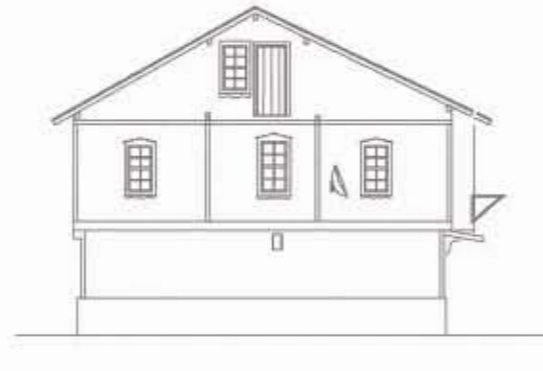
ZEMİN KAT

I. KAT

ÇATI KATI

VAZİYET PLANI 1/2000

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGİLLER

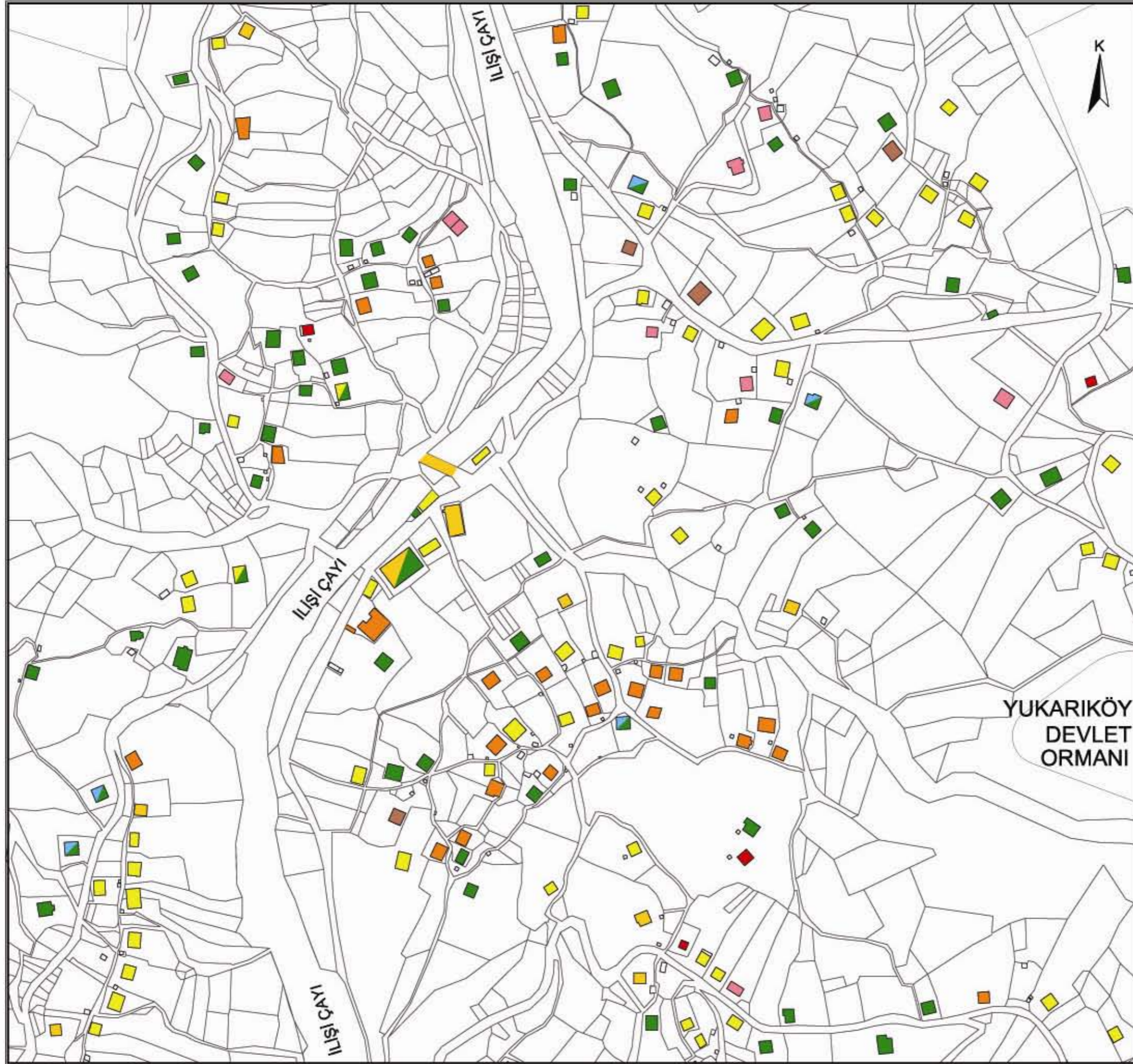
HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 502061207

YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

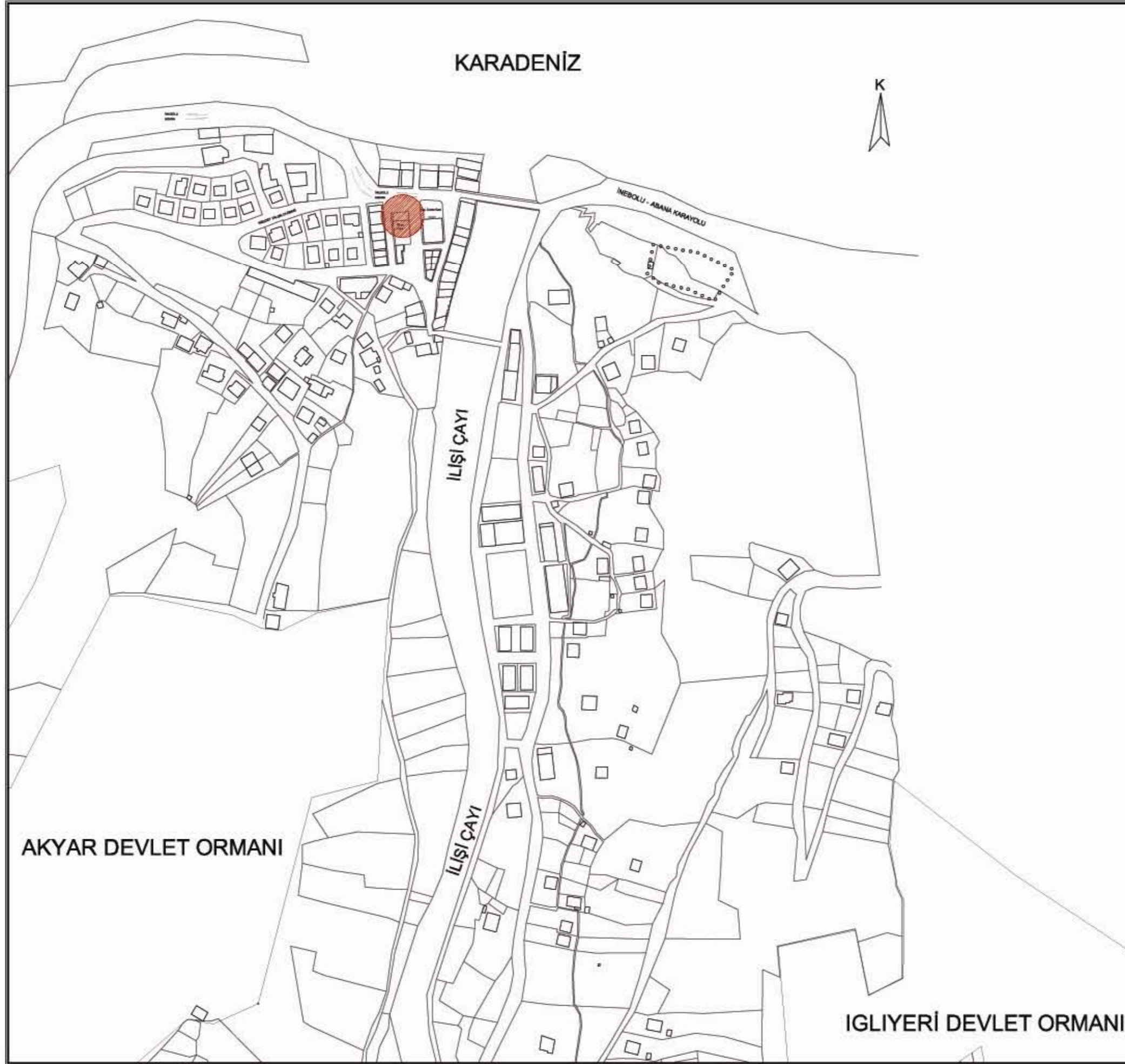

KONUT PLAN VE GÖRÜNÜŞLERİ
1/200
KONUT ENVANTER NO: E98

EK G : Öneri Paftaları

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI	
YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ	
TEZ DANIŞMANI PROF. DR. K. KUTGÜN EYÜPĞİLLER	
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI) KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ	
HAZIRLAYAN FATMA SEMA YÜCEL ENS. NO : 902091207	
CUMAYANI VE ÇEVRESİ MÜDAHALE ÖNERİSİ	
PAFTA NO: 01b	1 / 2000
BAKIM	[Yellow square]
SAGIT ÖNARM	[Light yellow square]
KAPSANLI ÖNARM	[Orange square]
REHABİLİTASYON	[Red square]
KAT KALDIRMA	[Blue square]
KAT EKLEME	[Green square]
ÇEHİRE DÜZENLEME / YENİLEME	[Light green square]
RENKONSTRÜKSİYON	[Brown square]
YAPİ KALDIRMA	[Dark brown square]
YENİ YAPİ ÖNERİSİ	[Light brown square]
MÜDAHALE EĞİLMEYEN YAPİ	[Pink square]
ARKEOLOJİK ALAN	***
PILOT BÖLGE	***

KARADENİZ

AKYAR DEVLET ORMANI

İGLİYERİ DEVLET ORMANI

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPĞİLLER

YAKAÖREN (İLİŞİ/ÇUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 902091207

İLİŞİ MERKEZ
ÖZEL ALAN

PAFTA NO: 02a 1 / 2000

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPĞİLLER

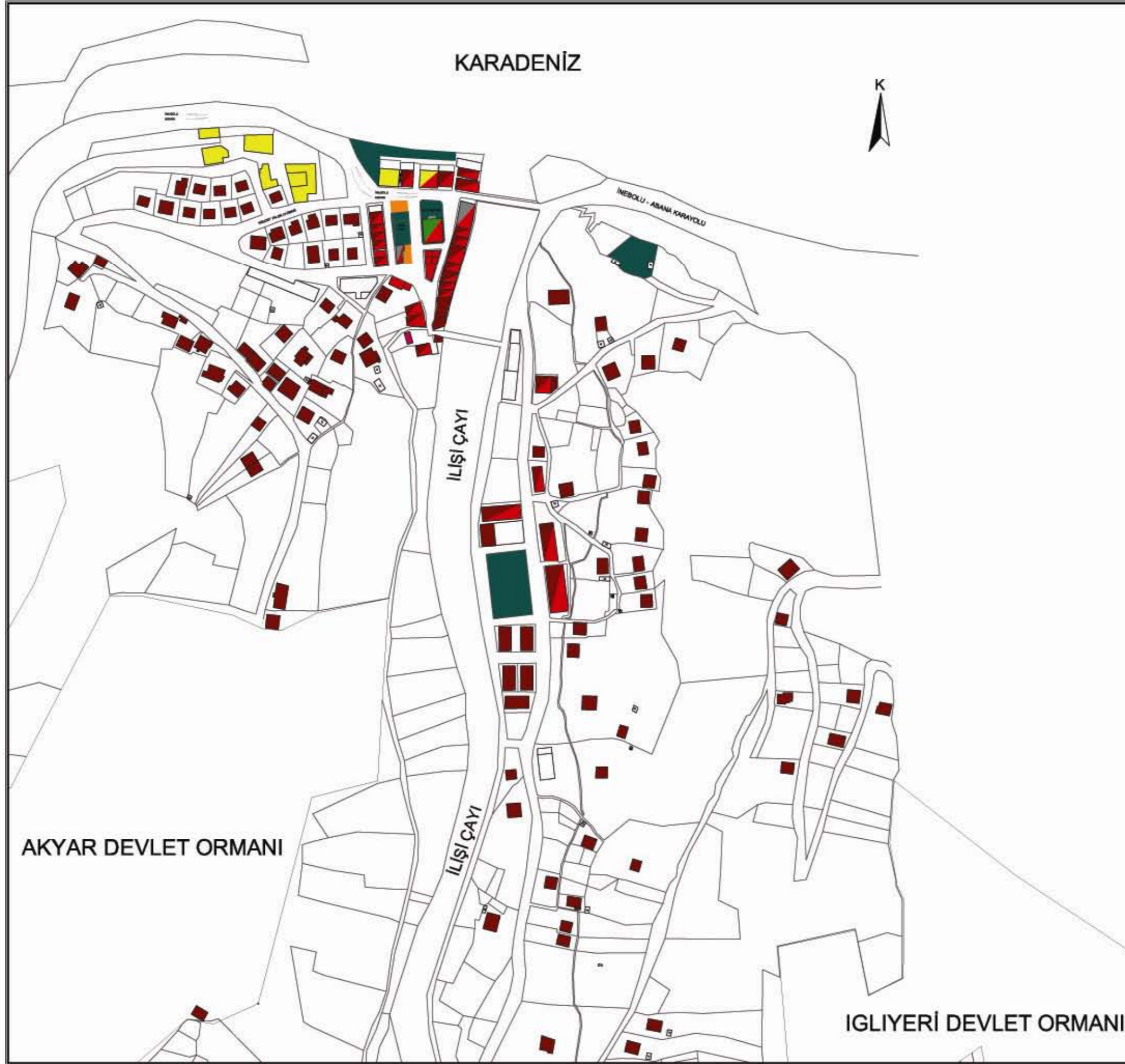
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 902091207

YUKARIKÖY
DEVLET
ORMANI

CUMAYANI VE ÇEVRESİ
ÖZEL ALAN

PAFTA NO: 02b 1 / 2000

KARADENİZ

İNEBOLU - ABANA KARAYOLU

İLİŞİ ÇAYI

İLİŞİ ÇAYI

AKYAR DEVLET ORMANI

İGLİYERİ DEVLET ORMANI

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGLER

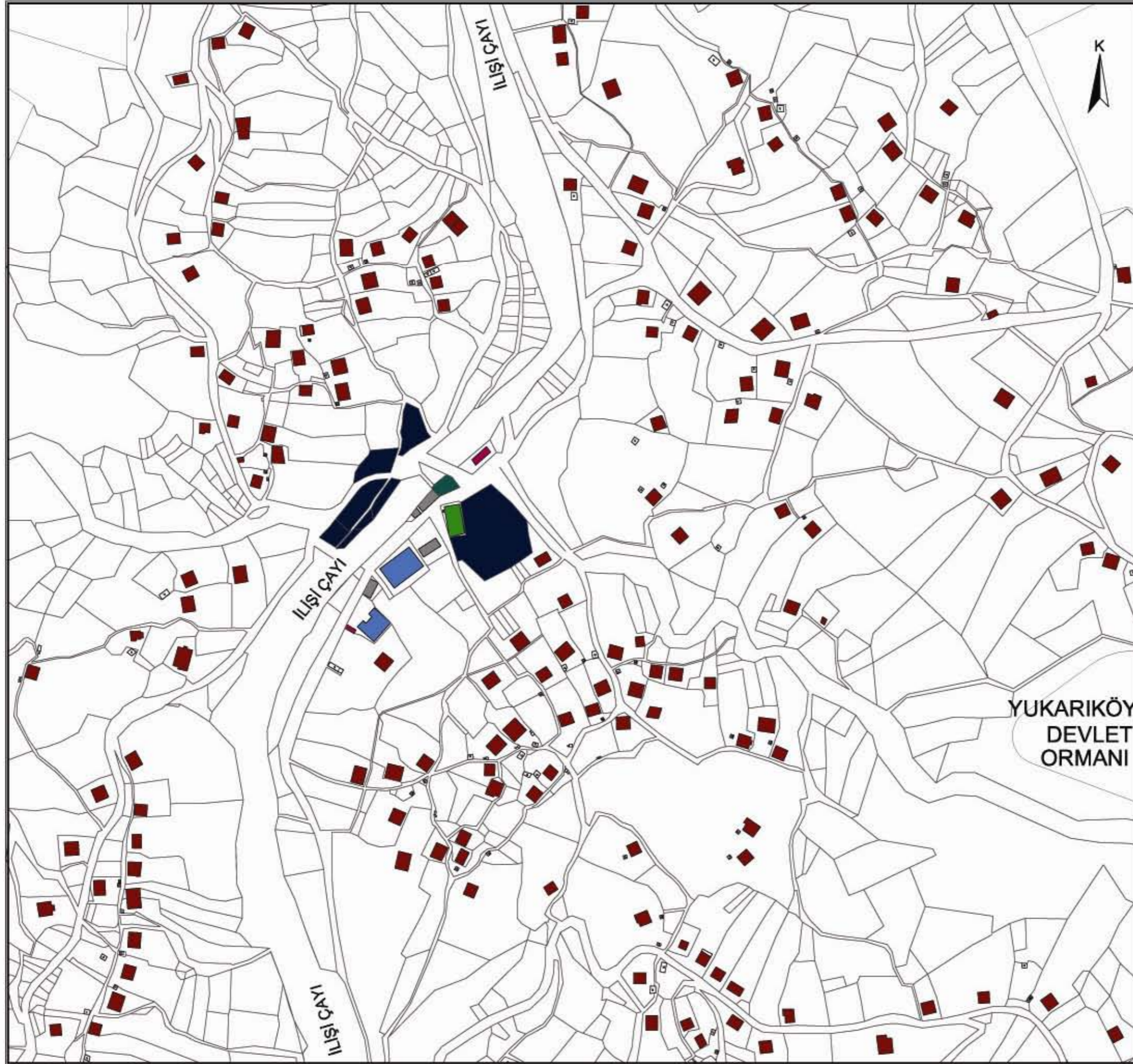
YAKAÖREN (İLİŞİ/ÇUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 902091207

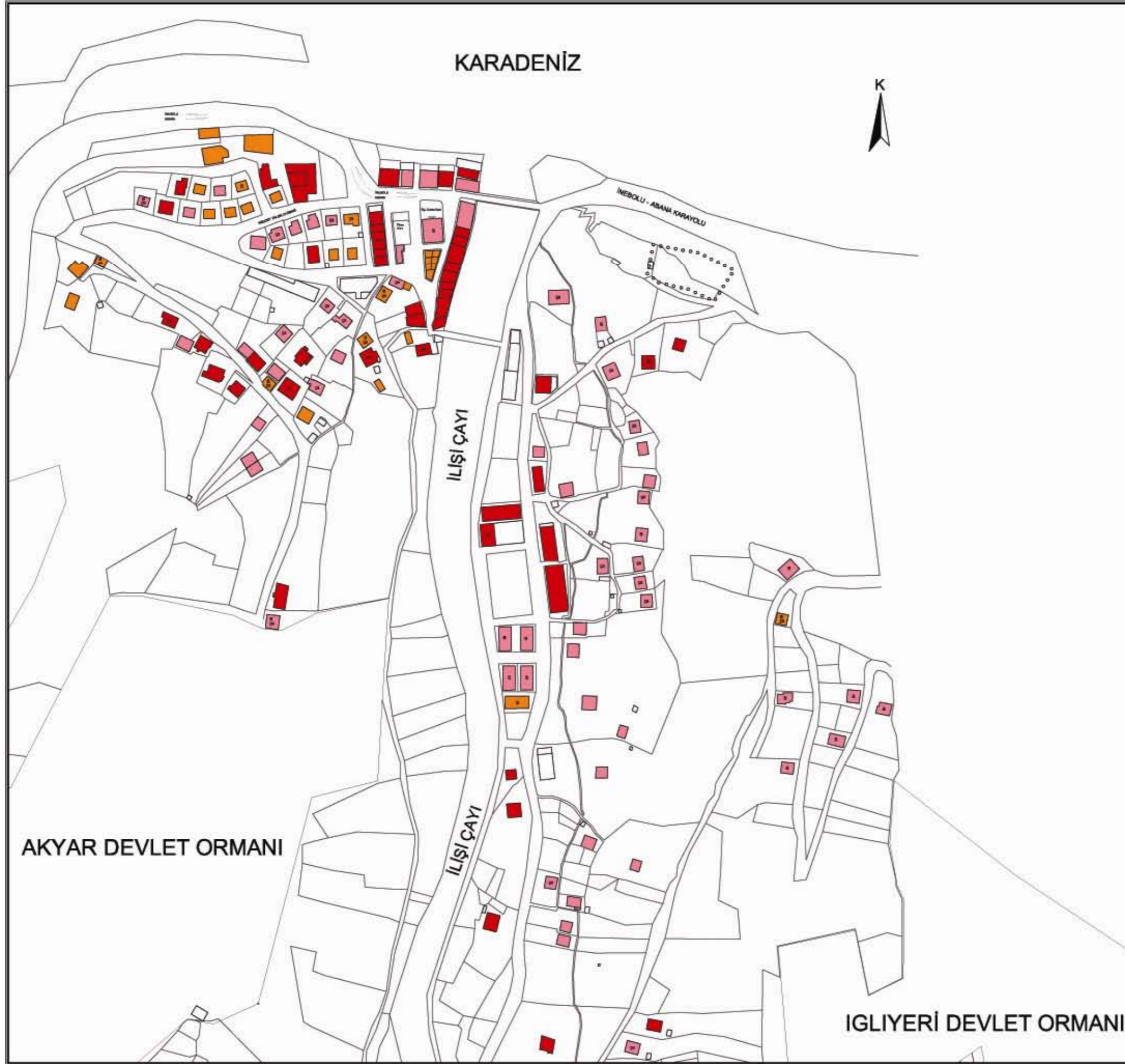
İLİŞİ MERKEZ
ALAN KULLANIM ÖNERİSİ

PAFTA NO: 03a 1 / 2000

KONUT	
TİCARİ (DÜKKAN)	
TİCARİ (ATÖLYE)	
KAMUSAL	
DİNE	
REKREASYON ALANI	
GÜNEŞ BİLİZEK KONGALAMA	
OTOPARK	
EGİTİM	
MEZARLIK	
WC	
MÜSTEHİLİYAT	M
SU DEPOSU	S
ÇEŞME	Ç
OCAK	O
ARKEOLOJİK ALAN	***
FLOT BÖLGE	***

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI	
YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ	
TEZ DANIŞMANI PROF. DR. K. KUTGÜN EYÜPGLER	
YAKAÖREN (İLİŞİ/CUMAYANI) KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ	
HAZIRLAYAN FATMA SEMA YÜCEL ENS. NO : 902091207	
CUMAYANI VE ÇEVRESİ ALAN KULLANIM ÖNERİSİ	
PAFTA NO: 03b	1 / 2000
KONUT	[Red Square]
TİCARİ (DÜKKAN)	[Red Square]
TİCARİ (ARÖLİYE)	[Red Square]
KAMUSAL	[Grey Square]
DİNE	[Green Square]
REKREASYON ALANI	[Green Square]
GÜNEŞ BİLİZE KONGALAMA	[Yellow Square]
OTOPARK	[Orange Square]
EGİTİM	[Blue Square]
MEZARLIK	[Dark Blue Square]
WC	[Pink Square]
MÜSTEHİLİYAT	M
SU DEPOSU	S
ÇEŞME	Ç
OCAK	O
ARKEOLOJİK ALAN	ooo
FLÖT BÖLGE	***

İSTANBUL TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZ PROJESİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. K. KUTGÜN
EYÜPGLER

YAKAÖREN (İLİŞİ/ÇUMAYANI)
KIRSAL SİT KORUMA PROJESİ

HAZIRLAYAN
FATMA SEMA YÜCEL
ENS. NO : 902091207

İLİŞİ MERKEZ
KAT SAYISI ÖNERİSİ

PAFTA NO: D4a 1 / 2000

ZEMİN	0
ZEMİN +1	1
ZEMİN +2	2
BODRUM KATI	B
ÇATI KATI	Ç
TERAS	T

ARKEOLOJİK ALAN ○○○
FLOT BÖLGE ●●●

KARADENİZ

INEBOLU
ABANA

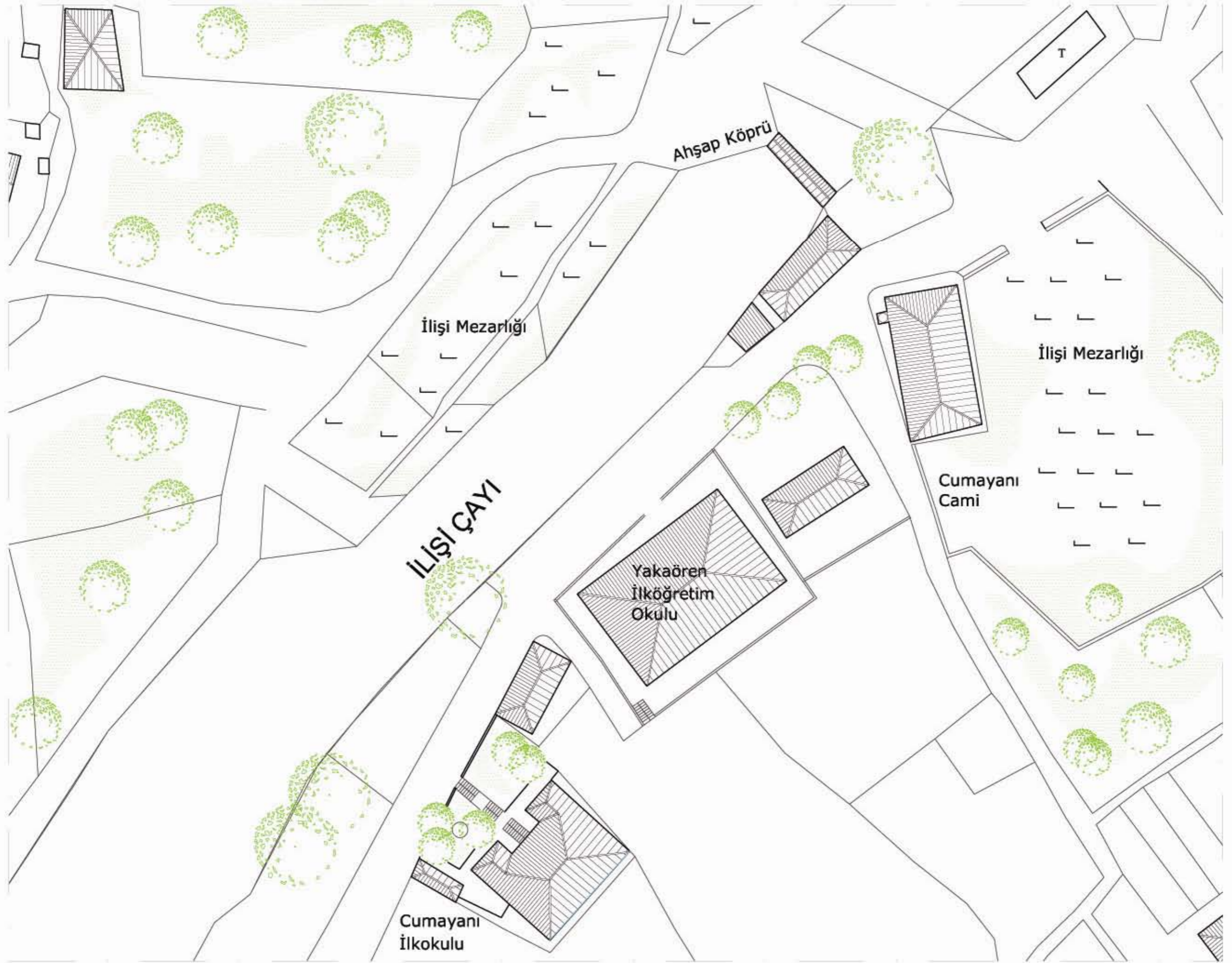
KÖPRÜ

İlişi
İskele
Cami

Tören
Alanı

İLİŞİ ÇAYI

EK H : Belgeler

I
İlizi ve havalisinde Kültür hayatı -
İlizi -Jakaören bölgesinde şteden beri çeşitli mahallerde mektepler bulunduğuna biliamektedir.
Bu mekteplerin 50-60 seneden beri varlıkları ve çolışmaları şu yolda sıralanabilir :
1- Yahı mektebi : Sahilde şimdiki posta müdürünün oturduğuna bina mektep binası idi, burada aynı
zamanda cami imami olan mektep hocası erkek çocuklara okuma yazma öğretilirdi. Üzerinde durulan
başlıca ders, Kurani Kerim okumasını öğretmek, din bilgisi olarak ilmihi okutmak ve ezberletmek
binde amali erbaa - dört işlem denilen hesaptan cemi, tarih, darp ve takvime ameliyatı yaptırılmak ve bunlar
dair meseleler çözdürmek gibi işlerle meşgul olmaları. Bu mektepte sen olarak Abdurrahim hoca adında İlizi
bir zatın hocalık yaptığını ve bunun mağrurkan vefatı üzerine Yukarı Köyünden Hafız Mehmed Fahreddinin
hem Cami Şerifi imam ve hatibi ve hem de aynı mektebe, ücreti Cami vakfından ve halktan toplanacak parada
verilmek üzere mektep hocası tayin edildiğini biliyoruz. Yapılan araştırmalara göre Hafız M. Fahreddin
1816-18 senelerinde hususi mahiyette adı geçen mektepte yalnız erkek çocuklara hocalık yapmış, bu müddet za
fında resmi mekteplerde okutulan tarih, coğrafya, muşahabati ahlakiye ve sairer gibi dersleri tedris ve tutup
ezlenmiş yaz aylarında resmi mektepler gibi Abanada bulunan Rusdiye ve İbtidai mektepleri muallimlerin
yaz tatilinde yazın çocukları onların imtihanına tabi tutmuş ve muvaffak olanları mezar taşından
Kitaplar hediye etmek suretiyle mektebi birkaç aya tatile tabi tutmuştur. Bu şekilde tedrisata de
şerken 1813 senesi Şubat ayında aynı mektebe silâyetec tahsisat verilmiş ve Musareis İbtidai mektebi
adıyla yeniden açılmış ve hocası muallim tayin edilmiştir. Bu mektep bu tarihten itibaren 8 sene
İlizi Musareis Necm, Saadet mektebi İbtidai adıyla faaliyetinde bulunmuş. Sena Cuma yanında daha evvel
açılıp Yukarı İlizi Ravzai infan mektebi adında diğeri bir mektep bulunduğundan Musareis mektebi İbt
vedilmiş, muallimi önce Abano merkezine Sena Yukarı İlizi mektebine naklen tayin edilmiştir.
Bununca İlizi mektebi, Cumayarı merkiinde Zalamadan inen derenin ve Çayın sağında, mezartık taraf
şında altı karkir üzeri ahşap olmak üzere yapılmış beş odadan mürekkep bin bina idi.
Bazı muallim tanınmış hocalardan mehmed İsmet efendi ikinci muallimi de H. M. Fahreddin idi.
1925 Senesi Mayıs ayının 23 üncü gününü 27 e bağliyan pazar gecesini devamlı yağın yağmurun
Köban yağ. mektebin temelini bozmuş ve mektep tamamen sulara karışmış ve bir eseri bile kalmamış.
Bu sırada kendan başka Yolıda Körağaköyü mahallesinde de bir evi tamamen diğeri bir evinde
yarısını sil alıp götürmüştür. Mektep binasının başlıca Sellere karışması üzerine Cumayarı
camisinin üst katı birkaç sene mektep olarak kullanılmıştır.
2- Cumayarı Mektebi : Cumayarı merkiinde, şimdiki kahvehanin yanındaki bahçede mektep binası
vardı. Burada şteden beri mehtelif hocalar gene yalnız erkek çocukları okuturlar, başta Kuran Kerim olmak üzere
dindersleri, yazı ve hesap öğretilirdi. Bu mektep ihtiyaca kâfi gelmediğinde küçük

Şekil H.1 : Keserci Hafız'ın (M.F. Altan) kendi yazısıyla notlarından 1. sayfa

1910 yılında maarif idaresine geçiş bu mektep müallimlerinin isimleri ve hal tercümesi...
3- Kız Mektebi : İlişi ve civarına mahsus birinde kız mektebi vardı. Bu mektep Fazlıoğlu mahallesi, yol kenarında zemin katlı bir bina idi. Burada yalnız kız çocuklara kuran ve din dersleri verilirdi. Hocası yalı Camii'nin imami olan ve burunsuz hoca diye anılan Tozalı Abdullah efendi namında bir zattı. Sonra o mahallede oturan Süleyman hoca bir zaman kız hocalığı yaptı, bu hoca kızlara yazı ve mektup yazmasını da öğretmekteydi. Şimdiki mektebin inşasına kadorkızları böyle hususi mektepte böylece okuması devam etmiştir.
4- Yukarı İlişi Mektebi : Bu mekteplerden başka Yukarı İlişi mahallesinde şimdiki Camii'nin yanında bir mektep daha vardı ki burada erkek ve kız çocukları birlikte okutulmaktaydı. Hocaların ücretleri halk tarafından ödenir, mekteplerde kuranı kerim, din dersleri, yazı ve hesap öğretilirdi. Burada hocalık yapan İnce Kamil hoca denilen şimdiki Eraslanların dedesi olan bir zattı, daha sonra Ali Şeyh diye meşhur olan aslen Zimnel Kanaaliği idi. Yeni resmî mektebin inşasından sonra bütün çocuklar burada birleşmişlerdir.
5- Yunanlı Mektebi : Bu hususi mekteplerden başka Yunanlı - İnceyazı Köyünde de bir hususi mektep daha vardı ki bunu da bu anada kaydetmek yerinde olacaktır. Çünkü bu mektebin diğerlerine nazaran bir hususiyeti ve meziyeti vardı ki buraya hem İlişi, hem de Dansu köyünden devam eden çocuklar vardı. Bu mektebin hocası olan Karayusuf, kuran dersine çok ehemmiyet verir güzel kuran okuyan talebeler yetiştirirdi. Burada okuyan çocuklar büyük comilerde kuran okuyabilirden, müezzinlik ve imamlık yapmak istelerini kazanırlardı, bu mektepte hocalık yapan Karayusuf ve Emin hoca müteaddit hafızlarda yetiştirmişlerdir. Zikredilen bu hususi mekteplerin müşterek bir vasıfları vardı ki bu anada bunu da kaydetmek yerinde olacaktır. Bu mekteplerin hocalarından hangisi daha çok çocuklara dayak atan dövme onun daha çok iltidarı olduğu kabul vetaşim edilirdi. Çocuklar hocaya teslim edilirken eti benim, kemiği benim, denin ve haşanın dövmesinden şikâyet edilmezdi, iki taraflı tozyık karşısında bazen muvaffakiyet gösteren olur, bazen mektebi ve tahsili terk edip kaşanlar da bulunurdu.
Maarif hayatıyla ilgili olmayan hususlar
1- Kuntulus Savaşı ve mübadele devrelerine kadar diğer kasabalarda olduğu gibi İlişi Çarşısında da rum esnafı vardı. O devirlerde Türklere çok denizcilik, yani gemicilik, kayıkçılık, İstanbulda manavcılık ve salapuncuyluk yaparak geçimlerini temin edip bir sanata salık almamışlardı. Bununla beraber rumların hiçbir vechil bunalarda hâkim mevkide sayılmamışlardır.

Şekil H.2 : Keserci Hafız'ın (M.F. Altan) kendi yazısıyla notlarından 2. sayfa

IV

Camiler

Yalı Camii 907 Senesinde yeniden inşa edilmistir. ondan evvel aynı yerde küçük ahşap bir Cami vardı Cuma namaz kılınmazdı, Cuma günleri Çarşıya gelen bütün halk Cuma namazı kılmak için Cuma yanına giderlerdi. Cami yapıldıktan sonra Cuma namazı kıldırma müsaadesi alındı. Cuma yanı Camii bu tarihten 10-15 sene önce yenide yapıldı, Cuma namazı orada öteden beri kılınmaktaydı. Cuma yanı mevkiide şimdiki binalardan başka ikisi kahve hane olmak üzere üç bina daha vardı, Çarşısı pazarı filân yoktu, hele şimdiki gibi kadın pazarı kurmak kim senin hatırı ve hayalinden bile geçmezdi.

Yalı Camiinin inşasında Musareis Zade Macrefendi mühim rol oynadı, Cuma yanı Camiinin inşasında da Kutük Mehmed denilen Zat müteahhitlik ve mütemetlik yaptı, ruhları Sad al sun t

Arzunuz üzerine tercüme-i halimi kısaca not edeyim: 1887 yılında Yunarı köyünde doğdum. Köy mektebinde hafız oldum, Pazanyeri - Bozkurt Hayriye medresesinde 27. sene kadar medrese tahsili gördüm, babam öldükten sonra tahsile devam edemedim, İlişi Yalı Camiine imam ve hatip oldum ve mektep hocası oldum. 1911 Senesi Haziranında Kastamonu Maarif müdürü başkanlığında kurulan heyet-i imtihaniye huzurunda bilimtihan aliyül'âlâ derecede (Taşra Muallim evliliği ehliyetnamesi) aldım. 1913 Senesinde İlişi Musareis mektebi adı altında Yalı mektebine muallim tayin edildim. Aynı zamanda Cami'in imam ve hatipliğini de yapmaya devam ettim. Cumhuriyetin ilânından sonra Cuma günleri hatiplerin minberde okudukları haziranapca hutbe yerine Türkiyede ilk defa Türkçe okudum, buna güzel İnebolu gazetesinden naklen İstanbul gazeteleri sitaşiyle yazmışlardı. Musareis muallimi bulunduğum zaman Vilâyet makamından, Darsu muallimi bulunduğum zamanlarda da Maarif Eminliği ve Maarif Müdürlünde müteaddit tekdinname meler aldım, fakat bunların maddi bir faydasını görmedim. 1927 Senesi Yeni açılan Darsu mektebine tayin edilince imam ve hatiplikten istif ettim. 17 sene Darsu mektebinde çalıştım, 1944 Senesinde tekaütüğümü istedim ve emekli oldum. 1946 Senesinde D. P. İlişi teşkilatını kurdum, ucaak başkanı olarak çalıştım. 1950 de Abane İlçe başkanlığında bulundum, bir iki sene sonra idare kurulu üyeliğinde affımı rica ettim ve başkanlıktan da ayrılmış oldum. Bu sıralarda Köy muhtarlığı yaptım, Köye bir cami yaptırmak için bir kaç sene uğraştım, hulen belli bir işle meşgul değilim.

7- Köy kalkınması için herhangi bir düşüncem yoktur, ahval ve zamanın icabatına göre hareket edildiği. Çalışma herhangi şahsi menfaat düşünülmediği, hatırı ve gönüle göre iş yapılmadığı takdirde müvaffak olunaacağı şüphesizdir.

A. Altan

Şekil H.4 : Keserci Hafız'ın (M.F. Altan) kendi yazısıyla notlarından 4. sayfa

YEREL TERMİNOLOJİ

- **Abdestlik:** Taştan ya da ahşaptan yapılmış lavabo.
- **Alt yan ki ev:** Merdiven çıkışına göre evin sol ön tarafında yer alan oda.
- **Arayer:** Sofaların ucunda yer alan - manzara yönünde cephede kat hizasını geçerek çıkma olarak biçimlenen – mekan.
- **Aşevi:** Konutta genellikle zemin katta yer alan, içerisinde ocak ve tezgahı bulunan mutfak.
- **Bedevre:** Eskiden çatı örtmede kullanılan ve özel tomruğundan yarılarak elde edilen ahşap çatı kaplama malzemesi.
- **Çamdu:** Ahşap geçme tekniği uygulanarak yapılan çatı düzenindeki yığma sistem.
- **Çardak:** Balkonları anımsatan, yapının üst katlarında kullanılan üç tarafı açık çıkma.
- **Çark örtüsü:** Kırmızı çatı.
- **Damlalık:** Evlerin etrafında ya da en azından giriş tarafında zemini taş kaplı alan.
- **Ev:** Odalara verilen ad. Kazım'ın evi, unevi vb.
- **Hartama:** Çıralı ağaçları ince ince (3mm - 2cm) yarıp mertekler üzerine bindirmeli kaplayarak yapılan çatı örtüsü.
- **Herkil:** Unevinde bulunan tahıl ambarı, büyük ahşap dolap.
- **Kapak taşı:** Dere yatağından çıkarılan ve işlenerek çatılarda kullanılan taş örtü malzemesi.
- **Kavaleli:** Ahşap geçme tekniği uygulanarak yapılan yığma sistem verilen bir başka ad.
- **Köy:** Konutlara verilen ad. Ahmet'in Köyü, Hacı'nın Köyü vb.
- **Sandalyelik:** Sandalye arkasının duvara zarar vermesini önleyen yatay ahşap bant.
- **Sofa:** Odaların çevrelediği ana mekan, plan düzenini belirleyen alan.
- **Terce:** Odalardaki dolap – ocak – dolap içi banyo (gusülhane) üçlüsünden dolap içi banyo.
- **Unevi:** Erzak deposu, kiler odası.
- **Üst yan ki ev:** Merdiven çıkışına göre evin sağ ön tarafında yer alan oda.

PLAN NOTLARI

1. PLAN VE PLAN NOTLARINDA BELİRTİLMİYEN HUSUSLARDA;
 - 1.1. 3194 SAYILI İMAR KANUNU,
 - 1.2. 3621 SAYILI KIYI KANUNU
 - 1.3. 2863 SAYILI KORUMA KANUNU,
 - 1.4. 2872 SAYILI ÇEVRE KANUNU, VE UYGULAMA YÖNETMELİKLERİ İLE İLGİLİ MEVZUATA UYULACAKTIR.
2. 6831/3373 SAYILI ORMAN KANUNUNA GÖRE ORMAN SAYILAN ALANLARIN DOĞAL KARAKTERİNİN KORUNARAK GELİŞTİRİLMESİ ESASTIR. BU ALANLARDA BEKÇİ KULÜBESİ, V.B. GİBİ KAMUYA AİT ZORUNLU HİZMET TESİSLERİ DIŞINDA YAPILAŞMAYA GİDİLEMEZ.
3. JEOLojİK ÖNLEM VE KOŞULLAR:
 - 3.1. ZEMİNLERDE 2 KATI GEÇEN, KAYADA İSE 4 KATIN ÜSTÜNDEKİ ÇOK KATLI YAPILAŞMALAR İLE OKUL, HASTANE, FABRİKA, OTEL, CAMİ GİBİ ÖNEMLİ BİNALARIN YAPIMINDA ZEMİN PARAMETRELERİNİ BELİRLEMeye VE BUNA BAĞLI OLARAK TEMEL SİSTEMLERİNİ SEÇMEYE YÖNELİK GEREKLİ TÜM JEOTEKNİK ETÜTLER YAPILMALIDIR.
 - 3.2. YAPI TEMELLERİ FARKLI OTURMALARI ÖNLEMek AÇISINDAN TEK TİP (AYNI CİNS) ZEMİNE OTURTULMALIDIR. AKSİ TAKDİRDE, OTURACAĞI ZEMİN DURUMUNA GÖRE PROJELENDİRME YAPILMALIDIR.
 - 3.3. ANA KAYA ÜZERİNDEKİ İNCE BOZUŞMA ZONU HARFEDİLEREK BİNA TEMELLERİ SAĞLAM ZEMİN ÜZERİNE İNŞA EDİLMELİDİR.
 - 3.4. ETÜT SAHASI TÜRKİYE DEPREM HARİTASINDA IV. DERECE DEPREM BÖLGESİ İÇİNDE KALMAKTA OLUP, YAPILAŞMALARDA, İLGİLİ DEPREM YÖNETMELİĞİNE UYULMALIDIR.
 - 3.5. YER ALTI SUYU SEVİYESİNİN YÜZEYE YAKIN OLDUĞU İLİŞİ DERESİ YATAĞINDA ÇEVRE DRENAJİ VE TEMELLERİN SUDAN KORUNMASI TEDBİRLERİ ALINMALIDIR.
 - 3.6. HALEN YÜRÜRLÜKTE BULUNAN ZEMİN ETÜTLERİ İLE İLGİLİ YÖNETMELİK HÜKÜMLERİNE UYULMALIDIR.
 - 3.7. AFET BÖLGELERİNDE YAPILACAK YAPILAR HAKKINDAKİ YÖNETMELİK HÜKÜMLERİNE UYULMALIDIR.
 - 3.8. JEOMORFOLOJİK AOLARAK YAMAÇ EĞİMLERİNİN FAZLA OLMASI NEDENİ İLE BU ALANLARDA YAPILACAK OLAN İNŞAAATLARDA TERASLAMA, İSTİNAT DUVARI, ÇEVRE DRENAJİ GİBİ ÖNLEMLERİN ALINMASI UYGUN OLACAKTIR
4. KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI İLE İLGİLİ KOŞULLAR:

- 4.1. BELİRTİLEN KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMA ALANLARININ KADASROL PAFTA VE TAPU KAYIT BİLGİLERİNİN TAMAMLANARAK KURUL MÜDÜRLÜĞÜNE İLETİLMESİNDEN SONRA YAPILACAKTIR.
- 4.2. TESCİL TAŞINMAZLARININ KORUNMA ALANLARI BELİRLENENE KADAR, TESCİLLİ TAŞINMAZ PARSELİNE KOMŞULUĞU BULUNAN PARSELLER İLE ARALARINDA YOL GEÇSE DAHI TESCİLLİ TAŞINMAZIN BULUNDUĞU PARSELE CEPHE VEREN PARSELLERİ KORUNMA ALANI OLARAK BELİRLEMİŞTİR.
- 4.3. BELİRLENEN TESCİLLİ TAŞINMAZ PARSELLERİNDE VE YUKARIDA BELİRTİLEN KORUNMA ALANLARINDA YAPILACAK İNŞAİ VE FİZİKİ MÜDAHALELERDE 3386 SAYILI YASA İLE DEĞİŞİK 2863 SAYILI KORUMA YASASI VE BAĞLI YÖNETMELİKLER İLE İLKE KARARLARINA UYULMASI GEREKMEKTEDİR VE BU ALANLARDA KURUL UYGUN GÖRÜŞÜ ALINMADAN HİÇBİR İNŞAİ VE FİZİKİ MÜDAHALE YAPILAMAYACAKTIR.
5. TERCİHLİ KULLANIM ALANLARINDA;
 - 5.1. KONUT ALANLARINDA $E=0.50$ $H=7,50$ METREDİR.
 - 5.2. OTEL, MOTEL, PANSİYON YAPILMASI DURUMUNDA İSE $E=1,00$ $H=750$ METREDİR.
 - 5.2.1. OTEL-MOTEL VE PANSİYON YAPILMASI DURUMUNDA; ;
 - 5.2.2. MİNİMUM PARSEL BÜYÜKLÜĞÜ 2000 METREKAREDİR.
 - 5.2.3. GEREKTİĞİ DURUMLARDA KOMŞU PARSELLERLE BİRLEŞTİRME YAPILABİLECEKTİR. MİNİMUM PARSEL BÜYÜKLÜĞÜNÜN SAĞLANMADIĞI YERLERDE TERCİHLİ ALANLARDAKİ KONUT ALANLARI YAPILANMA KOŞULLARI GEÇERLİDİR.
 - 5.2.4. EMSAL HESABI İMAR PARSELİ ÜZERİNDEN YAPILACAKTIR.
 - 5.2.5. HER 3 YATAK İÇİN 1 ARABALIK OTOPARK YERİ MÜLKİYET İÇİNDE AYIRMAK VE GERÇEKLEŞTİRMEK ZORUNLUDUR. BİR ARABALIK OTOPARK YERİ 25 METREKAREDİR.
 - 5.2.6. YATAK KAPASİTESİ YATAK BAŞINA 50 METREKARE OLARAK HESAPLANACAKTIR.
6. GÜNÜBİRLİK KULLANIM ALANLARINDA;
 - 6.1. KAMPİNG KONAKLAMA ÜNİTELERİ İÇERMİYEN DUŞ; GÖLGELİK, SOYUNMA KABİNİ, WC, KAFE-BAR, PASTANE, LOKANTA, ÇAYHANE, SPOR TESİSLERİ, AÇIK GÖSTERİ VE EĞLENCE ALANLARI, 20 METREKAREYİ GEÇMEYEN SERGİ VE SATIŞ ÜNİTELERİ YAPILABİLİR.
 - 6.2. $KAKS=0,10$ $H= 4.50$ METREDİR
7. B.B.A (BAĞ BAHÇE ALANLARI):

BU ALANLARDA MİN. İFRAZ KOŞULU 2500 M², $E:0,10$ OLUP, PARSELLERDE, İNŞAAT ALANI EN FAZLA 250 M², SAÇAK SEVİTESİ $H:6.50$ M. OLACAK, YAPILAR BİR AİLENİN OTURMASINA MAHSUS BAĞ EVİ NİTELİĞİNDE YAPILACAK, PARSEL SINIRLARINA 5 M. DEN FAZLA YAKLAŞMAYACAKTIR.

8. E.N.H(ENERJİ NAKİL HATTI) ALTINDA KALAN YAPI ADALARINDA KUVVETLİ AKIM TESİSLER YÖNETMELİĞİ HÜKÜMLERİ GEÇERLİDİR.
9. PLANLAMA ALANI KAPSAMINDAKİ DERE TAŞKIN ALANLARINDA; TAŞKIN ÖNLEME TESİSLERİ İLGİLİ KURULUŞ TARAFINDAN(D.S.İ GN. MD. VEYA BELEDİYESİ) YAPILINCAYA KADAR D.S.İ GN MD.LÜĞÜ YADA TAŞRA TEŞKİLATI GÖRÜŞÜ ALINMADAN PLAN UYGULAMASI YAPILAMAZ.
- 10.MESKUN YAPI ADALARINDA, MAHREÇ ALAMAYAN PARSELLERE GEÇİŞ HAKKI VERMEYE BELEDİYESİ YETKİLİDİR.
- 11.PLANDA ÖN BAHÇE MESAFESİ AYRICA BELİRTİLMEMİŞSE, ÖN BAHÇE MESAFESİNİN.(YERLEŞMENİN YERLEŞİK DOKUSUNUN KORUNMASI AMACI İLE),OLUŞMUŞ CEPHE HATTI DİKKATE ALINARAK BELİRLENMESİNE BELEDİYESİ YETKİLİDİR.
- 12.KADASTRO İLE İMAR PLANI HATTI ARASINDAKİ UYUŞMAZLIKLARDAN KAYNAKLANAN 1-2 M.LİK UYUMSUZLUKLARI, YOLUN GENİŞLİĞİ VE GÜZERGAHI DEĞİŞMEMEK KAYDIYLA DÜZELTMEME YA DA YAPILAŞMANIN BİÇİMİNE GÖRE ESAS DOĞRULTUYU DEĞİŞTİRMEK KOŞULU İLE TAŞIT VE YAYA YOLLARINI PLANDA YAZILI DEĞERDEN 1-2 M. YE KADAR GENİŞLETMEYE BELEDİYELER YETKİLİDİR.
- 13.GELİŞME KONUT ALANLARINDA; ADA BÖLÜNME ÇİZGİLERİ ŞEMATİK OLUP, BU ÇİZGİLER ESAS ALINMAK KAYDIYLA, MÜLKİYET DÜZENİ GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULARAK PARSELASYON DÜZENİNİ TANZİME BELEDİYE YETKİLİDİR.
14. İŞARETİ YAPININ CEPHE VE MAHREÇ ALDIĞI YÖNÜ GÖSTERİR.
- 15.TİCARET GÖSTERİLEN YAPI ADALARINDA; PLANLA GETİRİLEN YAPILANMA KOŞULLARI AŞILMAMAK KAYDI İLE PARLAYICI, PATLAYICI, GÜRÜLTÜ, HAVA, V.B ÇEVRE KİRLİLİĞİ YARATMAYAN TİCARİ KULLANIMLAR YER ALABİLECEKTİR.
- 16.YOL BOYU TİCARET GÖSTERİLEN YAPI ADALARINDA; ZEMİN KAT TİCARET, ÜST KATLAR İSE KONUT KULLANIMINDA OLABİLİR, BU ALANLARDA PARLAYICI, PATLAYICI, GÜRÜLTÜ, HAVA V.B. ÇEVRE KİRLİLİĞİ YARATAN TİCARİ KULLANIMLAR YER ALMAYACAKTIR.
- 17.TİCARET KULLANIMININ OLDUĞU İMAR ADALARI İLE GEREKLİ GÖRÜLEN KONUT ADALARINDA; BİRBİRLERİ İLE BLOK

OLUŞTURACAK PARSELLERİ BELİRLEYEN, YAN VE ÖN BAHÇE MESAFELERİNİ BELİRLEYEN PARSELASYON PLANI YA DA VAZİYET PLANI DÜZENLENMEDEN İMAR UYGULAMASI YAPILAMAZ.

18. DİNİ TESİS ALANLARINDA, DİNİ KULLANIMLAR DIŞINDA BAŞKA KULLANIMLAR(KONUT, TİCARET. V.B) YER ALAMAZ.

19. KÜÇÜK SANAYİ ALANLARINDA; MİN. PARSEL BÜYÜKLÜĞÜ:200 M2, E: 1, H MAX:6.50 M. DİR.ÇİFT ÇATI YAPILMASI HALİNDE H.MAX:7.50 M. OLACAKTIR.

20. KONUT DIŞI KENTSEL ÇALIŞMA ALANLARINDA; İÇERİSİNDE MOTEL VE LOKANTADA BULUNABİLEN AKARYAKIT SATIŞ VE BAKIM İSTASYONLARI, RESMİ VE SOSYAL TESİSLER, DUMANSIZ, KOKUSUZ,ATIK VE ARTIK BIRAKMAYAN VE ÇEVRE SAĞLIĞI YÖNÜNDEN TEHLİKE ARZETMEYEN İMALATHANELER İLE PATLAYICI, PARLAYICI, VE YANICI MADDELER İÇERMEYEN DEPOLAR(YERLEŞMENİN ÖZELLİĞİNE GÖRE BELİRLENECEK) YAPILABİLİR.

21. AYRIK YAPI DÜZENİ OLAN YERLERDE BİNALARIN MAKSİMUM GENİŞLİĞİ 30 METREDİR. İKİLİ VEYA ÜÇLÜ BLOK YAPILMASI GEREKEN DURUMLARDA, DAHA UYGUN ÇÖZÜMLER ÜRETMEK AMACI İLE BİR KAÇ DAR PARSELİ BİRLİKTE ELE ALARAK BİNA CEHLERİ 30 METREYİ GEÇMEMEK KOŞULU İLE İKİLİ VEYA ÜÇLÜ BLOKLAR OLUŐTURMAYA VALİLİK YETKİLİDİR.

Cumayarı Camisi'nin Haziresindeki Mezar Taşlarının Ait Olduğu İsim Listesi

1. Ali Çelebioğlu Hacı Salih Torunu
2. Hacı Hüseyin Kaptan'ın eşi Hanife (1295)
3. Tekkeşinzade Hacı Mehmed'in oğlu Mehmet Ali Ağa (1289)
4. İlişi'de Hayri Salihzade İsmail Kaptan (1312)
5. Hacı Ahmetoğlu Hüseyin Kaptan (1318)
6. Kütüklüoğlu El-Hac İsmail Kaptan (1330)
7. Hacı Hüseyin Kaptan'ın ikinci eşi Hatice Hanım (1318)
8. İlişi'de Hayri Salihzade İsmail Kaptan'ın kızı Ayşe (1313)
9. Berberoğlu Şeyh Ali Efendi (1300)
10. Hacı Hüseyinoğlu Hafız Mahmut Efendi (1308)
11. Kartoğlu kızı Fatıma Hanım (1270)
12. Hacı Ahmetoğlu Ali Kaptan (1272)
13. Mollaoğlu Bahriye Kaptanları'ndan Hasan ve Hüseyin ve Halil Ağalar
14. Mollaoğlu Ahmet kızı Hanife (1330)
15. Tekkeşinzade Hacı Mehmed'in eşi Hatice Hanım (1285)
16. İlişi'li Ali Çelebioğlu El-Hac Mahmut Ağa (1210)
17. Körağazade Mehmet Ali Ağa (1310)
18. Musa Reiszade Ahmet Kaptan ailesi Hanife Hanım (1282)
19. Körağazade Süleyman Kaptan'ın eşi Hanife Hanım (1282)
20. Hacı Osman (1326)
21. Hacı Mahmut (1180)
22. Ahmetzade Şeyh Ahmet Efendi (1291)
23. Hacı Ahmet Kaptan (1302)
24. Fazlıoğlu Kamil Efendi (1331)

Şekil H.5 : (1) ve (2)
numaralı mezar taşları

Şekil H.6 : (8) ve (9)
numaralı mezar taşları

Şekil H.7 : (10) ve (11)
numaralı mezar taşları

Şekil H.8 : (12) ve (13)
numaralı mezar taşları

Şekil H.9 : (14) ve (15)
numaralı mezar taşları

Şekil H.10 : (16) numaralı
mezar taşı

Şekil H.11 : (17) ve (18)
numaralı mezar taşları

Şekil H.12 : (19) ve (20)
numaralı mezar taşları

Şekil H.13 : (21) ve (22)
numaralı mezar taşları

Şekil H.14 : Ayakucu
taşlarından örnekler

Şekil H.15 : Erkeğe ait
mezar taşına örnek

Şekil H.16 : Kadına ait
mezar taşına örnek

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

(g)

(h)

Şekil H.17 : Haziredeki mezar taşlarından; (a,b,c,d,e,f) erkeklere ait başucu taşı örnekleri, (g,h) başucu ve ayakucu taşına bir örnek

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

(g)

(h)

Şekil H.18 : Mezar taşlarında ki tahribat; (a,b) dış etken kaynaklı müdahale ve kırılmalar, (c,d,e,f,g,h) yapısal bozulmalar ve bitkilenmeler

Mezar Taşındaki Manzum İfade

- 1.Hüvel Baki(Baki olan o'dur "Allah")
- 2.Ah ile zar kılarak tazeligime doymadım
- 3.Çün ecel peymanesi (kadehi) dolmuş murad almadım
- 4.Hasrete fani cihanda tul-u ömür (uzun ömür) sürmedim
- 5.Firgata takdir bu imiş ta ezelden bilmedim
- 6.Merhum ve magfur (affa muhtaç) Kör Ağa
- 7.zade Osman Ağanın
- 8.ruhu için ve cemi (bütün) ehli (iman)
- 9.ervahlarına lillah-il-fatiha
- 10.hicri sene 1282 (148 yıllık)

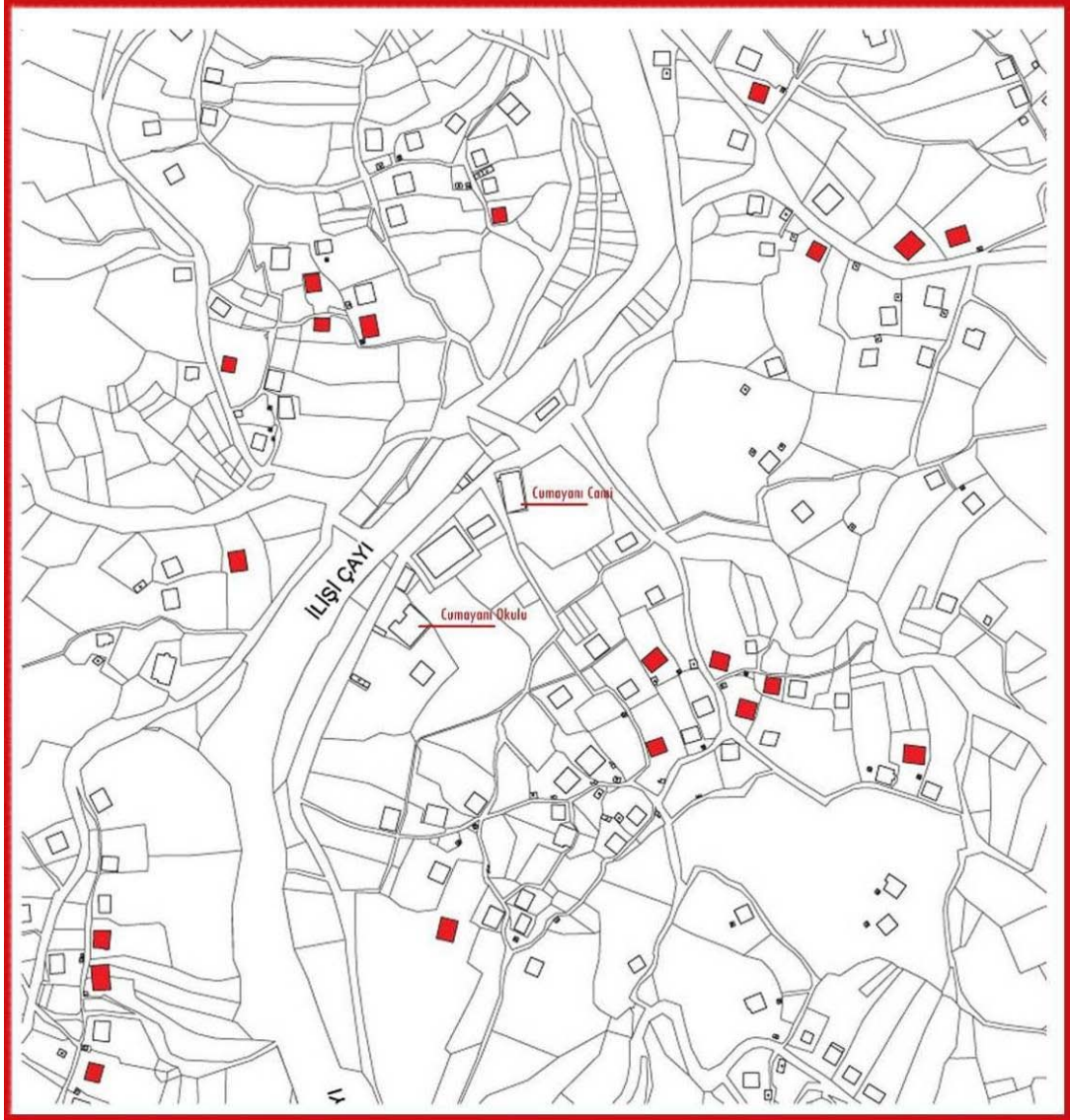
[	1. Taç kısmı (dua)2-4. Şiir5-9. Meftaya ait bilgi10. Vefat tarihi	]

Şekil H.19 : Kör Ağazade Osman Ağa'nın mezar taşı

SOSYAL DOKU ANALİZİ - ANKET FORMU

İl: Kastamonu	İlçe: Bozkurt	Köy: Yakaören	Env. no:
Yapının kullanımı: Bodrum kat (varsa) kullanımı: Zemin kat kullanımı: 1. kat kullanımı: 2. kat kullanımı:			
<p>1) Evde kaç kişi yaşamaktasınız? Cinsiyetleri: Yaşları: Doğum yerleri: Öğrenim durumları: İşleri: Aylık kazançları:</p> <p>2) Evin erkeği is değiştirdi mi? Neden? 3) Evlenmiş çocuklarla beraber mi oturuluyor? 4) Cumayanı'nın yerlisi misiniz? Nereden, kaç yılında, ne sebeple geldiniz? 5) Kaç yıldır bu evde oturuyorsunuz? 6) Ev sahibi misiniz? 7) Evinizi satsanız kaçta satardınız? 8) Evinizin kirası nedir? 9) Evinizden memnun musunuz? Evetse, neden? Hayırsa, neden? 10) Taşınmayı düşünüyor musunuz? 11) Taşınacaksanız, ya da taşınabilseydiniz, nasıl bir evde oturmak isterdiniz? 12) Bu evden taşınırsanız, nereye taşınmak isterdiniz? 13) Bahçeniz/avlunuz var mı? 14) Yemek nerede pişirirsiniz? 15) Çamaşır nerede yıkarsınız? 16) Mahallenizi kalabalık buluyor musunuz? 17) İyi görüştüğünüz kaç komsunuz var? 18) Komsularınız birbirleriyle iyi geçinebiliyorlar mı? 19) Aynı sokakta oturan akrabalarınız var mı? 20) Aynı mahallede oturan akrabalarınız var mı? 21) Bunlardan hangisi sizde var? Sandal - Bisiklet - Otomobil - Hiçbiri 22) Kira evine taşınmak gerekseydi, en fazla ne kadar kira ödeyebilirdiniz? 23) Bu evin ilk yapılışından bu yana ilaveler var mı? Varsa nelerdir? 24) Evinizin içinde değişiklik yapmak ister miydiniz? Neler? 25) Bu değişiklik için para harcayabilir miydiniz? 26) Evinizin tamiratı için taşınıydınız, tamirattan sonra tekrar aynı eve geri döner miydiniz? 27) Tamirat için devlet yardım fonu sağlarsa, tamiratın bir kısmını üstlenebilir misiniz? 28) Eski evleri daha iyi yapmak için sizce ne gerekir? 29) Sizce bu eski evler korunmalı mıdır? 30) Bu tarihi konutta, banyo, hela, mutfak ve ısıtma düzenlense yine de apartman dairesini tercih eder miydiniz?</p>			
Gözlemler:	Tarih:	Anketi yapan:	

CUMAYANI'NDA SOSYAL DOKU ANALİZİ İÇİN ANKET YAPILAN EVLER

Şekil H.20 : Alanda anketin yapıldığı konutlar

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Fatma Sema YÜCEL

Doğum Yeri ve Tarihi: Kastamonu - 1984

Adres:

Lisans Üniversitesi: Trakya Üniversitesi

Yayın Listesi:

- Eren, E., Demirarslan, O., **Yücel, F. S.**, 2007: İç Mimarlık Lisansüstü Eğitimi ve Restorasyon İlişkisi. *İç Mimarlık Eğitimi I. Ulusal Kongresi*, Ekim 22-24, 2007 İstanbul, Türkiye